

Hallituksen esitys eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskeväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Lisäksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia, väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, henkilökorttilakia, passilakia sekä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi.

Ehdotuksella on tarkoitus mahdollistaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottaminen ja käyttö. Kyse olisi uusista digitaalista asiointia tukevista mobiilisovelluksista, joita Poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto tuottaisivat vahvistettujen henkilötietojen osoittamiseksi. Digitaalinen henkilöllisyystodistus toimisi myös henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana passin ja henkilökortin tavoin ja sisältäisi lisäksi vahvan sähköisen tunnistautumisen ominaisuuden. Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sisältäisi säännökset digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmästä, joka toimisi sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen perustana. Sääntely koskisi viranomaisten tehtävien lisäksi muun muassa tietojärjestelmän vaatimuksia ja tietoturvallisuutta sekä henkilötietojen käsittelyä.

Lisäksi esityksellä mahdollistettaisiin vaihtoehtoinen tunnistusväline sellaisille henkilöille, jotka eivät halua tai voi käyttää mobiilisovellusta. Tunnistusväline toimisi julkisen sektorin sähköisessä asiointissa ja sen myöntäisi Digi- ja väestötietovirasto.

[Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.] Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Vahva sähköinen tunnistaminen	6
2.2 Vahvan sähköisen tunnistamisen luottamusverkosto ja markkina	7
2.3 Henkilökortti- ja passilainsäädäntö	9
2.4 Digi- ja väestötietoviraston varmennepalvelut.....	11
2.5 Sähköinen tunnistautuminen julkishallinnon palveluihin	12
2.6 Komission ehdotus eIDAS-asetuksen muuttamiseksi.....	14
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	15
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	15
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	17
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	17
4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin	17
4.2.1.2 Vaikutukset yrityksiin palveluiden tarjoajina	19
4.2.1.3 Vaikutukset yrityksiin palveluiden hyödyntäjinä.....	21
4.2.1.4 Kilpailuvaikutukset	24
4.2.1.5 Vaikutukset sisämarkkinoihin.....	29
4.2.1.6 Vaikutukset julkiseen talouteen	30
4.2.1.7 Vaikutukset kansantalouteen.....	32
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	32
4.2.2.1 Vaikutukset tehtäviin ja menettelytapoihin.....	32
4.2.2.2 Vaikutukset organisaatioon ja henkilöstöön	34
4.2.2.3 Vaikutukset viranomaisten tiedonhallintaan	34
4.2.3 Ympäristövaikutukset	38
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	38
4.2.4.1 Vaikutukset kansalaisten asemaan yhteiskunnassa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan.....	38
4.2.4.2 Vaikutukset lapsiin.....	40
4.2.4.3 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään.....	40
4.2.4.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen.....	41
4.2.4.5 Tietoyhteiskuntavaikutukset	41
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	45
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	45
5.2 Ulkomainen lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	47
5.2.1 Tanska	47
5.2.2 Viro	49
5.2.3 Norja.....	50
5.2.4 Alankomaat	51
5.2.5 Saksa	52

6 Lausuntopalaute.....	53
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	54
7.1 Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista.....	54
7.2 Laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta.....	67
7.3 Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta	73
7.4 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta	78
7.5 Laki henkilökorttilain muuttamisesta.....	78
7.6 Laki passilain muuttamisesta	79
7.7 Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta	79
7.8 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta.....	84
8 Voimaantulo	84
9 Toimeenpano ja seuranta	85
10 Suhde muihin esityksiin.....	85
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	85
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	85
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	85
11.1 Tehtävien siirtäminen viranomaisten välillä	85
11.2 Yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja	86
11.3 Yhdenvertaisuus.....	93
LAKIEHDOTUKSET	98
Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista.....	98
digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta.....	105
Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta.....	109
Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta.....	112
henkilökorttilain muuttamisesta.....	113
Laki passilain muuttamisesta	114
Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta	115
Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta	118
VALITSE KOHDE.....	120
RINNAKKAISTEKSTIT	120
Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta.....	120
Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta.....	125
Laki henkilökorttilain muuttamisesta.....	127
Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta	128
Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta	133

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa (<https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma>, s. 107) on asetettu tavoitteeksi, että Suomi tunnetaan edelläkävijänä, jossa digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomia mahdollisuuksia kehitetään ja otetaan käyttöön yli hallinto- ja toimialarajojen. Tavoitteena on nostaa julkisen sektorin teknologia- ja digitalisaatiokyvykkyyttä sekä kehittää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteiksi muun muassa edistää Suomen kansalaisille ja kaikille Suomessa asuville mahdollisuutta sähköiseen tunnistautumiseen sekä edistää toimivien tunnistusratkaisujen kehittymistä. Hallitusohjelmassa on lisäksi nostettu esiin sekä henkilön mahdollisuudet hallita omia julkisissa palveluissa olevia tietojaan että riittävät tukipalvelut sähköisten julkisten palveluiden käyttöön kansalaisten yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.

Hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi valtiovarainministeriö on asettanut hankkeen digitaalisen henkilöllisyyden ja sen hyödyntämistapojen kehittämiseksi. Hankkeen yhteydessä valtiovarainministeriö on asettanut digitaalisen henkilöllisyyden lainsäädäntötyöryhmän sekä vaikutusarvioinnin alatyöryhmän valmistelemaanehdotukset sellaiseksi lainsäädännöksi, joka mahdollistaa digitaalisen todisteen luomisen sekä sen hyödyntämisen yhteiskunnan palveluissa henkilöllisyyden ja varmennettujen identiteettitietojen osoittamiseksi.

Hallituksen esityksen taustalla vaikuttaa myös digitaalisia identiteettiratkaisuja koskeva kehitys EU:ssa. Euroopan komissio antoi 3.6.2021 ehdotuksen COM (2021)281 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamiseksi. Kyseinen ehdotus ja myöhemmin annettava varsinainen muutosasetus tulevat vaikuttamaan merkittävästi digitaalisen henkilöllisyyden ja siihen liittyvien palveluiden toteuttamiseen Suomessa.

1.2 Valmistelu

Digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen taustalla on pidempiaikainen kehitys henkilöllisyyden ja digitaalisten palvelujen alalla. Henkilön virallisen identiteetin hallinnoimista ja käyttöä koskevia selvityksiä on toteutettu viimeisen vuosikymmenen aikana useissa eri hankkeissa. Kattavimpana selvityksenä voidaan pitää sisäministeriön joulukuussa 2010 julkaistua identiteettiohjelman loppuraporttia (Henkilöllisyyden luomista koskeva hanke (identiteettiohjelma). Työryhmän loppuraportti. Sisäasiainministeriön julkaisuja 32/2010, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79876>), jossa kuvataan tuolloin viranomaisen tuottaman identiteetin luomiseen, hallinointiin ja käyttöön kohdistuneita kehitystarpeita. Osa raportin ehdotuksista on toteutunut sen julkaisun jälkeen.

Valtiovarainministeriö pyysi syksyllä 2018 silloiselta Väestörekisterikeskukselta esiselvitystä sähköisen tunnistamisen vaihtoehtoista (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161432>), jotka vastaisivat nykymalliin liittyviin ongelma-kohtiin suhteessa digitaalisen identiteetin tulevaisuuden oletettuihin käyttötapoihin. Selvityksen tavoitteena oli löytää yksi tai useampi vaihtoehtoinen sähköisen tunnistamisen ja digitaalisen identiteetin hallinnan malli, joka olisi mahdollisimman laajasti koko väestön saatavilla syrjimättömästi henkilön iästä tai fyysisistä rajoitteista huolimatta. Kansalaisten lisäksi myös Suomessa asioivien ulkomaalaisten henkilöiden tunnistamisen tulisi olla mahdollista. Selvitystyötä arvioi valtiovarainministeriön asettama ohjausryhmä, joka ei kuitenkaan ollut päätelmissään yksimielinen. Eriävän mielipiteen

jättivät liikenne- ja viestintäministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Lisäksi digitaalisissa palveluissa tapahtuvaa henkilöllisyyden osoittamista, todentamista ja tunnistamista on kuvattu myös useissa sähköistä tunnistamista koskevista hallituksen esityksissä.

Sähköistä tunnistamista koskevien selvitysten ohella valtiovarainministeriön asettama henkilö-tunnuksen uudistamista pohtinut työryhmä käsitteli huhtikuussa 2020 julkaisemassaan loppuraportissa (HETU-uudistuksen loppuraportti (Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2020:20, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162162>) henkilön yksilöimistä varten tarvittavien rekisteröintitietojen ja -menettelyiden muutostarpeita.

Valtiovarainministeriö asetti 8.10.2020 hankkeen digitaalisen henkilöllisyyden ja sen hyödyn-tämistapojen kehittämiseksi (<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM161:00/2020>). Hanketta edeltävän virkamiesvalmistelun pohjalta on pidetty tarpeellisena, että hankkeen aikana kehitetään toiminta-malli ja tuotetaan tarvittavat ratkaisut, joiden avulla valtion takaama digitaalinen henkilöllisyy-sys voidaan tarjota digitaalisena henkilöllisyystodistuksena ns. mobiilihenkilökorttina yksilön käyttöön erilaisissa asiointitilanteissa. Hankkeessa toteutettavat ratkaisut suunnitellaan lähtö-kohtaisesti siten, että ne ovat teknisesti hyödynnettävissä myös yksityisen sektorin käyttöön. Lisäksi hankkeen tavoitteena on laajentaa yhteistyössä henkilötunnuksen uudistamisen hank-keen sekä ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishankkeen kanssa ydiniden-titeetin kohderyhmää niistä henkilöistä, jotka tällä hetkellä rekisteröidään väestötietojärjestel-mään. Toimintamalli edellyttää poliisin toteuttaman henkilön rekisteröintiprosessin sekä valtion identiteetinhallinnan kehittämistä tukemaan digitaalisen henkilöllisyyden muodostumista ja linkaarta.

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen toimikausi on 8.10.2020 – 30.6.2023. Hanke koostuu kahdesta työpaketista, joihin liittyviä tehtäviä on toteutettu soveltuvin osin rin-nakkain. Hankkeen 1. työpaketin selvitysten tulokset sekä linjaukset koottiin 18.3.2021 julkais-tuun arviomuistioon digitaalisen henkilöllisyyden kehityksestä (<https://www.lausuntopal-velu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=938337e8-306d-4737-bc4b-02bd2911f308>). Di-gitaalisen henkilöllisyyden kehitystä koskevan arviomuistion ohella Traficom ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat tehneet oman selvityksenä sähköisen tunnistamisen markkinoista.¹

Hankkeen 2. työpaketin mukaiset toimenpiteet aloitettiin kesällä 2021. Hankkeen piirissä on syksyn 2021 aikana suunniteltu digitaalisen henkilöllisyyden palveluita sekä digitaalista henki-löllisyystodistusta. Tämän työn pohjalta on valtiovarainministeriössä valmisteltu hallituksen esitysluonnos sellaisesta lainsäädännöstä, jota digitaalisen henkilöllisyyden hankkeessa suunni-teltujen ratkaisujen tuottaminen ja käyttöönotto edellyttävät. Valtiovarainministeriö on 23.6.2021 asettanut myös hankkeen piirissä toimivan digitaalisen henkilöllisyyden lainsäädän-töryhmän ja vaikutusarvioinnin alatyöryhmän, jotka ovat osallistuneet hallituksen esityksen luonnoksen valmisteluun. [Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

¹ https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/publication/S%C3%A4hk%C3%B6isen_tunnistami-sen_markkinat_-_S%C3%A4hk%C3%B6inen%20tunnistaminen%20turvallisen%20asioinnin%20mah-dollistajana%2017%2003%202021p.pdf

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Vahva sähköinen tunnistaminen

Vahvassa sähköisessä tunnistamisessa on kyse henkilöllisyyden todentamisesta sähköisesti. Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009, myöhemmin tunnistus- ja luottamuspalvelulaki) säädetään vahvan sähköisen tunnistamisen vaatimuksista ja tunnistuspalveluiden tarjoamisesta palveluntarjoajille, yleisölle ja toisille tunnistuspalvelun tarjoajille. Lain tarkoituksena on sääntelyn avulla pyrkiä edistämään vahvan tunnistamisen markkinaehtoista kehittymistä. Lain keskeisenä tavoitteena on edistää sähköisen asiointin ja palvelujen käytön turvallisuutta lisäämällä vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöä. Vahvan sähköisen tunnistamisen avulla kuluttajat voivat turvallisesti vahvistaa henkilöllisyytensä erilaisissa sähköisissä palveluissa ja sähköisten asiointipalveluiden tarjoajat voivat tunnistaa asiakkaansa. Liikenne- ja viestintävirasto valvoo tunnistus- ja luottamuspalvelulain noudattamista.

Tunnistus- ja luottamuspalvelulaki sisältää vahvan sähköisen tunnistamisen määritelmän sekä sitä koskevat tarkemmat vaatimukset. Nämä vaatimukset on yhdenmukaistettu sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 (myöhemmin eIDAS-asetus) kanssa. eIDAS-asetus koskee sähköisen tunnistamisen osalta jäsenvaltioiden ilmoittamia eli notifioituja sähköisen tunnistamisen järjestelmiä. Kansallinen tunnistusmenetelmä voidaan ilmoittaa EU:n komissiolle eIDAS-asetuksen mukaisesti. Ilmoitettua tunnistusmenetelmää on mahdollista käyttää muiden jäsenvaltioiden julkishallinnossa asioimiseen. Asetuksessa säädetään millaisia sähköisen tunnistamisen järjestelmiä jäsenvaltiot voivat ilmoittaa komissiolle, miten ilmoittaminen tapahtuu ja millaisia vaatimuksia ilmoitettaville tunnistamisjärjestelmille ja tunnistusmenetelmille on asetettu. Asetuksessa ja sen nojalla annetuissa täytäntöönpanosäädöksissä on määritelty tunnistuspalveluille kolme varmuustasoa: matala, korotettu ja korkea. Suomessa toimivilta vahvan sähköisen tunnistamisen järjestelmiltä vaaditaan vähintään samat luotettavuutta ja tietoturva koskevat vaatimukset kuin eIDAS-asetus täytäntöönpanosäädöksineen vaatii rajat ylittäviltä sähköisen tunnistamisen järjestelmiltä korotetulla varmuustasoilla.

Tunnistus- ja luottamuspalvelulain mukaan vahvalla sähköisellä tunnistamisella tarkoitetaan henkilön, oikeushenkilön tai oikeushenkilöä edustavan luonnollisen henkilön yksilöimistä ja tunnisteiden aitouden ja oikeellisuuden todentamista sellaista sähköistä menetelmää käyttäen, joka täyttää eIDAS-asetuksen korotetun tai korkean varmuustason vaatimukset. Kyse on siis henkilöllisyyden osoittamisesta sähköisesti vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä käyttäen. Tunnistus- ja luottamuspalvelulain 2 §:n mukaan tunnistusvälineellä tarkoitetaan eIDAS-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sähköisen tunnistamisen menetelmää. eIDAS-asetuksessa käytetään tunnistusvälineen kanssa samassa merkityksessä sähköisen tunnistamisen menetelmän käsitettä.

Lain määritelmä on teknologianeutraali ja kuvaa mitä tahansa joko fyysisessä, sähköisessä tai tiedollisessa muodossa olevia asioita, jotka yhdessä muodostavat tunnistusvälineen. Vahva sähköinen tunnistusväline voi siis perustua teknisesti eri menetelmiin. Väline voi tarkoittaa esimerkiksi SIM-kortille tai muulle kortille sijoitettua varmennetta ja sen käyttämiseen tarvittavaa PIN-koodia, käyttäjätunnusta ja siihen yhdistettyä vaihtuvaa salasanaa, tai sormenjälkeä ja siihen yhdistettävää PIN-koodia. Suomessa nykyisin käytettäviä vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä ovat pankkien tarjoamat pankkitunnukset ja teleyritysten mobiilivarmenne sekä poliisin myöntämällä henkilökortilla oleva Digi- ja väestötietoviraston myöntämä kansalaisvarmenne ja Digi- ja väestötietoviraston myöntämät organisaatiokorteilla olevat organisaatiovarmenteet.

2.2 Vahvan sähköisen tunnistamisen luottamusverkosto ja markkina

Tunnistus- ja luottamuspalvelulaissa säädetään tunnistuspalvelun tarjoajien luottamusverkostosta. Vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien tulee ennen toimintansa aloittamista tehdä kirjallinen ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle. Ilmoituksen tehneet tunnistuspalvelun tarjoajat muodostavat suoraan lain nojalla sähköisen tunnistamisen luottamusverkoston. Tunnistus- ja luottamuspalvelulaissa on säädetty niistä velvoitteista, jotka liittyvät tunnistuspalvelun tarjoajien toimintaan luottamusverkostossa, kuten toimijoiden välisistä keskeisistä tarjonta- ja yhteistyövelvoitteista, tunnistustapahtumista perittävistä hinnoista sekä velvollisuudesta arvioida tarjottavan tunnistusvälineen vaatimustenmukaisuus. Luottamusverkostoa koskevalla sääntelyllä on luotu sähköisen tunnistamisen markkinat asettamalla tunnistuspalvelun tarjoajien toiminnalle tietyt vaatimukset ja säätämällä niiden valvonnasta.

Luottamusverkostossa toimivat kahdenlaiset toimijat: tunnistusvälineiden tarjoajat ja tunnistusvälityspalvelun tarjoajat. Tunnistus- ja luottamuspalvelulaissa säädetään näitä toimijoita koskevista velvollisuuksista ja toiminnasta luottamusverkostossa. Tunnistusvälineen tarjoajat sekä tunnistusvälityspalvelun tarjoajat ovat molemmat tunnistuspalvelun tarjoajia. Tunnistuspalvelun tarjoaja on siis näiden kahden käsitteen yläkäsite. Tunnistusvälineen tarjoajilla tarkoitetaan niitä toimijoita, jotka tarjoavat tunnistusvälineitä käyttäjille eli luonnollisille tai oikeushenkilöille. Suomessa tunnistusvälineen tarjoajia ovat pankit, teleyritykset ja Digi- ja väestötietovirasto. Tunnistusvälityspalvelun tarjoajilla tarkoitetaan puolestaan niitä tahoja, jotka välittävät tunnistustapahtumia sähköisille asiointipalveluille. Tunnistusvälityspalvelun tarjoajat tekevät sopimuksia tunnistusvälineiden tarjoajien kanssa siitä, että ne voivat välittää tunnistusvälineillä tehtäviä tunnistustapahtumia asiointipalveluille. Sama palveluntarjoaja voi halutessaan toimia sekä välineen että välityspalvelun tarjoajana.

Liikenne- ja viestintäviraston rekisterissä on tällä hetkellä 16 vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajaa. Näistä omaa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä tarjoaa 14 toimijaa. Muidenkin kuin oman vahvan sähköisen tunnistusvälineen käyttäjien tunnistusta välittäviä tunnistuspalveluja on kahdeksan. Tunnistusvälityspalvelun tarjoajista kaksi tarjoaa pelkästään välityspalvelua eli ne eivät tarjoa omaa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Vahvan sähköisen tunnistusvälityspalvelun tarjoajista kuusi välittää sähköisille asiointipalveluille kaikkia Suomessa käytössä olevia tunnistusvälineitä pois lukien Digi- ja väestötietoviraston henkilö- ja organisaatiovarmenteita. Digi- ja väestötietovirasto toimii välityspalveluna oman tunnistusvälineensä osalta.

Sähköiset asiointipalvelut, kuten verkkokaupat ja julkishallinnon sähköiset palvelut, hankkivat vahvaa sähköistä tunnistamista asiointipalveluunsa keskitetysti luottamusverkostosta. Aiemmin haasteena on ollut, että sähköisten palveluiden tarjoajat eivät voineet hankkia eri tunnistusvälineitä käyttävien asiakkaiden tunnistusta kootusti ja tosiasiallisesti kilpailuttaa sähköisiä tunnistuspalveluja eivätkä siten voineet aktiivisesti hallita tunnistamispalveluiden hyödyntämisestä heille koituvia kustannuksia. Luottamusverkostosääntelyllä luotiin sähköisten palveluiden tarjoajille paremmat mahdollisuudet vaikuttaa ja hallita tunnistamisesta aiheutuvia kustannuksia. Luottamusverkostosääntelyn tarkoituksena on lisäksi luoda edellytyksiä uusien tunnistusvälineiden markkinoille tulolle ja uudentilaisille tunnistamiseen liittyville liiketoimintamahdollisuuksille. Samalla tarkoituksena on taata myös nykyisten tunnistusvälineiden käytön häiriötön jatkuminen.

Tunnistus- ja luottamuspalvelulaki ei nykyisin tunnista sellaista tilannetta, jossa vahvan sähköisen tunnistusvälineen tarjoaja tarjoaisi välinettä kuulumatta luottamusverkostoon tai että vahvaa sähköistä tunnistamista tarjotaan luottamusverkoston ulkopuolella. Tunnistuspalvelua on nykyisen lainsäädännön puitteissa mahdollista tarjota tekemättä ilmoitusta Liikenne- ja viestintävirastolle, mutta tällöin tunnistuspalvelun tarjoajalla ei ole vahvan sähköisen tunnistuspalvelun

tarjoajan asemaa. Sillä ei myöskään ole todennettua näyttöä siitä, että se noudattaisi toiminnassaan samoja vaatimuksia, kuin luottamusverkostossa toimivat tunnistuspalvelun tarjoajat eikä se kuulu Liikenne- ja viestintäviraston valvonnan piiriin.

Tällä hetkellä merkittävä yksittäinen tunnistuspalvelujen ostaja on Digi- ja väestötietovirasto, joka välittää keskitetysti tunnistuspalveluja julkiselle hallinnolle Suomi.fi-tunnistuksen kautta. Jos jätetään huomiotta ne tunnistustapahtumat, joissa on kyse tunnistaumisesta tunnistusvälineen tarjoajan omiin palveluihin, mikä ei lukeudu vahvan sähköisen tunnistamisen lainsäädännön piiriin ja soveltamisalaan, niin arviolta noin 60-75 prosenttia tunnistustapahtumista kohdistuu julkisen hallinnon palveluihin Suomi.fi-tunnistuksen kautta. Digi- ja väestötietovirasto onkin merkittävä asiakas tunnistuspalvelujen tarjoajille. Julkisen sektorin toimijat ovat usein lainsäädännöllä velvoitettuja käyttämään vahvaa sähköistä tunnistamista sähköisissä asiointipalveluissaan, joissa käsitellään henkilötietoja tai muutoin salassa pidettävää tietoa.

Loput, arviolta noin 25-40 prosenttia tunnistustapahtumista kohdistuu yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin toimijoiden tarjoamiin sähköisiin asiointipalveluihin. Useaan yksityisen sektorin toimijaan kohdistuu velvoite tunnistaa asiakkaansa vahvasti, minkä seurauksena ne ovat ottaneet vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön tarjoamissaan sähköisissä asiointipalveluissa. Merkittävin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöalue liittyy yksityisellä sektorilla verkkopankissa asiointiin ja maksamiseen. Muualla yksityisellä sektorilla asiakkaiden tunnistamisessa vahvaa sähköistä tunnistamista käyttävät muun muassa apteekit, lääkäriasemat ja muut terveydenhuoltopalveluja tarjoavat yritykset, vakuutusyhtiöt, teleyritykset, sähköyritykset, postipalveluyritykset ja matkustuspalveluja tarjoavat yritykset. Yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin sähköisissä asiointipalveluissa vahvan sähköisen tunnistamisen käyttö on kuitenkin vielä kehitysvaiheessa ja suurimmassa osassa palveluja ei ole käytössä vahvaa sähköistä tunnistusta. Vahvojen sähköisten tunnistuspalvelujen kasvupotentiaali yksityisten ja kolmannen sektorin sähköisissä asiointipalveluissa on siten suuri.

Suomi.fi -tunnistamisen kautta vahvalla sähköisellä tunnistusvälineellä julkisen hallinnon palveluihin tehtyjen tunnistustapahtumien määrä on kasvanut nopeasti. Vuonna 2017 Suomi.fi -tunnistamisen kautta tunnistauduttiin noin 55 miljoonaa kertaa, kun vuonna 2018 tunnistauduttiin jo noin 82 miljoonaa ja vuonna 2019 107 miljoonaa kertaa. Nopeaa kehitystä selittää se, että julkisen hallinnon palveluita on siirretty vuosina 2017-2019 nopeaa vauhtia sähköisesti saataville ja palveluiden käyttämisessä on vaadittu asiakkaan vahvaa sähköistä tunnistamista. Nopea kasvuvauhti on kuitenkin tasaantunut ja, kun vuonna 2018 vuotuinen tunnistustapahtumamäärän kasvu oli noin 50 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, vuonna 2019 kasvu oli enää 31 prosenttia. Vastaavaa kattavaa aineistoa tunnistusvälineiden käytöstä yksityisissä sähköisissä asiointipalveluissa ei ole tietojen hajanaisuuden ja liikesalaisen luonteen vuoksi käytössä.

On odotettavissa, että julkisen hallinnon palveluihin tehtyjen tunnistustapahtumien määrän kasvu tulee edelleen tasaantumaan, ja vuosina 2021 ja 2022 vuotuinen kasvu tulisi syksyllä 2021 tehtyjen arvioiden mukaan olemaan noin 20 prosenttia. Tämän jälkeen kasvun oletetaan tasaantuvan entisestään. Korona toi vuonna 2020 odotettua suuremman hyppäyksen, noin 36 prosentin lisäyksen edelliseen vuoteen, mutta vuoden 2020 tapahtumamäärien oletetaan määrittelevän tapahtumille uuden tason tulevina vuosina. Suurimmat julkisen sektorin toimijat ovat pääosin sähköistäneet palvelunsa, joten merkittäviä hyppäyksiä ei ole enää odotettavissa, mutta käyttäjien siirtymä tuo kasvua vielä muutaman vuoden. Tämän jälkeen tunnistustapahtumamäärien odotetaan tasaantuvan noin 10 prosentin vuosikasvuvauhdin tasolle.

Digitaalisen henkilöllisyyden ja sähköisen asioinnin maailma on kehittymässä suuntaan, jossa henkilö itse kontrolloi häneen liittyvien tietojen jakamista kolmansille osapuolille (mobiilipoh-

jaisten) identiteettilompakoiden avulla. Kansalaiseen liittyvän tiedon pitää siirtyä entistä sujuvammin asiointipalvelujen välillä, ja tähän liittyvät oleellisesti itse henkilön identiteettiin liittyvät muut tiedot, joiden tulisi olla varmennettavissa sähköisesti samalla tavoin kuin henkilön henkilötunnus (osa ydinidentiteettiä) on nykyisin. Yksittäisten ydinidentiteettiä tarkemmin kuvaavien attribuuttien aikaleima ei ole tänä päivänä selvitettävissä, mutta tunnistus- ja luottamuspalvelulain mukaan tunnistusvälineen tarjoajan on hankittava ja päivitettävä luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun tarjoamiseksi tarvittavat tiedot väestötietojärjestelmästä ja varmistettava, että sen tunnistuspalvelun tarjoamiseksi tarvitsemat tiedot ovat ajan tasalla väestötietojärjestelmän tietojen kanssa. Henkilötiedot, käytännössä henkilötunnuksen ja nimen, sisältävien tunnistussanomien eheyttä säännellään lakia tarkentavilla Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

2.3 Henkilökortti- ja passilainsäädäntö

Henkilökortti ja sen myöntäminen

Henkilökorttilaissa (663/2016) säädetään Suomen kansalaiselle ja Suomessa oleskelevälle ulkomaalaiselle henkilöllisyyden osoitukseksi myönnettävästä henkilökortista. Pykälän 2 momentin mukaan mitä henkilökorttilaissa säädetään henkilökortista, koskee myös Suomessa oleskelevälle ulkomaalaiselle henkilölle myönnettävää henkilökorttia (ulkomaalaisen henkilökortti), alaikäiselle henkilölle ilman huoltajien suostumusta myönnettävää henkilökorttia (alikäisen henkilökortti) ja väliaikaista henkilökorttia.

Suomen kansalaiselle myönnettyä henkilökorttia voidaan lain 2 §:n mukaan käyttää passin sijasta matkustusasiakirjana passilain (671/2006) 2 §:n 1 momentin nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei koske alikäisen henkilökorttia, 15 §:ssä tarkoitettua väliaikaista henkilökorttia eikä 17 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilökorttia.

Henkilökorttia haetaan poliisilta. Hakemus voidaan panna vireille sähköisesti. Hakijan tulee saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse hakemuksen täydentämistä varten, jollei 10 §:stä muuta johdu. Henkilökorttilain 10 §:n mukaan hakijan ei tarvitse saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse henkilökorttia sähköisesti haettaessa, jos 1) hakijalle on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana myönnetty Suomen kansalaisen henkilökortti tai passi, jota haettaessa hakija on henkilökohtaisesti asioinut viranomaisen luona, 2) hakija on 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa myönnettäessä ollut yli 12- vuotias ja 3) hakijalta on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana otettu nimikirjoitusnäyte henkilökorttia tai passia varten eikä hakijan suku- tai etunimi ole tämän jälkeen muuttunut.

Alaikäiselle hakijalle voidaan myöntää henkilökortti, jos huoltajat siihen suostuvat. Jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, henkilökortti voidaan lain 16 §:n nojalla myöntää ilman tämän suostumusta. Alaikäiselle hakijalle voidaan ilman huoltajien suostumusta myöntää alikäisen henkilökortti. Kyse on alikäisen erityisestä henkilökorttityypistä, jota koskevaan hakemukseen ei tarvita huoltajien suostumusta. Alikäisen henkilökortin myöntämiselle ei säädetä henkilökorttilaissa alaikärajaa.

Henkilökorttia koskevaan hakemukseen on liitettävä hakijan kasvokuva, josta hakija on hyvin tunnistettavissa. Passiin ja henkilökorttiin liitettävästä kasvokuvasta annetun sisäministeriön asetuksen (1168/2016) 1 §:n mukaan passihakemukseen ja henkilökorttihakemukseen tulee liittää yksi enintään kuusi kuukautta vanha mustavalkoinen tai värillinen valokuva hakijan kasvoista.

Henkilökortin siru ja sen tietoturva

Unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1157, jäljempänä EU:n ID-asetus, tuli voimaan elokuun alussa 2019. EU:n ID-asetuksen 3 artiklan 5 kohdan mukaan henkilökortteihin on sisällyttävä erittäin turvallinen tallennusväline, jonka on sisällettävä biometrisiä tietoja, jotka ovat kortin haltijan kasvokuva ja kaksi sormenjälkeä yhteentöimivässä digitaalisessa muodossa. Jäsenvaltioiden on biometrinen tunnisteen keräämisessä sovellettava komission täytäntöönpanopäätöksessä C(2018) 7767 (13) vahvistettuja teknisiä eritelmiä.

Henkilökorttilain 5 §:n mukaan henkilökortissa on tekninen osa, johon talletetaan kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asioinnin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja välttämättömät tiedot. Tekniseen osaan voidaan tallettaa myös 4 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot. Alaikäisen henkilökortissa ja väliaikaisessa henkilökortissa ei ole pykälässä tarkoitettua teknistä osaa. Viittaus lain 4 §:n 1 momenttiin tarkoittaa sitä, että henkilökortin teknisessä osassa eli sirussa voi olla henkilökortin haltijan sukunimi, etunimet, sukupuoli ja henkilötunnus, henkilökortin myöntämispäivä ja viimeinen voimassaolopäivä, henkilökortin myöntänyt viranomainen, kortin numero ja Suomen kansalaisten osalta tieto kansalaisuudesta. Henkilökortin siruun voidaan tallettaa myös kortinhaltijan valokuva ja nimikirjoitus.

Kuten edellä ilmenee, EU:n ID-asetuksessa säädetään, että kansallisten EU:n jäsenvaltioiden myöntämien henkilökorttien on täytettävä EU:n ID-asetuksessa säädetty turvallisuutta koskevat vähimmäisvaatimukset sekä tietyt eritelvät. Sormenjälki on biometrisenä tunnisteenä pysyvä, muuttumaton ja peruuttamaton osa yksilöä. Biometriset tunnisteen asettavat erityisiä vaatimuksia tietoturvalle, jotta yksityisyyden suojan toteutuminen voidaan varmistaa. Tästä syystä henkilökortin siruun liittyvästä tietoturvasta olisi säädetävä henkilökorttilaissa.

EU:n ID-asetuksen johdantokappaleen 40 kohdan mukaan rekisteröidyillä olisi oltava pääsy henkilökorteissaan ja oleskeluasiakirjoissaan käsiteltyihin henkilötietoihin ja mahdollisuus oikaista niitä siten, että myönnetään uusi asiakirja, jos kyseiset tiedot ovat virheellisiä tai puutteellisia. Kortinhaltijan oikeudesta tarkastaa teknisen osan sisältämät henkilötiedot ja tarvittaessa pyytää tietojen korjaamista tai poistamista säädetään henkilökorttilain 8 §:ssä.

Passi ja sen myöntäminen

Passilain 3 §:n mukaan matkustus-oikeuden osoittamiseksi Suomen kansalaiselle myönnetään hakemuksesta passi, jollei laista muusta johdu. Passilain 5 §:ssä säädellään passin sisällöstä ja sen 1 momentin mukaan passiin merkitään hakijan sukunimi, etunimet, sukupuoli, syntymäaika ja henkilötunnus, kansalaisuus, syntymäkotikunta, passin myöntämispäivä ja viimeinen voimassaolopäivä, passin myöntänyt viranomainen ja passin numero. Passissa on lisäksi passinhaltijan kasvokuva ja nimikirjoitus. Kelpoisuusalueeltaan rajoitettuun passiin merkitään ne maat, joihin se oikeuttaa matkustamaan, tai ne maat, joihin passi ei oikeuta matkustamaan. Syntymäkotikunnan sijaan merkitään ”ulkomaat”, jos hakijan syntymäkotikuntaa ei voida luotettavasti selvittää tai jos syntymäkotikunnan merkitseminen passiin todennäköisesti vaarantaisi passinhaltijan turvallisuutta. Passi on voimassa viisi vuotta sen myöntämispäivästä.

Passilain 5 a §:ssä säädetään passin teknisestä osasta ja tietojen tarkastamisesta. Sen 1 momentin mukaan passissa on jäsenvaltioiden myöntämien passien ja matkustusasiakirjojen turvatekijöitä ja biometriikkaa koskevista vaatimuksista annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2252/2004 (EU:n passiasetus) tarkoitettu tekninen osa. Pykälän 2 momentin mukaan tekniseen

osaan talletetaan passinhaltijan kasvokuva sekä 6 a §:ssä tarkoitettut sormenjäljet tarvittavine lisätietoineen siten kuin EU:n passiasetuksessa säädetään. Tekniseen osaan voidaan tallettaa myös 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Passinhaltijan oikeudesta tarkastaa passin tekniseen osaan hänestä talletetut tiedot säädetään EU:n passiasetuksessa. Pykälän 3 momentin mukaan passin turvatekijöistä ja biometrisistä tunnistuksista säädetään EU:n passiasetuksessa. Biometrisen tunnisteen sisältävän passin kannessa on tätä osoittava tunnuskuva.

Poliisihallitus huolehtii siitä, että passin tekniseen osaan talletetut tiedot suojataan EU:n passiasetuksen ja sen soveltamiseksi annettujen säännösten mukaisesti tehokkaasti tunkeutumista, luvaton lukemista, muuttamista, käyttöä ja muuta luvaton käsittelyä vastaan. Passin tekniseen osaan talletettujen tietojen aitouden ja eheyden varmistamiseen liittyvät sekä sormenjälkien lukemisessa tarvittavat varmenteet luo Digi- ja väestötietovirasto. Ulkoasiainministeriö vastaa diplomaattipassin ja virkapassin sekä 10 §:ssä tarkoitettun ulkomaan edustuston myöntämän passin tekniseen osaan talletettujen tietojen suojaamisesta.

Passia haetaan poliisilta. Hakemus voidaan panna vireille sähköisesti. Hakijan tulee kuitenkin saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse hakemuksen täydentämistä varten. Passilain 6 §:n 4 momentin mukaan passihakemukseen on liitettävä hakijan kasvokuva, josta hakija on hyvin tunnistettavissa. Hakijan on esitettävä tunnistamisasiakirjana voimassa oleva henkilöllisyys osoittava asiakirja. Jos hakijalla ei ole esittää tunnistamisasiakirjaa, passin myöntävä viranomainen suorittaa tunnistamisen. Sähköinen asiointi edellyttää tunnistus- ja luottamuspalvelulaissa tarkoitettua tunnistusvälinettä. Pykälän 5 momentin mukaan Poliisin myöntämistä henkilöllisyys osoittavista asiakirjoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Hakemukseen liitettävien kasvokuvien lukumäärästä sekä kasvokuvalle asetettavista vaatimuksista voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäministeriön asetuksella. Alaikäiselle myönnetään passi, jos hänen huoltajansa siihen suostuvat.

Mikäli hakija hakee uutta passia sähköisesti kuuden vuoden kuluessa aiemman passin tai henkilökortin myöntämisestä ja aiempaa passia tai henkilökorttilain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua varten on annettu sormenjäljet ja annettu nimikirjoitusnäyte, passia haettaessa ei 6 b §:n mukaan edellytetä hakijan henkilökohtaista läsnäoloa. Hakijalta ei tällöin oteta sormenjälkiä uutta passia varten. Hakijan tulee kuitenkin saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse uutta passia sähköisesti haettaessa, jos se on hakijan tunnistamiseksi, uusien sormenjälkien ottamiseksi, uuden nimikirjoitusnäytteen antamiseksi tai muusta erityisestä syystä tarpeen.

2.4 Digi- ja väestötietoviraston varmennepalvelut

Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista säädetään laissa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009, jäljempänä VTJ-laki), tarkemmin sen 6 luvussa. Lain 61 §:ssä säädetään varmennetun sähköisen asioinnin palveluista ja sen 1 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa, tarjota ja hallinnoida varmennetussa sähköisessä asiointissa käytettäväksi tarkoitettu kansalaisvarmenne sekä sen käyttöön välittömästi liittyvät varmennehakemisto- ja sulkulistapalvelut. VTJ-lain 61 §:n 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirasto voi lisäksi tuottaa varmennetussa sähköisessä asiointissa käytettäväksi seuraavat palvelut: 1) muun varmenteen kuin kansalaisvarmenteen tarjoaminen ja hallinnointi; 2) varmennetun sähköisen asioinnin osapuolten todentaminen ja asioinnin hallinnointi; 3) sähköisten asiakirjojen ja viestien sähköinen allekirjoittaminen ja salaaminen; 4) sähköisen asiakirjojen ja viestien aitouden, luottamuksellisuuden ja eheyden säilyttäminen ja varmentaminen; 5) varmennetun sähköisen asiointitapahtuman toimijoiden aseman tai roolin varmentaminen; 6) muun varmenteen kuin kansalaisvarmenteen käyttöön liittyvien varmenneha-

kemisto- ja sulkulistapalveluiden tarjoaminen ja hallinnointi; 7) varmennetun aikaleimapalvelun tarjoaminen ja hallinnointi; 8) muu vastaava varmennetun sähköisen asioinnin toiminto tai palvelu.

Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan Digi- ja väestötietoviraston luonnolliselle henkilölle myöntämää varmennetta, joka sisältyy henkilökorttilaissa (663/2016) tarkoitettuun henkilökorttiin tai muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan, ja jota käytetään henkilön todentamista, sähköisen allekirjoituksen tekemistä sekä asiakirjojen ja viestien salausta varten. Kansalaisvarmenteella tarkoitetaan myös muuhun viranomaisen asiakirjaan tai tekniseen alustaan sisältyvää Digi- ja väestötietoviraston myöntämää varmennetta, jota käytetään edellä mainittuun tarkoitukseen ja joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetussa EU:n asetuksessa säädetty vaatimukset. Kansalaisvarmenteessa on varmenteen haltijan yksilöivänä tunnistetietona sähköinen asiointitunnus tai muu sellainen henkilön yksilöivä tunnistetieto, joka ei sisällä henkilöön liittyviä tietoja. Kansalaisvarmenteeseen ja muuhun Digi- ja väestötietoviraston luonnolliselle henkilölle myöntämään varmenteeseen voi sisältyä myös muita varmenteen käytössä tarvittavia välttämättömiä teknisiä tietoja. Digi- ja väestötietovirasto päättää näistä tiedoista. Henkilökorttiin sisältyvän kansalaisvarmenteen hakemiseen sovelletaan henkilökorttilakia.

Kun henkilön tiedot talletetaan ensimmäisen kerran väestötietojärjestelmään, hänelle on annettava sähköisen asiointitunnuksen antamisessa tarvittava yksilöllinen tekninen tunnistetieto. Tekninen tunnistetieto annetaan automaattisesti väestötietojärjestelmästä. Pykälän 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirasto muuttaa teknisen tunnistetiedon yksilölliseksi sähköiseksi asiointitunnukseksi, kun 1) henkilölle myönnetään ensimmäisen kerran kansalaisvarmenne tai muu Digi- ja väestötietoviraston luonnolliselle henkilölle myöntämä varmenne; tai 2) henkilöllä, jonka tiedot on tallennettu väestötietojärjestelmään, ei ole sähköistä asiointitunnusta ja Digi- ja väestötietovirasto saa 43 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulta varmentajalta pyynnön muuttaa tämän henkilön tekninen tunnistetieto sähköiseksi asiointitunnukseksi.

Kansalaisvarmenteet ja muut Digi- ja väestötietoviraston myöntämät yleisesti sähköisessä asiointissa käytettävät luonnollisen henkilön varmenteet sekä niihin sisältyvät tiedot voidaan tallettaa Digi- ja väestötietoviraston pitämään julkiseen hakemistoon, josta jokaisella on oikeus saada tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen julkisesta asiakirjasta.

2.5 Sähköinen tunnistautuminen julkishallinnon palveluihin

Viranomaisen velvollisuudesta tarjota palvelujaan digitaalisesti on säädetty digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019, jäljempänä *digipalvelulaki*). Lain esitöiden mukaan digipalvelulaki on hallintolakia ja muita hallinnon yleislakeja täydentävä erityislaki, jossa määritellään digitaalisille palveluille asetettavat erityiset vaatimukset ja pyritään turvaamaan kaikille yhtäläinen mahdollisuus asiansa hoitamiseen palvelun laadusta riippumatta sekä vastaamaan mahdollisimman hyvin yhteiskunnallisten erityisryhmien tarpeisiin palvelujen saamisessa.

Digipalvelulain 2 luvun 5 §:n mukaan viranomaisen on tarjottava jokaiselle mahdollisuus toimittaa asiointitarpeeseensa liittyvät sähköiset viestit ja asiakirjat käyttäen digitaalisia palveluita tai muita sähköisiä tiedonsiirtomenetelmiä. Käytännössä säännös tarkoittaa, että viranomaisella on velvollisuus järjestää palvelutoimintansa siten, että sähköinen asiointi viranomaisen kanssa on mahdollista kaikissa viranomaisen toimialaan ja toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Koska digipalvelulaissa viranomaiselle on säädetty velvollisuus tarjota hallinnon asiakkaalle mahdolli-

suutta lähettää viranomaiselle sähköisiä viestejä, ei asiointimahdollisuus rajaudu pelkästään asioiden vireillepanoon. Digitaalisia palveluja ja muita sähköisiä tiedonsiirtomenetelmiä käyttäen on pystyttävä asioimaan viranomaisen kanssa mistä tahansa syystä, joka liittyy hallinnon asiakkaan tarpeeseen asioida hallinnossa.

Digipalvelulaissa säädetyn perusteella kaikki asian vireillepanot ja asiankäsitteilyn välitoimenpiteet on pystyttävä hoitamaan myös sähköisesti, ellei muualla laissa ole toisin säädetty, koska laissa on myös mainittu sähköiset asiakirjat, jotka on voitava toimittaa viranomaiselle sen käytössä olevien sähköisten tiedonsiirtomenetelmien avulla. Lain 2 luvun säännös ei siten pohjautu vain viestien lähettämiseen viranomaisen ja hallinnon asiakkaan välillä vaan se tarkoittaa viranomaiselle säädettyä kattavaa velvollisuutta sähköisen asioinnin järjestämiseen ja digitaalisten palvelujen tarjoamiseen viranomaisen toimialalla. Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) osaltaan menettelysäännöstensä kautta tukee digitaalisten palvelujen järjestämistä ja asiointia viranomaisissa.

Vahvan sähköisen tunnistamisen käyttövelvoitteesta julkisen hallinnon osalta säädetään digipalvelulain 6 §:ssä, jonka mukaan vahvan sähköisen tunnistamisen vaatimukselle tulee olla perusteltu tarve palvelun tai sen tietosisältöön liittyvien käyttöoikeuksien varmistamiseksi tai palvelussa tehtävään toimeen liittyvien oikeusvaikutusten vuoksi. Mikäli digitaalisesta palvelusta on mahdollista saada salassa pidettäviä tietosisältöjä nähtäväksi ja käytettäväksi, palvelun käyttäjä on tällöin tunnistettava vahvasti. Pykälän nojalla on kuitenkin mahdollista painavasta perustelusta syystä hyödyntää muuta vastaavaa tietoturvalista tunnistuspalvelua.

Hallituksen esityksessä (HE 60/2018) on tarkennettu tilanteita, jossa tulisi vaatia vahvaa sähköistä tunnistusta. Esitöiden mukaan digipalvelulain nojalla viranomaisen arvioitavaksi jää ta-pauskohtaisesti tunnistamisen vaatimus asiointipalveluissaan. Viranomainen voi vaatia sähköistä tunnistamista esimerkiksi silloin, kun käyttäjä pääsee palvelussa katsomaan omia tietojan taikka valtuutuksen perusteella edustamansa henkilön tietoja. Vahvaa sähköistä tunnistamista olisi kuitenkin käytettävä erityisesti palveluissa, joissa käyttäjä pääsee näkemään tai käsittelemään terveydentilaansa koskevia tietoja, muita erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, sosiaalihuollon asiakkuutta koskevia tietoja, oppilashuoltoon liittyviä tietoja sekä liike- ja ammattisalaisuuksia. (HE 60/2018 vp)

Muussa lainsäädännössä on suhteellisen vähän säännöksiä siitä, milloin sähköinen asiointi edellyttää nimenomaan vahvaa sähköistä tunnistamista. Esimerkiksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetun lain (13/2003) 18 §:ssä edellytetään todisteellisen tiedoksiannon yhteydessä tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen. Erityislainsäädäntöön sisältyy kuitenkin jonkun verran säännöksiä henkilöllisyyden osoittamisesta tiettyä toimialaa tai palvelua koskevassa sähköisessä asioinnissa. Tällöin laissa saatetaan edellyttää joko tunnistuslain mukaisten vahvan sähköisen tunnistusvälineiden käyttöä taikka muuta tietoturvalista tunnistamistapaa. Erityislait saattavat myös yleisesti edellyttää, että henkilöllisyys voidaan luotettavasti todistaa. Erityisesti terveydenhuoltoon liittyvässä sähköisessä asioinnissa saatetaan lain tasolla edellyttää nimenomaisesti tunnistuslain mukaista vahvaa sähköistä tunnistamista.

Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain tarkoituksena on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvalisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta ja tuottavuutta. Lakiin sisältyvät hallinnon yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja koskevat säännökset. Tukipalveluilla tarkoitetaan yhteistä sähköisen asioinnin tukipalvelua, jota käyttäjäorganisaatio (esim. viranomainen) käyttää asiointipalvelunsa tai muun sille kuuluvan tehtävän taikka sen tarjoaman palvelun tukena. Laissa säädetään tukipalvelujen toiminnallisuuksista, palvelutuottajien vastuista ja tehtävistä

sekä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä tukipalvelujen tuottamiseksi. Laissa säädetään myös velvollisuudesta ja oikeudesta käyttää yhteisiä tukipalveluja. Tukipalvelutuotanto on joitain poikkeuksia lukuun ottamatta keskitetty Digi- ja väestötietovirastoon.

Julkishallinnon organisaatioilla on tukipalvelulain mukaan velvoite ensisijaisesti käyttää vahvaan sähköiseen tunnistamiseen lain 3 §:n 4-kohdassa tarkoitettua luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön tunnistuslaissa tarkoitettua tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle (Suomi.fi-tunnistus). Lähtökohtaisesti julkishallinnon organisaation on hyödynnettävä Suomi.fi-tunnistusta asiointipalveluissa, joissa vahva sähköinen tunnistaminen on tarpeen.

2.6 Komission ehdotus eIDAS-asetuksen muuttamiseksi

Komissio on antanut kesäkuussa 2021 lainsäädäntöehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehyksen vahvistamisen osalta (COM (2021) 281 final). Kyse on siis edellä kohdassa 2.1 tarkemmin selostetusta eIDAS-asetusta koskevasta muutosehdotuksesta. Ehdotuksessa luodaan yhteinen lainsäädäntökehikko eurooppalaiselle digitaalisen identiteetin lompakkosovellukselle. Ehdotuksella halutaan erityisesti varmistaa luotettavien ja turvallisten digitaalisten identiteettiratkaisujen saatavuus kaikille EU:ssa. Tavoitteena on lisäksi, että julkisen ja yksityisen sektorin palveluntarjoajat voivat luottaa kehitettäviin digitaalisiin identiteettiratkaisuihin, kun käyttäjät asioivat ja tunnistautuvat heidän palveluihinsa.

Komission ehdotuksessa luodaan yhteinen lainsäädäntökehikko eurooppalaiselle digitaalisen identiteetin lompakkosovellukselle. Tämä on asetusehdotuksen keskeisin muutos. Lompakkosovellus olisi käytännössä sähköisen tunnistamisen väline. Kaikilla jäsenvaltioilla olisi ehdotuksen mukaan velvollisuus tarjota vähintään yksi asetuksen mukainen lompakkosovellus. Lompakkosovellus voisi olla julkisen tai yksityisen sektorin tuottama. Lompakkosovelluksen käyttö olisi kansalaisille ilmaista ja vapaaehtoista. Lompakkosovellusta tulisi ehdotuksen mukaan voida käyttää mahdollisimman laajasti yhteiskunnan palveluissa niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Asetusehdotuksessa on huomioitu myös yksityisellä sektorilla tapahtuva asiointi. Aiemmin eIDAS-asetus on koskenut vain asiointia julkisen sektorin palveluissa. Jatkossa tietyillä yksityisen sektorin asiointipalveluilla olisi ehdotuksen mukaan velvollisuus hyväksyä asetuksen mukaisia lompakkosovelluksia yhtenä vaihtoehtona tunnistautua niiden palveluihin. Lisäksi ehdotuksella pyritään parantamaan eIDAS-asetuksessa jo ennestään olevaa sähköisen tunnistusvälineiden ilmoittamismenettelyä. Kaikilla jäsenvaltioilla olisi jatkossa velvollisuus ilmoittaa Euroopan komissiolle vähintään yksi tunnistusväline. Aiemmin se on ollut vapaaehtoista. Asetuksen soveltamisalaan lisättäisiin myös uusia luottamuspalveluita.

Komission ehdotuksesta on laadittu eduskunnalle U-kirjelmä, joka sisältää Suomen kannan (U 41/2021 vp, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Documents/U_41+2021.pdf). Komission ehdotuksen käsittely on aloitettu EU:n neuvoston teletyöryhmässä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluiden sekä laajasti yhteiskunnan palveluissa käytettävän Poliisin tarjoaman digitaalisen

henkilöllisyystodistuksen tuottaminen. Esityksen yhtenä erityisenä tavoitteena on rakentaa edellytyksiä henkilön itsensä toimesta tapahtuvaan henkilöön itseensä liittyvien viranomaisten vahvistamien tietojen jakamiseen (ns. itsehallittava identiteetti, Self-sovereign identity). Tavoitteena on ensivaiheessa mahdollistaa tiettyjen henkilöllisyyttä koskevien tietojen esittäminen henkilön itsensä toimesta, sekä luoda pohjarakenteet ja käytännöt itsehallittavien viranomais-tietojen esittämiseksi, jotta kehitystä voidaan viedä eteenpäin tulevaisuudessa.

Lisäksi esityksen tavoitteina on mahdollistaa henkilön käytössä olevista asiakkuuksista riippumaton tunnistautuminen sähköisiin julkishallinnon palveluihin yhdenvertaisesti myös ulkomaalaisille sekä henkilöille, jotka eivät joko voi tai halua käyttää älypuhelinia, sekä varmistaa julkisen hallinnon vahvan sähköisen tunnistamisen kustannusten hallittavuus ja ennakoitavuus.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Yleisesti

Esityksen sisältämä säädösehdotusten kokonaisuus koskee uusia viranomaisen tuottamia digitaalisen asioinnin palveluita, sekä näiden tuottamiseen ja käyttöön liittyvää toiminnallista muutosta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline olisivat uusia henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamiseen sekä sähköiseen tunnistamiseen tarkoitettuja ratkaisuja luonnollisille henkilöille. Niiden tarkoituksena on varmistaa, että suomalaisen yhteiskunnan palveluissa asioivilla henkilöillä olisi laajasti mahdollisuus esittää viranomaisen vahvistama henkilöllisyys sekä henkilöllisyyteen liittyviä tietoja erilaisissa asiointitilanteissa. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta kyse olisi myös kehityksestä kohti itsehallittavaa henkilötietojen esittämistä, rajautuen kuitenkin tiettyihin viranomaisten vahvistamiin henkilöllisyystietoihin.

Esitettävistä ratkaisuista digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi käytettävissä sekä sähköisessä asiointinnassa että käyntiasiointinnassa. Se toimisi henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana passin ja henkilökortin tavoin, mutta mahdollistaisi henkilöllisyyden ja henkilötietojen osoittamisen joustavammin myös sähköisessä asiointinnassa. Se ei kuitenkaan toimisi matkustusasiakirjana. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi tarkoitettu käytettäväksi vain sähköisessä asiointinnassa. Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi henkilökortin ja passin lisäpalveluna käyttäjälle maksuton. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline olisi maksullinen siten, että käyttöönottoon sisältyisi viranomaismaksu. Ratkaisun käyttö olisi kuitenkin tämän jälkeen maksutonta.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelut ja ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista. Tällaisia palveluita olisivat jatkossa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä, ydinidentiteetin todiste, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline, digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelu sekä lukijarajapinta. Laki sisältäisi säännökset digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän olennaisista vaatimuksista ja niiden arvioinnista. Laissa säädettäisiin lisäksi siitä, että tietojärjestelmän tulisi täyttää vähintään sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun korotetun varmuustason vaatimukset. Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi tuottaa ydinidentiteetin todistetta, joka toimisi teknisesti luotettavana tapana osoittaa todisteen haltijan väestötietojärjestelmään rekisteröity henkilöllisyys. Digi- ja väestötietovirasto muodostaisi, myöntäisi

ja rekisteröisi ydinidentiteetin todisteen, kun henkilö ottaa käyttöön ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tai digitaalisen henkilöllisyystodistuksen. Ydinidentiteetin todiste olisi ensivaiheessa käytännössä varmenne.

Laissa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista säädettäisiin myös ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä. Asiointiväline olisi tarkoitettu henkilöllisyyttä koskevien sekä muiden vahvistettujen tietojen osoittamiseen sähköisessä asiointissa. Asiointivälineen tarkoitus olisi mahdollistaa ulkomaiseen henkilöllisyysasiakirjaan perustuvien henkilötietojen esittäminen sähköisessä asiointissa, ehkäistä rinnakkaisten henkilöllisyyksien muodostumista asiointitapahtumissa ja viranomaisrekistereissä, sekä lisätä esitettävien tietojen luotettavuutta.

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntäminen edellyttäisi henkilön rekisteröintiä väestötietojärjestelmään siten, että menettelyn yhteydessä ulkomaan kansalaiselle myönnetään henkilötunnus. Henkilötunnuksen uudistamisen hankkeessa valmisteltujen uudistusten myötä tämä olisi mahdollista entistä laajemmalle henkilökoukulle ja voitaisiin suorittaa etärekisteröintimenettelyssä. Henkilö voisi samassa yhteydessä ottaa käyttöönsä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen. Kyseessä ei olisi vahva sähköinen tunnistusväline. Etärekisteröintimenettely ei ylittäisi varmuudeltaan samalle tasolle kuin kasvokkain tunnistaminen ja asiointipalveluiden tulisi käytännössä arvioida erikseen voidaanko välinettä hyödyntää niiden palveluissa. Laissa säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voimassaolosta, peruuttamisesta sekä henkilötietojen käsittelystä.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Esityksessä ehdotetaan lisäksi säädettäväksi uusi laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi henkilöllisyyden sekä vahvistettujen tietojen osoittamiseen sähköisessä asiointissa ja käyntiasioinnissa tarkoitettu henkilöllisyystodistus. Sitä voitaisiin käyttää henkilöllisyyden osoittamisen tarkoituksessa samalla tavoin kuin henkilökorttia ja passia, ja sen myöntäisi Poliisi. Digitaalinen henkilöllisyystodistus tarjottaisiin käytettäväksi Digi- ja väestötietoviraston teknisen alustan kautta ja siihen sisältyisi Digi- ja väestötietoviraston myöntämä ydinidentiteetin todiste. Haltija voisi itse hallita omia tietojaan: viranomaisella ei olisi mahdollisuutta määrätä tietojen osoittamisesta eikä pääsyä tietoihin.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttö vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmänä edellyttää muutoksia myös tunnistus- ja luottamuspalvelulakiin. Laissa säädettäisiin muun muassa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoamisesta luottamusverkostossa ja siihen lisättäisiin säännökset, jotka koskevat digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajaa. Muilta osin lakia ei sovellettaisi tähän tahoan. Keskeisenä erona nykytilaan verrattuna olisi se, että digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei tulisi luottamusverkoston osapuoleksi. Tämä olisi perusteltua, sillä kyse on virallisesta henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta, joka mahdollistaa henkilöllisyyden ja siihen liittyvien tietojen osoittamisen myös sähköisesti. Kyse olisi nykyisen luottamusverkoston palveluita laajemmasta kokonaisuudesta, joka perustuu osin hyvin erilaiseen toimintamalliin. Sääntelyllä mahdollistettaisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttäminen yksityisen sektorin sähköisissä asiointipalveluissa luottamusverkoston kautta sekä sen hyödyntäminen tunnistusvälineen hakijan niin kutsutussa ensitunnistamisessa. Valtio tarjoaisi digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen perustuvan käyttöoikeuden maksutta tunnistuspalvelujen hyödynnettäväksi, eli tunnistus- ja luottamuspalvelulain nykyisiä hintasääntelyjä ei sovellettaisi tähän toimintaan. Kun digitaalista henkilöllisyyttä tarkastellaan yhteiskunnassa tapahtuvan sähköisen asiointin peruspalveluna, johon myös luottamusverkostossa tapahtuvaa palvelutarjontaa voidaan perustaa, on sen asema luottamusverkoston ulkopuolella asianmukai-

nen. Käytännössä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto merkitsisi kuitenkin merkittävää muutosta myös vahvan sähköisen tunnistamisen markkinalla. Erityisesti huomionarvoista olisi vaihteittainen siirtymä kohti digitaalisen henkilöllisyyden yhä laajempaa käyttöä julkisen sektorin sähköisessä asiointissa – ja nykyisin kilpailutetun tunnistuspalveluiden oston vastaava väheneminen.

Luonnollisen henkilön tunnistusväline

Esitys sisältää myös luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä koskevat säädösehdotukset. Tunnistusväline voitaisiin myöntää henkilölle, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti. Käytännössä väline toimisi vaihtoehtona digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sähköisen tunnistamisen ominaisuudelle sellaisille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta tai halua käyttää mobiilisovellusta. Se olisi käytettävissä ainoastaan tukipalvelulain mukaisesti ja tarkoitus olisi varmistaa, että jokaisella on mobiilisovelluksen käyttörajoitteista huolimatta mahdollisuus päästä ja tunnista viranomaisten sähköisiin palveluihin. Tunnistusväline ei olisi käytettävissä esimerkiksi yksityisen sektorin palveluissa eikä se tulisi osaksi sähköisen tunnistamisen luottamusverkostoa. Tämä olisi perusteltua, sillä kyse ei luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta olisi henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta tai hyvin rajatulle henkilöryhmälle tarjottavasta asiointiratkaisusta, kuten digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta. Kohdentamalla käyttö tukipalvelulain piiriin uuden tunnistusvälineen vaikutukset kilpailuun voitaisiin pitää rajattuna, varmistaen kuitenkin yhdenvertaisesti pääsyn viranomaisten lakisääteisesti tarjoamiin palveluihin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin

Ehdotuksilla arvioidaan olevan jonkin verran vaikutuksia kotitalouksien taloudelliseen asemaan, mutta näitä voidaan pitää henkilötasolla maltillisina. Digitaalisen henkilöllisyyden saamisen ehtona oleva voimassa oleva passi tai henkilökortti on maksullinen viranomaisen myöntämä asiakirja. Kyse on näihin asiakirjoihin liittyvästä lisäpalvelusta. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja sen tuottamiseen liittyvät kustannukset ehdotetaan lisättäväksi osaksi passin ja henkilökortin kustannuksia valtion maksuperustelain mukaisesti. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kustannukset lisäävät passin ja henkilökortin tuottamisen kiinteitä kuluja noin 5-7,5 euroa myönnettyä asiakirjaa kohti (arvioitu 1,1 miljoonalla myönnettyllä asiakirjalla). Vaihteluväli riippuu siitä, lasketaanko mukaan pelkästään digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tuotannosta aiheutuvat kulut vai lasketaanko kuluihin myös kehittämisestä aiheutuneet kulut. Ehdotuksella olisi näin ollen vaikutuksia passin ja henkilökortin hintaan. Passin ja henkilökortin hinta vaihtelee vuosittain myöntömäärien perusteella, joten ehdotusten lopullinen vaikutus kansalaiselle riippuu myös muista tekijöistä. Passin hinta on 44-50 euroa ja henkilökortin hinta 54-60 euroa vuonna 2022. Molempien asiakirjojen hinta on edullisempi sähköisellä hakemuksella. Ehdotuksen myötä passin tai henkilökortin hintaan kohdistuisi kuitenkin korotuspaineita. Passin ja henkilökortin viranomaiskustannusten lisäksi kustannuksina tulee huomioida myös valokuvan hinta (noin 0-20 euroa).

Voimassa oleva passi tai henkilökortti on tällä hetkellä noin 4,1 miljoonalla suomalaisella, ja näistä alaikäisiä on noin 580 000. Passeja ja henkilökortteja myönnetään vuosittain yhteensä noin 1,1 miljoonaa kappaletta, ja yhteensä voimassa olevia passeja ja henkilökortteja on noin 4,8 miljoonaa kappaletta. Ehdotuksella olisi siten taloudellisia vaikutuksia varsin laajaan jouk-

koon suomalaisia. Lukumäärien taustalla on huomattava, että esimerkiksi verkkopankin käyttämiseen tarvittavien pankkitunnusten saaminen ilman passia tai henkilökorttia ei ole ollut mahdollista vuoden 2019 alusta voimaantulleen vahvaa sähköistä tunnistamista koskevan lain muutosten myötä. Tästä näkökulmasta ehdotuksen taloudelliset vaikutukset kotitalouksiin ovat varsin maltillisia.

Passin tai henkilön kortin voi saada toimeentulotuen yhteydessä maksusitoumuksella. Pienituloisille, mutta toimeentulotuen rajat ylittävien tuloja saaville passin tai henkilökortin maksuista aiheutuva kustannus voi kuitenkin olla merkityksellinen.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntäminen edellyttää käyttäjältään älypuhelin. Tilastokeskuksen vuonna 2021 laatiman Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö – tutkimuksen mukaan 88 prosentilla suomalaisista oli käytössään älypuhelin (Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö (verkkajulkaisu),

ISSN=2341-8699. 2021. Helsinki. Tilastokeskus. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2021/sutivi_2021_2021-11-30_tie_001_fi.html). Ikäluokassa 16-54 –vuotiaat älypuhelin on käytössä yli 96 prosentilla kansalaisista. Lisäksi tablettitietokone löytyy 53 prosentista kotitalouksista. Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin Viestintäpalvelujen kuluttajatutkimuksessa 2021 (<https://www.traficom.fi/fi/julkaisut/viestintäpalvelujen-kuluttajatutkimus-2021>) arvioidaan, että 89,7 prosentilla suomalaisista on älypuhelin. Voidaan arvioida, että ehdotuksen mukaisen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämistä vaadittava laite on siis olemassa useimmilla kotitalouksilla, eikä tästä aiheudu merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotuksen varmuustaso- ja muut tietoturva-vaatimukset asettavat vaatimuksia loppukäyttäjän mobiililaitteen tietoturvaominaisuuksille. Tämä rajaa osan käytössä olevista mobiililaitteista ratkaisun ulkopuolelle. Käytännössä vaatimukset liittyvät tiedon suojaamiseen mobiililaitteella. Sovellustason suojaus ei ole suunniteltujen ratkaisujen näkökulmasta riittävä vaan myös laitetason suojaus on tarpeen. Suomessa käytössä olevista Android-laitteista 80-90% sisältää tällä hetkellä vähimmäisvaatimuksen täyttävästä laitetason suojauksesta. Suomessa käytetyistä iOS-puhelimista vastaavan ominaisuuden arvioidaan löytyvän vuoden 2023 alussa 100% laitekannasta. Vaatimus laitetason suojauksesta tarkentuu toteutuksen ja tietoturva-arviointien myötä ja tämä voi muuttaa tuettujen laitteiden osuutta. Vastaavasti osuudet muuttuvat laitekannan uudistuessa. On kuitenkin tunnistettu, että tuettujen laitteiden määrällä on merkitystä siihen, millaisia taloudellisia vaikutuksia ehdotuksella on suhteessa kotitalouksiin.

Ehdotuksen mukaan luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi vaihtoehtoinen ratkaisu julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käytön vaatimaan sähköiseen tunnistautumiseen, jos henkilö ei halua tai voi käyttää mobiilipäätelaitteella olevaa digitaalista henkilöllisyystodistusta. Luonnollisen henkilön tunnistusväline voi edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käytössä mahdollistamalla tunnistusmenetelmän, joka ei vaadi mobiililaitetta tai asiakkuutta mobiilioperaattorissa tai pankissa.

Ehdotuksella ei todennäköisesti ole vaikutuksia kuluttajille kohdistuviin pankkipalvelujen kustannuksiin, joihin sähköisten tunnistusvälineiden kustannukset suurelta osin kotitalouksien osalta sisältyvät.

Valmistelussa on tunnistettu, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen taloudellisia vaikutuksia luonnollisiin henkilöihin olisi arvioitava edelleen jatkovalmistelun aikana.

4.2.1.2 Vaikutukset yrityksiin palveluiden tarjoajina

Vahvan sähköisen tunnistuspalvelujen vähittäismarkkinoilla toimii sekä tunnistusvälineiden että tunnistusvälityspalvelujen tarjoajia, jotka tarjoavat tunnistuspalveluja kuluttajille ja sähköisille asiointipalveluille. Sama yritys voi toimia molemmissa rooleissa. Kaiken kaikkiaan Liikenne- ja viestintäviraston rekisterissä on tällä hetkellä 16 vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajaa. Näistä omaa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä tarjoaa 14 toimijaa ja muidenkin kuin oman vahvan sähköisen tunnistusvälineen käyttäjien tunnistusta välittäviä tunnistuspalveluja on kahdeksan. Tunnistusvälityspalvelun tarjoajista kaksi tarjoaa pelkästään välityspalvelua eli niillä ei ole omaa vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä tarjottavana sähköisille asiointipalveluille. Vuonna 2021 on tullut vireille yhden uuden välityspalvelun ilmoitus toiminnan aloittamisesta. Vahvan sähköisen tunnistusvälityspalvelun tarjoajista kuusi välittää sähköisille asiointipalveluille kaikkia Suomessa käytössä olevia tunnistusvälineitä pois lukien Digi- ja väestötietoviraston henkilö- ja organisaatiovarmenteita.

Ehdotus mahdollistaisi nykyisten vahvan sähköisen tunnistusvälineen tarjoajille digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämisen osana vahvan sähköisen tunnistusvälineen myöntämisprosessia. Henkilön digitaalinen ensitunnistaminen ja tämän tiedon tallentaminen on jonkin verran edullisempaa kuin ensitunnistaminen fyysisestä asiakirjasta. Erityisesti fyysisen asiakirjan tarkastaminen asiakaspalvelijan toimesta, asiakirjan mahdollinen kopiointi sekä kopion tallentaminen tekevät fyysisen asiakirjan käyttämisestä aiheuttavat kustannuksia. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen laajalla käytöllä ensitunnistamisvälineenä voikin olla vähäisiä vaikutuksia vahvan sähköisen tunnistusvälineen myöntämiseen liittyviin kustannuksiin.

Digitaalista henkilöllisyystodistusta ja erityisesti Digi- ja väestötietoviraston tuottamaa ydinidentiteetin todistetta koskevat ehdotukset saattavat pidemmällä aikavälillä lisätä nykyisten tunnistusvälityspalvelujen liiketoimintamahdollisuuksia. Erilaiset digitaaliset identiteettilompakot ja mahdollisesti näihin talletettava ydinidentiteetin todiste sekä muut varmennetut henkilöön liittyvät tiedot voivat luoda täysin uuden liiketoiminta-alueen, joka olisi merkittävästi nykyistä sähköisen tunnistamisen liiketoimintaa laajempi. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ehdotus voi kuitenkin lyhyellä aikavälillä mahdollisesti vähentää pelkästään tunnistuspalvelua tarjoavien toimijoiden liiketoimintamahdollisuuksia.

Nykyisistä tunnistusvälineiden tarjoajista suurimmat palvelutarjoajat ovat liikepankkeja, jotka ensisijaisesti tarjoavat sähköisiä tunnistusvälineitä asiakkaidensa verkkopankkiasioinnin ja maksu- sekä muiden palveluiden mahdollistamiseksi. Ensisijaisen käytön lisäksi pankkien myöntämiä verkkopankkitunnuksia käytetään laajasti julkisen ja yksityisen sektorin sähköisiin palveluihin tunnistautumiseen. Tarkasteltaessa vahvan sähköisen tunnistuspalvelujen markkinaa kokonaisuudessaan voidaan todeta, että tunnistusvälityspalvelun tarjoajien tulo markkinoille on merkittävästi muuttanut markkina-asetelmia ja välityspalveluiden markkinaosuus myynnistä asiointipalveluille on jo huomattava. Yksittäisen välityspalvelun markkinaosuuteen vaikuttaa paljon se, toimittaako välityspalvelu kilpailutuksen perusteella tunnistusta julkiselle sektorille. Digi- ja väestötietovirasto vastaa keskitetysti koko julkisen hallinnon vahvan sähköisen tunnistamisen hankkimisesta ja välittämisestä organisaatioiden käyttöön suomi.fi-tunnistuksen välityspalvelun kautta.

Vahvojen sähköisten tunnistuspalveluiden liiketaloudellinen kokonaisliikevaihto oli vuonna 2019 suuntaa-antavan arvion perusteella vähintään 10-16 miljoonaa euroa. Julkinen sektori, eli käytännössä Digi- ja väestötietovirasto, on merkittävä toimija sähköisen tunnistamisen markkinalla, sillä se on suurin yksittäinen tunnistustapahtuminen ostaja noin 7-8 miljoonan euron vuosittaisella ostovolyymilla. Määrä on ollut voimakkaassa kasvussa viime vuosina voimakkaasti kasvaneen digitaalisten palvelujen käytön ja tapahtumapohjaisen laskutuksen vuoksi. Tämän

lisäksi Digi- ja väestötietovirasto ostaa noin miljoonalla eurolla vuosittain suomi.fi-tunnistuksen julkisen sektorin sisäiseen välityspalveluun liittyvää asiantuntijatyötä.

Ehdotuksen ei lähtökohtaisesti arvioida vaikuttavan sähköisen tunnistamisen tarjoamisen mahdollisuuksiin, mutta ehdotuksella voi olla vaikutuksia sähköisen tunnistamisen yleiseen hintatasoon ja siten liiketoiminnan yleiseen kannattavuuteen. Tällä hetkellä tunnistusvälityspalvelut maksavat tunnistusvälineen tarjoajille niin sanotun tukkuhinnan, joka voi olla enintään 3 senttiä tapahtumalta. Asiointipalvelut maksavat tunnistusvälityspalvelulle sopimuksessa sovitun hinnan, johon voi kuulua kiinteä hinta ja tapahtumapohjaisesti tunnistustapahtuman hinta (3 senttiä lisättyä välityspalvelun osuudella). Tämän lisäksi kuluttajat maksavat pääsääntöisesti kuukausikohtaista korvausta tunnistuspalvelun käyttöoikeudesta. Kuluttajien osalta tunnistuspalvelut kuuluvat useimpien kohdalla osaksi peruspankkipalveluja, joiden ohessa he saavat myös sähköisen tunnistamisen palvelujen käyttöönsä. Mobiilioperaattoreiden mobiilivarmenne perustuu myös pääsääntöisesti kuluttajalta veloittavaan kuukausilaskutukseen. Olennaista on, että digitaalisen henkilöllisyyden kohdalla henkilöllisyystodistus on maksullinen tuote kansalaiselle, mutta sen hyödyntäminen lähtökohtaisesti maksutonta asiointipalveluille ja muille luottaville osapuolille. Tämä muuttaa jonkin verran kulujen painottumista nykyisestä mallista.

Ehdotuksien tavoitteena on kuitenkin kasvattaa sähköisen tunnistamisen kokonaisvolyymia yhteiskunnan eri toimintasektoreilla, jonka arvioidaan jonkin verran kompensoivan mahdollisesti laskevaa myyntikatetta. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vaikutuksia sähköisen tunnistamisen liiketoiminnan kannattavuuteen kokonaisuutena, erityisesti koska digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöasteesta kansalaisten parissa tai siihen kytkeytyvistä palveluista ei ole vielä tietoa. Todelliseen käyttäjämäärään tulee vaikuttamaan erityisesti esitettävän ratkaisun helppokäyttöisyys sekä käyttömahdollisuudet eri palveluissa.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi käyttöönotettavissa yhtenä uutena tunnistustapana asiointipalveluissa varsin todennäköisesti pienillä muutoksilla, jos nykyiset tunnistuksen välityspalvelut toimivat välittäjänä. Tällöin luottamusverkoston välityspalvelujen kautta digitaalinen henkilöllisyystodistuksella olisi nopeasti varsin laajat käyttömahdollisuudet.

Digitaalisella henkilöllisyydellä on todennäköisesti vaikutuksia tunnistustapojen kehittymiseen, mutta kehityssuuntaan vaikuttavat olennaisesti myös tunnistamisen tarpeet sekä EU-tasolla tapahtuva kehitys. Esimerkiksi eIDAS-asetuksen parhaillaan käynnissä oleva uudistus sekä syksyllä 2021 käynnistynyt tiettyjen EU-alueella toimivien liikepankkien digitaalisen lompakon kehityshanke tulevat osaltaan määrittämään myös Suomessa tapahtuvaa sähköisen tunnistamisen kehittymistä.

Ehdotuksen valmisteluvaiheessa on arvioitu, ettei kaikkien nykyisten palvelujen tarjoajien kohdalla oman liiketoiminnan ulkopuolelle myymä sähköisen tunnistamisen palvelu ole kovin kannattavaa liiketoimintaa. Useimmat tarjoavat asiakkailleen tämän mahdollisuuden, koska haluavat palvella omia asiakkaitaan mahdollistamalla heille tutun menetelmän sähköiseen tunnistautumiseen myös muihin kuin omiin pankkipalveluihin. Ehdotuksella voi olla vaikutuksia eri toimijoiden halukkuuteen tarjota omia tunnistusvälineitään sähköisen tunnistamisen luottamusverkoston kautta laajempaan käyttöön. Tällä voi olla myös laajemmin vaikutuksia eri toimijoiden halukkuuteen investoida sähköisten tunnistusvälineiden kehitykseen. Digitaalinen henkilöllisyystodistus voi mahdollistaa tällöin näiden toimijoiden asiakkaille nykyisen digitaalisten palvelujen tarjonnan ja samalla edistää eri toimijoiden mahdollisuuksia keskittyä omaan ydinliiketoimintaansa.

Julkisen sektorin osalta sähköisen tunnistamisen välityspalveluna toimisi jatkossakin Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä suomi.fi-tunnistuksen välityspalvelu. Ehdotuksella ei olisi vaikutuksia nykyisten sähköisen tunnistamisen toimijoiden mahdollisuuksille tarjota palveluja myös julkiselle sektorille. Digitaalista henkilöllisyyttä koskevan hankkeen osalta tavoitteena on julkisen sektorin sähköisen tunnistamisen kulujen hallittavuus ja tällä voi olla vaikutuksia siihen kokonaissummaan, mitä julkinen sektori jatkossa maksaa tai on valmis maksamaan yksityisen sektorin tuottamasta sähköisestä tunnistamisesta. Tämä voi johtaa siihen, että osa toimijoista ei näe enää liiketaloudellisesti perusteltuna tarjota omaa tunnistusvälinettään julkisen sektorin käyttöön, jolloin julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuudet kansalaisten keskuudessa voivat heikentyä nykyisestä.

Ehdotettava sääntely ei ota kantaa julkisen hallinnon tulevaan rooliin sähköisen tunnistamisen ostajana. Valtiovarainministeriön asettaman Digitaalisen henkilöllisyyden –hankkeen yhtenä tavoitteena on kuitenkin luoda edellytyksiä julkisen sektorin sähköisen tunnistamisen kustannustason hallinnalle. Hankkeen aikana on katsottu, että jatkossakin julkisen sektorin sähköisiin asiointipalveluihin tulisi olla mahdollista tunnistautua kaikilla niillä tunnistuspalveluilla, joiden kanssa asiasta on sovittu. Tunnistustapahtumista maksettaisiin tunnistuslain mukainen korvaus erikseen määriteltävän siirtymäkauden ajan. On kuitenkin tavoiteltavaa, että ehdotettujen muutosten myötä julkisen sektorin tekemien tunnistuspalveluiden ostojen kustannukset laskisivat. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia luottamusverkoston kautta tapahtuvaan sähköisen tunnistamisen liiketoimintaan ja sen kannattavuuteen sekä mahdollisuuksiin markkinaehtoisien sähköisen tunnistamisen tarjontaan yksityisen sektorin palveluihin.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus luo edellytyksiä jossakin määrin uudentilaiselle, varmistettujen tietojen tarjoamiseen perustuvalla liiketoiminnalla. Esiitetty kokonaisuus perustuu pelkästään viranomaisten myöntämien ja varmistamien tietojen kokonaisuuteen, mutta ehdotuksen taustalla on ajatus, että tulevaisuudessa henkilöön liittyviä, varmistettuja tietoja voisivat tuottaa myös muut toimijat viranomaisten lisäksi. Tiedot voivat olla hyvin erilaisia, mutta liiketoimintana tällaisten tietojen tulee olla sellaisia, joista joku toinen saa taloudellista hyötyä ja olisi valmis niistä maksamaan.

Ulkomaalaisten asiointivälinettä koskevalla ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia nykyisiin sähköisen tunnistamisen toimijoihin. Ulkomaalaisen asiointiväline olisi ulkomaalaisille käytettävissä ensisijaisesti julkisen sektorin digitaalisissa palveluissa. Ulkomaalaisten mahdollisuudet saada nykyisen sääntelyn mukainen vahva sähköisen tunnistamisen väline on esityksen valmistelussa tunnistettu yhdeksi merkittäväksi haasteeksi ulkomaalaisten asiointimahdollisuuksille suomalaisissa viranomaisissa.

Luonnollisen henkilön tunnistusvälineellä voi lähtökohtaisesti olla taloudellisia vaikutuksia nykyisten sähköisen tunnistamisen toimijoiden liiketoimintaan vähentämällä näiden julkiselta sektorilta saamia tunnistuspalveluiden tuottoja. Luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi vaihtoehtoinen ratkaisu julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käytön vaatimaan sähköiseen tunnistautumiseen, jos henkilö ei halua tai voi käyttää mobiilipäätelaitteella olevaa digitaalista henkilöllisyystodistusta. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käytön laajuuden ei kuitenkaan arvioida olevan suuruusluokaltaan merkittävää, joten taloudelliset vaikutukset ovat yksittäisten talouden toimijoiden kohdalla varsin pieniä.

4.2.1.3 Vaikutukset yrityksiin palveluiden hyödyntäjinä

Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi sähköisten asiointipalvelujen hyödynnettävissä joko nykyisten tunnistuksen välityspalvelujen kautta tai suoraan hyödyntäen Digi- ja väestötietovi-

raston tuottamia rajapintoja. Ehdotuksessa laiksi Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista ehdotetaan Digi- ja väestötietovirastolle velvoitetta tarjota lukijarajapintaa digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen sisältämän ydinidentiteetin tarkastamiseen käynti- ja sähköisessä asiointissa.

Digitaalinen henkilöllisyydestodistus toimisi tunnistusvälineenä siten, että asiointivälineen haltija valitsee itse vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Tämä toimintamalli poikkeaa nykyisestä vahvan sähköisen tunnistamisen luottamusverkoston toimintamallista, jossa asiointipalvelu määrittelee ne tiedot, joita se tarvitsee ja jotka se hankkii sähköistä tunnistamista tarjoavilta tunnistuspalveluilta.

Siltä osin, kun asiointipalvelut haluavat ottaa käyttöön myös ehdotetut asiointiratkaisut ne mahdollisesti joutuisivat tekemään jonkinlaisia muutoksia omiin asiointipalveluihinsa uuden toimintamallin vuoksi. Näin ehdotuksen johdosta voisi syntyä välillisiä kustannuksia. Digi- ja väestötietovirasto päättäisi rajapintapalvelujen tarkemmasta sisällöstä, joten jatkossa on tarpeen arvioida tarkemmin, kuinka isosta muutoksesta lopulta on kyse teknisen toteutuksen näkökulmasta. Digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen suora hyödyntäminen sähköisessä tai käyntiasioinnissa edellyttäisi asiointipalveluilta myös uusiin teknisiin protokollisiin perustuvien integraatioiden toteuttamista. Johtuen näiden protokollien suhteellisesta tuoreudesta on tärkeää, että asiointipalveluille viestitään riittävän tarkalla tasolla, miten integraatio on toteutettavissa tietoturva ja tietosuoja huomioiden.

Käyttöönotto ei kuitenkaan olisi pakollista ja siten kustannukset ovat asiointipalvelujen näkökulmasta harkinnan varaisia. Lisäksi tulee huomioida, että käytännössä kaikki nykyiset vahvaa sähköistä tunnistamista hyödyntävät yksityisen sektorin palvelut käyttävät nykyisiä luottamusverkoston välityspalveluja. Ehdotuksen perusteella ei ole perusteltua olettaa, että nykyiset yritykset tulisivat rakentamaan laajassa mittakaavassa omia, suoria rajapintayhteyksiä Digi- ja väestötietoviraston palveluihin. Tällöin monille nykyisille sähköisen tunnistamisen hyödyntäjille digitaalinen henkilöllisyydestodistus olisi tarjolla yhtenä uutena tunnistuspalveluna, eikä aiheuttaisi sen enempää muutoksia.

Teknistä rajapintaa suurempi muutos voi olla ehdotuksen mukainen toimintamallin muutos, joka kohdistuu sähköiseen asiointiin ja käyntiasointiin, ja jossa käyttäjän tulee valita mitä varmennettuja henkilötietoja haluaa osoittaa asiointipalvelulle. Käyttäjille muutos voi aiheuttaa aluksi hämmennystä, sillä tähän asti käyttäjä ei ole itse voinut valita hänestä asiointipalvelulle

Kuva 1 Todisteen esittäminen asiointitilanteessa

välitettäviä tietoja. Tämä voi lisätä erilaisten asiakaskyselyjen määrää esimerkiksi asiointipalvelua tarjoavissa yrityksissä. Alla olevassa kaaviossa kuvataan miten todisteen esittäminen asiointitilanteessa voisi tapahtua:

Asiointitilanteessa asiointipalvelu pyytää varmennettuja henkilötietoja, jotka digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttäjän tulee esittää. Osa tiedoista on pakollisia ja osa vapaaehtoisia. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöliittymän tulee osoittaa käyttäjälle mille asiointipalvelulle tietoja ollaan osoittamassa ja muutoinkin tukea käyttäjää päätöksen tekemisessä. Käyttäjän tulee lisäksi vapauttaa tiedonsiirron suojaamisessa käytettävät salausavaimet avainsäilytyksessä viimeisessä vaiheessa todennustekijä (esim. PIN-koodi), jolla avaimet vapautetaan varmennettujen henkilötietojen siirtämistä varten.

Asiointipalvelujen osalta toimenpiteitä voi edellyttää myös tarvittavien määrittelyjen tekeminen sellaisissa tapauksissa, että käyttäjä ei halua välittää asiointipalvelulle kaikkia sen pyytämiä tietoja. Voi olla, että osan tai kaikki mahdollisesti vaadittavista muutoksista voidaan toteuttaa esimerkiksi nykyisten tunnistuksen välityspalvelujen toimesta, jolloin asiointipalvelujen ei välttämättä tarvitse tehdä muutoksia. Myös toimintamallista johtuvat kustannukset ovat kuitenkin harkinnanvaraisia siten, että ratkaisujen hyödyntäminen ei tulisi pakolliseksi.

Arvioitaessa ehdotuksen vaikutuksia sähköisen tunnistamisen käyttöön ja hyödyntämiseen olennaista on, miten laajasti sähköiset palvelut ovat halukkaita tai kykenevät hyödyntämään digitaalisen henkilöllisyyden palvelua sähköisenä tunnistautumismenetelmänä sekä kansalaisten halukkuutta käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta sähköisen tunnistamisen välineenä. Liikenne- ja viestintäviraston maaliskuussa 2021 julkaisemassa sähköisen tunnistamisen markkinaselvityksessä² todetaan: ”Suurin osa käyttäjistä selkeästi käyttäisi vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä tunnistautumisessa, jos vain sähköisten asiointipalvelujen tarjoajat mahdollistaisi sen palveluissaan. Kansalaisten näkökulmasta vahvalle sähköiselle tunnistukselle sähköisissä asiointipalveluissa on selkeää kysyntää eivätkä nykyiset käyttömahdollisuudet vastaa tätä tarvetta.” Kuluttajat siis haluaisivat hyödyntää useammassa palvelussa vahvan sähköisen tunnistamisen välineitä. Liikenne- ja viestintäviraston markkinaselvityksessä ei selvitetty kansalaisten suhtautumista digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämiseen sähköisessä tunnistamisessa, koska markkinaselvityksen toteuttamisen aikana digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta ei vielä ollut saatavilla ehdotusta, jota kansalaiset olisivat voineet arvioida suhteessa nykyisiin tunnistusmenetelmiin.

Ehdotuksilla voi kuitenkin olla vaikutuksia siihen, että nykyistä useampi asiointipalvelu tarjoaisi käyttäjilleen mahdollisuuden vahvaan sähköiseen tunnistamiseen, erityisesti jos vahvaan sähköiseen tunnistamiseen liittyvät kustannukset laskisivat ja olisivat ennakoitavia asiointipalveluja tuottavien organisaatioiden näkökulmasta. Nykyinen vahvan sähköisen tunnistamisen luottamusverkoston sisäinen veloitusmalli perustuu tapahtumakohtaiseen enimmäishintasääntelyyn, joka ei teoriassa estä puhtaasti kiinteähintaisen sopimusten tekoa asiointipalveluille, mutta käytännössä on tehnyt sen harvinaiseksi.

Ehdotuksella voi olla positiivisia taloudellisia vaikutuksia niille toimijoille, jotka kykenevät hyödyntämään digitaalisen henkilöllisyystodistuksen mahdollisuuksia omassa liiketoiminnassaan vaihtoehtona perinteisemmälle käyntiasioinnille ja henkilöllisyysasiakirjojen esittämiselle. Esimerkiksi sellaiset asiakkuuden avaamisprosessit, jotka nykyisin vaativat asiakkaan fyysistä läsnäoloa ja virallisen henkilöllisyystodistuksen näyttämistä olisi mahdollista toteuttaa täysin

² [Sähköisen tunnistamisen markkinat - Sähköinen tunnistaminen turvallisen asioinnin mahdollistajana \(traficom.fi\)](#), sivu 40.

digitaalisesti. Tämä voi mahdollistaa uusia toimintamalleja ja -tapoja asiakkuuden avaamiseen sekä yleisesti digitaalisten palvelujen tarjoamiseen.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto käyntiasioinnissa edellyttää todennäköisesti jonkinlaisia muutoksia palveluntuottajan toimintamalleihin. Ehdotuksen mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voi käyntiasioinnissa tarkastaa Digi- ja väestötietoviraston tuottamalla mobiilisovelluksella. Mobiilisovelluksen käyttö edellyttää, että asiointipisteen virkailijan käytössä on mobiililaite. Vaihtoehtoisesti tarkastusrajapinnan käyttäminen edellyttää teknisiä muutoksia viranomaisen käyntiasioinnin virkailijajärjestelmiin. Käyntiasiointitoiminnallisuuden toteuttaminen edellyttää hyödyntäviltä organisaatioilta investointeja, joiden tasosta ei ole toistaiseksi arvioita.

Esitykseen sisältyvät säädösehdotukset eivät sisällä velvollisuutta hyväksyä digitaalinen henkilöllisyystodistus henkilöllisyyden tarkastamisessa. Ehdotuksen mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi virallinen, poliisin myöntämä henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Jos digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttö yleistyy, voidaan kuitenkin olettaa, että palveluntuottajille syntyy vähintään asiakastarpeen kautta paine hyväksyä digitaalinen henkilöllisyystodistus tunnistusasiakirjana.

Ulkomaalaisten tunnistusvälinettä koskevalla ehdotuksella voi olla taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia niille toimijoille, jotka tarjoavat palveluitaan sellaisille ulkomaalaisille, joilla ei tällä hetkellä ole mahdollista saada sähköistä tunnistusvälinettä. Ulkomaalaisen asiointiväline mahdollistaa sähköisten palveluiden tarjoamisen myös ulkomaalaisille, mutta tämä todennäköisesti edellyttää muutoksia asiointipalveluun ja sen taustajärjestelmiin. Toimijoiden onkin tarkoituksenmukaista arvioida tapauskohtaisesti, ovatko muutokset kannattavia suhteessa niistä saatavaan hyötyyn. Ulkomaalaisten tunnistusvälineen rekisteröinti olisi mahdollista toteuttaa etärekisteröinnillä, eikä tällä tavoin tehdyille henkilöllisyyden ja siihen liitetyn tunnistusvälineen luotettavuudelle aseteta samanlaista tasoa kuin digitaaliselle henkilöllisyystodistukselle. Ulkomaalaisen tunnistusväline olisikin ensisijassa tarkoitettu julkisen sektorin digitaalisten palvelujen käyttöön ja yksityinen sektori hyödyntää sitä, mikäli tämä nähdään tarkoituksenmukaiseksi.

Luonnollisen henkilön tunnistusväline ei ole ehdotuksen mukaisesti yksityisen sektorin asiointipalvelujen hyödynnettävissä, vaan toimii vaihtoehtoisena henkilöllisyyden osoittamisen välineenä julkishallinnon sähköisissä palveluissa niiden käyttäjien osalta, joilla ei ole mahdollista hyödyntää mobiililaitteeseen pohjautuvaa digitaalista henkilöllisyystodistusta. Näin ollen luonnollisen henkilön tunnistusvälineellä ei ole suoria vaikutuksia yksityisen sektorin käynti- tai sähköisen asioinnin osalta ja käyttäjät joutuisivat nojautumaan nykyisin tarjolla oleviin vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmiin. Loppukäyttäjien näkökulmasta luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttöönotossa on tärkeää viestiä, että se tarjoaa vain tunnistusmenetelmän julkisiin palveluihin, ei yksityisen puolen palveluihin.

4.2.1.4 Kilpailuvaikutukset

Digitaalisen henkilöllisyyden palveluihin liittyy EU-lainsäädännön valtioneuvoston päätös (Sopimus Euroopan Unionin toiminnasta 107 art.) ja kansallista kilpailuneutraaliteettia koskevaa lainsäädäntöä (kilpailulain 4 a luku) koskevia kysymyksiä. Esityksen valmistelun yhteydessä on alustavasti arvioitu näitä kysymyksiä suhteessa digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen, ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen sekä luonnollisen henkilön tunnistusvälineeseen. Valmistelussa on tunnistettu tarve tarkentaa analyysiä ja vaikutusarviointia vielä jatkovalmistelun aikana sekä lausuntopalautteen pohjalta. Alustavat arviot on kuitenkin kuvattu alla.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Kilpailu- ja valtiontukisääntely koskee taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta tai rahoitustavasta. Esikysymyksenä tämän sääntelyn soveltamiselle on siten arvioitava, onko kyse taloudellisesta toiminnasta. Tällöin voidaan tarkastella esimerkiksi sitä, onko palveluille olemassa markkina taikka olisivatko muut toimijat halukkaita ja kykeneviä tuottamaan palvelua markkinalla. Kiellettyä valtiontukea tai kilpailuneutraliteettia koskeva sääntely ei tule sovellettavaksi, kun kyse on viranomaisesta, joka toimii julkisen vallan käyttäjänä tai viranomaisen ominaisuudessaan. Jos julkisyhteisö harjoittaa taloudellista toimintaa, joka voidaan erottaa julkisen vallan käytöstä, tulee valtiontuen mahdollisuus arvioitavaksi tämän toiminnan osalta. Jos sitä vastoin taloudellista toimintaa ei voida erottaa julkisen vallan käytöstä, kaikki kyseisen yhteisön toiminnot liittyvät edelleen julkisen vallan käyttöön.

Kilpailu- ja valtiontukioikeudellisesta näkökulmasta yksikön katsotaan toimivan julkisen vallan käyttäjänä silloin, kun kyseessä oleva toiminta kuuluu valtion keskeisiin tehtäviin tai liittyy näihin tehtäviin luonteeltaan, tavoitteeltaan sekä siihen sovellettavilta säännöiltään. Yleisesti ottaen toiminnot, jotka luontaisesti ovat osa viranomaisten erioikeuksia ja joiden suorittamisesta valtio vastaa, eivät ole taloudellisia toimintoja, ellei jäsenvaltio ole päättänyt ottaa käyttöön markkinamekanismeja. Esimerkiksi Digi- ja väestötietoviraston kansalaisvarmenteita koskevaa palvelun tarjontaa on pidetty julkisen vallan käyttönä eikä kansalaisvarmennetta ole pidetty taloudellisena toimintana, vaan julkisen vallan käyttönä tunnustusvälineen tarjoamisessa (HE 36/2009 vp, s.87). Kansalaisvarmenteen tuottaminen on henkilökorttilaissa sidottu henkilökorttiin.

Henkilön väestötietojärjestelmään rekisteröityyn henkilöllisyyteen pohjautuvien virallisten henkilöllisyyttä osoittavien asiakirjojen (passin ja henkilökortin) myöntäminen on julkisen vallan käyttöä. Kun viranomainen yhdistää fyysisen luonnollisen henkilön tämän väestötietojärjestelmään perustuvana ydin-identiteettiin ja liitoksesta muodostetaan digitaalinen todiste yhteiskunnan toiminnoissa hyödynnettäväksi, ollaan henkilön oikeusaseman näkökulmasta vastaavassa tilanteessa kuin passia tai henkilökorttia myönnettäessä. Digitaalinen henkilöllisyydestodistus olisi esitetyn sääntelyn henkilöllisyyttä osoittava asiakirja henkilökortin ja passin tavoin. Sitä voitaisiin käyttää ja se voitaisiin hyväksyä henkilöllisyyden osoittamisen tarkoituksessa samalla tavoin, kuin henkilökortti ja passi. Sen saisi käyttöönsä vain voimassa olevan henkilökortin tai passin nojalla; myös todistuksen voimassaolo on sidottu henkilökortin tai passin voimassaoloaikaan.

Mikään muu toimija ei viranomaisen lisäksi voisi tuottaa tällaista henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa käyntiasioinnissa hyödynnettäväksi. Vaikka markkinoilla tarjotaan vahvaa sähköistä tunnistamista sähköiseen asiointiin, ei markkinoilla tarjota vahvaa sähköistä tunnistamista, joka perustuisi suoraan viranomaisen henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan ja viranomaisen kasvotusten varmentamaan identiteettiin sen osana. Digitaaliseen henkilöllisyydestodisteeseen liittyvän sähköisen asioinnin ratkaisun osalta voidaan arvioida, että tuottaessaan henkilölle digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen, josta todistuksen vahvistetut tiedot voidaan esittää myös digitaalisesti sähköisessä asiointissa, viranomainen edelleen käyttäisi julkista valtaa. Menettelyssä olisi on rekisteröity henkilön identiteettiä koskevat ydintiedot, varmennettu henkilöllisyys kasvotusten ja myönnetty henkilölle ydinidentiteetin todiste, josta tämä luonnolliseen henkilöön liitetty identiteetti voidaan todentaa. Tämän digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen käytön mahdollistaminen siten, että henkilö voi itse esittää vahvistetut tiedot asioinnin yhteydessä, voidaan nähdä luonnollisena ja välttämättömänä jatkumona ydinidentiteetin todisteen myöntämiselle siten, että kyse on edelleen julkisen vallan käytöstä.

Edellä kuvatuin perustein voidaan katsoa, että poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto toimivat viranomaisen ominaisuudessa, kun ne myöntävät digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja tuottavat sen käytön mahdollistavia palveluita. Henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan myöntäminen ja sen käytön mahdollistaminen yhteiskunnassa on luonnollisesti viranomaisen, tässä tapauksessa poliisin erioikeuksiin kuuluvaa toimintaa. Digi- ja väestötietoviraston toimintaa ydinidentiteetin luomisessa ja varmentamisessa sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen teknisen alustan tuottamisessa voidaan pitää näihin erottamattomasti kuuluvina tehtävinä.

Esitetyn sääntelyn tarkoittamaa toimintaa ei edellä kuvatusti pidetä taloudellisena toimintana eikä siihen sovellettaisi valtiontuki- tai kilpailuoikeudellista lainsäädäntöä.

Kilpailulain 4 a luvun kilpailuneutraliteettisääntelyn tavoitteena on antaa kansalliselle viranomaiselle toimivaltaa kilpailuneutraliteettiin liittyvissä asioissa, jotka ovat usein johtaneet komissiolle tehtyihin kanteluihin ja näin luoda edellytyksiä tällaisten kilpailuongelmien ratkaisemiseen kansallisella tasolla. Kilpailulain 4 a lukua ei lain 30 b §:n mukaa sovelleta, jos menettely tai toiminnan rakenne seuraa välittömästi lainsäädännöstä taikka jos soveltaminen estäisi merkittävän kansalaisten hyvinvointiin, turvallisuuteen tai muuhun sellaiseen yleiseen etuun liittyvän tehtävän hoitamisen. Mikäli digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoaminen katsottaisiin joltain osin taloudelliseksi toiminnaksi ja muuten kilpailuneutraliteettisääntelyn vastaiseksi, olisi asiaa esitetyn sääntelyn perusteella arvioitava kilpailulain 30 b §:n mukaisesti välittömästi lainsäädännöstä seuraavana menettelynä tai rakenteena.

Ulkomaalaisen sähköinen asiointiväline

Myös ulkomaalaisen sähköisen asiointivälineen osalta olisi esikysymyksenä arvioitava, onko kyse taloudellisesta toiminnasta. Kiellettyä valtiontukea tai kilpailuneutraliteettia koskeva sääntely ei tule sovellettavaksi, kun kyse on viranomaisesta, joka toimii julkisen vallan käyttäjänä tai viranomaisen ominaisuudessaan. Ulkomaalaisen sähköisen asiointivälineen yhteys julkisen vallan käyttöön ei ole yhtenevä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kanssa, sillä sen myöntäminen ja käyttö eivät ole kiinteässä yhteydessä passiin ja henkilökorttiin. Ulkomaalaisen sähköinen asiointiväline ei olisi virallinen henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Sillä voidaan kuitenkin nähdä olevan kiinteä yhteys väestön rekisteröintiin, joka tapahtuu viranomaisen ominaisuudessa.

Asiointiväline tarkoitus olisi mahdollistaa ulkomaiseen henkilöllisyysasiakirjaan perustuvien henkilötietojen esittäminen sähköisessä asiointissa, ehkäistä rinnakkaisten henkilöllisyyksien muodostumista asiointitapahtumissa ja viranomaisrekistereissä, sekä lisätä esitettävien tietojen luotettavuutta. Asiointivälineen myöntäminen edellyttäisi henkilön rekisteröintiä väestötietojärjestelmään siten, että menettelyn yhteydessä ulkomaan kansalaiselle myönnetään henkilötunnus.

Asiointivälineeseen sisältyvät henkilötiedot vastaisivat väestötietojärjestelmään rekisteröityjä henkilötietoja ja rekisteröintimenettelyn tarkoituksena olisi varmistaa, että henkilölle muodostuu vain yksi tällainen rekisteröity identiteetti. Vaikka etärekisteröintimenettelyssä varmennetut henkilötiedot eivät olisi yhtä luotettavia, kuin digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen sisältyvät tiedot, olisi kyse viranomaisen nimenomaisesti yksilöimästä ja rekisteröimästä henkilöllisyydestä.

Vain viranomaisen toteuttama ratkaisu rekisteröintimenettelyineen mahdollistaisi yksilöllisen identiteetin suomalaisessa yhteiskunnassa. Vaikka sähköisen asiointin ratkaisun tuottaminen ulkomaalaiselle voitaisiin yleisemmin nähdä taloudellisena toimintana, ei ulkomaalaisen sähkö-

köisen asiointivälineen tuottamista voida erottaa rekisteröintimenettelyyn liittyvästä viranomaistoiminnasta. Henkilön yksilöinti osana väestön rekisteröintiä on luonnollisesti viranomaisen, tässä tapauksessa Digi- ja väestötietoviraston erioikeuksiin kuuluvaa toimintaa. Vaikka sähköisen asioinnin ratkaisun toteuttamista ei pidettäisi tällaisena toimintana, se on erottamattomassa yhteydessä viranomaistoimintaan, sillä identiteettiä ei muulla tavoin saada hyödynnettäväksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Näillä perusteilla voidaan katsoa, että ulkomaalaisen sähköisen asiointivälineen tuottamisessa ei olisi kyse taloudellisesta toiminnasta, eikä siihen sovellettaisi valtiontukea ja kilpailuneutraliteettia koskevaa lainsäädäntöä.

Kilpailulain 4 a luvun kilpailuneutraliteettisääntelyn tavoitteena on antaa kansalliselle viranomaiselle toimivaltaa kilpailuneutraliteettiin liittyvissä asioissa, jotka ovat usein johtaneet komissiolle tehtyihin kanteluihin ja näin luoda edellytyksiä tällaisten kilpailuongelmien ratkaisemiseen kansallisella tasolla. Kilpailulain 4 a lukua ei lain 30 b §:n mukaa sovelleta, jos menettely tai toiminnan rakenne seuraa välittömästi lainsäädännöstä taikka jos soveltaminen estäisi merkittävän kansalaisten hyvinvointiin, turvallisuuteen tai muuhun sellaiseen yleiseen etuun liittyvän tehtävän hoitamisen. Mikäli ulkomaalaisen sähköisen asiointivälineen tarjoaminen katsottaisiin joltain osin taloudelliseksi toiminnaksi ja muuten kilpailuneutraliteettisääntelyn vastaiseksi, olisi asiaa esitetyn sääntelyn perusteella arvioitava kilpailulain 30 b §:n mukaisesti välittömästi lainsäädännöstä seuraavana menettelynä tai rakenteena.

Luonnollisen henkilön tunnistusväline

Luonnollisen henkilön tunnistusväline voitaisiin myöntää henkilölle, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti. Käytännössä väline toimisi vaihtoehtona digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sähköisen tunnistamisen ominaisuudelle, erityisesti sellaisille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta tai halua käyttää mobiilisovellusta. Se olisi käytettävissä ainoastaan tukipalvelulain mukaisesti ja mahdollistaisi tunnistautumisen viranomaisten sähköisiin palveluihin. Tunnistusväline ei olisi käytettävissä yksityisen sektorin palveluissa eikä se tulisi osaksi sähköisen tunnistamisen luottamusverkostoa.

Arvioitaessa kysymystä, onko luonnollisen henkilön tunnistuspalvelussa kyse taloudellisesta toiminnasta, on huomioitava, että ratkaisua tarjottaisiin tilanteessa, jossa yksityiset toimijat tarjoavat markkinoilla erilaisia tunnistusvälineitä ja tunnistuspalveluita. Huomattava on lisäksi, että tällä hetkellä julkishallinnon toimijat ostavat tunnistustapahtumansa pääasiassa näiltä luottamusverkostoon kuuluvalta yksityisen sektorin toimijoilta. Nämä olosuhteet viittaavat siihen, että kyse olisi taloudellisesta toiminnasta myös silloin, kun julkissektori tuottaisi itse korvaavat palvelut asiakkaidensa tunnistamiseksi. Julkisen sektorin palveluihin soveltuvaan tunnistusvälineeseen liittyy kuitenkin myös elementtejä, joiden perusteella voitaisiin argumentoida, että kysymyksessä on julkisen vallan käyttö tai ainakin siihen erottamattomasti liittyvä taloudellinen toiminta, joka jäisi kilpailu- ja valtiontukisääntelyn ulkopuolelle.

Luonnollisen henkilön tunnistusvälineellä voidaan nähdä kiinteä yhteys viranomaisen velvollisuuden tarjota erilaisia sähköisiä palveluita. Henkilön mahdollisuutta osoittaa henkilöllisyytensä julkisissa sähköisissä palveluissa voitaisiin pitää keskeiseen viranomaistoimintaan olennaisesti liittyvänä toimintana. Digipalvelulaissa viranomaisille on säädetty sähköisen asioinnin järjestämisvelvoite, lain 5 §:n mukaan viranomaisen on tarjottava jokaiselle mahdollisuus toimittaa asiointitarpeeseensa liittyvät sähköiset viestit ja asiakirjat käyttäen digitaalisia palveluita tai muita sähköisiä tiedonsiirtomenetelmiä. Käytännössä sähköisten julkisten palveluiden tarjoaminen ei ole mahdollista ilman, että henkilöllisyys voidaan luotettavasti todentaa asiointitilanteessa. Valtiolla voidaan nähdä olevan keskeisesti vastuu myös siitä, että kaikki henkilöryhmät kykenevät tällä tavoin asioimaan sähköisesti ja heillä on käytössään välineet, jotka mahdol-

listavat henkilöllisyyden osoittamisen luotettavasti ja turvallisesti. Luonnollisen henkilön tunnistusväline varmistaisi, että pääsy julkisen sektorin sähköisiin lakisääteisiin palveluihin on taattu myös sellaisille henkilöille, jotka eivät syystä tai toisesta voi käyttää mobiililaitetta.

Toiminnan arviointiin voidaan saada tukea kahdesta komission ratkaisusta. Komission päätös SA.25745 koski Saksan konkurssihuutokauppojen internet-sivustoa ja siinä komissio totesi, ettei viranomaisen toimintaa ole katsottava automaattisesti luonteeltaan taloudelliseksi, vaikka se tulee markkinoille, joilla yksityiset jo toimivat. Komission esittämän näkemyksen mukaan viranomaisen ei luovu oikeudestaan harjoittaa julkisen vallan käyttöä vastaavaa toimintaa, vaikka yksityiset toimijat olisivatkin olleet nopeampia tarjoamaan tällaisia palveluita. Toinen komission päätös SA.34646 koski valitusta Alankomaiden perustamasta internetpalvelusta, jonka kautta julkiset hankinnat voitiin toteuttaa. Laissa oli asetettu viranomaiselle velvollisuus, jonka täyttämistä viranomaisen tuottamalla palvelulla huolehdittiin. Tällaisen velvoitteen toteuttamista ei pidetty luonteeltaan taloudellisena, vaan julkisen vallan käyttönä.

Edellä esitettyjen ratkaisujen perusteella voidaan nähdä, että tunnistuspalveluiden tarjoaminen julkisen sektorin sähköisiin asiointipalveluihin voisi, vaikka markkinoilla on vastaavaa yksityistä toimintaa, jäädä taloudellisen toiminnan käsitteen ulkopuolelle. Viranomaiselle on asetettu lähtökohtainen velvoite tuottaa palvelunsa myös sähköisesti ja tähän kokonaisuuteen kuuluu myös tunnistamisen mahdollistaminen.

Koska toiminnan luonnetta ei valmistelun tässä vaiheessa kuitenkaan voida yksiselitteisesti pitää sellaisena, ettei riskiä taloudellisesta luonteesta olisi, on tarpeen arvioida jossain määrin myös kielletyn valtiontuen edellytyksiä sekä kilpailuneutraliteettia. Ensimmäisen edellytyksen valtion toteuttamasta ja valtion varoilla toteutetusta toimenpiteestä voidaan arvioida täyttyvän: jo toimijalle viranomaisasemasta tai –resursseista aiheutuva etu voivat muodostua tällaiseksi valtiosta johtuvaksi ja valtion varoilla toteutettavaksi toimenpiteeksi. Myös kielletyn valtiontuen neljäs edellytys tuen valikoivuudesta täytyisi, kun palvelun tuottaminen olisi yhden viranomaistoimijan tehtävänä.

Toinen edellytys koskee toimenpiteen vaikutusta kilpailuun ja edellyttää, että toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua markkinoilla – toisin sanoen toimenpide on omiaan parantamaan tuensaajan kilpailuasemaa verrattuna muihin yrityksiin, joiden kanssa se kilpailee. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen ei voida merkittävästi nähdä kilpailevan markkinoilla olevien tunnistusratkaisujen kanssa eikä sen tuottamista voida pitää Digi- ja väestötietovirastolle sellaisena etuna, joka vaikuttaisi esimerkiksi muiden markkinoilla tarjottavien palveluiden kysyntään tai tuottamiseen. Ratkaisun käyttö olisi rajattu julkisen sektorin palveluihin, eikä se siten olisi yleiskäyttöinen tai kykenisi korvaamaan muita henkilöllisyyden osoittamisen tai tunnistamisen palveluita. Palvelu voitaisiin nähdä ennemmin ratkaisuna, joka varmistaa pääsyn lakisääteisiin, sähköisiin viranomaispalveluihin tilanteessa, jossa henkilöllä ei ole käytettävissään muita yleiskäyttöisempiä palveluita. Kilpailuvaikutusedellytyksen täyttymisessä annetaan kuitenkin tiettyä merkitystä myös toimenpiteen kielteisten ja myönteisten vaikutusten punninnalle. Tällaisena myönteisenä vaikutuksena voidaan selvästi nähdä se, että kansalaisilla olisi luotettavasti käytössään tunnistusväline julkisen sektorin palveluihin, vaikka heillä ei ole käytössään älypuhelin. Alustavasti voidaan katsoa, että kilpailuvaikutusta koskeva edellytys ei täyty luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta.

Kolmas kielletyn valtiontuen edellytys on, että tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Se, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet toimijat osallistuvat markkinoille tai niillä on ainakin intressi osallistua markkinoilla, riittää kauppavaikutuskriteerin täyttymiseen. Käytännössä ei voida katsoa, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneilla toimijoilla olisi intressiä tar-

jota luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kanssa kilpailevaa ratkaisua julkisen sektorin sähköisiin asiointipalveluihin. Toimintaa ei voitaisi pitää tässä laajuudessa kannattavana. Alustavasti voidaan arvioida, että kauppavaikutusta koskeva edellytys ei täytyisi.

Arvioitaessa kokonaisuutena sekä taloudellisen toiminnan käsitettä että kielletyn valtiontuen edellytyksiä, ei voida pitää todennäköisenä, että toiminta katsottaisiin valtiontukisääntelyn näkökulmasta ongelmalliseksi.

Kilpailulain 4 a luvun kilpailuneutraliteettisääntelyn tavoitteena on antaa kansalliselle viranomaiselle toimivaltaa kilpailuneutraliteettiin liittyvissä asioissa, jotka ovat usein johtaneet komissiolle tehtyihin kanteluihin ja näin luoda edellytyksiä tällaisten kilpailuongelmien ratkaisuun kansallisella tasolla. Kilpailulain 4 a lukua ei lain 30 b §:n mukaa sovelleta, jos menettely tai toiminnan rakenne seuraa välittömästi lainsäädännöstä taikka jos soveltaminen estäisi merkittävän kansalaisten hyvinvointiin, turvallisuuteen tai muuhun sellaiseen yleiseen etuun liittyvän tehtävän hoitamisen. Mikäli luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoaminen katsottaisiin joltain osin taloudelliseksi toiminnaksi ja muuten kilpailuneutraliteettisääntelyn vastaiseksi, olisi asiaa esitetyn sääntelyn perusteella arvioitava kilpailulain 30 b §:n mukaisesti välittömästi lainsäädännöstä seuraavana menettelynä tai rakenteena.

4.2.1.5 Vaikutukset sisämarkkinoihin

Ehdotuksilla on vaikutuksia sisämarkkinoiden toimintaan. Sisämarkkinanäkökulmasta kansallinen digitaalinen henkilöllisyysratkaisu sekä ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ovat tekijöitä rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen mahdollistamiseksi tulevaisuudessa. Vaikka kyse on ensimmäisessä vaiheessa kansallisista ratkaisuista, ne pohjautuvat tulevaisuuden ratkaisuja valmistauduttaessa eIDAS-uudistukseen sekä rajat ylittäviin identiteetin ratkaisuihin.

Moni jo voimassa oleva EU-säädös lähtee siitä, että sähköiset asiointipalvelut tulisi olla myös muiden kuin suomalaisten käyttäjien käytettävissä, ja toisaalta muiden jäsenvaltioiden asiointipalvelut tulisi olla suomalaisten käyttäjien käytettävissä. Tällaisia EU-säädöksiä ovat muun muassa yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä annettu asetus ((EU) 2018/1724), palveluista sisämarkkinoilla annettu direktiivi (2006/123/EY) sekä digitaalisten välineiden ja prosessien käytöstä yhtiöoikeuden alalla annettu direktiivi (2019/1151). Ehdotetut ratkaisut ovat osa kehitystä, jolla Suomessa tavoitellaan toimivia eIDAS-uudistuksen edellyttämiä rajat ylittävän asiointin ratkaisuja. Mikäli ehdotuksen mukaiset ratkaisut tulitaisiin notifioimaan eIDAS-asetuksen mukaisessa menettelyssä, ne mahdollistaisivat sen, että Suomen kansalaiset ja suomalaiset elinkeinonharjoittajat voivat tunnistautua muiden jäsenvaltioiden viranomaisten palveluihin siltä osin, kun ne ovat saatavilla rajat ylittäville käyttäjille. Tällä hetkellä suomalaisilla ei ole käytössään tunnistusvälinettä, joka mahdollistaa rajat ylittävän sähköisen tunnistautumisen.

Jotta ulkomailla asuvat suomalaiset ja ulkomaalaiset henkilöt voivat käyttää digitaalisia asiointipalveluita, tulisi heidän yksilöintinsä olla mahdollista. Maahantulovaiheen sujuvuus on olennainen osa kansainvälisten osajien houkuttelua. Työn hakeminen ulkomailta käsin on kuitenkin haasteellista, sillä tietyt viranomaispalvelut edellyttävät vahvaa tunnistautumista. Kansallinen digitaalinen henkilöllisyysratkaisu sekä ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline voisivat tarjota ratkaisuja myös tähän haasteeseen ja siten edistää työntekijöiden liikkuvuutta.

Ehdotuksilla voidaan nähdä olevan vaikutuksia kansalaisten ja elinkeinonharjoittajien vapaan liikkuvuuden parantamiseen sisämarkkinoilla, jos ehdotuksen mukaiset sähköisen tunnistautumisen ratkaisut mahdollistavat viranomaisten digitaalisten asiointipalveluiden paremman käytön koko EU:n alueella. Tämä tukee osaltaan myös yritysten kilpailukyvyn ja kasvumahdollisuuksien kehittämistä sisämarkkinoilla, jos yritysten pääsy muiden jäsenmaiden markkinoille

helpottuu. Kansalaisten vapaan liikkuvuuden mahdollisuuksien parantumisella voi olla positiivisia vaikutuksia muun muassa osaamiseen ja työvoiman saatavuuteen.

4.2.1.6 Vaikutukset julkiseen talouteen

Yleisesti

Ehdotuksella voi olla vaikutuksia julkiseen talouteen. Suunniteltujen ratkaisujen toteutuskustannusten arvioidaan olevan noin 17,4 miljoonaa euroa ja vuotuisten käyttökulujen noin 6,7 miljoonaa euroa. Digitaalisella henkilöllisyydellä pyritään edistämään julkisten palvelujen yhdenvertaista ja sujuvaa saatavuutta sekä yhteiskunnan yleistä digitalisaatiota. Näiden arvioidaan mahdollistavan julkisten palvelujen kustannustehokkaamman tuottamisen sekä edistävän julkisen talouden kestävyyttä.

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten määrärahoihin. Pääasiassa ehdotukseen liittyvät ylläpitokustannukset on tarkoitus kattaa toimintaan liittyvillä maksuilla. Mahdollisia määrärahatarpeita arvioidaan kuitenkin tarkemmin edelleen jatkovalmistelun aikana.

Digi- ja väestötietovirasto

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kehityskustannusten arvioidaan olevan Digi- ja väestötietoviraston osalta noin 12,6 miljoonaa euroa sekä Poliisihallituksen osalta noin 1,365 miljoonaa euroa. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kehityskustannusten arvioidaan olevan Digi- ja väestötietovirastolle noin 500 000 euroa. Yhteensä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen toteutuskustannusten arvioidaan olevan siten noin 14,5 miljoonaa euroa. Ulkomaalaisen asiointivälineen kehityskustannusten arvioidaan olevan Digi- ja väestötietovirastolle noin 2,9 miljoonaa euroa. Kehityskustannukset katetaan hankkeelle myönnetystä määrärahasta.

Ehdotuksella voi olla kehittämisvaiheen jälkeen jonkin verran vaikutuksia julkiseen talouteen, mutta vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä, koska digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen palvelujen kustannukset ehdotetaan katettavaksi maksupalvelulain perusteella osana passin ja henkilökortin asiakashintaa, sekä ulkomaalaisen asiointivälineen palvelujen kustannukset ehdotetaan katettavaksi asiakasmaksuilla asiointivälineen käyttöön ottavilta henkilöiltä.

Jos digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja siihen liittyvien palvelujen kustannukset tullaan kattamaan muulla tavalla kuin maksupalvelulain perusteella osana passin ja henkilökortin hintaa, ehdotuksella on vaikutuksia julkiseen talouteen. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja siihen liittyvien palvelujen vuosikustannuksiksi on arvioitu noin 5,32 miljoonaa euroa vuodessa, josta poliisin osuus on noin 300 000 euroa ja Digi- ja väestötietoviraston noin 5 miljoonaa euroa. Mikäli vuosikustannukset katetaan osana passin ja henkilökortin hintaa, hintavaikutuksen on arvioitu olevan noin 4-5 euroa asiakirjaa kohden. Arvio perustuu 1,1-1,3 miljoonan asiakirjan vuosittaiseen myöntömäärään.

Lisäksi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton jälkeisinä ensimmäisinä vuosina ratkaisun jatkokehitys ja käyttöönottojen tehostettu tuki aiheuttaisivat arviolta 1-2 miljoonan euron lisäkustannukset vuosittain.

Ulkomaalaisen asiointivälineen ja siihen liittyvien palvelujen vuosikustannuksiksi on arvioitu noin 1,4 miljoonaa euroa, josta asiakasmaksuilla on esitetty katettavaksi välineen käyttöönot-

toon ja käyttöön liittyvät ylläpitokustannukset, noin 400 000 euroa. Ulkomaalaisen asiointivälineen arvioitu vuosittainen käyttöönottomäärä on noin 32 500 kpl. Tällä arviolla asiakasmaksun määräksi muodostuisi noin 12-13 euroa yhtä välineen käyttöönottoa kohden.

Ulkomaalaisten rekisteröintiin VTJ:ään liittyvien kustannusten osuus kokonaiskustannuksista aiheuttaisi julkiselle taloudelle arviolta 1 miljoonan euron lisäkustannukset vuosittain.

Ehdotuksella voi olla jonkin verran kustannuksia alentavia vaikutuksia Digi- ja väestötietoviraston suomi.fi-tunnistuspalvelun kautta julkisen sektorin organisaatioiden digitaalisiin palveluihin välitettyihin, yksityisiltä vahvan sähköisen tunnistamisen toimijoilta ostettuihin tunnistustapahtumiin ja niistä perittäviin maksuihin. Vaikutus riippuu siitä, kuinka laajasti digitaalinen henkilöllisyystodistusta tai luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä käytettäisiin tunnistustapana julkisiin palveluihin yksityisen sektorin palvelujen sijasta.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen sekä myöhemmin mahdollisesti kehitettävän eurooppalaisen identiteettilompakon arvioidaan vaikuttavan pitkällä aikavälillä Digi- ja väestötietoviraston väestötietojärjestelmän tietopalveluista yksityiseltä sektorilta saatavaan tulokertymään. Vaikutukset alkavat arviolta vuonna 2025, kun ratkaisun käyttö kuluttajilla on oletettavasti vakiintunut ja palveluntarjoajat ovat integroineet toiminnallisuuden omiin järjestelmiinsä. Kuitenkin palveluntarjoajien on ylläpidettävä rinnakkaisia VTJ-yhteyksiä niiden kuluttaja-asiakkaiden palvelemiseksi, jotka eivät käytä digitaalista identiteettilompakkoa. Tämä lisää palveluntarjoajille kohdistuvia kustannuksia. Arvio Digi- ja väestötietoviraston tulon menetyksistä on alkuvaiheessa noin 50 000 € vuodessa. Tulon menetys voi kasvaa myöhemmin, ydintietojen laajentuessa siten, että menetys olisi seuraavilla kehyskausilla jopa 0,5-0,7 miljoonaa euroa.

Ehdotus voi lisätä jonkin verran Digi- ja väestötietovirastolle kohdistuvia kustannuksia ydinidentiteetin todisteeseen ja siihen liittyvien tietojärjestelmien vaatimuksien mukaisuuden arviointien toteuttamisvaatimusten kautta. Osa vaatimuksien mukaisuuden arvioinnista voi olla mahdollista toteuttaa nykyisen henkilökortilla olevan varmenteen määräajoin toteutettavien vaatimusten mukaisuuden arviointien yhteydessä. Nämä kustannukset tulevat tarkentumaan valmistelun edetessä ja ne tulevat vaikuttamaan lopulta passin ja henkilökortin kustannuksiin maksuperustelain perusteella vöyrytettäviin kuluihin.

Poliisi

Poliisin osalta uutta lupaa käyttöönotettaessa suurimmat vaikutukset seuraavat yleensä lupien myöntämistä koskevan hallintoprosessin kustannuksista. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan edellytä erillistä päätöksentekoa tai muuta erillistä menettelyä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisen osalta. Päätös, jolla passi tai henkilökortti myönnetään, sisältää myös hakijalle tulevan oikeuden ottaa käyttöön digitaalinen henkilöllisyystodistus. Siirtymäsäännöksen seurauksena tämä koskee myös ennen lain voimaantuloa myönnettyjä passeja ja henkilökortteja.

Valmistelun tässä vaiheessa on vaikea ennakoida, kuinka paljon yhteydenottoja digitaalisen henkilöllisyystodistukseen liittyen on odotettavissa, koska tähän vaikuttaa sekä välineen käyttäjien määrä että toteutetun välineen käytettävyyden määrä. Määrän ei kuitenkaan uskota ainakaan ensimmäisenä vuonna olevan sellainen, että se edellyttäisi henkilöstöresurssin lisäämistä poliisin neuvontapalveluun. Vähäiseen lisäresurssin tarpeeseen on kuitenkin syytä varautua tulevaisuudessa. Yhteydenottojen määrää voidaan hillitä hyvällä tiedottamisella sekä pitämällä kattavasti asiaa koskevaa tietoa saatavilla verkkosivuilla.

Uuden tunnistamistavan käyttöönotto ja uudet tehtävät edellyttävät uutta laitteistoa sekä henkilöstön koulutusta. Lupatiskailla tulevat lukijalaitteet sekä mobiililaitteisiin asennettava lukijaohjelmisto katetaan hankkeen rahoituksesta. Keskeisimmät koulutettavat kokonaisuudet liittyvät digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hallintaan käytettävän viranomaisportaalin ja uusien lukijalaitteiden käytön kouluttamiseen. Näiden osalta on keskeistä, että tarvittava koulutusmateriaali ja koulutusympäristöt olisivat käytettävissä mahdollisimman hyvissä ajoin ennen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoa. Kattavampaa koulutusta edellytetään niille poliisin lupahallinnon työntekijöillä, jotka toteuttavat digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen liittyviä uusia tehtäviä, eli käyttöönottoa ja peruuttamista. Tämä koskee arviolta 400 henkilöä.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vuosittaisesta ylläpidosta syntyy kustannuksia, jotka vyörytetään maksuasetuksen mukaisesti passien ja henkilökorttien hintoihin. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto edellyttää ylläpidon osalta 24/7-varallaoloa, jotta välineen turvallinen ja luotettava käyttö voidaan taata. Tarvittavaksi henkilöresurssiksi on arvioitu kaksi henkilötyövuotta. Lisäksi varallaolosta aiheutuu erinäisiä muita ylläpitokustannuksia. Ylläpitokustannusten arvioidaan olevan noin 300 000 euroa vuodessa. Arvioitu kustannus kattaa poliisin oman työn lisäksi TUVE Valtorilta ostettavan tuen sekä poliisin sovellustoimittajan kulut.

Arvioitaessa lisätyöstä seuraavia kustannuksia voidaan yksittäisen tunnin hinta laskea seuraavalla tavalla. Yhden henkilötyövuoden hinta matkustusasiakirjaprosessissa on noin 54 000 €. Tuntihinta saadaan laskennallisesti käyttäen suhdelukua 1640 tuntia, jolloin tuntihinnaksi saadaan 33 €. Lisätyötä aiheutuu siten yllä esitetyn arvion perusteella n. 1800 tuntia, jolloin työ määrän lisääntymistä seuraavat kustannukset ovat 59 400 €. Koska peruuttamiseen liittyvä päätöksenteko ei ole lupavaroilla rahoitettavaa toimintaa tulee kyseinen arviolta n. 3300 € suurinen summa katettavaksi poliisin määrärahoista. Muilta osin syntyvät kustannukset liittyvät maksullisiin lupiin ja tulee siten vyöryttää myönnettävien lupien hintaan. Pässejä ja henkilökortteja tullaan myöntämään vuoden 2023 aikana arviolta 1,1-1,3 miljoonaa kappaletta, joten lisätyön aiheuttama kustannusvaikutus on n. 0,04-0,05 €.

4.2.1.7 Vaikutukset kansantalouteen

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia kansantalouteen lyhyellä aikavälillä, mutta pidemmällä aikavälillä ehdotuksella voi olla vähäisiä vaikutuksia. Esityksellä pyritään luomaan pohjaa nykyistä laajemmalle digitaalisten palvelujen käytölle yhteiskunnan eri toimintasektoreilla. Digitaalista henkilöllisyystodistusta ja ydinidentiteetin todistetta koskevilla ehdotuksilla toteutetaan ensimmäisiä askelia kohti itsehallittavaa digitaalista identiteettiä. Ehdotettava toimintamalli muuttaa nykyistä sähköisen tunnistamisen markkinan toimintaidea, mutta voi samalla luoda nykyistä merkittävästi suurempia vaikutuksia digitaalisen palvelutuotannon osalta sekä esimerkiksi eri kanavissa tapahtuvien asiointien turvallisuuden kohdalla.

Ulkomaalaisen asiointivälineen käyttöönotolla voi olla vaikutusta Suomen houkuttelevuuteen investointikohteena ja ulkomaalaisten asiantuntijoiden kohdemaana, kun helpotetaan investoijien ja maahanmuuttoa harkitsevien asiantuntijoiden sähköisten palvelujen käyttöä.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.2.2.1 Vaikutukset tehtäviin ja menettelytapoihin

Ehdotuksilla olisi vaikutuksia henkilöllisyysasiakirjoja nykyisellään myöntävien viranomaisten nykyisiin tehtäviin. Ehdotus digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta toisi uusia tehtäviä poliisille sekä ulkoministeriölle ja edustustoille digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämiseen osalta.

Ehdotus Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista lisäisi jonkin verran Digi- ja väestötietoviraston tehtäviä nykyisestä. Ehdotuksen merkittävimmät vaikutukset tältä osin liittyvät digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmään ja sen hallintaan sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottamiseen. Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa mobiilisovelluksesta ja siihen liittyvästä taustajärjestelmästä koostuvaa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, jonka avulla voidaan osoittaa vahvistettuja tietoja sähköisessä asiointissa tai käyntiasioinnissa. Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on myös tuottaa, tarjota ja hallinnoida ydinidentiteetin todistetta, sekä tuottaa ja myöntää ulkomaalaisen digitaalisen asiointiväline. Uusia tehtäviä olisi myös ratkaisujen tuottamiseen liittyvien toiminnallisuuksien, kuten hallintapalvelun, lukijarajapinnan sekä tarkastussovelluksen tuottamisessa. Digi- ja väestötietoviraston tehtävistä säädettäisiin uudessa laissa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista.

Viranomaisten sähköisissä asiointipalveluissa ratkaisu käyttöönnotto ei edellytä muutoksia, koska se tarjotaan hyödynnettäväksi Digi- ja väestötietoviraston tuottamana suomi.fi-tunnistuspalvelun kautta. Muutoksia saattaa kuitenkin näkyä käyttäjälle esimerkiksi pyyntönä luovuttaa tunnistamiseen tarvittavat tiedot asiointipalvelulle joko suoraan tai suomi.fi-palvelun kautta. Käyttäjän näkökulmasta muutos tietojen kysymiseen tulisi tehdä yhdenmukaisesti.

Käyntiasiointipalveluissa vastaavaa välityspalvelua ei ole käytettävissä, jolloin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönnotto edellyttää muutoksia vähintään viranomaisten toimintamalleihin. Ehdotuksen mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voisi käyntiasioinnissa tarkastaa Digi- ja väestötietoviraston tuottamalla mobiilisovelluksella. Mobiilisovelluksen käyttö edellyttää, että asiointipisteen virkailijan käytössä on mobiililaitte. Vaihtoehtoisesti tarkastusrajapinnan käyttäminen edellyttää teknisiä muutoksia viranomaisen käyntiasioinnin virkailijajärjestelmiin. Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi määritellä vaatimukset muille sovelluksille ja ratkaisuille, jotka mahdollistaisivat todistuksen lukemisen rajapinnan avulla.

Ehdotuksen mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi virallinen, poliisin myöntämä henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Poliisi hyväksyisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käytön myös passin, henkilökortin tai muiden lupien noutamiseen. Poliisi on arvioinut toimenpiteitä ja vaikutuksia, joita tulisi tehdä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisen sekä käytön mahdollistamiseksi asioitaessa poliisin kanssa. Vaikutukset liittyvät lähinnä tarvittavien laitteiden hankintaan. Poliisiasemien lupahallinnon asiointipaikoille tulisi hankkia lukijalaitteet, joita voidaan hyödyntää, kun avustetaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönnotossa sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkastamiseen, kun se esitetään henkilöllisyyden osoituksena.

Lisäksi poliisin on tarkoitus mahdollistaa käyttö kenttätoiminnassa, jolloin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkastamiseen hyödynnetään poliisin mobiililaitteita. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käytön mahdollistamisella ei katsota olevan laiteisiin liittyvien kustannusten lisäksi muita kuin vähäisiä koulutustarpeeseen liittyviä vaikutuksia.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarkastaminen toteutetaan siten, että sen tulisi lyhentää jokaiseen tunnistustapahtumaan tarvittavaa aikaa. Verrattuna perinteisiin fyysisiin asiakirjoihin tarkastustapahtuma voi keskittyä lähes kokonaisuudessaan sen varmistamiseen, että kyseinen henkilö on se, jonka tiedot välittyvät digitaalista henkilöllisyystodistusta käytettäessä. Perinteisten fyysisten asiakirjojen osalta tarkastustilanteessa tulee aina huomioida mahdollisuus siitä, että esitetty asiakirja on väärennetty tai sen sisältämiä tietoja on muilla tavoin manipuloitu. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ollessa kyseessä tällaista vaaraa ei ole, koska tietoja ei saa luettua onnistuneesti, jos kyse ei ole viranomaisen luovuttamista ajantasaisista tiedoista. Tarkis-

tettaessa digitaalista henkilöllisyystodistusta tarkastussovelluksessa kasvokuva on myös mahdollista esittää huomattavasti suurempana kuin fyysisessä tunnistusasiakirjassa. Tämä nopeuttaa kasvokuvan vertaamista henkilöllisyystodistusta osoittavaan henkilöön ja lisää varmuutta asiointitilanteessa.

Digi- ja väestötietovirasto myöntää ulkomaalaisen asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen henkilöllisyyden osoittamiseen sähköisessä asiointissa. Välineitä ei ole tarkoitus hyödyntää käyntiasiointissa. Viranomaisten sähköisissä asiointipalveluissa käyttöönotto ei edellytä muutoksia, koska ratkaisu tarjotaan hyödynnettäväksi Digi- ja väestötietoviraston tuottamana Suomi.fi-tunnistuspalvelun kautta.

Ulkomaalaisen asiointivälineen myöntäminen tapahtuu pääasiassa etärekisteröintiä hyödyntäen. Ulkomaalaisten henkilöiden saapuessa Suomeen he voivat kuitenkin korottaa asiointivälineensä varmuustasoa tunnistautumalla kasvokkain Digi- ja väestötietoviraston asiointipisteissä. Tämä voi vaikuttaa asiointipisteiden käyntimääriin, jos ulkomaalaisen asiointivälinettä otetaan laajasti käyttöön myös henkilöiden toimesta, jotka asioivat Suomessa. Digi- ja väestötietoviraston vastuulla on myös luonnollisen henkilön tunnistusvälineen myöntämiseen liittyvät toimenpiteet, mikä voi kasvattaa tarvetta asiointipisteille Digi- ja väestötietoviraston asiointipisteissä.

4.2.2.2 Vaikutukset organisaatioon ja henkilöstöön

Digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän, ulkomaalaisen asiointi-välineen sekä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tuottamisen on arvioitu aiheuttavan Digi- ja väestötietovirastolle noin 20-25 henkilötyövuoden lisätarpeen. Virkatyö liittyy erilaisiin asiakastukitehtäviin sekä tietojärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitoon liittyviin tehtäviin. Poliisille on arvioitu aiheuttavan noin 2 henkilötyövuoden lisätarve tietojärjestelmän ylläpitoon liittyviin tehtäviin. Ehdotuksen mukaan palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset katettaisiin maksupalvelulain perusteella siirtämällä viranomaisille ehdotuksista koituvat kustannukset osaksi passin ja henkilökortin asiakashintaa.

4.2.2.3 Vaikutukset viranomaisten tiedonhallintaan

Ehdotuksella on vaikutuksia poliisin sekä Digi- ja väestötietoviraston tiedonhallintaan. Ehdotuksien valmisteluvaiheessa, helmikuussa 2020, Poliisihallitus sekä Digi- ja väestötietovirasto ovat tehneet tiedonhallintalain 9 §:n mukaisen lausuntopyynnön valtiovarainministeriölle. Lausuntopyynnöissä ja valtiovarainministeriön pyyntöihin laatimissa lausunnossa on arvioitu suunnitellun muutoksen vaikutuksia tiedonhallintaan. Nämä arviot ovat pääsääntöisesti edelleen paikkansapitäviä, mutta hankkeen edetessä on tehty eräitä aikaisemmista suunnitelmista poikkeavia linjauksia, jotka vaikuttavat keskeisellä tavalla poliisin ja Digi- ja väestötietoviraston tiedonhallintaan.

Keskeisin muutos suhteessa aiemmin esitettyihin muutosvaikutuksiin koskee digitaalisen henkilöllisyyden toimintalogiikkaa. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen oli määrä toimia siten, että tiedot luovutettaisiin tietojen tarkastajalle aina sovellusta käytettäessä suoraan Poliisihallituksen ylläpitämistä passi- ja henkilökorttirekistereistä käyttäjän antaman valtuutuksen perusteella. Suunnitellusta toimintamallista oli määrä syntyä suuri määrä lokitietoja koskien välineen käyttöä.

Ehdotettavan sääntelyn mukaisesti tiedot luovutetaan käyttäjän itsensä hallittavaksi sovellukseen. Luovuttamisen jälkeen tiedot eivät olisi enää viranomaisen tietoja eikä niitä koskisi viranomaisen tiedonhallintaan liittyvät vastuut. Tietoja ei siten luovutettaisi viranomaisen rekisteristä

suoraan yksityisille toimijoille esimerkiksi henkilöllisyyden tarkastustilanteessa. Tarkastustilanteessa olisi myös ehdotuksen mukaisesti mahdollista varmistua tietojen ajantasaisuudesta, mutta ajantasaisuuden varmistaminen tapahtuisi Digi- ja väestötietoviraston toimesta eikä henkilötietoja luovutettaisi suoraan viranomaiselta tarkastajalle.

Tietojen luovutusta kuitenkin tapahtuu edelleen suunnitellussa toteutuksessa myös viranomaissektorin ulkopuolelle, koska jatkossa tiedot luovutetaan yksityishenkilöille digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton yhteydessä. Tietojen luovutus tapahtuu siis kyseessä olevalle henkilölle itselleen siten, että viranomaisen luovuttaa varmennetut henkilötiedot hänen hallussaan olevalle laitteelle. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta tietojen lähteenä on poliisin passi- tai henkilökorttirekisteri, jossa olevat luvanhaltijan tiedot poliisi luovuttaa Digi- ja väestötietovirastolle, joka huolehtii tietojen lisäämisestä käyttäjän sovellukseen.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen toteuttaminen edellyttää poliisin osalta uuden tietojärjestelmän käyttöönottoa. Kyseessä Henkilökortti ja passi -tietojärjestelmään eli Heko-Passiin kiinteästi liittyvä MHEKO edustapalvelu, jonka tehtävänä on välittää henkilökortti- ja passirekisterin tietoja Digi- ja väestötietovirastolle. Toteutuksessa ei ole tarvetta tehdä muutoksia poliisin sähköiseen asiointialustaan.

Ehdotukset aiheuttaisivat Digi- ja väestötietovirastolle seuraavia uusia lakisäätteisiä tehtäviä ja niiden tuottamiseen liittyviä uusia tietojärjestelmiä sekä tietovarantoja:

- Digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä, joka mahdollistaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen tuottamisen ja käyttämisen.
- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen sekä sen edellyttämien palveluiden tuottamisen.
- Määräyksen tuottaminen muiden tahojen tuottamien lukijarajapintojen tietoturvalle käyttäympäristöille asetettavista vaatimuksista.

Ehdotusten mukaisen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen toimintatapa on osittain verrattavissa Digi- ja väestötietoviraston nykyisiin tuottamiin henkilövarmenteisiin, joissa varmenteella olevat henkilötiedot luovutetaan henkilölle itselleen hyödynnettäväksi. Ehdotuksen mukaisessa ratkaisussa käsiteltävä tietomäärä olisi kuitenkin huomattavasti suurempi ja sisältäisi myös poliisiin rekistereistä saatavaa tietoa. Lisäksi ratkaisu eroaa sen osalta, että alustana toimii mobiilisovellus. Samoin tiedon varmentamiseen liittyvä ratkaisu on verrattavissa Digi- ja väestötietoviraston nykyisiin tuottamiin varmennepalveluihin.

Ehdotuksen mukainen toimintamalli poikkeaa huomattavasti nykyisestä sähköisen tunnistamisen toimintaperiaatteista. Digi- ja väestötietovirastolle ei palveluita tuottavana toimijana synny vastaavaa kattavaa tapahtumatietorekisteriä palvelun käyttämisestä kuten sähköisten tunnistuspalveluiden tai esimerkiksi sähköisen asiointin tukipalveluiden tuottamisesta syntyy. Ehdotuksen mukainen toimintamalli on vastaava kuin passin ja henkilökortin käyttäminen käyntiasioinnissa; käyttäjän vastuu korostuu.

Ehdotus sisältää uusia Digi- ja väestötietoviraston rekisterinpidon vastuulle tulevia henkilötietoja sisältäviä rekistereitä, kuten esimerkiksi laiterekisteri sekä rekisteri ulkomaalaisen digitaalisista asiointivälineistä. Digi- ja väestötietovirasto rekisterinpitäjänä vastaisi rekistereihin tallennettavien tietojen asianmukaisesta hallinnoinnista ja niiden luovuttamisesta henkilön itsensä haltuun.

Ehdotus aiheuttaa erityisiä tehtäviä, jotka edellyttävät pääsyä tietoihin, joiden osalta näitä tietoja käsittelevien henkilöiden luotettavuus on arvioitava. Ehdotus aiheuttaa myös erityisiä tehtäviä, jotka edellyttävät pääsyä toimitiloihin, joissa työskentelevien henkilöiden luotettavuus on arvioitava. Näitä tehtäviä ovat esimerkiksi tietojärjestelmien hallinnointiin liittyvät tehtävät sekä ratkaisun edellyttämät asiakastukitehtävät. Ehdotuksen ei kuitenkaan ole arvioitu aiheuttavan muutosta Digi- ja väestötietoviraston toimintatapoihin liittyen virkamiehenä tai ostopalveluiden kautta hankittuna asiantuntijana työskentelevien henkilöiden luotettavuuden arviointiin; nykyisten toimintamallien ja -menetelmien on arvioitu olevan riittäviä.

Ehdotuksen mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus sisältää passi- tai henkilökorttirekisteriin tallennetun kasvokuvan. Julkisuuslain 24 § 1 momentin 4 kohdan perusteella poliisi on tullut kinnut, että passin ja henkilökortin osalta salassa pidettäviä tietoja ovat sormenjäljet, kasvokuva ja passin tai henkilökortin numero. Näin ollen esityksen mukaisen ratkaisun tuottaminen edellyttää salassa pidettävän tiedon eli passin tai henkilökortin kuvan käsittelyä. Ratkaisun kehittämisen ja ylläpidon aikana voidaan käsitellä Digi- ja väestötietoviraston tai poliisin tietojärjestelmien turvajärjestelyihin liittyvää salassa pidettäväksi luokiteltua tai turvallisuusluokiteltua tietoa.

Ehdotuksen mukaisessa ratkaisussa voidaan käsitellä turvakiellon alaisia henkilötietoja, jos on tarve lähettää kirjepostia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, ulkomaalaisen asiointivälineen tai luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijalle. Käytännössä tämä voisi liittyä erilaisiin tiedoksiantoihin tai luonnollisen henkilön tunnistusvälineen jakeluun ja aktivointiin.

Ehdotuksen mukaan Digi- ja väestötietovirastolle syntyy velvollisuus päättää Traficomia kuuluttamaan digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tarkemmista teknisistä vaatimuksista ja tietoturva vaatimuksista.

Ehdotus sisältää myös tietoturvaluuonutusta koskevaa erityissääntelyä digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää koskevista keskeisistä laatu- ja tietoturvaluuonutusvaatimuksista. Tietojärjestelmään sekä Digi- ja väestötietoviraston tehtäviin sovellettaisiin tiedonhallintalakia, mukaan lukien sen 4 lukua, jossa säädetään julkisen hallinnon tietoturvaluuonutuksen perustason vaatimuksista. Ehdotus sisältäisi erityiset vaatimukset, jotka kohdistuisivat digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmään näiden perustason vaatimusten lisäksi sekä niiden tarkennuksena. Sääntelyn tarkoituksena ei olisi poiketa tiedonhallintalakaissa yleisesti säädetystä.

Ehdotuksen mukaan ratkaisussa syntyvä digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä on oltava aina saatavilla ja näin sen voidaan tulkita olevan kriittinen uusi järjestelmäkokonaisuus. Digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä sisältää hyödyntää Poliisin heko-passi-järjestelmää, jonka saatavuusvaatimus nousee muutoksen myötä kriittiseksi. Muut hyödynnettävät olemassa olevat järjestelmät (väestötietojärjestelmä, varmennejärjestelmä) on jo luokiteltu kriittiseksi. Ehdotuksen mukaan ratkaisussa ei hyödynnetä Digi- ja väestötietoviraston tietovarannoissa sijaitsevaa salassa pidettävää tai turvaluokiteltavaa tietoa.

Esitys ei aiheuta muutoksia viranomaisen toimitiloihin eikä sillä ole vaikutuksia tietojenkäsittely-ympäristön fyysiseen turvallisuuteen. Uudistus ei muuta käyttöoikeuksia tai kirjautumistapaa olemassa olevissa tietojärjestelmissä. Uusien tietojärjestelmien käyttöoikeudet määrittellään tarvelähtöisesti noudattaen käyttöoikeuksien minimoinnin perusteita.

Ehdotus aiheuttaa tarpeen toteuttaa lokitus uusiin tietojärjestelmiin liittyen digitaalisen henkilöllisyyden palveluihin sekä luonnollisen henkilön tunnistusvälineeseen. Digi- ja väestötietovirastolle kertyy kattavasti lokitietoa liittyen digitaalisen henkilöllisyyden palveluihin siltä osin,

kun kyse on varmennettujen henkilötietojen viemisestä henkilön hallussa olevaan mobiililaitteeseen sekä laitehallinnasta mutta varsinaisesta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai ulkomaalaisen asiointivälineen käytöstä ei synny lokitietoa. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen osalta lokitietoa kertyy sekä välineen hallinnoinnista, että käytöstä.

Ehdotus ei aiheuta tarvetta muuttaa käytössä olevaa lokitusta.

Esityksen mukaisen järjestelmän turvallisuutta koskevat tiedot voivat olla salassapidettäviä julkisuuslain 24 § 1 momentin 7 kohdan perusteella.

Ehdotukset eivät aiheuta muutoksia viranomaisten tapaan muuttaa asiakirjat sähköiseen muotoon tai riskejä sähköiseen muotoon muutetun asiakirjan luotettavuuteen tai eheyteen. Ehdotukset eivät aiheuta poikkeamistarvetta sähköiseen muotoon muuttamiselle eikä muutoksia tietoaistoneiston saatavuuteen koneluettavassa muodossa. Ehdotuksissa kuvattu itsehallittavan identiteetin malli tuo muutoksia viranomaisen toimesta tapahtuvaan tietojen käyttöön sekä asiakkaan ja hyödyntäjän tiedon välittämisen tapoihin, ja mahdollisuuksiin asioida sähköisesti.

Esitys aiheuttaa muutoksia viranomaisten tiedonsaantioikeuksiin. Digitaalisen henkilöllisyyden järjestelmän tuottaminen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta edellyttää, että Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada käyttöönsä poliisin rekisteröimiä passiin ja henkilökorttiin liittyviä tietoja esimerkiksi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottilanteissa. Tämä toteutetaan teknisten rajapintojen avulla.

Uudistus aiheuttaa joitakin teknisiä muutoksia poliisin tiedonsaantimahdollisuuksiin. Poliisin on saatava käyttöönsä digitaalisen henkilöllisyyden järjestelmään rekisteröityjä tietoja digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen liittyen, jotta voi tuottaa niihin liittyvät rekisteröintitehtävät. Tämä toteutetaan katseluyhteyden avulla.

Ulkomaalaisten asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen rekisteröintiä voitaisiin tuottaa yhteispalvelulain perusteella yhteispalveluna muiden viranomaisten kanssa. Tämän toteuttaminen edellyttää, että ko. viranomaisilla on tiedonsaantimahdollisuudet digitaalisen henkilöllisyyden järjestelmään ulkomaalaisten asiointivälineen osalta sekä luonnollisen henkilön tunnistusvälineeseen liittyvään järjestelmään. Tämä toteutetaan teknisten rajapintojen avulla. Esityksessä ei määritetä tietojen tai asiakirjojen säilytysaikoja, joten Digi- ja väestötietoviraston on määritettävä ne. Perusteena voidaan käyttää esimerkiksi tunnistuslain 24 §. Esityksen mukaan asiakirjojen voimassaoloaika perustuu myöntämisen taustalla olevan tunnistusasiakirjan voimassaoloaikaan. Tällä on arvioitu olevan vaikutuksia arkistointiaikoihin.

Esityksen mukaista ulkomaalaisen asiointivälinettä voi käyttää suomi.fi-tunnistuksen kautta. Ulkomaalaisen asiointiväline tarjotaan vastaavilla rajapinnoilla kuin vahvat tunnistusvälineet nykyisin, mutta rajapintojen tietorakenne poikkeaa. Ulkomaalaisen asiointivälineen hyödyntäminen edellyttää käyttöönottavalta organisaatiolta muutoksia teknisiin rajapintoihin.

Esitys perustuu digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen osalta siihen, että tiedot luovutetaan henkilölle itselleen ja ovat sen jälkeen henkilön itsensä hallittavissa. Digi- ja väestötietovirasto ei osallistu tietojen käyttötilanteisiin eikä voi selvittää tietojen käyttötarkoitusta. Esityksen mukaisen luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tietojen käyttötarkoitus selvitetään suomi.fi-tunnistuksen käyttöönottoprosessien ja -toimintamallien mukaisesti.

Esityksen mukainen ratkaisu tuottaa asiarekisteriin rekisteröiviä tietoja. Esityksen mukaan Digi- ja väestötietoviraston on annettava päätös, jos ulkomaalaisen asiointivälinettä tai luonnollisen

henkilön tunnistusvälinettä ei myönnetä hakijalle. Samoin päätös tulee antaa, jos Digi- ja väestötietovirasto peruu välineen ilman sen haltijan pyyntöä. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta vastaavaa ei ole esitetty.

Esitys aiheuttaa muutoksia asianhallintajärjestelmään asianumeroiden sekä metatietojen määrittelyn kautta. Tämän lisäksi on määritettävä asiakirjojen julkisuusarvo. Uudistuksessa ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa koskevaan sääntelyyn. Uudistus aiheuttaa päivitystarpeen viraston asiakirjajulkisuuskuvaukseen.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Ehdotuksella voi olla vähäisiä ympäristövaikutuksia lähinnä mahdollisesti lisääntyvän digitaalisen asioinnin sekä päätelaitekannan kautta. Digitaalisen asioinnin voidaan olettaa olevan lähitökohtaisesti jonkin verran ympäristönäkökulmista parempi käyntiasiointiin verrattuna, mutta tähän vaikuttaa esimerkiksi se, millä tavoin käyntiasioinnin vaatima liikkuminen asiointipaikkaan tehdään. Pelkästään ehdotuksesta johtuva päätelaitekannan kasvaminen on todennäköisesti varsin vähäistä. Päätelaitteiden valmistukseen liittyvät ympäristönäkökulmat on kuitenkin syytä huomioida. Ehdotuksen ympäristövaikutuksia tulisi kuitenkin seurata jatkossa, jotta yleisesti digitaalisten palvelujen tuotannon ja käytön ympäristövaikutusten ymmärrys ja mittaamisosaaminen kehittyisi.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.4.1 Vaikutukset kansalaisten asemaan yhteiskunnassa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan

Ehdotuksilla pyritään edistämään kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä erilaisissa asiointikanavissa. Ehdotuksilla on vaikutuksia kansalaisten ja Suomessa oleskelevien yhdenvertaisuuteen sekä lasten asemaan. Ehdotuksen mukainen digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollistaa kansalaisille menetelmän ja tavan osoittaa henkilöllisyys digitaalisen palvelun avulla käynti- ja digitaalisessa asiointissa. Ehdotuksen arvioidaan edistävän kansalaisten yhdenvertaista asemaa yhteiskunnassa, vaikka käytännössä kansalaisten mahdollisuudet käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta voivat olla erilaisia johtuen ratkaisun käyttämiseen liittyvistä vaatimuksista sekä taloudellisista tai henkilön fyysisistä toimintaedellytyksistä johtuvista syistä.

Ehdotuksella kokonaisuudessaan arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kotitalouksien asemaan digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuuksien osalta. Ehdotuksen mukaisesti digitaalinen henkilöllisyys olisi mahdollista saada asiakkuudesta riippumatta, kuten passi tai henkilökortti. Tämä lisää kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia tasavertaisesti digitaalisessa yhteiskunnassa ja antaa lisää mahdollisuuksia hyödyntää erilaisia digitaalisen tunnistamisen ja henkilöllisyyden osoittamisen menetelmiä sekä tapoja.

Käytännössä ehdotettu digitaalinen henkilöllisyystodistus vaatii tallennusalueeksi riittävän nykyaikaisen älylaitteen. Suurin osa päätelaitteista sisältää runsaasti erilaisia avustavia teknologioita (esimerkiksi näytön sisällön koon muuttaminen, erilaiset kontrastimahdollisuudet, puheohjaus), jolloin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tallennusalueet ovat pääsääntöisesti esteettömiä. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sovelluksen tulee täyttää laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta mobiilisovelluksille säädetyt saavutettavuusvaatimukset, joten kokonaisuutena digitaalinen henkilöllisyystodistus tulee olemaan laajan käyttäjäjoukon käyttömahdollisuuksien piirissä.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus ja luonnollisen henkilön tunnistusväline on tarkoitus tulevaisuudessa ilmoittaa eIDAS-asetuksen mukaisesti rajat ylittävään asiointiin korotetulla varmuustasolla. Tämä parantaisi kansalaisten mahdollisuutta rajat ylittävään asiointiin EU:n sisällä. Tällöin digitaalisella henkilöllisyystodistuksella ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineellä pystyisi kirjautumaan muiden jäsenvaltioiden julkishallinnon digitaalisiin palveluihin, jos nämä mahdollistavat tunnistautumisen korotetulla varmuustasolla. Ratkaisut eivät edelleenkään mahdollista tunnistautumista asiointipalveluihin, jotka edellyttävät korkeaa varmuustasoa. eIDAS-asetuksen uudistamisen myötä käyttökohteet voivat laajeta myös yksityisten palveluiden puolelle.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus voi helpottaa merkittävästi erityisesti ulkomaalaisten mahdollisuuksia asioida suomalaisissa digitaalisissa palveluissa, erityisesti julkisen sektorin digitaalisissa palveluissa. Toisaalta ulkomaalaisten osuus digitaalisten palvelujen kokonaiskäyttäjämäärästä on suhteellisen pieni. Ulkomaalaisten osalta on eri yhteyksissä tuotu esille vaikeus hoitaa asiointia Suomeen juuri puuttuvien vahvojen sähköisten tunnistusvälineiden vuoksi. Digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollistaisi uuden tavan sähköiseen tunnistautumiseen ainakin julkisen sektorin digitaalisiin palveluihin.

Ehdotuksella voi olla vaikutuksia kuluttajien sähköisten tunnistuspalveluiden ja -menetelmien käyttöön. Tilanteessa, jossa kuluttajien käyttöön tulee uusia sähköisen asioinnin ratkaisuja, on erityisesti siirtymäaikana mahdollista, että aiheuttavat myös epäselvyyttä kuluttajien parissa siitä, mikä väline käy missäkin palvelussa. Nämä vaikutukset kohdistuvat todennäköisesti niihin kuluttajiin, joille sähköinen asiointi on jo ennestään haasteellista ja joiden digitaalisia asiointimahdollisuuksia ehdotuksilla erityisesti pyritään parantamaan. Tätä riskiä voidaan kuitenkin hallita esimerkiksi viestinnällisin keinoin.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus voisi helpottaa esimerkiksi suunnittelematonta pankkiasiointikäyntiä, jos pankki hyväksyisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen henkilöllisyyden osoittamiseen. Yleisesti ottaen digitaalinen henkilöllisyystodistus veisi henkilöllisyyden osoittamista kohti samaa toimintamallia kuin esimerkiksi erilaiset mobiilimaksamisen ratkaisut, joissa henkilö ei tarvitse maksutapahtumaa varten muuta kuin mobiililaitteen ja siinä olevan mobiililompakon tallennettuine kortteineen.

Ehdotettu luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi vaihtoehtoinen tunnistustapa niille henkilöille, jotka eivät voi tai halua käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta tunnistautuessaan julkisen sektorin digitaalisiin palveluihin. Luonnollisen henkilön tunnistusväline voisi mahdollistaa sähköisen tunnistautumisen julkishallinnon asiointipalveluihin henkilöille, jotka eivät käytä mobiililaitteita. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen arkipäiväinen käyttö saattaisi olla vähäistä, mutta se on merkityksellinen henkilöiden yhdenvertaisuuden ja sähköisen tunnistamisen varautumisen näkökulmasta. Arviolta vähäisestä käyttötiheydestä voi seurata suhteessa kasvanut tukipalvelujen määrä esimerkiksi erilaisten käyttöneuvonnan tai unohtuneiden tunnuslukujen tapaisina palvelupyyntöinä.

Esitys sisältää ehdotukset myös ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä. Ehdotus voi helpottaa merkittävästi ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksia asioida suomalaisissa digitaalisissa palveluissa. Tällä hetkellä asiointi perustuu suurelta osin joko viranomaiskohtaisesti tehtäviin ratkaisuihin tai, ulkomaalaisen henkilön asioidessa yrityksen puolesta, Digi- ja väestötietoviraston tuottamaan ulkomaan kansalaisen tunnistuspalveluun eli Finnish Authenticator-tunnistuspalveluun.

4.2.4.2 Vaikutukset lapsiin

Ehdotus parantaisi lasten mahdollisuuksia asioida tietyissä palveluissa digitaalisesti sekä myös vanhempien mahdollisuuksia hoitaa lastensa asioita. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voisi saada kuka tahansa, jolla on suomalainen passi tai henkilökortti. Alaikäisistä 15 vuotta täyttäneet voisivat saada digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myös ilman vanhempien suostumusta. Alle 15-vuotiaat voisivat saada digitaalisen henkilöllisyystodistuksen samoin ehdoin kuin passin tai henkilökortin eli huoltajien suostumuksella.

Alle 15-vuotiaiden osalta asema ja tosiasialliset mahdollisuudet digitaaliseen asiointiin muuttuisivat ehdotusten myötä merkittävästi nykyisestä. Tänä päivänä lasten mahdollisuudet ja oikeudet saada vahvana tunnistusvälineenä toimivat pankkitunnukset tai mobiilivarmenne vaihtelevat myöntäjittäin. Joillakin toimijoilla ei ole ikärajoja palvelujen saamiselle huoltajien suostumuksella, osalla palveluiden saamiselle on asetettu ikäraja (esimerkiksi 12 vuotta) ja vaatimus huoltajien suostumukselle.

Ehdotukset mahdollistavat alaikäisille nykyistä laajemmin asioinnin erilaisissa digitaalisissa palveluissa vahvasti tunnistettuina. On kuitenkin huomioitava, että kaikilla digitaalisilla asiointipalveluilla ei välttämättä ole kykyä ottaa vastaan myös alaikäisiä itsenäisesti asioivia, jos asiointijärjestelmät on lähtökohtaisesti rakennettu vain täysi-ikäisiä varten. Tämä edellyttää asiointipalveluilta mahdollisesti kykyä ja tarvetta tunnistaa, minkä ikäiset voivat asioida palvelussa sekä iän tarkastamista ja sen toteuttamista osaksi asiointiprosessia.

Alaikäisten asiointitarpeella voi olla vaikutusta myös poliisin toimintaan. Esitetyt muutokset mahdollistavat sen, että alaikäinen voi ottaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen itsenäisesti käyttöön, jos hänellä on voimassa oleva matkustusoikeudellinen passi tai henkilökortti tai hän on viisitoista vuotta täyttänyt ja hänellä on ilman huoltajien suostumusta myönnetty alaikäisen matkustusoikeudeton henkilökortti. Koska kaikilla passin tai matkustusoikeudellisen henkilökortin omaavilla on ikään katsomatta oikeus digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon tarkoittaa se sitä, että tällaisilla alaikäisillä olisi myös itsenäinen oikeus asioida poliisin luona digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottamiseksi.

4.2.4.3 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Ehdotuksilla arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia työllisyyteen, työelämään ja -tehtäviin liittyvien digitaalisten palvelujen käyttömahdollisuuksiin sekä ulkomaalaisten työllistymismahdollisuuksiin. Digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollistaa henkilölle henkilöllisyyden osoittamisen digitaalisen asioinnin yhteydessä myös työtehtäviin liittyen. Tämä voi lisätä viranomaismatkoista peräisin olevien henkilöllisyyttä osoittavien tietojen hyödyntämistä yrityksille suunnattujen digitaalisten palvelujen käyttökontekstissa.

Ulkomaalaisen henkilön digitaalinen asiointiväline voi helpottaa ulkomaalaisen henkilön työllistymistä mahdollistamalla heille nykyistä tasapuolisemmat edellytykset hoitaa työhön liittyviä tehtäviä myös digitaalisissa asiointipalveluissa. Ulkomaalaisen henkilön digitaaliseen asiointivälineeseen liittyy keskeisesti henkilötunnuksen uudistamiseen liittyvät lainsäädäntömuutokset, joiden tarkoituksena yhdessä digitaaliseen henkilöllisyyteen liittyvien ehdotusten kanssa on sujuvoittaa ulkomaalaisen henkilön mahdollisuuksia rekisteröidä henkilöllisyytensä myös suomalaiseseen väestötietojärjestelmään ja saada nykyistä helpommin suomalainen henkilötunnus. Ulkomaalaisen henkilön digitaalinen asiointiväline ja suomalainen henkilötunnus mahdollistavat yhdessä henkilön muuta digitaalista asiointia sekä palvelujen saamista. Tänä päivänä henkilötunnusta edellytetään ja sitä hyödynnetään Suomessa laajalti, sekä julkisella, että yksityisellä sektorilla erilaisten palveluprosessien toteuttamisessa.

4.2.4.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen

Ehdotuksella digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta voi olla vaikutuksia digitaalisen palveluiminnan yleiseen turvallisuuteen ja luotettavuuteen. Ehdotus voi lisätä esimerkiksi kuluttajien välisen kaupan luotettavuutta ja vähentää erilaisilla digitaalisilla alustoilla tapahtuvia petoksia, jos ehdotuksen myötä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja vahvan sähköisen tunnistamisen käyttö laajenee osaksi kuluttajien välisiin kauppapaikkoihin. Digitaalinen henkilöllisyystodistus voi mahdollisesti lisätä myös henkilöllisyyden tarkastamista kuluttajien välisessä kasvokkai-kaupankäynnissä ja tämä voi osaltaan vähentää näissä kauppatilanteissa tapahtuvia petoksia.

Ulkomaalaisen tunnistusvälineen osalta on syytä tunnistaa siihen liittyvät riskit suhteessa rikollisuuden kasvamiseen. Yhdessä henkilötunnistuksen uudistamista koskevien lainsäädäntömuutosten kanssa nyt esitettävillä muutoksilla tehdään perustavanlaatuisia muutoksia rekisterihenkilöllisyyden luomiseen. Toteutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota ulkomaalaisen asiointivälineeseen liittyvän etäasioinnin turvallisuuteen ja siihen, että yhteiskunnassa riittäväällä tavalla tiedostetaan etärekisteröintimenettelyyn liittyvä epävarmuus henkilöllisyystietojen luotettavuudesta. Muussa tapauksessa nyt tehtävillä muutoksilla voi olla merkittävä vaikutus etenkin petosrikollisuuden kasvuun ja siten poliisin työtaakan lisääntymiseen.

4.2.4.5 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Henkilötietojen käsittely ja tietosuojat

Ratkaisun piirissä ja niiden avulla käsitellään laajasti sekä Suomen kansalaisten että suomalaisia sähköisiä asiointipalveluja käyttävien ulkomaalaisten tietoja. Toteutuksessa hyödynnetään olemassa olevia rekistereitä ja luodaan myös uusia rekistereitä (esim. laiterekisteri ja tapahtumatierekisteri). Rekisterinpitäjyyteen ja käsittelyperusteisiin liittyvät kuvaukset ovat mukana esityksessä.

Ehdotuksen mukaisen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen henkilötietojen säilyttämisen ja välittämisen toimintaperiaate eroavat nykyisten vahvojen sähköisten tunnistusvälineiden toimintamalleista. Digitaalinen henkilöllisyystodistus ja ulkomaalaisen asiointiväline sisältävät vahvistetut henkilötiedot, joiden käyttämisestä yksilö päättää. Periaatteessa yksilön on siis mahdollista määrittää, mitkä henkilötiedot osoittaa palveluntarjoajalle. Ehdotuksen mukaan myös tietojen välittämisen toimintaperiaate olisi uudenlainen; digitaalista henkilöllisyystodistusta ja ulkomaalaisen asiointivälinettä olisi teoriassa mahdollista hyödyntää suoraan asiointipalvelusta ilman, että välissä on tunnistus- tai välityspalvelu. Todellinen vaikutus jää tämän osalta todennäköisesti alkuvaiheessa pieneksi, koska voidaan olettaa, että ratkaisua hyödynnetään ainakin siirtymävaiheessa lähinnä tunnistuksen välityspalveluiden, Suomi.fi-tunnistuksen ja muiden vastaavien palveluiden avulla.

Henkilötietojen laajamittainen käsittely yhdistettynä uusien teknisten ratkaisujen käyttöön merkitsee todennäköisesti tietosuoja-asetuksen mukaista korkeaa riskiä henkilötietojen käsittelylle. Tästä johtuen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuojavaikutusten arviointi on todennäköisesti tarpeen siinä vaiheessa, kun ratkaisun tekniset suunnitelmat ja käyttömallit tarkentuvat. Myös olemassa olevien rekistereiden osalta ollaan ottamassa käyttöön uusia käyttötapoja, mikä edellyttää tietosuojavaikutusten arvioinnin päivittämistä.

Henkilöiden luopuessa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, ulkomaalaisen asiointivälineen, tai luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käytöstä on riski, että sensitiivisiä tietoja, kuten

kryptografista materiaalia, jää henkilöiden käyttämiin päätelaitteisiin, joten näiden osalta on tärkeää varmistua riittävästä mekanismeista tietojen turvalliseksi hävittämiseksi.

Itsehallittavuuden näkökulmasta on keskeistä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai ulkomaalaisen asiointivälineen liikkeellelaskija ei kykene seuraamaan miten kyseisiä välineitä käytetään henkilötietojen osoittamisessa sähköisessä tai käyntiasioinnissa. Tähän liittyen on keskeistä varmistua siitä, että esimerkiksi sulkulistojen käyttöön tai lokitietojen keräämiseen liittyen ei synny mahdollisuutta seurata välineiden käyttöä asiointipalveluissa. Tämä vaatimus on kuitenkin arvioitava suhteessa väärinkäyttötilanteiden havainnoinnista johtuviin tarpeisiin.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen käyttöön liittyy näitä varten luotavan laiterekisterin käyttö. Laiterekisteriin kerätään tietoa mobiilipäätelaitteesta, jossa kyseinen väline on otettu käyttöön. Laiterekisterin osalta on keskeistä varmistua, että siihen kerätään vain tarpeelliset tiedot välineiden turvallisen käytön näkökulmasta ja että laiterekisterin tietoja ei perusteettomasti yhdistellä muiden rekistereiden tietojen kanssa.

Tietojen virheettömyyden ja korjaamisen näkökulmasta esityksessä on kuvattu tavat, joilla digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisten asiointivälineen sisältämät varmennetut henkilötiedot voidaan tuoreuttaa niiden pohjana olevista rekistereistä. Varmennetut henkilötiedot henkilöiden mobiilipäätelaitteessa ovat lyhytikäisiä verrattuna pitkäikäiseen ydinidentiteettiin todisteeseen. Tuoreuttaminen on suunniteltu tapahtuvan määräajoin automatisoidusti ilman käyttäjän toimenpiteitä, mutta käyttäjä voi myös itse pyytää tietojen tuoreuttamista varmistuakseen siitä, että tiedot välineessä ovat ajan tasalla.

Kansainvälisten tiedonsiirtojen näkökulmasta ratkaisun toteutuksessa tulisi pyrkiä siihen, että henkilötietoja ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle. Tämä on varmistettava etenkin kolmansien osapuolien sovelluskomponenttien näkökulmasta.

Loppukäyttäjän näkökulmasta on keskeistä, että ratkaisussa ei välineen myöntämisen jälkeen ole keskitettyä tahoa, joka määrittäisi miten välinettä käytetään, vaan käyttäjä tekee itse päätöksen siitä, haluaako osoittaa henkilötietojaan tietylle luottavalle taholle. Ratkaisun onkin keskeistä tukea loppukäyttäjää tässä päätöksenteossa, jotta hän voi varmistua siitä, että luottava taho on varmasti se, joka väittää olevansa. Luottavan tahon näkökulmasta on myös olennaista pystyä varmistumaan siitä, että henkilötiedot osoitetaan luotettavasta välineestä ja että henkilöllä on tosiasiallinen kontrolli osoitettuihin henkilötietoihin, että ne on myöntänyt luotettava taho, ja että tiedot ovat ajantasaiset ja niitä ei olla peruutettu.

Luottavat tahot voivat halutessaan hyödyntää digitaalista henkilöllisyystodistusta ja ulkomaalaisen asiointivälinettä suoraan sähköisessä asiointissa ja käyntiasioinnissa ilman riippuvuutta keskitetystä tahosta. Tämä tarkoittaa, että mahdolliset kontrollikyvykkyudet, jotka auttavat loppukäyttäjää tekemään informoidun päätöksen tietojen jakamisesta tulisi sisällyttää digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen ja ulkomaalaisen asiointivälineeseen. Tarpeen mukaan luottavilta tahoilta voitaisiin edellyttää erilaisia toimenpiteitä tai toiminnallisuuksia, esimerkiksi 1) mahdollisuutta tunnistaa luotettava taho siten, että loppukäyttäjällä voi varmistua kenelle on jakamassa tietojaan; 2) kattavaa tietosuojakäytäntöjen kuvaamista; 3) vain kyseisessä käyttötapauksista tarpeellisten varmennettujen teitojen keräämistä; 4) pseudonyymien tai anonyymien tunnistautumisen mahdollistamista; tai 5) sulkulistojen tarkastamista ja eheystarkastusten suorittamista.

Tietoturvallisuus

Lainsäädäntö edellyttää palvelun toimittamisessa kykyä havaita mahdollisia väärinkäyttötilanteita, mutta tämä on suhteutettava ratkaisun itsehallittavuuteen tai yksityisyydensuojaan. Häätötilanteiden osalta ratkaisu tarjoaa kyvykkyydet estää pääsy tietoihin siten, että joko käyttäjä itse tai palveluntarjoaja voi estää pääsyn niihin. Nämä tilanteet on oltava selkeästi kuvattuina ja lisäksi loppukäyttäjille ja luottaville tahoille on voitava selkeästi viestiä miten heidän tulisi toimia mahdollisissa väärinkäyttötilanteissa.

Digitaalisen henkilöllisyyden ja ulkomaalaisen asiointivälineen tapauksessa henkilötietoja luovutetaan käyttäjän haltuun hänen henkilökohtaiseen mobiilipäätelaitteeseensa. Mobiilipäätelaitteiden käyttöjärjestelmätoimittajat tarjoavat uusimmissa versioissaan kyvykkyyden hyödyntää laitteiden turvaelementtejä, jolloin voidaan varmistua loogisella tasolla kryptografisia menetelmiä hyödyntäen tietojen erottelusta mobiilipäätelaitteen päässä. Toisaalta on olennaista varmistaa, että kyseinen päätelaite tarjoaa riittävät suojausmekanismit tiedon luottamuksellisuudelle ja eheydelle. Tällä voi olla vaikutusta siihen millaisissa laitteissa digitaalista henkilöllisyydestodistusta tai ulkomaalaisen asiointivälinettä voidaan käyttää ja joissain tilanteissa käyttö voi estyä, jos käyttäjä ei esimerkiksi kykene päivittämään mobiilipäätelaitteensa käyttöjärjestelmäversiota vaaditulle tasolle.

Henkilökohtaisten mobiilipäätelaitteiden tapauksessa keskitetyillä tahoilla on vähemmän mahdollisuuksia kontrolloida esimerkiksi sitä, sisältääkö laite mahdollisia haittaohjelmia. Näissäkin tilanteissa tulee varmistua siitä, että haittaohjelma ei kykene vaarantamaan henkilötietojen luottamuksellisuutta ja eheyttä. Tämä edellyttää sensitiivisten tietojen eriyttämistä muista sovelluksista loogisella tasolla kryptografisia menetelmiä hyödyntäen.

Keskitetyn tahon puutteesta johtuen vastuuta tietoturvasta säilytetään luottavalle taholle, joten integraatioiden turvallisuuden kannalta on keskeistä varmistaa, että nämä tekevät riittävät eheys- ja sulkulistatarkastukset. Luottavien tahojen integroinnissa tulee huomioida myös luonnollisten henkilöiden yksilöivien tunnisteiden käsittely, jotta käyttäjä voi paremmin kontrolloida sitä miten luottavat tahot voivat tehdä korrelointia eri luottavien tahojen välillä. Käyntiasioinnissa tullaan hyödyntämään ISO/IEC 18013-5:n mukaista lähilukurajapintojen kautta tapahtuvaa tiedonsiirtoa. Sekä käyntiasioinnissa että sähköisessä asiointissa on olennaista, että tiedonsiirrossa käytetään salattua tiedonsiirtoa myös sanomatasolla.

Loppukäyttäjän tulee myös pystyä lopettamaan digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen, ulkomaalaisen asiointivälineen, tai luonnollisen henkilön tunnistusvälineen käyttö. Kun käyttäjä lopettaa näiden välineiden käytön tietyllä laitteella, niin tulee kyetä varmistumaan siitä, että kyseiselle laitteelle käyttöön otettua välinettä ei ole enää mahdollista käyttää ja että tiedot poistetaan turvallisesti. Tietojen poistaminen on mahdollistettava käyttäjän omin toimenpitein myös etänä, jos käyttäjä esimerkiksi menettää mobiilipäätelaitteensa hallinnan.

Salausavainten hallinnan näkökulmasta ydinidentiteetin todisteeseen kytkeytyvän salausavainmateriaalin luomisessa on varmistuttava turvallisten avaintenluontimekanismien käytöstä. Lisäksi pitää varmistua siitä, että avainmateriaalit ovat itsehallittavia eli vain kyseisen henkilön hallinnassa ja että ne eivät paljastu missään tilanteessa esimerkiksi palvelun taustajärjestelmille. Lainsäädäntö velvoittaa käyttämään turvallisista salausalgoritmeja.

Tietoturvan varmistamisen kannalta keskeisenä osa-alueena on arviointilaitosten määrääjain suorittaman vaatimuksenmukaisuuden arviointi. Lainsäädäntö antaa suuntaviivat käytettävien kriteeristöjen osalta, joita vasten vaatimuksenmukaisuutta arvioidaan. Mikäli Digi- ja väestötietovirasto esitetyn sääntelyn nojalla asettaa vaatimuksia luottaville tahoille koskien mahdollisten rajapintoja hyödyntävien sovellusten tietoturvaa tai vaatimuksenmukaisuutta, näistä on keskeistä viestiä asiointipalvelujen toteuttajille.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Sähköisen asioinnin markkinaehtoinen kehittyminen

Esityksen valmistelussa on harkittu erilaisia vaihtoehtoja esityksen tavoitteiden edistämiseksi. Ensinnäkin on harkittu vaihtoehtoa, jossa nykyainsäädäntöön ei tehtäisi merkittäviä muutoksia jolloin sähköinen asiointi ja vahva sähköinen tunnistamisen kehittyisivät markkinaehtoisesti. Vahvan sähköisen tunnistamisen lainsäädäntöä ja palveluita on Suomessa kehitetty pitkään markkinaehtoisuudelle perustuen. Markkinoiden kehittäminen ja vauhdittaminen on edellyttänyt useita lainsäädäntömuutoksia tunnistus- ja luottamuspalvelulakiin (HE 83/2017 vp, HE 264/2018 vp ja HE 237/2020 vp). Laissa on säädetty muun muassa markkinatoimijoiden välisestä velvollisuudesta sopimusten tekemiseen sekä tunnistustapahtumista perittävästä enimmäishinnasta. Kyse on siten melko pitkälle markkinatoimijoiden elinkeinonvapauteen puuttuvasta sääntelystä. Sähköisen tunnistamisen saatavuus asiointipalveluille kehittyi ennen vuoden 2019 lainmuutosta hitaasti, mutta sen jälkeen tunnistusvälityspalveluiden tarjonta asiointipalveluille on lähtenyt hyvin käyntiin. Tunnistus- ja luottamuspalvelulain sääntely tunnistamisen tietoturvallisuusvaatimuksista on teknologianeutraalia ja käyttäjille tarjottavat tunnistusvälineet ovatkin kehittyneet. Tarjolle on tullut yhä enemmän esimerkiksi mobiilisovelluksia ja tunnuslukulaitteita ja markkinoilla on vireillä useita hankkeita uusine tunnistusmenetelmien tarjoamiseksi esimerkiksi mobiilioperaattoreilla, Findy-ryhmällä ja Suomen tunnistusosuuskunnalla. Kansalaisten joukossa on kuitenkin edelleen erityisryhmiä, joille ei ole tällä hetkellä mahdollisuutta saada vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Useat tunnistusvälineen tarjoajat tarjoavat tunnistusvälineen esimerkiksi 15 vuotta täyttäneille ja finanssialan sääntelyssä velvoitetaan tarjoamaan tunnistusväline osana peruspankkipalvelua, mutta esteenä vahvan sähköisen tunnistusvälineen saamiselle voi olla se, että henkilöä ei ole merkitty väestötietojärjestelmään, että henkilöllä ei ole Suomen tai ETA-valtion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämää passia tai henkilökorttia eikä poliisi pysty tunnistamaan henkilöä tai että henkilöllä ei ole mahdollisuutta hankkia matkapuhelinliittymää tai pankkitiliä.

Digitaalisia palveluita käytetään yhä enemmän ja asiointi on siirtymässä monilla toimialoilla pääasiallisesti digitaaliseksi. Digitaalisten palvelukanavien tullessa käytetyimmiksi laajasti yhteiskunnassa, nousee esille vielä aiempaa voimakkaampi tarve varmistaa, että jokaisella on pääsy palveluihin ja mahdollisuus ottaa osaa digitaaliseen yhteiskuntaan. Valmistelussa ei ole systemaattisesti analysoitu sitä vaihtoehtoa, että tunnistuspalveluiden tarjoajille säädettäisiin yleispalveluluonteisia tarjontavelvoitteita, mutta voidaan arvioida, että ainakaan ilman uutta sääntelyä vahvan sähköisen tunnistamisen markkinaehtoinen kehittyminen ei täysin takaa esityksen tavoitteiden toteutumista liittyen yhdenvertaisten edellytysten ja mahdollisuuksien tuottamiseen jokaiselle hyödyntää digitaalista henkilöllisyyttä yhteiskunnan palveluissa.

Digitaalisten palveluiden kehittyminen edellyttää myös digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisujen kehittämistä, jotta voidaan varmistaa niiden vastaavan moderneja teknologioita hyödyntävien palveluiden vaatimuksiin. Vahvan sähköisen tunnistamisen nykyinen toimintamalli pohjautuu markkinaehtoiseen toimintaan, jossa tunnistuspalveluja tarjoavat pääasiassa yksityiset yritykset ja identiteetin hallinta on osin näiden palveluntarjoajien hallinnassa. Yhteiskunnassa on kuitenkin kasvanut tarve uudentilaisille palveluille, jotka mahdollistavat henkilöön liittyvien tietojen hallinnan ja käytön henkilön itsensä toimesta ja riippumatta siitä onko henkilö tietyn palveluntarjoajan asiakkaana. Asiointitapahtuman luonne ei aina vaadi tiettyjen yksilöivien henkilötietojen toimittamista asiointipalveluun. Riittävää asioinnin kannalta voi olla myös esimerkiksi pelkän iän osoittaminen ja todistaminen sähköisesti. Vahvassa sähköisessä tunnistamisessa välitettävät henkilötiedot ovat pysyneet hyvin samanlaisina eikä asiointipalveluille ole

tullut tarjolle lisähenkilötietoja tai köyhdytettyjä henkilötietoja, eli esimerkiksi pelkän ikätiedon vahvistamista, tai muita pseudonymisoituja sähköisiä vahvistuksia, vaikka tunnistus- ja luottamuspalvelulaki sen mahdollistaa. Tämän esityksen tavoitteena on rakentaa edellytyksiä tällaisen monimuotoisempien palveluiden syntymiselle sekä varmistaa, että yhteiskunnassa on perusvalmius tarjota myös henkilön itsensä hallittavissa olevia henkilötietojen ja muiden vahvistettujen tietojen osoittamisen ratkaisuja. Näitä palveluita ja valmiuksia ei ole syntynyt nykyisen sähköisen tunnistamisen toimintamallin piirissä ja voidaan arvioida, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muutosta myös viranomaisten vahvistaman henkilöllisyyden osalta.

Tehdään tarvittavat ratkaisut ja muutokset vasta komission eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä

Toiseksi esityksen valmistelussa on harkittu vaihtoehtoa, jossa odotettaisiin uuden eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lainsäädännön vahvistamista. Kansalliset ratkaisut ja muutokset tehtäisiin siis vasta EU lainsäädännön kansallisten toimeenpanotoimien yhteydessä. Komission eurooppalaisesta digitaalista identiteettiä koskevasta lainsäädäntöehdotuksesta on kerrottu tarkemmin esityksen kohdassa 2.7. Komission lainsäädäntöehdotuksella on tarkoitus luoda yhteiset lainsäädännölliset raamit eurooppalaiselle digitaalisen identiteetin lompakkosovellukselle, jolla olisi mahdollista osoittaa lompakkosovelluksen haltijaan liittyviä vahvistettuja tietoja. Lompakkosovellus perustuisi myös EU:ssa ajatukselle, jonka mukaan lompakkosovelluksen haltija hallitsee itse omia tietojensa ja päättää niiden jakamisesta ja käytöstä. Tämän esityksen valmistelussa on tunnistettu, että komission lainsäädäntöehdotuksessa on monilta osin kyse vastaavanlaisesta digitaaliseen henkilöllisyyteen ja sen käyttöön liittyvästä ratkaisusta kuin tämän esityksen mukaisissa ehdotuksissa on kyse. Valmistelussa on tunnistettu riski, että esityksen mukaiset ehdotukset voivat olla osittain päällekkäisiä samaan aikaan valmisteltavan EU-lainsäädännön kanssa.

Komission lainsäädäntöehdotus sisältää jäsenvaltioihin kohdistuvan velvoitteen antaa käyttöön EU-lainsäädännön mukainen lompakkosovellus 12 kuukauden kuluessa lainsäädännön voimaantulosta. Lompakkosovelluksen voisi tarjota jäsenvaltio, jäsenvaltion valtuuttama toimija tai jäsenvaltion tunnustama toimija eli myös vaatimukset täyttävä yksityisen sektorin toimija. On huomattava, että kyse on komission ehdotuksesta lompakkosovellusta koskevaksi lainsäädännöksi ja todennäköisestä annetun ehdotuksen sisältö tulee muuttumaan. Lopullisesta lainsäädännön sisällöstä tai voimaantulon ajankohdasta ei ole varmuutta. Voidaan kuitenkin arvioida, että EU-lainsäädäntö tulisi edellyttämään jossakin muodossa lompakkosovelluksen kehittämistä ja tarjolle saattamista jäsenvaltioissa. Lompakkosovelluksessa on kyse uudenlaisesta sähköiseen asiointiin liittyvästä palvelusta ja vahvasta sähköisestä tunnistusvälineestä. Sen kehittämiseen on varattava riittävästi aikaa. Jos lompakkosovellukseen liittyvä kehitystyö aloitetaan vasta siinä vaiheessa, kun lopullisen EU-lainsäädännön sisältö on tiedossa, on olemassa todennäköinen riski siitä, että lompakkosovellusta ei ehditä Suomessa antamaan EU-lainsäädännön edellyttämässä määräajassa julkisen tai yksityisen sektorin toimesta, tai että kehitystyössä ei aikataulun vuoksi kyetä riittävän laadukkaaseen kansalliset tarpeet huomioivaan valmisteluun

Kansallisen kehitystyön ja EU-lainsäädännön valmistelun samanaikaisuudessa on arvioitu olevan riski siitä, että ristiriitaisuuksia voi syntyä. Myös hallintovaliokunta on pitänyt tärkeänä, että kansallinen digitaalisen henkilöllisyyden hanke huomioi eIDAS-asetuksen muutokset siten, etteivät hankkeet ole keskenään ristiriidassa. Kustannusten ja kehitystyön päällekkäisyyden välttämiseksi tulisi valiokunnan mukaan kiinnittää huomiota kansallisen työn yhteensovittamiseen EU-valmistelun kanssa. (HaV HaVL 34/2021 vp)

Toisaalta valmistelun samanaikaisuudesta voidaan arvioida olevan myös etua. Osittain rinnakkainen kansallinen kehitystyö lisää tietoa ja näkemyksiä siitä, millaisia teknisiä tai toiminnallisia ratkaisuja eurooppalaisessa yhteistyössä olisi tarkoituksenmukaista edistää. Näin Suomi voi harkitusti pyrkiä vaikuttamaan EU-lainsäädännön sisältöön, jotta siinä otettaisiin huomioon myös kansalliset erityistarpeet ja kansallisessa kehitystyössä toimiviksi havaitut ratkaisut. Kansalliseen kehitystyöhön liittyvällä sidosryhmäkuulemisella voidaan myös kartoittaa yksityisen sektorin toimijoiden näkemyksiä teknisistä ja taloudellisista seikoista, joihin Suomella voi olla syytä vaikuttaa EU-lainsäädäntötyössä.

Kehitetään nykyistä kansalaisvarmennetta

Ehdotettavan uuden lain digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta sijaan kansalaisvarmennetta voitaisiin kehittää edelleen siten, että sitä hyödynnettäisiin laajemmin yhteiskunnassa. Voimassa olevan sääntelyn nojalla tunnistusvälineinä käytetään verkkopankkitunnuksia, henkilökortin kansalaisvarmennetta, organisaatiokortin tunnistusvarmennetta ja mobiilivarmennetta. Sirulliseen henkilökorttiin ja organisaatiokorttiin sisältyy Digi- ja väestötietoviraston myöntämä kansalaisvarmenne tai tunnistusvarmenne. Varmenne mahdollistaa henkilön luotettavan tunnistamisen sähköisessä asioinnissa.

Kansalaisvarmenne on kuitenkin käytössä vain 6 %:lla tunnistusvälineiden käyttäjistä, joten sen laajamittaisempi hyödyntäminen vaatisi nykytilaan verrattuna kehitystyötä. Digi- ja väestötietovirasto teki syksyllä 2021 selvityksen henkilökortin hakemisen, käyttöönoton ja käytön asiakaspöytäkirjan nykyhaasteista. Keskeisesti selvityksessä todettiin, että käyttäjän pitää ymmärtää, tietää ja osata paljon kansalaisvarmenteen käyttöönotosta ja sen hyödyntämisestä. Käyttöön tarvittavien laitteiden tekniset ominaisuudet pitää ymmärtää, jotta tietää mitä laitteita voi käyttää, mitä ohjelmistoja ja lisälaitteita ne vaativat. Lisäksi kansalaisvarmenteen hyödyntäminen vaatii erillisen lukijalaitteen, jota ei käyttöönottoprosessin yhteydessä automaattisesti tule mukana. Yhteenvedon selvityksen perusteella Digi- ja väestötietovirasto totesi, että haastavimmat puutteet liittyvät kortinlukijalaitteen ja sovelluksen käytettävyyteen. Koska aktiivisia käyttäjiä on vähän, myöskään asiointipalvelut eivät useinkaan tue kansalaisvarmenteella tunnistautumista.

Ehdotettavan sääntelyn tavoitteena on tuottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus, joka ei ole sama kuin vahva sähköinen tunnistusväline, vaikka se sisältää myös vahvan tunnistamisen ominaisuuden. Digitaalisella henkilöllisyystodistuksella on vahva kytkös passiin ja henkilökorttiin; se on henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana käytännössä näiden vaihtoehto. Se ei kuitenkaan toimi matkustusasiakirjana. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntää Poliisi ja sen tiedot perustuvat Poliisin vahvistamiin ja rekisteröimiin tietoihin. Nykyinen kansalaisvarmenne on puhtaasti tunnistusväline, eikä sen ole arvioitu olevan teknologialtaan sillä tasolla, että varmenteen kehittäminen tulevaisuuden digitaalseksi henkilöllisyystodistukseksi olisi tarkoituksenmukaista. eIDAS-kehityksen myötä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämä ydinidentiteetin todiste voi olla myös jokin muu kuin varmenne. Nykyisen kansalaisvarmenteen sääntely pohjautuu varmennepalvelusääntelyyn, ja voidaan arvioida, ettei nykyinen varmennesääntely olisi riittävä pohja digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen kehittämiseksi. Voidaan myös arvioida, ettei kansalaisvarmenteen hyödyntäminen tulevaisuudessakaan olisi digitaalisessa maailmassa tarkoituksenmukaista sen vaatiessa erillistä lukijalaitesovellusta.

5.2 Ulkomainen lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Tanska

Tanskaa on jo vuosia pidetty yhtenä digitalisoituneimmista Euroopan maista ja sillä on selkeä sähköisen tunnistamisen strategia. Kansallisen sähköisen tunnistamisen kehittämiseen liittyvät

suuret päätökset on tehty digitalisointistrategioiden puitteissa. Strategiaa edustavat esimerkiksi asiakirjat Digital Strategy 2016-2020 ja The future infrastructure for digital identities in Denmark.

Tanskassa on käytössä sähköinen tunnistusjärjestelmä NemID, joka on kehitetty yhteistyössä julkisen sektorin ja Tanskan pankkien kanssa. NemID:n avulla voi asioida sekä julkisen että yksityisen sektorin palveluissa. Vuosien 2021 ja 2022 aikana MitID on porrastetusti korvaamassa NemID:n. MitID edustaa NemID:n uutta sukupolvea ja on käyttäjäystävällinen ja tulevaisuuteen suuntautunut avain verkkopankkiin ja digitaaliseen postiin. MitID:ssä on myös NemID:hen verrattuna monia lisäominaisuuksia ja toimintoja, esimerkiksi uusien allekirjoitusstandardien noudattaminen sekä älypuhelinpohjaiset, salasana- ja fyysiset todennustekijät. Aiempi olemassa oleva infrastruktuuri tarkistettiin ja arvioitiin uudelleen, jotta käyttöön saatiin käsite sertifioitu sähköisen tunnistamisen välityspalvelu, joka voi välittää tunnistustapahtumia loppukäyttäjien ja asiointipalveluiden välillä. MitID:n tavoitteena on muun muassa luoda parempia hallinnollisia ratkaisuja yrityksille ja laajentaa henkilökohtaisen sähköisen tunnistamisen käyttöä siten, että käyttäjän henkilökohtainen MitID voidaan yhdistää yhteisön tunnukseen. Lisäksi MitID:n myötä erilaiset kirjautumistavat lisääntyvät. Tämän ohella MitID erottelee sähköisen tunnistamisen ja sähköisen allekirjoittamisen, sekä mahdollistaa eri suojaustasojen palveluiden käytön.

MitID rakentuu yhdelle yhteiselle ydinidentiteetille, jota käyttävät julkisten toimijoiden lisäksi myös rahoituslaitokset ja muut yksityiset palveluntarjoajat, jotka tarvitsevat turvallisia digitaalisia identiteettitietoja. Yksi päätavoitteista on, että kaikki rekisteröidyt ydinidentiteetit ovat käytettävissä eri toimialojen ja palveluntarjoajien välillä. MitID:n kohdalla verkkopalveluntarjoajat eivät tunnista käyttäjiä itse, vaan tunnistaminen on sertifioitujen välityspalveluiden tehtävä. Välityspalveluina voivat toimia julkisen sektorin toimijat ja yksityisen sektorin toimijat, erityisesti pankit. Välityspalveluita tarjotaan kilpailuilla markkinoilla, mutta MitID:llä tunnistautuminen on maksutonta.

MitID:n käyttö tapahtuu pääasiassa puhelimeen tai tablettiin ladattavan sovelluksen avulla, mutta muina vaihtoehtoina ovat MitID code display, joka on pieni, kertakäyttöisen salasanan näyttävä laite, MitID audio code reader, joka on tarkoitettu esimerkiksi näkövammaisille, sekä MitID chip henkilöille, jotka tarvitsevat MitID-kirjautumista useita kertoja päivässä esimerkiksi työnsä vuoksi. NemID:stä on versio myös oikeushenkilöiden käyttöön, ja MitID:stä tällainen versio ollaan julkaisemassa keväällä 2022.

MitID:n kehittäminen tapahtuu valtion ja Finance Denmarkin (Tanskan pankkiyhdistyksen) yhteistyönä. MitID:ssä korvataan NemID:n aikainen jako kahteen itsenäiseen osaan – ”pankkiratkaisuun” ja teknologialtaan julkisen avaimen arkkitehtuuriin perustuvaan ”OCES-ratkaisuun” – yhteisellä identiteetillä ja uusilla todennuskeinoilla, joissa on yksi ydinidentiteetti, joka tukee todentamista ja digitaalisten henkilöidentiteetin elinkaaren käsittelyä.

Toinen sähköisen tunnistamisen ratkaisu, joka Tanskassa on käytössä, on NemLog-in. NemLog-in on kirjautumisratkaisu, joka mahdollistaa pääsyn viranomaisten itsepalveluratkaisuihin niin kunnissa, alueilla kuin valtiolla. NemLog-inin avulla sisään tarvitsee kirjautua vain kerran tunnistautuakseen kaikkiin sitä käyttäviin palveluihin. NemLogi-iniin kirjaututaan NemID:llä tai MitID:llä ja se toimii tunnistustapahtuman välittäjänä. Palveluntarjoajat käyttävät NemLog-in-tunnusta todentamiseen.

NemID:n, MitID:n ja NemLog-inin kattamien palveluiden valikoima on erittäin laaja kattaen kaikki pankki- ja vakuutussektorin tarjoamat sähköiset palvelut sekä joukon muita yksityisiä

palveluita. Näiden avulla voidaan käyttää myös esimerkiksi osoitteen borger.dk palveluita. Borger.dk on virallinen yhden luukun portaali, jossa ovat saatavilla käytännössä kaikki Tanskan julkiset palvelut.

Vaikka kansallisen sähköisen tunnistamisen välineen käyttö ei ole pakollista, miljoonat Tanskan kansalaiset käyttävät sähköistä tunnistautumista ja käyttötapauksia on kuukausittain yli 60 miljoonaa. Tanska ei tällä hetkellä myönnä kansallista henkilökorttia.

5.2.2 Viro

Viro on yksi digitalisoituneimmista Euroopan maista ja yksi edistyneimmistä sähköisen tunnistamisen ratkaisujen käyttöönotossa. Virossa sähköisen tunnistamisen politiikasta ja strategiasta vastaa kaksi ministeriötä: sisäministeriö ja talous- ja viestintäministeriö.

Vuonna 2020 Viron sisäministeriö julkaisi uuden Sisäisen turvallisuuden kehittämissuunnitelman 2020-2030. Suunnitelman mukaan Viro tavoittelee vakaata ja kestävää identiteetinhallinnan järjestelmää, jossa huomioidaan turvallisuusnäkökulmat. Lisäksi suunnitelman mukaan Virossa tulee tarjota käyttäjäystävällinen ja moderni sähköisen tunnistamisen sovellusympäristö, mikä vahvistaa myös tietoyhteiskunnan kehitystä. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi Virossa pyritään turvaamaan identiteetinhallinnan ja henkilöiden tunnistamisen vakaus, käyttämään moderneja teknologioita ratkaisuja ja kehittämään prosessien automatisointia, sekä laajentamaan sähköisen tunnistamisen käyttöä. Askeleita tavoitteiden saavuttamiseen ovat sellaisen henkilötodistuksen jatkuva kehittäminen johon liittyy digitaalinen todennus ja laadukkaat sähköisen allekirjoituksen luontitoiminnot, vähintään kahden erillisen julkisen sektorin sähköisen tunnistamisvälineen olemassaolon varmistaminen, kestävän ohjelmistoliiketoimintamallin ja -turvallisuuden varmistaminen sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön varmistaminen ja kyky käsitellä riski- ja vaaratilanteita.

Virossa on käytössä useita erilaisia julkisen ja yksityisen sektorin myöntämiä sähköisen tunnistamisen välineitä. Suosituimpia ovat seuraavat seitsemän välinettä, joista kuusi ensimmäistä ovat valtion omistamia ja Euroopan unionille notifioituja (kaikkien varmuustaso "korkea") ja yksi yksityinen sähköisen tunnistamisen menetelmä, jota ei ole notifioitu. Kaikki välineet myönnetään vain luonnollisille henkilöille. Välineet ovat fyysinen ID-kortti kehittyneillä sähköisillä toiminnoilla, digitaalinen ID eli sähköinen väline jota voidaan käyttää vain sähköisessä ympäristössä, e-kansalaisen digitaalinen ID joka myönnetään muulle kuin Viron kansalaiselle ja jota voidaan käyttää henkilön tunnistamiseen ja sähköiseen allekirjoittamiseen vain sähköisessä ympäristössä, sekä mobiili-ID joka on sähköisessä ympäristössä käytettävä väline henkilön tunnistamiseen ja sähköiseen allekirjoittamiseen. Mobiili-ID on vapaaehtoinen vaihtoehto ID-kortilla tapahtuvalle sähköiselle tunnistamiselle. Lisäksi käytössä ovat diplomaattihenkilökortti joka voidaan käyttää sekä fyysisessä että sähköisessä ympäristössä tunnistautumiseen, kolmannen maan kansalaisille myönnettävä oleskelulupakortti jota voidaan käyttää sähköisessä ympäristössä tunnistautumiseen ja sähköiseen allekirjoittamiseen, sekä smart-ID joka on yksityisen sektorin tarjoama notifioimaton tunnistamisratkaisu, jota voidaan käyttää myös hyväksytyyn sähköisen allekirjoituksen luomiseen. Valtion tarjoamien välineiden hankkiminen on käyttäjälle maksullista. Smart-ID on käyttäjälle maksuton, se saa rahoituksensa sitä hyödyntävien sähköisten palveluiden tarjoajilta.

Virolla ei ole lähivuosille suunnitelmia kehittää uusia menetelmiä sähköiseen tunnistamiseen, mutta päivityksiä on suunniteltu oleskelulupakortin ja ID-kortin kohdalle. Lisäksi Mobiili-ID:lle ollaan tuottamassa aiemman Mobiili-ID:n korvaavaa ratkaisua, uusi Mobiili-ID on tarjottu joulukuusta vuoden 2022 alusta.

Viron kansallisessa digitaalisen identiteetin viitekehityksessä valtiolla on johtava rooli sekä säätelijänä että digitaalisen identiteetin tarjoajana. Vaikka myös yksityiset palveluntarjoajat, jotka voivat toimia sähköisen tunnistamisen välittäjinä, tarjoavat vaihtoehtoisia tunnistuskeinoja, pysyy taustalla oleva identiteetti samana ja yksityiset ratkaisut hyödyntävät valtion luomaa identiteettiä.

Virossa ID-kortti on pakollinen kaikille yli 15-vuotiaille kansalaisille ja noin 99 prosenttia Viron väestöstä käyttää ID-korttia. Julkiset palvelut ovat saatavilla sähköisesti eesti.ee-portaalin kautta. Myös monia yksityisen sektorin palveluja voidaan käyttää sähköisen tunnistamisen avulla. Tietojärjestelmäviranomaisella (RIA) on merkittävä rooli sähköisen henkilöllisyyden muotoilussa ja kehittämisessä Virossa. Tietojärjestelmäviranomaisen vastaa siitä, että sirullista ID-korttia voivat käyttää kaikki halukkaat. Virossa selvitetään myös mahdollisuutta ottaa käyttöön biometrisiä tunnistuskeinoja helpottamaan henkilöiden tunnistamista. Viro seuraa sähköisen tunnistamisen riskejä ja ratkaisuja yhteistyössä eri valtioiden ja kansallisten kumppaneiden kanssa.

5.2.3 Norja

Norjan BankID on yleinen sähköisen tunnistamisen järjestelmä, jota käyttävät kaikki norjalaiset pankit. BankID perustuu yhteiseen infrastruktuuriin, jossa kaikki käyttäjien yksityiset avaimet todennusta ja allekirjoitusta varten säilytetään keskitetyssä palvelussa, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että BankID tarjoaa etäallekirjoituspalvelun. BankID-järjestelmä edellyttää EU:n eIDAS-sääntelyn mukaisesti hyväksytyjen varmenteiden käyttöä allekirjoituksiin, eli kaikkien BankID-myöntäjien on oltava hyväksytyjä luottamuspalveluntarjoajia. Huolimatta lukuisista luottamuspalveluiden tarjoajista, Norjan markkinoilla ei ole hyväksytyä sähköisen allekirjoituksen luontivälineitä tai etäpalveluita. Tämä tarkoittaa, että suurin osa sähköisistä allekirjoituksista on kehittyneitä sähköisiä allekirjoituksia, jotka on myönnetty käyttämällä hyväksytyjä varmenteita.

BankID:stä on olemassa myös mobiiliversio, jossa yksityinen avain on tallennettu SIM-kortille, kuten Mobiilivarmenne Suomessa ja mID Virossa ja Liettuassa. Kaikki norjalaiset matkapuhelinoperaattorit tekevät yhteistyötä BankID:n kanssa. BankID Mobilella on käytössään hyväksytyt varmenne sähköiseen allekirjoitukseen, mutta sillä voi allekirjoittaa vain lyhyitä tekstimuotoisia lausuntoja. Norjan valtio on luonut BankID:lle vaihtoehtoisen ratkaisun nimeltään MinID. MinID:n avulla kansalaiset voivat käyttää julkisia palveluita, jotka eivät vaadi korkeinta turvallisuustasoa. Muita Norjassa käytössä olevia tunnistamisvälineitä ovat esimerkiksi yksityisen sektorin tuottamat Buypass ja Commfides.

Julkisen sektorin organisaatioilla laajasti käytössä oleva kirjautumisportaali ID-porten on tarjonnut pääsyn noin 2000 verkkopalveluun vuodesta 2020 lähtien. ID-porten on julkishallinnon ylläpitämä ja mahdollistaa useiden kirjautumistapojen käytön, kuten MinID, BankID mobile, BankID, Buypass ja Commfides. ID-porten -portaalin kautta voi kirjautua myös valtion luomaan keskitettyyn sähköisen allekirjoitus- ja työnkalkuportaalin.

Norja on myös kehittänyt keskitetyn asiointipisteen nimeltä Altinn. Sen tehtävänä on koota yhteen kaikki tiedot, joita kaikki eurooppalaiset palveluntarjoajat tarvitsevat yrityksen perustamiseen Norjassa. Julkiselle sektorille raportoitavassa Altinnin-portaalissa on juridisesti sitova suostumusratkaisu, joka koostuu todentamisesta, suostumuksesta sekä tapahtumaketjun aikaleimalla tallentavasta lokista.

Norjassa QWAC-palveluita tarjotaan sekä paikallisille että kansainvälisille markkinoille. Hyväksytyjä sähköisiä leimoja tarjotaan, mutta validointipalveluita ei ole. Julkisen sektorin organisaatiot käyttävät ei-hyväksytyä sähköistä jakelupalvelua. Hyväksytyille luottamuspalveluille

on olemassa vahvat yritysmarkkinat. Yleensä työntekijälle myönnetään erillinen sertifikaatti käytettäväksi työsuhteen yhteydessä, usein yhdessä yrityksen sähköisen leiman kanssa.

Norjassa ei ole tällä hetkellä Euroopan unionille notifioitua sähköisen tunnistamisen järjestelmää, vaikka halua notifiointiin on esiintynyt. Kansalaisten tunnistuspalveluiden käytössä BankID hallitsee selvästi Norjan markkinoita ja arviot sen käyttöasteesta väestön keskuudessa vaihtelevat 90–98 prosentin välillä. BankID Mobilen markkinaosuus on noin 50 prosenttia. Valtion ylläpitämä MinID-järjestelmä on käytön laajuuden suhteen kaukana tästä, sillä valtion ID-porttien -portaalissa on kuukausittain yli kymmenen kertaa enemmän BankID-kirjautumisia kuin MinID-kirjautumisia. COVID-19-pandemialla on ollut suuri vaikutus Norjan sähköisten palveluiden käyttöön, käyttömäärät ovat kasvaneet moninkertaisesti verrattuna pandemiaa edeltävään aikaan.

Koska Norjan lainsäädännössä hyvin harvoin edellytetään allekirjoittamista, nojaa verkkoasiointi Norjassa vahvasti todentamiseen yhdessä tarkastuslokien kanssa. Jos allekirjoitus vaaditaan, on kehittynyt sähköinen allekirjoitus hyväksytyllä varmenteella yleisin, koska tällä hetkellä tarjolla ei ole hyväksytyjen allekirjoitusten luontivälineitä, joten Norjan markkinoilla ei ole hyväksyttyä allekirjoitusratkaisua.

5.2.4 Alankomaat

Alankomaiden Digitaalisen hallinnon Agenda (DIGIbeter) korostaa digitaalisen identiteetin merkitystä ja kuvailee sitä digitaalisen hallinnon pilariksi. Agendassa kuvattuja toimia ja prioriteetteja ovat muun muassa turvallisten sähköisten tunnistamismenetelmien käytön laajentaminen, avoimen sähköisen tunnistamisjärjestelmän saatavuuden varmistaminen, digitaaliseen identiteettiin liittyvien sovellusten kehittäminen yhdessä Hollannin kuntaliiton kanssa ja piloteissa kymmenen kunnan kanssa sekä verkkoasioinnin mahdollistaminen toisen henkilön tai yrityksen puolesta. Edistymisestä raportoidaan parlamentille kahdesti vuodessa.

Alankomaissa on tällä hetkellä käytössä kaksi sähköisen tunnistamisen järjestelmää: DigiD luonnollisille henkilöille ja eHerkenning oikeushenkilöille. DigiD koostuu käyttäjätunnuksesta ja salasanasta sekä valinnaisesta lisävarmennusvaiheesta tekstiviestillä tai vaihtoehtoisesti DigiD-mobiilisovelluksen kautta. Palvelut veloitetaan julkishallinnolta. Tällä hetkellä DigiD:n tai eHerkenningin käyttö ei ole pakollista, paitsi digitaalisissa julkishallinnon palveluissa kuten sähköisessä veroilmoituksessa. Sekä DigiD:n että eHerkenningin käyttö on viime vuosina lisääntynyt merkittävästi.

Alankomaissa on valmisteilla digihallintolaki, jonka tarkoituksena on mahdollistaa kansalaisten ja yritysten kirjautuminen valtion palveluihin turvallisesti ja luotettavasti, jotta kansalaiset voivat hyödyntää sähköistä tunnistamista ja nykyistä luotettavampaa turvatasoa. Lain mukaan avoimet standardit ovat pakollisia. Laissa kuvataan myös standardit tunnistusvälineiden tarjoajille.

Alankomaissa on tällä hetkellä sekä julkisia että yksityisiä sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajia. Verkkoasiointi julkisissa palveluissa edellyttää DigiD:n käyttämistä. Digihallintolain mukaan sähköinen pääsy julkisiin palveluihin on kuitenkin sallittu yksityisten yritysten tai julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyössä kehittämien digitaalisten identiteettiratkaisujen kautta. Oikeushenkilöiden käyttämän eHerkenningin kohdalla käyttäjät voivat valita valtion tunnustamien yksityisten tunnistuspalveluntarjoajien välillä.

Alankomaisessa henkilökortissa on NFC-tekniikka ja kortti voidaan skannata, jotta kansalaisen DigiD-tiliä voidaan käyttää arkaluontoisempiin palveluihin ja arkaluontoisempiin tietoihin.

Hallituksella on myös suunnitelmia nostaa tunnistamismenetelmien turvallisuustasoa. Sekä Di-giD että eHerkenning on notifioitu eIDAS-varmuustasoltaan korotetuksi ja korkeaksi.

5.2.5 Saksa

Saksan liittovaltion talous- ja energiaministeriön Digitaalinen strategia 2025 asettaa kymmenen askelta, jotta Saksasta tulisi Euroopan digitalisoiduin valtio. Strategian viides askel "Tietoturvan vahvistaminen ja tiedollisen autonomian kehittäminen" korostaa sitä, että Saksa tasoittaa tietä sähköisen tunnistamisen kansainväliselle käyttöönotolle ja asettaa standardit EU:n laajuiselle turvallisuudelle ja luotettavalle sähköiselle asioinnille.

Saksassa on viime vuosina laadittu sähköistä tunnistamista koskevaa lainsäädäntöä. Sähköisen tunnistamisen edistämisestä annetun lain (Gesetz zur Förderung des elektronischen Identitäts-nachweises) voimaantulo vuonna 2017 edisti sähköisen tunnistamisen käyttöä kansallisen eID-kortin kautta. Ensimmäiset eID-kortit – kansalliset henkilökortit eID-lisätoiminnoilla – julkaistiin jo vuonna 2010. Uusi lainsäädäntö kuitenkin edisti eID-toiminnallisuuden aktiivintia ja käyttöä. Lisäksi muut organisaatiot ja yritykset voivat tarjota sähköisen tunnistamisen ratkaisuja. Lainsäädäntö yksinkertaistaa yritysten ja viranomaisten valtuutusprosessia tunnistuspalvelujen tarjoamiseen. Toinen sähköistä tunnistamista koskeva laki Onlinezugangsgesetz tuli voimaan elokuussa 2017. Lain mukaan liittovaltion, osavaltioiden ja kuntien on tarjottava hallintopalvelujaan digitaalisesti vuoteen 2022 mennessä.

Digitaalisen Saksan yhdeksän kohdan suunnitelman mukaan yksi Saksan tavoitteista on sähköisen identiteetin perustaminen kolmella tavalla: eID-lisätoimintojen käyttöönotto matkapuhelimissa – muun muassa online ID-toiminto, sähköisen tunnistamisen käytön helpottaminen muun muassa optimoimalla PIN-koodin palautusmenettely ja käyttö yritysverkoissa, sekä teollisuuden ottaminen mukaan sähköisen tunnistamisen kaupalliseen käyttöön.

Kansallisen henkilökortin ja henkilökorttiin aktivoitavan eID-lisätoiminnon lisäksi Saksassa asuvat EU:n ulkopuoliset kansalaiset voivat saada sähköisen oleskeluluvan (Aufenthaltstitel). Nämä tunnistusvälineet on notifioitu yhden sähköisen tunnistamisjärjestelmän kahtena osana rajat ylittävään käyttöön eIDAS-asetuksen mukaisesti.

Saksan henkilökorttilaki (Gesetz über eine Karte für Unionsbürger und Angehörige des Europäischen Wirtschaftsraums mit Funktion zum elektronischen Identitätsnachweis) astui voimaan 1.11.2019. Henkilökortti on fyysinen kortti, joka sisältää sirun, ja jolla voidaan tunnistautua sähköisesti erilaisiin julkisiin ja yksityisiin palveluihin. Henkilökortin eID-lisätoiminnallisuutta voivat käyttää myös sellaisen EU-maan kansalaiset, joiden kotimaassa ei (vielä) ole notifioitua sähköisen tunnistamisen järjestelmää riippumatta siitä, oleskelevatko nämä henkilöt Saksassa vai eivät. Kortti voidaan myöntää vähintään 16-vuotiaalle EU:n tai ETA-alueen kansalaiselle ja se on voimassa kymmenen vuotta. Kortin hankkiminen on maksullista. eID-kortti on tarkoitettu sähköiseen tunnistautumiseen, eikä se korvaa passia tai henkilöllisyystodistusta, joten eID-korttia ei voi käyttää matkustusasiakirjana. eID-kortilla voi kuitenkin tunnistautua myös paikan päällä ja sitä voi käyttää joko yhdessä tietokoneen tai älypuhelimien kanssa.

Julkisen identiteetin hallinnan ja tunnistamisen järjestelmän lisäksi Saksassa on myös yksityisen sektorin ratkaisuja. Ratkaisujen toimivuus on kuitenkin alempi kuin valtion välineillä, ne eivät esimerkiksi vastaa rahanpesun vastaisen direktiivin (EU) 2015/849 mukaisten sähköisen tunnistamisen vaatimuksia.

Muita sähköisen tunnistamisen ratkaisuja, jotka käyttävät osittain uudelleen saksalaista eID:tä, ovat Deutsche Postin kehittämä PostID-järjestelmä, jonka avulla käyttäjät voivat arkistoida henkilötiedot alkuperäisen tunnistamisen jälkeen ja käyttää niitä uudelleen muihin prosesseihin, pankkijärjestelmiin kerättyihin tietoihin perustuva sähköinen tunnistamisratkaisu Identity Giro, säästöpankkien ja osuuspankkien YES-järjestelmä, jonka avulla käyttäjät voivat käyttää verkkopankkipalveluita, sekä Verimi, joka on kirjautumisratkaisu, jossa käyttäjät voivat tallentaa henkilökorttinsa tai ajokorttinsa tunnistautuakseen ja voidakseen rekisteröityä ja käyttääkseen tätä rekisteröintiä erilaisiin kumppanipalveluihin, tällä hetkellä enimmäkseen rahoitus- ja vakuutusyhtiöiden palveluihin.

eID-kortin käyttöönoton ohella Saksan painopiste on yhdeksänkohtaisen suunnitelman mukaan mobiilin eID:n käyttöönotossa. Kehitteillä on myös useita uusia sähköisen tunnistamisen ratkaisuja. Tällainen on esimerkiksi tällä hetkellä testaukseen saatavilla oleva järjestelmä SmartLogin, joka tarjoaa käyttäjälle pääsyn Smart Walleettiin, johon käyttäjä voi tallentaa henkilötietonsa ja käyttää niitä eri palveluntarjoajien kanssa.

Eräs Saksassa suunnitteilla oleva kehityskohde on erilaisten sähköisen tunnistamisen keinojen kautta saavutettavien palveluiden määrän laajentaminen. Esimerkiksi YES-järjestelmä antaa käyttäjille mahdollisuuden hyödyntää henkilötietojaan muiden palveluntarjoajien hyväksi. Lisäksi liittovaltion talous- ja energia-ministeriön rahoittaman OPTIMOS-hankkeen tavoitteena on ottaa käyttöön Secure eID -sovellus sähköisen tunnistamisen palvelulla, joka tukee verkkotunnistusta ja -todennusta sekä henkilötietojen siirtoa.

Osa Saksan sähköisen tunnistamisen ratkaisuisista perustuu valtion vastuulla oleviin ratkaisuihin ja osa yksityisten toimijoiden kehittämiin. Toisaalta kansallinen eID-kortti on täysin julkisen sektorin palvelu, jossa valtio toimii identiteetin tarjoajana. Muut edellä esitellyt eID-välineet ovat yksityisten yritysten toimittamia – näiden kohdalla valtio toimii sähköisen tunnistamisen välittäjänä identiteetin tarjoajien ja palvelun-tarjoajien yhdistämisessä.

Lokakuun 2018 tilastojen mukaan Saksassa oli yli 75 miljoonaa eID-korttia ja 12 miljoonaa sähköistä oleskelulupaa. eID-kortti mahdollistaa pääsyn yli 60 palveluun, joiden tarjoajiin kuuluu sekä julkisia että yksityisiä toimijoita. Liittovaltion palveluihin voi päästä yhden portaalin kautta, mutta koska useita digitaalisia palveluita hallitaan paikallisella tasolla, yhden yhteyspisteen periaatteen edistämä sähköisen tunnuksen käyttö on täysin tehokasta vasta kun liittovaltion ja paikalliset portaalit on yhdistetty. Kansallista eID-korttia käyttämällä voi kuitenkin asioida myös paikallistason portaalissa. Yleinen tiedottaminen sähköisten tunnistamisvälineiden käyttöön liittyy tapahtuu erillisen verkkosivuston kautta.

Saksassa sähköisen tunnistamisen käyttöä vahvistetaan entisestään vuoteen 2022 mennessä, jolloin liittovaltion, osavaltioiden ja kuntien on tarkoitus tarjota Saksassa kaikkia hallintopalveluita digitaalisesti hallintoportaalien kautta ja linkittää nämä portaalit verkkoon, johon pääsee myös eID-kortilla ja muilla helppokäyttöisillä tunnistamiskeinoilla. Mitä korkeampi hallinnollisen palvelun turvallisuustaso on, sitä korkeammat ovat vaatimukset käytettäville tunnistusvälineille. eID-korttiin tulevaisuudessa suunnitellut muutokset keskittyvät lähinnä pieniin säätöihin sirun lukemiseen käytettävään pääsyprotokollaan liittyen. Sormenjälkien liittäminen korttiin on nykyään pakollista.

6 Lausuntopalaute

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Pykälän mukaan laissa säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tuottamista digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä niiden hyödyntämisestä ja käyttämisestä. Digitaalisen henkilöllisyyden palveluilla tarkoitettaisiin digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, ydinidentiteetin todistetta, ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä, digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelua sekä lukijarajapintaa ja tarkastussovellusta.

2 §. Määritelmät. Pykälä sisältäisi olennaiset laissa käytetyt käsitteet ja niiden määritelmät. Pykälän *1 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin digitaalisen henkilöllisyyden palveluilla Digi- ja väestötietoviraston tuottamia digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, ydinidentiteetin todistetta, ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä, digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelua sekä lukijarajapintaa ja tarkastussovellusta. Pykälän *2 kohdan* mukaan ydinidentiteetillä tarkoitettaisiin sellaista väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilötietojen kokonaisuutta, jonka avulla henkilöllisyys voidaan yleisesti yksilöidä, ja joka koostuu VTJ-lain 13 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista tiedoista. Kyseiset tiedot ovat henkilön täydellinen nimi ja henkilötunnus sekä tekninen tunnistetieto ja sähköinen asiointitunnus. Pykälän *3 kohdan* mukaan laissa tarkoitettaisiin vahvistetuilla tiedoilla viranomaisen sähköisesti varmentamia henkilötietoja. Kyse olisi tiedoista, jotka ovat peräisin viranomaisen hallinnoimasta tietovarannosta tai rekisteristä, ja joiden aitouden ja muuttumattomuuden viranomainen on teknisesti varmentanut. Pykälän *4 kohdan* mukaan teknisellä alustalla tarkoitettaisiin käyttäjän mobiilipäätelaitetta, johon digitaalinen henkilöllisyystodistus tai ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline sisältyy. Pykälän *5 kohdan* mukaan digitaalisella henkilöllisyystodistuksella tarkoitettaisiin digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain 3 §:n mukaista poliisin myöntämää todistusta. Pykälän *6 kohdan* mukaan laissa luottavalla osapuolella tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltija osoittaa henkilöllisyytensä tai vahvistettuja tietoja, ja jonka on varmistuttava tietojen oikeellisuudesta. Luottavan osapuolen tietojen käsittelyn tarkoitus ei olisi määritelmän kannalta merkityksellinen, vaan olennaista olisi, että digitaalisen henkilöllisyyden tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalla olisi tarve osoittaa henkilöllisyytensä tai siihen liittyviä vahvistettuja tietoja, ja vastavuoroisesti luottavalla osapuolella olisi tarve voida luottaa näihin tietoihin. Pykälän *7 kohdan* mukaan käyntiasioinnilla tarkoitettaisiin asiointitilanteita, joissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija on henkilökohtaisesti läsnä siten, että henkilöllisyys tai vahvistetut tiedot osoitetaan luottavalle osapuolelle. Kyse olisi kasvokkain tapahtuvasta vuorovaikutustilanteesta, jossa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalla olisi tarve osoittaa henkilöllisyytensä tai siihen liittyviä tietoja luottavalle osapuolelle. Merkitystä ei olisi sillä, tapahtuisiko todistuksen esittäminen toiselle luonnolliselle henkilölle yksityiselämän piirissä vai esimerkiksi elinkeinonharjoittajan edustajalle. Käyntiasioinnilla ei kuitenkaan tarkoitettaisi esimerkiksi tilanteita, joissa henkilö on läsnä fyysisessä tilassa, mutta asioi automaatin tai muun teknisen päätelaitteen kanssa. Pykälän *8 kohdassa* viitattaisiin EU:n niin kutsuttuun eIDAS-asetukseen, jolla tarkoitetaan sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetulla EU:n asetuksella sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 910/2014. Pykälän *9 kohdassa* viitattaisiin EU:n komission niin kutsuttuun varmuustasoasetukseen, jolla tarkoitetaan Komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2015/1502, teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoja varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3 §. *Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen rekisterinpitäjä.* Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen rekisterinpitäjästä. Digitaalisen henkilöllisyyden palveluilla tarkoitettaisiin digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, ydinidentiteetin todistetta, ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä, digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelua sekä lukijarajapintaa ja tarkastussovellusta. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisen kansallisen liikkumavaran puitteissa, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Tietosuoja-asetuksen kansallisen liikkumavaran puitteissa on mahdollista säädellä 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitettujen käsittelyn tarkoituksesta, jonka on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kansallinen liikkumavara mahdollistaa erityisen sääntelyn, jolla mukautetaan tietosuoja-asetuksen soveltamista muun muassa koskien rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa sekä käsittelytoimia ja –menettelyjä. Lisäksi jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Rekisterinpitäjäksi tulee joka tapauksessa osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tuottamisen yhteydessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Ehdotetun 1 *momentin* mukaan Digi- ja väestötietovirasto olisi digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tuottamisen yhteydessä tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn rekisterinpitäjä ja vastaisi tältä osin tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjälle asettamista velvoitteista. Tuottamisen yhteydessä tapahtuva henkilötietojen käsittely kattaisi muun muassa henkilötietojen riittävästä tietoturvasta huolehtimisen sekä palvelujen tuottamiseksi välttämättömien henkilötietojen yhdistämisen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tarjoamiseksi. Momentin toisen virkkeen mukaan Digi- ja väestötietovirastolla ei olisi kuitenkaan oikeutta digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tuottamisen yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen luovuttamiseen kolmannelle osapuolelle. Tässä olisi hyödynnetty tietosuoja-asetuksen kansallista liikkumavaraa ja säädetty henkilötietojen luovuttaminen käsittelytoimena Digi- ja väestötietoviraston rekisterinpitäjyyden ulkopuolelle. Digitaalisen henkilöllisyyden palveluissa, käytännössä digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmässä, käsiteltävien henkilötietojen osoittaminen luottaville osapuolille olisi täysin luonnollisen henkilön omassa hallinnassa: henkilö voisi itse päättää mille taholle ja missä yhteydessä hän osoittaisi henkilöllisyytensä ja vahvistettuja tietojaan.

Digitaalisen henkilöllisyyden palveluihin sisältyvä digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä mahdollistaisi digitaalisesta henkilöllisyydestä annetun lain 3 §:n mukaisen poliisin tuottaman digitaalisen henkilöllisyydestä käytön. Digitaalisesta henkilöllisyydestä annetun lain 4 §:ssä säädettäisiin rekisteristä digitaalisista henkilöllisyydestä, jota poliisi ylläpitäisi ja jonka rekisterinpitäjänä poliisi toimisi.

2 luku Tietojärjestelmän olennaiset vaatimukset ja niiden arviointi

4 §. *Digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä.* Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmästä, joka olisi keskeinen uusi Digi- ja väestötietoviraston tarjoama digitaalisen henkilöllisyyden palvelu. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi tuottaa mobiilisovelluksesta ja siihen liittyvästä taustajärjestelmästä koostuva digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä. Tietojärjestelmä muodostuisi luonnollisen

henkilön tekniselle alustalleen asentamasta sovelluksesta ja siihen liittyvästä Digi- ja väestötietoviraston hallinnoimasta taustajärjestelmästä (ns. Digi-ID –palvelu). Ehdotetun momentin mukaan digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän avulla tulisi voida osoittaa vahvistettuja tietoja sähköiselle asiointipalvelulle tai käyntiasioinnissa käytettävälle päätelaitteelle. Vahvistettujen tietojen osoittamisella tarkoitettaisiin digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää hyödyntävän luonnollisen henkilön suorittamaa 2 §:n 1 kohdan mukaisten vahvistettujen tietojen osoittamista luottavalle osapuolelle joko sähköisessä asioinnissa tai käyntiasioinnissa. Termillä ”osoittaminen” viitataan tilanteisiin, jossa rekisteröity antaa oman harkintansa perusteella tietonsa luottavalle osapuolelle.

Ehdotetun 2 *momentin* mukaan digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tarkoituksena on mahdollistaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ja digitaalisesta henkilöllisyydestä annetun lain mukaisen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottaminen ja käyttäminen. Saman tietojärjestelmän ehdotettaisiin siis toimivan sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen teknisenä toteutuksena. Tietojärjestelmää käytettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamiseen esimerkiksi siten, että digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain mukainen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija, eli teknisellä alustallaan mobiilisovellusta käyttävä luonnollinen henkilö, todistaisi sähköisesti luottavalle osapuolelle henkilöllisyytensä ja päättäisi tässä yhteydessä tiettyjen vahvistettujen tietojen osoittamisesta luottavalle osapuolelle. Vahvistettuja tietoja voisi osoittaa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmällä myös käyntiasioinnissa siten, että mobiilisovellusta käyttävä luonnollinen henkilö osoittaisi luottavalle osapuolelle henkilöllisyytensä mobiilisovelluksella ja tämän jälkeen osoittaisi käyntiasioinnissa tarvittavat vahvistetut tiedot luottavalle osapuolelle langattomia lähilukuyhteyksiä hyödyntäen.

5 §. Laatu- ja tietoturvaluusvaatimukset. Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää koskevista keskeisistä laatu- ja tietoturvaluusvaatimuksista. Digi- ja väestötietoviraston tulisi viranomaisena noudattaa tiedonhallintalain 4 luvussa säädettyjä julkisen hallinnon tietoturvaluuden perustason vaatimuksia sen tuottaessa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää. Ehdotettu pykälä sisältäisi erityiset vaatimukset, jotka kohdistuisivat digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmään tiedonhallintalaissa säädettyjen tietoturvaluuden perustason vaatimusten lisäksi sekä niiden tarkennuksena. Sääntelyn tarkoituksena ei olisi siis poiketa tiedonhallintalaissa yleisesti säädetystä.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin, että tietojärjestelmän olisi oltava aina käytettävissä ja sillä olisi oltava tarpeelliset varajärjestelmät häiriötilanteiden varalle. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että tietojärjestelmän häiriö tai toimintakatkos ei vaaranna sen avulla tuotettavia palveluita, tai siihen sisältyvien tietojen turvaluutta. Digi- ja väestötietoviraston olisi tehtävä tarvittavat toimenpiteet, jotta tietojärjestelmän toiminta voidaan varmistaa kaikissa olosuhteissa. Tällä tarkoitettaisiin erityisesti sellaisia varajärjestelmiä, joiden avulla toiminta voidaan turvata häiriötilanteiden aikana. Vaatimus tietojärjestelmän katkeamattomasta käytettävyydestä edellyttäisi kuitenkin käytännössä myös organisaation toiminnassa tehtävää varautumista.

Pykälän 2 *momentti* sisältäisi erityiset vaatimukset tietojärjestelmän tietoturvaluudelle. Digi- ja väestötietoviraston olisi huolehdittava tietojärjestelmän tietoturvaluudesta hallinnollisilla ja teknisillä toimenpiteillä siten, että vaatimukset täyttyvät. Hallinnollisilla toimenpiteillä tarkoitettaisiin tietojärjestelmän hallinnoinnin tai viraston toiminnan järjestämistä vaatimusten edellyttämällä tavalla. Teknisillä toimenpiteillä tarkoitettaisiin teknisiä menettelyitä ja ratkaisuja. Pykälän 2 *momentin 1 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi huolehdittava, että tietojärjestelmä ja siinä käsitellyt tiedot ovat vain niiden käyttöön oikeutettujen saatavilla. *Momentin 2 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi huolehdittava, että tietoja ja tietojärjestelmiä eivät voi muuttaa muut kuin siihen oikeutetut. Edellytys olisi keskeinen digitaalisen

henkilöllisyyden tietojärjestelmän avulla tuotettavien palveluiden kannalta. Digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen luotettavuus perustuisi tietojärjestelmän muuttumattomuudelle ja ajantasaisuudelle. Momentin *3 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi huolehdittava, että tiedot ja tietojärjestelmät ovat ainoastaan niiden käyttöön oikeutettujen hyödynnettävissä. Momentin *4 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi huolehdittava, että tiedot ja tietojärjestelmät kestävät odotettavissa olevat edistyneet tietoturva-uhat. Digi- ja väestötietoviraston olisi toiminnassaan varmistettava, että sillä on ajantasainen tieto järjestelmien toimintaan mahdollisesti kohdistuvista uhkista ja teknologian kehityksestä. Tietojärjestelmän turvallisuutta olisi arvioitava ja kehitettävä säännöllisesti. Momentin *5 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi huolehdittava, että tietoihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvat merkittävät tietoturvaloukkaukset ja -uhat kyetään havaitsemaan. Säännös edellyttäisi, että Digi- ja väestötietovirasto ottaa käyttöön tarvittavat tekniset ja hallinnolliset toimenpiteet, jotta poikkeamat järjestelmän toiminnassa havaitaan ja niiden johdosta ryhdytään riittäviin toimenpiteisiin mahdollisten uhkien ehkäisemiseksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin tietyt vaatimukset ovat vastaavia kuin eräät tietosuoja-asetuksen vaatimukset henkilötietojen käsittelyä koskien. Henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla ja kansallisesti ei tulisi säätää asiasta, josta jo säädetään yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Tietojärjestelmän tietoturvallisuuden varmistaminen edellyttää kuitenkin myös muiden kuin tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaisten henkilötietojen suojaamista, joten tältä osin ehdotettu sääntely ei koske sellaisenaan henkilötietojen käsittelyä, vaan kyse on ensisijaisesti muiden tietoturvallisuuden varmistamiseksi käsiteltävien tietojen suojaamisesta. Tarkemmista tietoturva-vaatimuksista säätäminen ei kuitenkaan vaikuttaisi rekisterinpitäjän yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiseen velvollisuuteen toteuttaa asianmukaiset tietoturvatoinenpiteet tai tähän liittyvään rekisterinpitäjän vastuuseen henkilötietojen käsittelyn osalta. Siltä osin kuin erityiset vaatimukset kuitenkin kohdistuisivat henkilötietoihin, olisi kyse tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesta täsmällisyysperiaatteen sekä 5 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettujen eheyden ja luottamuksellisuuden täsmentämisestä yksittäisessä tilanteessa kansallisen liikkumavaran puitteissa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston velvollisuudesta päättää tietojärjestelmän tarkemmista teknisistä vaatimuksista sekä tietoturva-vaatimuksista. Viraston tehtävänä olisi määrittää tietojärjestelmälle tarkemmat tekniset vaatimukset sekä tietoturva-vaatimukset. Vaatimusten olisi kuitenkin perustuttava tähän lakiin, sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annettuun EU:n asetukseen ja yleisesti tunnettuihin kansallisiin tai kansainvälisiin standardeihin. Digi- ja väestötietovirasto päättää säädettyjen vaatimusten täyttämässä ja arvioinnissa sovellettavat standardit, tekniset eritelmat tai kriteeristöt. Tällaisia standardeja ja arviointikriteeristöjä olisivat esimerkiksi kansallinen Katakri eli kansallinen turvallisuusauditointikriteeristö sekä kansainvälinen ISO 27001 –tietoturvallisuuden hallinnan standardi. Ennen tietoturva-vaatimuksista päättämistä Digi- ja väestötietoviraston olisi kuultava Liikenne- ja viestintävirastoa. Kuulemisen tarkoituksena olisi varmistaa, että Digi- ja väestötietoviraston päättämät tietojärjestelmän tekniset vaatimukset ja tietoturva-vaatimukset vastaavat arviointityössä yleisesti käytettyjä tietoturva-vaatimuksia, ne on valmisteltu asianmukaisesti ja ne ovat yhdenmukaisia tietojärjestelmälle ja järjestelmässä tuotetulle 6 §:ssä säädettävälle tunnistusjärjestelmälle säädettyjen vaatimusten, yleisesti tunnettujen standardien ja tietoturvallisuuden arviointikriteeristöjen kanssa.

6 §. Tunnistamisjärjestelmää koskevat vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin tunnistamisjärjestelmää koskevista vaatimuksista, tarkemmin sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisten varmuustasojen mukaisista vaatimuksista ja niiden kohdistamisesta tietojärjestelmään. Koska tietojärjestelmä mahdollistaisi

sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottamisen, olisi tunnistusjärjestelmiä koskevia vaatimuksia arvioitava näiden osalta erikseen. Tietojärjestelmän tulisi *1 momentin* mukaan täyttää vähintään sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun korotetun varmuustason vaatimukset. Vaatimusten täyttäminen on edellytys sille, että tietojärjestelmää voidaan hyödyntää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamiseksi. Tarkemmat vaatimukset määrittäisivät teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoja varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti annetun Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1502 mukaisesti.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin poikkeuksesta *1 momentissa* säädettyyn siten, että tietojärjestelmän ei tarvitsisi täyttää varmuustasojen korkea tai korotettu mukaisia rekisteröintiä koskevia vaatimuksia ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta. Rekisteröintiä koskevilla vaatimuksilla tarkoitettaisiin varmuustasoasetuksen liitteen osassa ”2.1. Rekisteröinti” tarkoitettuja teknisiä eritelmiä ja menettelyitä. Poikkeus koskisi kuitenkin tietojärjestelmän toimintaa tai hallinnointia vain siltä osin, kun kyse on yksinomaan ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä koskevista menettelyistä ja teknisistä ratkaisuista.

7 §. Velvollisuus ilmoittaa tietyistä tiedoista. Ehdotetun *1 momentin* mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi velvollisuus ilmoittaa julkisesti ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa momentissa säädetyt tiedot. Tietojärjestelmän käyttöönotolla tarkoitettaisiin sitä, kun tietojärjestelmää ensimmäisen kerran tarjotaan ja siten mahdollistetaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käyttöönotto. Digi- ja väestötietovirasto voisi itse päättää, miten se julkaisee ehdotetun momentin mukaiset tiedot. Se voi tapahtua esimerkiksi viraston verkkosivuilla. Tarkoitus on, että tiedot tulevat sellaisten tahojen tietoon ja saataville, jotka aikovat hyödyntää tietojärjestelmään perustuvia palveluita, käytännössä digitaalista henkilöllisyystodistusta tai ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä toiminnassaan.

Ehdotetun *1 momentin 1 kohdan* mukaan toiminnan aloittamispäivämäärä olisi julkaistava. Tarkoitus on, että tietojärjestelmän hyödyntäjillä olisi selkeä tieto siitä, mistä alkaen tietojärjestelmää voitaisiin hyödyntää. Esimerkiksi luottamusverkoston tunnistuspalvelun tarjoajilla olisi näin saatavilla tieto siitä, mistä alkaen digitaalista henkilöllisyystodistusta on mahdollista hyödyntää ensitunnistamisessa tai välittää sen käyttäjiä koskevia tunnistustapahtumia luottamusverkostossa.

Ehdotetun *1 momentin 2 kohdan* mukaan ilmoitusvelvollisuus koskisi myös tietojärjestelmän ominaisuuksia ja kuvausta tarjottavista teknisistä rajapinnoista ja testausjärjestelyistä. Tarkoitus on, että näiden tietojen julkaiseminen mahdollistaisi tietojärjestelmän ja siten myös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntämisen mahdollisimman helposti ja nopeasti. Digitaalista henkilöllisyyden tietojärjestelmää ja digitaalista henkilöllisyystodistusta hyödyntäviä tahoja voisivat olla esimerkiksi luottamusverkoston tunnistuspalvelun sekä muut digitaalisten palvelujen tarjoajat. Tietojärjestelmän ominaisuuksien osalta ilmoituksen tulisi sisältää tiedot niistä seikoista, jotka ovat tarpeen tunnistusvälityspalvelulle, kun digitaalista henkilöllisyystodistusta hyödynnetään luottamusverkostossa. Ilmoituksen tulisi sisältää tiedot siitä, mitä tunnistetietoja henkilöstä on saatavilla digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kautta. Tunnistetiedot jaetaan EU:n eIDAS-asetusta tarkentavassa rajat ylittävää tunnistamista koskevassa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2015/1501 pakollisiin ja valinnaisiin. Teknisten rajapintojen ja testausjärjestelyjen osalta olisi ilmoitettava ainakin tieto siitä, minkä protokollan mukaisia rajapintoja on tarjolla.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaan tulisi ilmoittaa myös tieto suoritetusta vaatimustenmukaisuuden arvioinnista. Tietojärjestelmän vaatimustenmukaisuuden arvioinnista säädettäisiin ehdotetun lain 9 §:ssä. Sen mukaan tietojärjestelmän vaatimustenmukaisuus on osoitettava tietoturvallisuuden arviointilaitoksen antamalla todistuksella. Ilmoituksessa voisi siis olla arviointilaitoksen antama todistus osoituksena suoritetusta vaatimustenmukaisuuden arvioinnista. Tieto vaatimustenmukaisuuden arvioinnista olisi tarpeen, jotta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäjät voivat varmistua siitä, että niiden tuottamiseen liittyvä tietojärjestelmä täyttää sille asetetut vaatimukset.

Ehdotetun 1 momentin 4 kohdan mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi ilmoitettava myös muista toiminnan kannalta välttämättömistä ehdoista. Mahdollisia muita toiminnan kannalta välttämättömiä ehtoja voisivat käytännössä olla esimerkiksi muiden kuin luottamusverkostoon kuuluvien eli rekisteröimättömien tunnistuspalvelun tarjoajien ja Digi- ja väestötietoviraston oikeudet ja velvollisuudet sekä luottavien osapuolten eli hyödyntäjien ja näiden mahdollisten palveluntarjoajien väliset vastuut. Luottamusverkoston tunnistuspalveluiden oikeuksista ja velvollisuuksista digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämisessä ja välittämisessä säädetään tunnistus- ja luottamuspalvelulaisissa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi viipymättä ilmoitettava ehdotetussa 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista. Ilmoitus olisi tehtävä myös toiminnan lopettamisesta.

Ehdotetun pykälän mukaisella ilmoituksella voidaan nähdä olevan kaksi pääasiallista tarkoitusta, joissa yhdistyy nykyisen tunnistus- ja luottamuspalvelulain 10 ja 12 b §:n tavoitteet. Koska tunnistus- ja luottamuspalvelulain 10 ja 12 b § eivät soveltuisi digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tarjoajaan, olisi tarpeen säätää erikseen tietyistä perusvaatimuksista, jotka sen olisi täytettävä ja joiden täyttymisestä sen olisi ilmoitettava niille, jotka tietojärjestelmän avulla tuotettavia palveluita aikovat hyödyntää.

8 §. Ilmoitukset uhkista ja häiriöistä. Pykälässä säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston velvollisuudesta ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen toimivuuteen, tietoturvaan tai sähköisen henkilöllisyyden käyttöön kohdistuvista merkittävistä uhkista tai häiriöistä taikka palvelun keskeytyksistä. Lisäksi olisi ilmoitettava niistä toimista, joilla uhkia tai häiriöitä voidaan eri tahojen toimesta torjua sekä näiden toimenpiteiden arvioiduista kustannuksista. Ilmoituksessa on kerrottava uhkan tai häiriön arvioitu kesto. Lisäksi olisi ilmoitettava, kun uhka tai häiriö päättyy. Pykälän mukaan ilmoitus tehtäisiin digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen hyödyntäjille, joita ovat esimerkiksi poliisi. Ehdotettu pykälä ei sisällä yksityiskohtaisia vaatimuksia siitä, miten ilmoittaminen tulisi tehdä. Digi- ja väestötietoviraston on siis harkittava kulloinkin tehokas ilmoittamistapa. Ehdotetun pykälän mukaan ilmoittaminen olisi tehtävä ilman aiheutonta viivytystä. Tiedottamisen tarkempi ajankohta jäisi siten Digi- ja väestötietoviraston harkintaan.

9 §. Vaatimustenmukaisuuden arviointi. Pykälässä säädettäisiin tietojärjestelmän vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta ja arvioinnista. Pykälän 1 momentin mukaan tietojärjestelmän vaatimustenmukaisuus olisi osoitettava tietoturvallisuuden arviointilaitoksen antamalla todistuksella. Tietoturvallisuuden arviointilaitoksella tarkoitettaisiin Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymiä vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia, joiden toimintaan sovelletaan tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annettua lakia (1405/2011). Tietoturvallisuuden vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta säättäminen ei vaikuttaisi rekisterinpitäjän yleisen tietosuojasetuksen mukaiseen velvollisuuteen toteuttaa asianmukaiset tietoturvatyömenpiteet tai tähän liittyvään rekisterinpitäjän vastuuseen. Tietoturvallisuuden arvioiminen toimisi yleisen tietosuojaasetuksen mukaisena ylimääräisenä suojatoimena.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä menettelyssä, jossa arviointi on suoritettava. Digi- ja väestötietoviraston olisi tietojärjestelmän tarjoajana tehtävä hakemus arvioinnista. Tietoturvallisuuden arviointilaitos arvioi tällöin hakemuksesta täyttääkö tietojärjestelmä sitä koskevat vaatimukset esitetyn lain ja tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain mukaisesti. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että arviointiperusteina olisi käytettävä esitetyn lain mukaisia vaatimuksia, erityisesti 5 ja 6 §:ssä säädetyt vaatimukset, sekä Digi- ja väestötietoviraston 5 §:n 3 momentin mukaisesti päättämiä vaatimuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että arviointilaitoksen on annettava arvioinnista todistus sekä siihen liittyvä tarkastusraportti. Digi- ja väestötietoviraston olisi pyydyttävä arvioinnista lausunto arviointilaitosten toimintaa valvovalta Liikenne- ja viestintävirastolta. Lausunnon tarkoituksena olisi varmistaa, että laadittu arviointi täyttää sille tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetussa laissa asetetut vaatimukset. Pykälän 4 momentin mukaan arviointilaitoksen myöntämä todistus on voimassa enintään kaksi vuotta. Käytännössä Digi- ja väestötietoviraston olisi pykälän 1 ja 3 momentin nojalla saatettava tietojärjestelmä tietoturvallisuuden arviointilaitoksen arvioitavaksi vähintään kahden vuoden välein. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että tietoturvallisuuden arviointilaitos voi salassapitosäännösten estämättä vaatia Digi- ja väestötietovirastolta kaikki arvioinnin sekä todistuksen laatimisen ja ylläpitämisen edellytyksenä olevat tiedot. Muuten todistuksen antamiseen sovellettaisiin tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain 9 §:n 3 momenttia, jossa säädetään todistuksen antamisesta ja tietosisällöstä.

3. luku Ydinidentiteetin todiste

10 §. Ydinidentiteetin todiste. Pykälässä säädettäisiin ydinidentiteetin todisteesta sekä Digi- ja väestötietoviraston tehtävästä tuottaa ydinidentiteetin todiste. Ydinidentiteetin todisteesta säädettäisiin tämän yhteydessä, sillä se voisi olla varmenne tai muu vastaava tekninen todiste, eikä sen sijoittaminen VTJ-lain varmennesääntelyyn olisi näin ollen teknologianeutraaliuden näkökulmasta perusteltua. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi tuottaa, tarjota ja hallinnoida ydinidentiteetin todistetta, joka sisältyisi digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen sekä ulkomaalaisen henkilön asiointivälineeseen. Ydinidentiteetin todisteella tarkoitettaisiin sellaista Digi- ja väestötietoviraston tuottamaa todistetta, jonka avulla voidaan luotettavasti osoittaa, että todisteen haltija on ydinidentiteetin yksilöimä henkilö. Ydinidentiteetin todiste toimitettaisiin aina henkilön itsensä haltuun joko digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen tai ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen – todiste ei olisi itsenäinen palvelu eikä sellaista olisi mahdollista nyt esitettävän sääntelyn nojalla myöntää muuhun tekniseen alustaan. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi tältä osin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineeseen olennaisesti liittyvän teknisen toiminnallisuuden tuottamisesta sekä tähän liittyvistä menettelyistä. Digi- ja väestötietovirasto voisi hyödyntää ydinidentiteetin todisteen tuottamisessa VTJ-lain 61 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaisia varmennehakemisto- ja sulkulistapalveluja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinidentiteetin todisteen tietosisällöstä. Ydinidentiteetin todisteeseen sisältyisivät momentin 1–6 kohdan mukaan henkilön VTJ-lain 11 a §:n mukainen yksilöintitunnus (1 kohta); sarjanumero (2 kohta); todisteen myöntömaa (3 kohta); todisteen voimassaoloaika (4 kohta); todisteen haltijan julkinen avain (5 kohta); sekä todisteiden allekirjoittajan tiedot (6 kohta).

Pykälän 3 momentin säädettäisiin EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaisten varmuustasojen mukaisista vaatimuksista ja niiden kohdistamisesta ydinidentiteetin todisteeseen. Ydinidentiteetin todisteen tulisi 3 momentin mukaan täyttää vähintään sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korotettua varmuustason vaatimukset. Vaatimusten täyttäminen on edellytys sille, että

ydinidentiteetin todistetta voidaan hyödyntää digitaalisessa henkilöllisyystodistuksessa tai ulkomaalaisen digitaalisessa asiointivälineessä. Tarkemmat vaatimukset määrittäisivät teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoa varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti annetun Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1502 mukaisesti.

11 §. Ydinidentiteetin todisteen rekisteröinti. Pykälässä säädettäisiin ydinidentiteetin todisteen muodostamisesta ja rekisteröinnistä, sekä tätä koskevista edellytyksistä. Pykälän 1 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi rekisteröidä ydinidentiteetin todiste. Todiste muodostettaisiin vain digitaalista henkilöllisyystodistusta tai ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä varten, niiden käyttöönoton yhteydessä. Näiden myöntämisestä ja käyttöönotosta säädettäisiin erikseen: ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta lain 4 luvussa ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavassa laissa. Ydinidentiteetin todiste toimitettaisiin siihen liitettylle tekniselle alustalle siten kuin ulkomaalaisen sähköisen asiointivälineen ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotosta erikseen säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ydinidentiteetin todisteen luomisesta ydinidentiteetin todisteen rekisteröintipalvelussa. Momentin mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeus saada henkilön passin tai henkilökortin voimassaolotiedot henkilökorttilain (663/2016) 31 §:ssä tarkoitetusta henkilökorttirekisteristä tai passilain (671/2006) 29 §:ssä tarkoitetusta passirekisteristä ydinidentiteetin todisteen voimassaolon määrittelemiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan ydinidentiteetin todisteen rekisteröinnin edellytyksenä olisi varmuusasetuksessa säädetyn lisäksi, että henkilö on rekisteröity väestötietojärjestelmään. Käyttöönoton edellytyksenä olisi siten, että tekninen alusta on ollut todistetusti henkilön hallussa digitaalisen henkilöllisyyden tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntämisen hetkellä. Väestötietojärjestelmään rekisteröinnin osalta edellytys täytyisi myös VTJ-lain 9 a §:n mukaisessa etärekisteröintimenettelyssä tehdyllä rekisteröinnillä.

12 §. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolo. Pykälässä säädettäisiin ydinidentiteetin voimassaolosta ja sen suhteesta henkilöllisyyttä osoittaviin asiakirjoihin. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että ydinidentiteetin todisteen voimassaolo päättyy vuoden kuluttua siitä, kun ydinidentiteetin todisteen rekisteröinnin perustana olleen henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan voimassaolo on päättynyt. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta pykälän tarkoituksena olisi, että voimassaoloaika olisi myöntöhetkellä pisimpään voimassaolevaan passiin tai henkilökorttiin merkitty voimassaoloaika. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolo määrittäisi käytännössä sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaolon. Ydinidentiteetin voimassaolo olisi sidottu eri asiakirjaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin siitä, minkä asiakirjan voimassaolon perusteella ydinidentiteetin todisteen voimassaolo määriteltäisiin. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto edellyttäisi digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavan lain 6 §:n mukaan passin, henkilökortin, alaikäisen henkilökortin tai ulkomaalaisen henkilökortin voimassaoloa. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolo päättyisi vuoden kuluttua tämän digitaalisen henkilöllisyystodistuksen perustana olevan passin tai henkilökortin voimassaolon päättymisestä. Mikäli ydinidentiteetin todiste sisältyy ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen, todisteen voimassaolo päättyisi vuoden kuluttua sen henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan vanhentumisesta, jonka perusteella väestötietolain 9 a §:n mukainen etärekisteröinti on suoritettu.

13 §. *Ydinidentiteetin todisteiden rekisteri.* Pykälässä säädettäisiin ydinidentiteetin todisteiden tuottamiseen ja hallinnointiin liittyvistä rekistereistä, joiden rekisterinpitäjänä Digi- ja väestötietovirasto toimii ehdotetun 3 §:n mukaisesti. Rekistereiden ylläpitoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Ehdotettavan pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin ydinidentiteetin todisteiden rekisteristä, johon tallennetaan VTJ-lain 11 a §:n mukainen yksilöintitunnus sekä muut varmenteen käytössä tarvittavat välttämättömät tekniset tiedot. Muita varmenteen käytössä tarvittavia välttämättömiä teknisiä tietoja ovat ainakin varmenteen sarjanumerot, tiedot varmenteiden myöntömaasta, varmenteiden voimassaoloajat, varmenteen haltijoiden julkiset avaimet sekä varmenteiden allekirjoittajana toimivan Digi- ja väestötietoviraston tiedot.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin henkilöihin liitetyistä teknisistä alustoista pidettävästä rekisteristä, eli laiterekisteristä. Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään laiterekisteriin tallennettaisiin henkilöiden yksilöivät tunnistetiedot, henkilöön liitettyjen teknisten alustojen eli mobiilipäätelaitteiden tekniset tiedot sekä laitetiedot, kuten esimerkiksi laitetunnisteet ja laitteen uniikki yksilöintikoodi. Lisäksi laiterekisteriin voitaisiin tallentaa muut ydinidentiteetin todisteen tuottamiseksi tarvittavat henkilöiden teknisiin alustoihin liittyvät tiedot.

4. luku Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

14 §. *Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline.* Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottamisesta ja toiminnasta. Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin Digi- ja väestötietovirastolle tehtäväksi tuottaa henkilöllisyyttä koskevien tietojen sekä muiden vahvistettujen tietojen osoittamiseen tarkoitettua ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline olisi siis lähtökohtaisesti sellaisille ulkomaan kansalaisille tarkoitettu asiointiväline, joilla olisi tarve asioida sähköisesti suomalaisissa asiointipalveluissa. Asiointivälineen avulla muut kuin suomen kansalaiset voisivat osoittaa väestötietojärjestelmään rekisteröityjä henkilöllisyyttä koskevia tietojaan sekä osoittaa vahvistettuja tietojaan sähköisissä palveluissa. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ei kuitenkaan olisi henkilöllisyyttä osoitettava asiakirja. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline korvaisi tulevaisuudessa nykyisen VTJ-lain 6 a luvun mukaisen ulkomaan kansalaisen tunnistuspalvelun.

Pykälän 2 *momentissa* säädettäisiin siitä, kenelle ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline voitaisiin myöntää. Pykälän mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi myöntää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ulkomaan kansalaiselle, joka on saanut suomalaisen henkilötunnuksen. Kun henkilö on saanut henkilötunnuksen rekisteröityä väestötietojärjestelmään, voitaisiin hänelle myöntää ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline.

Pykälän 3 *momentissa* säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen varmennesisällöstä: asiointiväline sisältäisi lain 10 §:n mukaisen ydinidentiteetin todisteen, jonka myöntää Digi- ja väestötietovirasto. Ydinidentiteetin todiste sisältää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijan ydinidentiteetin ja sen avulla voidaan osoittaa, että todisteen haltija on ydinidentiteetin yksilöimä henkilö. Digi- ja väestötietovirasto myöntää todisteen ja oikeuden käyttää ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä saman käyttöönottoprosessin yhteydessä. Digi- ja väestötietovirasto myöntää todisteen ja rekisteröi sen, kun henkilö ottaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käyttöön.

15 §. *Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntäminen.* Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntämisestä. Pykälän mukaan Digi- ja väestötietovirasto myöntäisi ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen joko henkilön asioidessa henkilökohtaisesti Digi- ja väestötietovirastossa tai VTJ-lain 9 a §:ssä säädetyn etärekisteröintimenettelyn yhteydessä.

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hakija voisi hakea asiointivälinettä asioimalla henkilökohtaisesti Digi- ja väestötietovirastossa. Tällöin viranomaisen voisi todentaa hakijan henkilöllisyyden eli suorittaa ensitunnistamisen kasvokkain. Tässä tilanteessa ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline voisi olla varmuustasoltaan korkeampi kuin pelkkään etärekisteröintiin pohjautuva asiointiväline. Asiointivälineen haltija voisi myös etärekisteröintiprosessin jälkeen käydä henkilökohtaisesti tunnistautumassa viranomaisen luona, jolloin hänen asiointivälineensä varmuustasoa voisi olla mahdollista korottaa.

Etärekisteröintimenettelystä säädetään VTJ-lain 9 a §:ssä ja se on samaa myöntöprosessia ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntöprosessin kanssa. Pykälässä ei olisi siten tarpeen säätää uudelleen etärekisteröintimenettelystä, vaan ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käyttöönotto pohjautuisi siihen, mitä VTJ-laissa säädetään. VTJ-lain 9 a §:n mukaisesti etärekisteröintimenettelyn keskeisin ero perinteisiin rekisteröintimenettelyihin olisi se, ettei henkilöä tunnistettaisi siinä lainkaan viranomaisessa kasvokkain. Menettely perustuisi sen sijaan sähköisesti tapahtuvaan asiakirjan lukemiseen. Menettely edellyttäisi sitä, että rekisteröintiä pyytävällä henkilöllä olisi käytössään matkustusasiakirja, jonka tekniseltä osalta on mahdollista sähköisesti lukea hänen kasvokuvansa ja muut rekisteröinnissä edellytettävät tiedot. Menettelyyn sisältävä henkilöllisyyden varmistaminen ei ylittäisi varmuudeltaan samalle tasolle kuin perinteinen kasvokkain tunnistaminen. Etärekisteröinnin yhteydessä kerättävistä tiedoista säädettäisiin VTJ-lain 9 b §:ssä.

Digitaalisen asiointivälineen myöntöprosessin pohjautuessa etärekisteröintimenettelyyn, asiointiväline ei olisi varmuustasoltaan yhtä luotettava kuin vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen pohjautuva henkilön tunnistaminen. Ulkomaan kansalainen voisi hvödyntää asiointivälinettä asioidessaan sähköisesti asiointipalveluissa, mutta asiointivälineeseen luottava osapuoli arvioisi sen, hvvöksvvykö se etärekisteröintiprosessiin pohjautuvan asiointivälineen hyödyntämisen ja näin esitettävät tiedot omassa asiointipalvelussaan.

16 §. *Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen sisältämät tiedot.* Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tietosisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalle toimitettaisiin kopio häneen liittyvistä väestötietojärjestelmän tiedoista henkilön itsensä hallittavaksi. Itsehallittavuudella tarkoitettaisiin sitä, että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalle toimitetut tiedot olisivat tietojen toimittamisen jälkeen asiointivälineen haltijan omia tietoja, eikä viranomaisella olisi mahdollisuutta määrätä siitä, missä ja mihin tarkoituksiin henkilö omia tietojaan osoittaa. Viranomaisella ei olisi myöskään pääsyä henkilölle toimitettuihin tietoihin enää sen jälkeen, kun ne on toimitettu henkilön tekniseen alustaan, joka sisältää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen. Varmennettu kopio tiedoista toimitettaisiin fyysisesti henkilön tekniselle alustalle, eikä sitä enää toimitamisen jälkeen säilytettäisi viranomaisen tietojärjestelmässä. Alkuperäiset rekisteritiedot, joiden pohjalta henkilölle toimitettavat vahvistetut tiedot luodaan säilyvät kuitenkin viranomaisen rekisterissä ja viranomaisen vastaa edelleen näistä alkuperäisistä tiedoista. Varmennettu kopio tiedoista tallennettaisiin fyysisesti asiointivälineen haltijan teknisen alustan eli mobiilipäätelaitteen turvaelementeille, jossa sijaitseville tiedoille viranomaisilla ei ole pääsyä. Näiden henkilön tekniselle alustalle toimitettujen tietojen käsittelyssä ei sovellettaisi henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä, sillä luonnollinen henkilö käsittelisi näitä omia henkilötietojaan tietosuojasetuksen 2 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti yksinomaan henkilökohtaisessa tai kotitalouttaan koskevassa toiminnassa, jolloin kyseisten tietojen käsittely olisi tietosuojalainsäädännön aineellisen soveltamisalan ulkopuolella. Kyseisten tietojen käsittelyyn ei sovellettaisi myöskään tiedonhallintalakia, sillä tiedot eivät enää olisi julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaisia viranomaisen asiakirjoja, kun ne eivät olisi enää viranomaisen hallussa. Vahvistetut tiedot henkilön itsensä haltuun toimittava rekisterinpitäjä vastaisi kuitenkin toimittamiensa tietojen

ehydestä ja luottamuksellisuudesta tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti siten, että mikäli tietojen toimittaminen henkilön itsensä haltuun epäonnistuisi tai tiedot olisivat virheellisiä, olisi vastuu edelleen viranomaisella.

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline sisältäisi momentissa yksilöidyt luonnollisen henkilön tiedot sellaisina, kuin ne sisältyvät väestötietojärjestelmään. Ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen sisältyisivät momentin 1–5 kohdan mukaan henkilön etunimi (1 kohta); sukunimi (2 kohta) syntymäaika (3 kohta); henkilötunnus (4 kohta); sekä syntymäajasta johdetut ikätodisteet (5 kohta). Momentin 5 kohdassa ikätodisteilla tarkoitettaisiin todisteita, joita voitaisiin käyttää henkilön osoittaessa ikää palveluille. Tällöin asiointitilanteessa osoitettaisiin esimerkiksi ainoastaan tieto siitä, onko henkilö täysi-ikäinen vai ei, sen sijaan, että osoitettaisiin tarkka tieto henkilön iästä. Ikätodisteiden laskemiseksi Digi- ja väestötietovirasto laskee sovelukseen vietävät ikätodisteet syntymäajan sekä lataushetken perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi varmennettava 1 momentissa tarkoitettuja vahvistettuja tietoja ennen niiden toimittamista väestötietojärjestelmästä henkilön itsensä haltuun ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen. Tiedot olisi varmennettava siten, että luottava osapuoli kykenee varmistumaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta tarkistamalla varmenteen voimassaolon. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen sisältämiin vahvistettuihin tietoihin olisi mahdollista luottaa samalla tavoin, kuin jos tiedot luovutettaisiin Digi- ja väestötietoviraston rekisteristä. Pykälässä säädettäisiin lisäksi tarkentavasti siitä, ettei Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeutta käsitellä henkilölle toimitettuja vahvistettuja tietoja sen jälkeen, kun tiedot on toimitettu ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalle. Säännöksen tarkoituksena olisi korostaa tietojen toimittamista henkilön itsensä hallittavaksi. Digi- ja väestötietovirastolla olisi edelleen oikeus käsitellä omissa rekistereissään olevia samoja tietoja, mutta virastolla ei olisi tietojen toimittamisen jälkeen oikeutta käsitellä henkilölle toimitettuja kopioita kyseisistä tiedoista.

Pykälän 3 momentin mukaan ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline sisältäisi lisäksi tiedon asiointivälineen haltijan ensitunnistamisen tavasta. Käytännössä tämä tarkoittaisi tietoa siitä, onko digitaalinen asiointiväline myönnetty VTJ-lain 9 a §:n mukaisen etärekisteröintiprosessin yhteydessä vai onko välineen haltija käynyt henkilökohtaisesti tunnistautumassa viranomaisen luona.

17 §. Vahvistettujen tietojen osoittaminen sähköisessä asiointissa. Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntämisestä sähköisessä asiointissa. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline mahdollistaisi henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen osoittamisen tunnistauduttaessa sekä julkisen että yksityisen sektorin sähköisen asiointipalveluihin. Sähköisessä asiointissa asiointivälineen haltija valitsee itse vahvistettuja tietoja, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle, eikä kyseessä olisi tiedon luovutuksesta viranomaisen rekisteristä, vaan henkilö osoittaisi itse suoraan henkilötietojensa sähköisesti niille toimijoille, jotka asiointipalvelussaan mahdollistavat asiointivälineen hyödyntämisen. Käytännössä sähköisessä asiointissa ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä hyödynnettäisiin siten, että Digi- ja väestötietovirasto tuottaisi luottaville osapuolille tarjottavaa rajapintaa, joka mahdollistaisi asiointivälineen sisältämän ydinidentiteetin todisteen ja vahvistettujen henkilötietojen sekä ikätodisteiden käyttämisen suoraan sovelluksesta hyödyntävissä palveluissa. Henkilö osoittaisi itse henkilöllisyytensä asiointipalvelussa ja voisi tunnustustapahtuman yhteydessä valita ne tiedot, jotka hän haluaa luottavalle osapuolelle osoittaa. Sähköisen asiointipalvelun yhteydessä luovutettaisiin kuitenkin aina asiointipalvelulle tieto siitä, onko tunnustus tehty etänä etärekisteröintiprosessin yhteydessä vai kasvokkain viranomaisen toimesta, jotta asiointipalvelu pystyisi arvioimaan tunnustamisen riittävyttä ja luotettavuutta suhteessa tunnistautumista vaativaan asiointipalveluun.

Sääntelyn lähtökohtana olisi pykälän mukaisesti haltijan oikeus itse valita vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Muu lainsäädäntö saattaa kuitenkin rajoittaa tätä oikeutta. Käytännössä tällainen tilanne olisi esimerkiksi, kun ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä hyödynnetään Suomi.fi-tunnistuksen kautta asioidessa viranomaisen sähköisissä palveluissa. Hyödynnettäessä asiointivälinettä Suomi.fi-tunnistuksen kautta asiointivälineen haltija voisi osoittaa Suomi.fi-tunnistukselle ainoastaan ydinidentiteetin todisteen tiedot ja Suomi.fi-tunnistus toimisi muutoin voimassa olevan lain mukaisesti hakien muut väestötietojärjestelmän tiedot henkilöstä suoraan väestötietojärjestelmästä.

18 §. Rekisteri ulkomaalaisen digitaalisista asiointivälineistä. Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisista asiointivälineistä pidettävästä rekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä Digi- ja väestötietovirasto toimisi ehdotetun 3 §:n mukaisesti. Rekisteriä ylläpidettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamista ja tuottamista varten. Rekisteriin sisältyisi tieto ulkomaalaisten digitaalisista asiointivälineistä, niiden haltijoista ja asiointivälineiden voimassaolosta. Rekisterin ylläpitoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

19 §. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voimassaolo. Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voimassaolosta, joka olisi sama kuin sen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaoloaika. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta säädetään lain 12 §:ssä. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline olisi siten voimassa yhden vuoden siitä, kun siinä käytetyn ydinidentiteetin todisteen rekisteröinnin perustana olleen henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan voimassaolo on päättynyt. Henkilöllisyyttä osoittavilla asiakirjoilla tarkoitettaisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta niitä asiakirjoja, jotka on määritelty VTJ-lain 9 a §:n 3 momentissa.

20 §. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen peruuttaminen. Pykälässä säädettäisiin ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen peruuttamisesta sekä välineen haltijan pyynnöstä että Digi- ja väestötietoviraston aloitteesta. Pykälän 1 momentin mukaan ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline peruutettaisiin peruuttamalla siihen sisältyvä ydinidentiteetin todiste. Ydinidentiteetin todiste mahdollistaa asiointivälineen hyödyntämisen sähköisissä palveluissa ja mikäli se suljetaan, ei asiointivälinettä voida enää käyttää.

Pykälän 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirasto peruuttaisi ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen sen haltijan pyynnöstä. Lisäksi säädettäisiin Digi- ja väestötietovirastolle oikeus peruuttaa asiointiväline tai estää sen käyttö ilman pyyntöä, jos sillä on syytä epäillä, että joku muu kuin se, jolle asiointiväline on myönnetty, käyttää sitä tai että asiointivälineen käytön turvallisuus on muutoin vaarantunut.

Digi- ja väestötietoviraston olisi ilmoitettava haltijalle niin pian kuin mahdollista asiointivälineen peruuttamisesta tai käytön estämisestä ja sen ajankohdasta sekä siihen johtaneista syistä. Tämä vastaisi tunnistuslain 26 §:n 2 momentin sääntelyä, jonka mukaan tunnistusvälineen tarjoajan tulee ilmoittaa haltijalle niin pian kuin mahdollista tunnistusvälineen peruuttamisesta tai käytön estämisestä ja sen ajankohdasta sekä siihen johtaneista syistä.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin menettelystä tilanteessa, joissa asiointivälineen tai peruuttamisessa ei voitaisi menetellä haltijan haluamalla tavalla. Tällöin Digi- ja väestötietoviraston olisi tehtävä päätös asiasta ja ilmoitettava ilman pyyntöä tehtyyn peruuttamiseen tyytymättömälle päätöksestään ja mahdollisuudesta hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään VTJ-lain 76 a §:ssä.

5 luku Erinäiset säännökset

21 §. Digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelu. Pykälässä säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tehtävästä tuottaa viranomaiskäyttöön erillistä sähköistä hallintapalvelua digitaalisen henkilöllisyyden sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hallinnoimiseksi. Lisäksi pykälässä säädettäisiin hallintapalvelun eri toiminnoista sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta yhteispalvelulain nojalla hoidettavista tehtävistä. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin hallintapalvelun tuottaminen Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi. Pykälän 1-3 kohdan nojalla hallintapalvelua olisi mahdollista käyttää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen aktivoinnissa ja käyttöönotossa, niiden linkittämisessä tekniseen alustaan sekä välineiden peruuttamiseen. Digitaalisen henkilötodistuksen osalta siihen liittyvien hallintapalvelun toiminnoista vastaisi poliisi. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta hallintapalvelussa tehtävistä toimista.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin mahdollisuudesta hoitaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käyttöönottoon liittyviä tehtäviä yhteispalvelulain nojalla. Ehdotetun 1 momentin mukaan näihin tehtäviin voisi kuulua neuvonnan ja tukitehtävien lisäksi 1 momentin 1-3 kohdassa säädettyjä tehtäviä. Tehtäväkokonaisuus ei merkittävästi eroaisi yhteispalvelulain mukaisesti hoidettavista tehtävistä eikä pitäisi sisällään julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä.

Yhteispalvelussa suoritettavaan tehtävään sovellettaisiin muuten, mitä yhteispalvelulaissa säädetään. Yhteispalvelulain 8 §:n mukaan yhteispalvelun järjestämisestä on tehtävä kahden tai useamman viranomaisen keskeinen kirjallinen, toistaiseksi tai määräajan voimassa oleva toimeksiantosopimus. Sopimuksessa on sovittava muun muassa siitä, mitä asiakaspalvelutehtäviä sopimus koskee ja missä laajuudessa niitä hoidetaan yhteispalveluna. Lisäksi on sovittava esimerkiksi salassa pidettävien tietojen ja henkilötietojen käsittelyyn liittyviä velvoitteita koskevista käytännön järjestelyistä.

Henkilötietojen käsittelystä sovittaessa olisi luonnollisesti otettava huomioon tietosuojasetuksesta johtuvat vaatimukset. Asetuksen 28 artiklassa muun muassa säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista. Artiklan mukaan toimeksiantosuhdetta on määritettävä käsittelysopimuksella tai ”muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, ellei käyttäjäorganisaation tehtävistä säädetä yksiselitteisesti lailla. Vaikka rekisterinpitäjällä on lähtökohtainen vastuu henkilötietojen käsittelystä ja käyttämisestä henkilötietojen käsittelijöistä, asetuksen mukaan myös käsittelijä voi joutua itseenäiseen vastuuseen rikkoessaan asetuksen säännöksiä.

Ehdotetun *3 momentin* mukaan yhteispalvelun toimeksisaajan tulisi siirtää asia Digi- ja väestötietoviraston käsiteltäväksi, jollei se lisäselvitysten jälkeenkään voi aktivoida taikka linkittää haltijan henkilöllisyyttä asiointivälineeseen taikka peruuttaa asiointivälinettä sen haltijan pyynnöstä.

22 §. Lukijarajapinta ja tarkastussovellus. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tehtävästä tuottaa lukijarajapintaa ja tarkastussovellusta, joita luottavien osapuolten tulisi käyttää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyntiasioinnissa. Lukijarajapinnalla ja siihen liittyvällä tarkastussovelluksella tarkoitettaisiin sellaista teknistä toteutusta tai ratkaisua, jolla digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tietoja on mahdollista lukea toisesta laitteesta tai järjestelmästä. Tarkastussovellus voisi esimerkiksi olla erillinen tarkastussovellus, kuten koronapassien tarkastussovellus ja lukijarajapinta esimerkiksi luottavien osapuolten järjestelmiin integroitava tarkastusrajapinta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että tarkastussovellus voisi olla myös muun tahon tuottama. Digi- ja väestötietovirasto voisi myös hyväksyä muun tahon tuottaman tarkastussovelluksen käytettäväksi henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen tarkastamiseen käyntiasioinnissa.

Pykälän 3 momentissa kuitenkin edellytettäisiin, että Digi- ja väestötietovirasto antaisi tarkemmat määräykset muiden tahojen tuottamien tarkastussovellusten tietoturvallisuudelle asetettavista vaatimuksista. Vaatimuksissa olisi edellytettävä vastaavaa tietoturvan tasoa kuin Digi- ja väestötietoviraston omassa lukijarajapinnassa vaaditaan. Digi- ja väestötietoviraston hyväksyntä olisi tarpeen, jotta voitaisiin varmistaa sovelluksen luotettavuus ja tietoturvallisuus.

23 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta. Pykälän 2 momentti sisältäisi voimaantulon porrastamisen, jonka mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi annettava 22 §:n 3 momentin mukaiset määräykset liittyen muiden tahojen tuottamiin tarkastussovelluksiin 12 kuukauden kuluessa ehdotetun lain voimaantulosta. Käytännössä porrastaminen tarkoittaisi, että muut tahot eivät voisi tuottaa tarkastussovelluksia ennen kuin Digi- ja väestötietovirasto olisi tarvittavat määräykset antanut. Voimaantulon porrastaminen olisi tarpeen, jotta Digi- ja väestötietovirasto voisi ennen määräysten antamista varmistaa tarvittavat tietoturvallisuuteen liittyvät vaatimukset viraston oman tarkastussovelluksen kautta.

7.2 Laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Ehdotetusta 1 §:stä ilmeni lain tarkoitus. Pykälän mukaan laissa säädettäisiin Suomen kansalaiselle ja Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle myönnettävästä digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Laissa säädettäisiin muun muassa sen sisältämistä tiedoista sekä sen käyttöönotosta, voimassaolosta ja käyttämisestä. Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi digitaalinen asiakirja, jolla henkilöllisyys ja siihen liittyviä vahvistettuja tietoja voitaisiin osoittaa, ja jonka henkilö voisi saada käyttöönsä, kun hänellä on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti.

2 §. Määritelmät. Pykälä sisältäisi olennaiset laissa käytetyt käsitteet ja niiden määritelmät. Pykälän 1 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin vahvistetuilla tiedoilla viranomaisen sähköisesti varmentamia henkilötietoja. Kyse olisi tiedoista, jotka ovat peräisin viranomaisen hallinnoimasta tietovarannosta tai rekisteristä ja joiden aitouden ja muuttumattomuuden viranomainen on teknisesti varmentanut. Pykälän 2 kohdan mukaan laissa luottavalla osapuolella tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija osoittaa henkilöllisyytensä tai vahvistettuja tietoja, ja jonka on varmistettava tietojen oikeellisuudesta. Luottavan osapuolen tietojen käsittelyn tarkoituksella ei olisi merkitystä, vaan olennaista olisi, että digitaalisen henkilöllisyyden haltijalla olisi tarve osoittaa henkilöllisyytensä tai siihen liittyviä vahvistettuja tietoja, ja vastavuoroisesti luottavalla osapuolella olisi tarve voida luottaa näihin tietoihin. Pykälän 3 kohdan mukaan laissa tarkoitettaisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalla henkilöä, joka on ottanut käyttöönsä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen. Pykälän 4 kohdan mukaan teknisellä alustalla tarkoitettaisiin käyttäjän mobiilipäätelaitetta, johon digitaalinen henkilöllisyystodistus sisältyy. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan käyntiasioinnilla tarkoitettaisiin asiointitilanteita, joissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija on henkilökohtaisesti läsnä siten, että henkilöllisyys tai vahvistetut tiedot osoitetaan luottavalle osapuolelle. Kyse olisi kasvokkain tapahtuvasta vuorovaikutustilanteesta, jossa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalla olisi tarve osoittaa henkilöllisyytensä tai siihen liittyviä tietoja luottavalle osapuolelle. Merkitystä ei olisi sillä, tapahtuisiko todistuksen esittäminen toiselle luonnolliselle henkilölle yksityiselämän piirissä vai esimerkiksi elinkeinonharjoittajan edustajalle. Käyntiasioinnilla ei kuitenkaan tarkoitettaisi esimerkiksi tilanteita, joissa henkilö on läsnä fyysisessä tilassa, mutta asioi automaatin tai muun teknisen päätelaitteen kanssa. Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan ydinidentiteetin todisteella tarkoitettaisiin Digi-

ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 10 §:ssä tarkoitettua todistetta.

3 §. Digitaalinen henkilöllisyystodistus. Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksesta ja sen tarkoituksesta ja toiminnasta. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että digitaalinen henkilöllisyystodistus on henkilöllisyyden sekä vahvistettujen tietojen osoittamiseen sähköisessä asiointissa ja käyntiasioinnissa tarkoitettu henkilöllisyystodistus. Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi siis lähtökohtaisesti henkilöllisyyttä osoittava asiakirja henkilökortin ja passin tavoin. Sitä voitaisiin käyttää ja se voitaisiin hyväksyä henkilöllisyyden osoittamisen tarkoituksessa samalla tavoin, kuin henkilökortti ja passi.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen varmennetusta sisällöstä: todistus sisältäisi Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 10 §:n mukaisen ydinidentiteetin todisteen. Ydinidentiteetin todiste sisältää poliisin tekemän liitoksen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan ydinidentiteettiin ja sen avulla voidaan luotettavasti osoittaa, että todisteen haltija on ydinidentiteetin yksilöimä henkilö. Poliisi myöntäisi oikeuden käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta samalla, kun se myöntää henkilölle passin tai henkilökortin. Digi- ja väestötietovirasto myöntää ydinidentiteetin todisteen ja rekisteröi sen, kun henkilö ottaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöön. Poliisin tekemä liitos henkilön ydinidentiteettiin mahdollistaa sen, että luottava osapuoli voi varmistua digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisällön luotettavuudesta.

Pykälän *3 momentin* mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus tarjottaisiin käytettäväksi 2 §:n 4 kohdassa määriteltyyn tekniseen alustaan. Teknisellä alustalla tarkoitettaisiin 2 §:n 4 kohdassa määritellysti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan mobiilipäätelaitetta. Digitaalista henkilöllisyystodistusta käytettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tuottaman digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän avulla ja se olisi sidoksissa käytettävään päätelaitteeseen. Oikeuden käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta myöntäisi poliisi, mutta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen teknisestä tuottamisesta vastaisi Digi- ja väestötietovirasto osana digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tietojärjestelmää. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että teknisellä alustalla on mahdollista ottaa käyttöön mobiilisovellus, joka on osa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, ja mainittaisiin informatiivisesti, että digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tietoturvallisuudesta vastaa Digi- ja väestötietovirasto.

4 §. Rekisteri digitaalisista henkilöllisyystodistuksista. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin Poliisin tehtävästä ylläpitää rekisteriä digitaalisista henkilöllisyystodistuksista, niiden haltijoista ja todistusten voimassaolosta. Rekisteriä ylläpidettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoamista ja tuottamista varten. Poliisi toimisi kyseisen rekisterin rekisterinpitäjänä. Rekisterin ylläpitoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Poliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin yleisesti tietosuoja-asetusta sekä käsiteltävien henkilötietojen, käsittelyn tarkoitusten ja henkilötietojen luovutusten osalta henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia.

2 luku Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämät tiedot ja elinkaari

5 §. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämät tiedot. Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämistä tiedoista. Pykälän *1 momentin* mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle toimitettaisiin kopio häneen liittyvistä henkilökorttilain (663/2016) 31 §:ssä tarkoitetun henkilökorttirekisterin tai passilain (671/2006) 29 §:ssä tarkoitetun passirekisterin tiedoista sisältämistä tiedoista hänen itsensä hallittavaksi. Digitaalinen henkilöllisyystodistus sisältäisi yksilöidyt luonnollisen henkilön tiedot sellaisina, kuin ne sisältyvät henkilökorttirekisteriin tai passirekisteriin. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen

tietojen lähderekisteri riippuisi alkuperäisestä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon perustuvasta viranomaisen henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta, eli kyse olisi joko passirekisterin tiedoista henkilön ottaessa todistuksen käyttöön passilla tai henkilökorttirekisterin tiedoista henkilön ottaessa todistuksen käyttöönsä henkilökortilla.

Tietojen toimittamisella henkilön itsensä hallittavaksi eli itsehallittavuudella tarkoitettaisiin sitä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle toimitetut tiedot olisivat tietojen toimittamisen jälkeen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan omia tietoja, eikä viranomaisella olisi mahdollisuutta määrätä siitä, missä ja mihin tarkoituksiin henkilö omia tietojaan osoittaa. Viranomaisella ei olisi myöskään pääsyä henkilölle toimitettuihin tietoihin enää sen jälkeen, kun ne on toimitettu henkilön tekniseen alustaan, joka sisältää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen. Varmennettu kopio tiedoista toimitettaisiin fyysisesti henkilön tekniselle alustalle, eikä sitä enää toimittamisen jälkeen säilytettäisi viranomaisen tietojärjestelmässä. Alkuperäiset rekisteritiedot, joiden pohjalta henkilölle toimitettavat vahvistetut tiedot luodaan säilyvät kuitenkin viranomaisen rekisterissä ja viranomainen vastaisi edelleen näistä alkuperäisistä tiedoista. Varmennettu kopio tiedoista tallennettaisiin fyysisesti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan teknisen alustan eli mobiilipäätelaitteen turvaelementeille, jossa sijaitseville tiedoille viranomaisilla ei olisi pääsyä. Tilanne vastaisi esimerkiksi henkilölle luovutettavalle fyysiselle henkilökortille kopioituja henkilökorttirekisterin tietoja, jotka eivät enää henkilökortin luovuttamisen jälkeen ole viranomaisen asiakirjoja, eivätkä henkilökorttivilanomaisen rekisterinpitäjyyden piirissä. Näiden henkilön tekniselle alustalle toimitettujen tietojen käsittelyssä ei sovellettaisi henkilötietojen suojaa koskevaa lainsäädäntöä, sillä luonnollinen henkilö käsittelee näitä omia henkilötietojaan tietosuojasetuksen 2 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti yksinomaan henkilökohtaisessa tai kotitalouttaan koskevassa toiminnassa, jolloin kyseisten tietojen käsittely olisi tietosuojalainsäädännön aineellisen soveltamisalan ulkopuolella. Kyseisten tietojen käsittelyyn ei sovellettaisi myöskään tiedonhallintalakia, sillä tiedot eivät enää olisi julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaisia viranomaisen asiakirjoja, kun ne eivät olisi enää viranomaisen hallussa. Vahvistetut tiedot henkilön itsensä haltuun toimittava rekisterinpitäjä vastaisi kuitenkin toimittamiensa tietojen eheydestä ja luottamuksellisuudesta tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti siten, että mikäli tietojen toimittaminen henkilön itsensä haltuun epäonnistuisi tai tiedot olisivat virheellisiä, olisi vastuu edelleen viranomaisella.

Lisäksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle toimitettavien tietojen yksityiskohtaisesta sisällöstä. Digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen sisältyisivät momentin *1–8 kohdan* mukaan henkilön etunimet (1 kohta); sukunimi (2 kohta); syntymäaika (3 kohta); tieto henkilön sukupuolesta (4 kohta); tieto Suomen kansalaisuudesta (5 kohta); henkilötunnus tai muu kansallisen tason yksilöintitunnus (6 kohta); passi- tai henkilökorttirekisteriin talletettu kasvokuva (7 kohta); sekä voimassa olevan suomalaisen passin tai henkilökortin voimassaoloaika (8 kohta). Tietojen yksityiskohtaisen sisällön määrittämisessä olisi kyse tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisen kansallisen liikkumavaran hyödyntämisestä, sillä kyseisen kohdan mukaan kansallisessa lainsäädännössä voidaan tarkemmin säännellä käsiteltävien henkilötietojen tyypistä.

Pykälän 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirasto lisäksi toimittaisi henkilön syntymäajasta johdetut ikätodisteet digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle. Ikätodisteilla tarkoitettaisiin todisteita, joita voitaisiin käyttää henkilön osoittaessa ikää palveluille. Tällöin asiointitilanteessa osoitettaisiin esimerkiksi ainoastaan tieto siitä, onko henkilö täysi-ikäinen vai ei, sen sijaan, että osoitettaisiin tarkka tieto henkilön iästä. Ikätodisteiden laskemiseksi Digi- ja väestötietovirasto laskee sovellukseen vietävät ikätodisteet syntymäajan perusteella. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että poliisin olisi varmennettava 1 momentissa tarkoitettavat vahvistetut tiedot ennen niiden toimittamista passi- tai henkilökorttirekistereistä henkilön itsensä

haltuun digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen. Tiedot olisi vahvistettava siten, että luottava osapuoli kykenee varmistumaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta tarkistamalla tietojen voimassaolon. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämiin vahvistettuihin tietoihin olisi mahdollista luottaa samalla tavoin kuin passiin tai henkilökorttiin merkittyihin tietoihin. Ehdotetun 2 momentin viimeisenä virkkeenä lopuksi nimenomaisesti todettaisiin, että viranomaisilla ei ole oikeutta käsitellä enää samoja henkilölle toimitettuja vahvistettuja tietoja sen jälkeen, kun tiedot on toimitettu digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle. Tämän tarkoituksena on vielä erikseen korostaa sitä, että tiedot toimitetaan henkilön itsensä hallittavaksi, eikä poliisilla ole enää oikeutta henkilölle toimitettujen tietojen käsittelyyn.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käytön edellytyksenä olisi sen sisältämien tietojen ajantasaisuus. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämien tietojen tulisi olla aina ajan tasalla ja niiden tulisi vastata poliisin henkilökorttirekisterissä tai passirekisterissä olevia tietoja. Jos tiedot eivät olisi ajan tasalla, ei digitaalista henkilöllisyystodistusta olisi mahdollista käyttää. Tietojärjestelmän tulisi määrääjain tarkastaa tietojen ajantasaisuus. Mikäli vahvistettujen tietojen havaittaisiin muuttuneen esimerkiksi uuden passin tai henkilökortin hakemisen myötä, olisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan päivitettävä tiedot. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttö estyisi, mikäli tiedot eivät olisi ajan tasalla. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöä olisi mahdollista jatkaa henkilöllisyystodistuksen haltijan päivittäessä sen sisältämät tiedot.

6 §. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto. Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotosta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, kuka voi ottaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöön sekä luonnollisen henkilön ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen liitoksesta. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voisivat ottaa käyttöön kaikki sellaiset henkilöt, joilla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti. Henkilökortilla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös ulkomaalaisen henkilökorttia ja yli 15-vuotiaan alaikäisen henkilökorttia. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voisi siis ottaa käyttöön myös näihin asiakirjoihin perustuen. Käyttöönoton yhteydessä poliisi liittäisi Digi- ja väestötietoviraston myöntämän ydinidentiteetin todisteen luonnolliseen henkilöön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönototavoista. Digitaalinen henkilöllisyystodistus voitaisiin ensinnäkin ottaa käyttöön asioimalla toimivaltaisen passi- tai henkilökorttivilanomaisen luona. Toimivaltaisella viranomaisella tarkoitettaisiin poliisin lisäksi niitä viranomaisia, jotka on lueteltu passilain passin hakemista koskevassa 6 §:ssä. Digitaalinen henkilöllisyystodistus voitaisiin ottaa käyttöön myös sähköisesti. Tällöin edellytettäisiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista. Sähköisessä käyttöönotossa edellytettäisiin lisäksi, että henkilön voimassa olevan passin tai henkilökortin teknisen osan tiedot etäluetaan teknisen alustan avulla ja niitä verrataan vahvan sähköisen tunnistamisen tietoihin ja että nämä tiedot vastaavat toisiaan.

7 §. Digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen voimassaolo. Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaolosta, joka olisi sama kuin sen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaoloaika. Pykälään sisältyisi lisäksi informatiivinen viittaus Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyystodistuksen palveluista annetun lain 12 §:ään, jossa säädetään ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi siten edellä mainitun 12 §:n mukaisesti voimassa yhden vuoden siitä, kun siinä käytetyn ydinidentiteetin todisteen rekisteröinnin perustana olleen henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan voimassaolo on päättynyt. Henkilöllisyyttä osoittavilla asiakirjoilla tarkoitetaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen yhteydessä sitä passilain tai henkilökorttilain mukaisesti myönnettyä henkilöllisyyttä

osoittavaa asiakirjaa, jonka nojalla digitaalinen henkilöllisyystodistus on otettu käyttöön. Nämä henkilöllisyyttä osoittavat asiakirjat ovat poliisin myöntämiä.

8 §. *Digitaalisen henkilöllisyystodistukseen peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen peruuttamisesta. Peruuttamista koskevat edellytykset vastaavat pääasialliselta sisällöltään henkilökorttilain 25 §:n, passilain 21 §:n ja sähköisistä tunnistus- ja luotamuspalveluista annetun lain 25 § ja 26:n mukaisia henkilökortin, passin ja tunnistusvälineen peruuttamisen edellytyksiä.

Pykälän 1 *momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa digitaalinen henkilöllisyystodistus peruutetaan. Ehdotetun säännöksen mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus peruutetaan, jos sen haltija sitä pyytää, tekninen alusta katoaa tai digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija ilmoittaa sen kadonneeksi tai anastetuksi. Lisäksi digitaalinen henkilöllisyystodistus voidaan peruuttaa, jos siinä on ilmeinen virheellisyys tai sitä käyttää joku muu kuin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija.

Ehdotetussa 2 *momentissa* säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen peruuttamisen tavasta. Poliisi voisi peruuttaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, jos siinä on ilmeinen virheellisyys, sen taustalla oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja peruutetaan tai sitä käyttää joku muu kuin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija.

Ehdotetun 3 *momentin* mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus peruutettaisiin peruuttamalla siihen sisältyvä ydinidentiteetin todiste. Digi- ja väestötietovirasto peruuttaisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan ydinidentiteetin todisteen. Säännös olisi kirjoitettu teknologia-neutraalisti siten, että jos tulevaisuudessa ydinidentiteetin todiste toteutettaisiin muuta teknologiaa kuin varmenteita hyödyntämällä, olisi digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollista ehdotetun säännöksen nojalla peruuttaa myös peruuttamalla muu henkilöön liitetty todiste.

3 luku Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttäminen

9 §. *Vahvistettujen tietojen osoittaminen sähköisessä asiointissa.* Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämisestä sähköisessä asiointissa. Digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollistaisi henkilöllisyyttä koskevien ja muiden vahvistettujen tietojen osoittamisen tunnistauduttaessa sekä julkisen että yksityisen sektorin sähköisen asiointin palveluihin. Pykälän 1 *momentin* mukaan sähköisessä asiointissa asiointivälineen haltija valitsee itse vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Tällöin kyseessä ei olisi tiedon luovutuksesta viranomaisen rekisteristä, vaan henkilö osoittaisi itse suoraan henkilötietojaan sähköisesti niille toimijoille, jotka asiointipalvelussaan mahdollistavat digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämisen. Käytännössä sähköisessä asiointissa digitaalista henkilöllisyystodistusta hyödynnettäisiin siten, että Digi- ja väestötietovirasto tuottaisi luottaville osapuolille tarjottavaa rajapintaa, joka mahdollistaisi henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen ja vahvistettujen henkilötietojen sekä ikätodisteiden käyttämisen suoraan sovelluksesta hyödyntävissä palveluissa. Henkilö osoittaisi itse henkilöllisyytensä asiointipalvelussa ja voisi asiointitapahtuman yhteydessä valita ne tiedot, jotka haluaa luottavalle osapuolelle osoittaa. Sähköisen asiointin yhteydessä välitettäisiin kuitenkin aina asiointipalvelulle tieto siitä, että kyseessä on poliisin vahvistama henkilöllisyystodistus.

Säätelyn lähtökohtana olisi pykälän mukaisesti haltijan oikeus itse valita vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Muu lainsäädäntö saattaa kuitenkin rajoittaa tätä oikeutta. Käytännössä tällainen tilanne olisi esimerkiksi, kun digitaalista henkilöllisyystodistusta hyödynnetään Suomi.fi-tunnistuksen kautta, kun henkilö haluaisi osoittaa henkilöllisyyttään viranomaisen sähköisessä asiointipalvelussa. Hyödynnettäessä todistusta Suomi.fi-

tunnistuksen kautta haltija voisi osoittaa Suomi.fi-tunnistukselle ainoastaan ydinidentiteetin todisteen tiedot. Samoin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntäminen ja henkilötietojen osoittaminen luottamusverkoston kautta edellyttää tiettyjen tietojen luovuttamista välityspalveluille. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi henkilön yksilöivä tunniste ja henkilön etu- ja sukunimi.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköisen asioinnin yhteydessä luovutettaisiin kuitenkin aina tieto poliisin tekemästä liitoksesta henkilön ydinidentiteettiin sekä tieto ydinidentiteetin todisteen varmuustasosta. Tämän avulla digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen luottava osapuoli voisi varmistua henkilöllisyystodistuksen ja sen sisältämien vahvistettujen tietojen luotettavuudesta.

10 §. Vahvistettujen tietojen osoittaminen käyntiasioinnissa. Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta henkilöllisyyden sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämien vahvistettujen tietojen osoittamiseen myös käyntiasioinnissa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämien tietojen itsehallittavuudesta käyntiasioinnissa. Sen mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan olisi mahdollista itse valita ne vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Käyntiasioinnissa olisi kuitenkin aina osoitettava kasvokuva. Kasvokuvan osoittaminen olisi tarpeen, jotta luottava osapuoli voisi varmistua, että tiedot kuuluvat niitä osoittavalle henkilölle vertaamalla kasvokuvaa henkilöön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottavan osapuolen oikeudesta tarvittaessa tarkistaa ydinidentiteetin todisteen voimassaolo Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisesta ydinidentiteetin todisteiden rekisteristä. Tarkastaminen tapahtuisi käytännössä tarkastussovelluksen tai luottavan osapuolen järjestelmässä olevan lukijarajapinnan kautta. Pykälässä säädettäisiin, että ydinidentiteetin todisteen voimassaolo voitaisiin tarkistaa tarvittaessa. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolon tarkastaminen ei olisi tarpeen kaikissa tapauksissa ja tästä syystä sitä ei säädettäisi pakolliseksi. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolon tarkastaminen ei ole tarpeen esimerkiksi tilanteissa, jossa tarkastajalle riittäisi kasvokuvan ja luovutettujen tietojen liitoksen ja allekirjoitusten varmistaminen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poliisin oikeudesta tarkastaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tiedot Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämän digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmästä ja sen taustajärjestelmästä. Sääntelyllä on tarkoitus mahdollistaa poliisin kenttähenkilöstölle henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen tarkastaminen digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta.

11 §. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan velvollisuudet. Pykälässä säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan velvollisuuksista liittyen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen säilyttämiseen ja käyttämiseen. Pykälän 1 momentin mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan olisi säilytettävä digitaalista henkilöllisyystodistusta huolellisesti. Huolellisuusvelvoite kohdistuisi erityisesti niihin yksilöiviin tietoihin, joiden avulla digitaalista henkilöllisyystodistusta on mahdollista käyttää, kuten PIN-koodiin tai muuhun vastaavaan tunnuslukuun tai tunnisteeseen. Arvioitaessa sitä, millaisia varotoimia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalta voidaan kohtuudella edellyttää, on otettava huomioon, että digitaalinen henkilöllisyystodistus sisältyy henkilön mobiililaitteeseen, jota haltija käyttää usein ja jota hän kuljettaa mukanaan. Kohtuullisiin varotoimiin kuuluisi esimerkiksi se, että laitteen, jolla digitaalinen henkilöllisyystodistus on, tallella oloa seurataan olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Varotoimien huolellisuutta arvioidaan kokonaisuutena. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan huolellisuusvelvoite alkaa, kun hän on ottanut digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöön.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kiellosta luovuttaa digitaalinen henkilöllisyystodistus toisen käyttöön. Digitaalinen henkilöllisyystodistus on tarkoitettu ainoastaan siihen liitetyn henkilön henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen osoittamiseen. Ehdotetun 8 §:n mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus voidaan peruuttaa, jos joku muu kuin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija käyttää digitaalista henkilöllisyystodistusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan velvollisuudesta ilmoittaa, jos digitaalinen henkilöllisyystodistus katoaa, joutuu oikeudettomasti toisen haltuun tai sitä käytetään oikeudettomasti. Ilmoitus olisi tehtävä Digi- ja väestötietovirastolle ilman aiheutonta viivytystä sen jälkeen, kun digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija on havainnut asian. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vastuu todistuksen oikeudettomasta käytöstä päättyisi sen jälkeen, kun ilmoitus on tehty. Sitä, onko digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija tehnyt ilmoituksen ilman aiheutonta viivytystä, arvioidaan tapauskohtaisesti olosuhteet huomioon ottaen. Ilmoitukselle ei määriteltäisi määrättyä muotoa. Digi- ja väestötietoviraston olisi mahdollistettava ilmoituksen tekeminen kaikkina vuoden päivinä ja kaikkina vuorokaudenaikoina.

7.3 Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta

2 §. Määritelmät. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdassa määritellään vahva sähköinen tunnistaminen. Määritelmä pysyisi asiallisesti ennallaan, mutta siihen lisättäisiin selvyuden vuoksi maininta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoamisessa olisi kyse uudenlaisesta palvelusta, joka poikkeaa toimintamalleiltaan nykyisin tarjotusta vahvasta sähköisestä tunnistamisesta. Säätely olisi siis tarpeen, jotta olisi selkeää, että myös digitaalinen henkilöllisyystodistus on sellainen sähköinen menetelmä, jota vahvan sähköisen tunnistamisen määritelmässä tarkoitetaan.

Säätelyn mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi vahvaa sähköistä tunnistamista silloin, kun se täyttää eIDAS-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetun korotetun varmuustason tai korkean varmuustason vaatimukset.

Nykyisin muualla lainsäädännössä edellytetään nimenomaan vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöä tiettyihin palveluihin pääsemiseksi, esimerkiksi kuluttajansuojalain (38/1978) mukaisia kuluttajaluottoja haettaessa. Tarkoitus olisi, että jatkossa myös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen avulla olisi mahdollista tunnistautua palveluihin, joissa lainsäädäntö edellyttää vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöä.

Voimassa olevan pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 12 kohta, jossa määriteltäisiin digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalla tarkoitettaisiin sitä tahoa, joka tuottaa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa tarkoitettuja digitaalisen henkilöllisyyden palveluja ja joka ei ole pykälän 4 kohdassa tarkoitettu tunnistusvälineen tarjoaja. Käytännössä digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalla tarkoitetaan Digi- ja väestötietovirastoa. Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 §:ssä säädetään, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämiseksi tuotettavan tietojärjestelmän tuottaminen on Digi- ja väestötietoviraston tehtävä. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaminen on siten Digi- ja väestötietoviraston tehtävä. Digi- ja väestötietoviraston tarjoamiin digitaalisen henkilöllisyyden palveluihin sisältyy myös sellaisia asiointivälineitä, joita ei voida hyödyntää tunnistus- ja luottamuspalvelulain mukaisessa vahvassa sähköisessä tunnistamisessa. Selvyden vuoksi huomautetaan, että tunnistus- ja luottamuspalvelulakia ei sovelleta esimerkiksi Digi- ja

väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 luvussa tarkoitettuun ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen.

Määritelmällä luotaisiin tunnistus- ja luottamuspalvelulakiin uusi rooli. Voimassa olevassa laissa on määritelty tunnistusvälineen tarjoaja sekä tunnistusvälityspalvelun tarjoaja, jotka molemmat ovat tunnistuspalvelun tarjoajia. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja eroaisi laissa tarkoitetuista tunnistuspalvelun tarjoajista siten, että sen tarjoamassa palvelussa olisi ensisijaisesti kyse digitaalisesta henkilöllisyydestä. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan palveluja voisi kuitenkin hyödyntää myös henkilöllisyyden osoittamiseen. Esimerkiksi digitaalinen henkilöllisyystodistus sisältäisi myös henkilöllisyyttä osoittavan välineen, jonka valtio myöntää ja tuottaa osana julkisten palvelujen tuottamista.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei myöskään tulisi osapuoleksi kansalliseen vahvan sähköisen tunnistamisen luottamusverkostoon, vaan se tarjoaisi digitaalista henkilöllisyystodistusta tunnistusvälineenä luottamusverkoston tunnistuspalveluille erillisellä säätelyllä. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan toiminta ja velvollisuudet luottamusverkostossa eroaisivat siten voimassa olevassa laissa määriteltyjen tunnistuspalvelun tarjoajien toiminnasta ja rooleista. Tästä syystä olisi perusteltua säätää digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan roolista erikseen.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja tulisi käsitteellisesti erottaa tunnistuspalvelujen tarjoajista myös siksi, että tunnistuspalvelun tarjoajille on asetettu lain 10 §:ssä velvollisuus tehdä ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle ja samalla liittyä osaksi luottamusverkostoa. Lisäksi digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajaan ei sovellettaisi useita muitakaan sellaisia tunnistus- ja luottamuspalvelulain säännöksiä, jotka koskevat tunnistuspalvelun tarjoajia. Esimerkiksi välineen turvallisuusvaatimuksista, vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, tietojen tallennusvelvollisuudesta, tarjonnasta käyttäjille ja vastuurajoituksista ei säädetä tunnistus- ja luottamuspalvelulaissa.

Vaikka digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei olisi luottamusverkostossa tunnistusvälineen tarjoajan roolissa, olisi kyse kuitenkin käyttäjän kannalta samankaltaisesta toiminnasta kuin luottamusverkostossa toimivan tunnistusvälineen tarjoajan toiminta. Selvytyden vuoksi määritelmässä todettaisiin, että digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei olisi tunnistusvälineen tarjoaja.

7 b §. *Tieto passin, henkilökortin tai digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta.* Pykälään lisättäisiin informatiivinen viittaus digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolon tarkastamisesta. Kuten myöhemmin 17 §:n ja 17 b §:n yhteydessä on kuvattu, tunnistusvälineen tarjoajat voisivat hyödyntää digitaalista henkilöllisyystodistusta henkilön ensitunnistamiseen silloin, kun hänelle myönnetään uusi vahva sähköinen tunnistusväline. Tunnistuspalvelun tarjoaja voisi tällöin saada Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 22 §:ssä tarkoitettua lukijarajapinnan ja tarkastussovelluksen kautta tiedon ensitunnistamisessa käytettävän digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta.

Lisäksi pykälään lisättäisiin tunnistusvälineen tarjoajan velvollisuus varmistaa, että ensitunnistamisessa käytettävä passi, henkilökortti tai digitaalinen henkilöllisyystodistus on voimassa. Mahdollisuus tarkastaa ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolo poliisin tietojärjestelmästä on ollut käytössä jo vuodesta 2017 saakka, mutta tunnistusvälineiden tarjoajat ovat hyödyntäneet sitä vain harvoin. Säätelyllä ei siten ole saatu parannettua tunnistusvälineiden myöntämisen turvallisuutta, vaan voimassaolon tarkastaminen on jäänyt tunnistuspalvelun oman riskiarvion varaan. Liikenne- ja viestintävaliokunta on pitänyt tärkeänä, että

vahvan sähköisen tunnistusvälineen uusimiseen ja myöntämiseen liittyviä väärinkäytöksiä pyritään estämään kaikin käytössä olevin keinoin ja että mahdollisia lainsäädäntötarpeita seurataan (LiVM 6/2021 vp). Tunnistusvälineiden tarjoajille asetettava velvollisuus varmistaa poliisin tietojärjestelmästä tai Digi- ja väestötietoviraston lukijarajapinnasta saatava tieto asiakirjan voimassaolosta voisi parantaa tunnistusvälineiden myöntämisen turvallisuutta, kun voimassaolo tarkistettaisiin jatkossa aina. Passin tai henkilökortin voimassaolon varmistaminen poliisin tietojärjestelmästä ei ole maksullista, mutta saattaa edellyttää tunnistusvälineen tarjoajalta kansallisen palveluväylän liityntäpalvelimen perustamista.

12 e §. *Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan velvollisuudet luottamusverkostossa.* Pykälä olisi uusi ja koskisi vain digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajaa. Ehdotetun *I momentin* mukaan digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on tarjottava Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 §:ssä tarkoitetun digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käyttöoikeutta tunnistusvälityspalvelun tarjoajille siten, että ne voivat välittää digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen perustuvia tunnistustapahtumia asiointipalveluille. Selvyyden vuoksi on todettava, että pykälä koskisi vain digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen perustuvien tunnistustapahtumien välittämistä. Digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää hyödynnetään myös Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 luvussa tarkoitetun ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottamiseen ja käyttämiseen. Ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen perustuva sähköinen tunnistaminen ei kuitenkaan olisi tunnistus- ja luottamuspalvelulaissa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista, eikä ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen perustuvia tunnistustapahtumia olisi tarkoitus välittää luottamusverkostossa.

Kyse olisi sääntelystä, jolla digitaalisen henkilöllisyyden tarjoaja veloitetaan luovuttamaan käyttöoikeus tunnistuspalveluun tunnistusvälityspalveluille. Vastaavanlainen velvollisuus koskee voimassa olevan lain mukaan luottamusverkostossa toimivia tunnistusvälineen tarjoajia. Tunnistus- ja luottamuspalvelulaki soveltuu kuitenkin vain luottamusverkostossa toimiviin tunnistusvälityspalvelun tarjoajiin, joten pykälä ei soveltuisi digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen perustuvan tunnistustapahtuman välittämiseen muiden kuin luottamusverkostoon kuuluvien tunnistusvälityspalvelun tarjoajien toimesta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi kuitenkin hyödynnettävissä myös luottamusverkoston ulkopuolella siten, kuin Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 7 §:ssä säädetään.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei siis tulisi osapuoleksi kansalliseen vahvan sähköisen tunnistamisen luottamusverkostoon. Kuten edellä 2 §:n yhteydessä on selostettu, digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan toiminnassa olisi kyse digitaalisesta henkilöllisyydestä ja tätä henkilöllisyyttä osoittavasta välineestä, jotka valtio myöntää ja osana julkisten palvelujen tuottamista.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan olisi tarjottava digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käyttöoikeus maksutta tunnistusvälityspalvelun tarjoajille. Voimassa olevan lain 12 c §:n mukaan tunnistusvälityspalvelun tarjoajan on suoritettava luottamusverkostossa toimiville tunnistuspalvelun tarjoajille korvaus tunnistuspalvelun käyttöoikeudesta. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei kuitenkaan tulisi osaksi luottamusverkostoa, eikä 12 c §:n mukainen korvausvelvollisuus soveltuisi digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käyttöoikeuden hyödyntämiseen.

Sääntelyllä on tarkoitus varmistaa, että digitaalinen henkilöllisyystodistus on koko yhteiskunnan hyödynnettävissä, vaikka digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei olisi osa tunnistus- ja luottamuspalvelulain mukaista luottamusverkostoa. Velvollisuudella tarjota palvelunsa tunnistusvälityspalvelun tarjoajalle välitettäväksi varmistetaan, että asiointipalvelu voi

edelleen hankkia asiakkaidensa tunnistuksen kootusti tarvitsematta erillisiä teknisiä rajapintoja tai erillistä sopimusta digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan kanssa.

Sääntely ei kuitenkaan ottaisi kantaa digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ja sitä luottamusverkoston välityspalvelun kautta hyödyntävän luottavan osapuolen väliseen vastuunjakoon. Luottamusverkoston tunnistuspalvelut ja tunnistusvälityspalvelut vastaavat tunnistuspalveluistaan käyttäjille ja luottaville osapuolille tunnistus- ja luottamuspalvelulain mukaisesti (esimerkiksi 15 §:ssä säädetty tunnistusvälineen tarjoajan tiedonantovelvollisuus tunnistusvälineen hakijalle ja 18 §:n 2 momentissa säädetty tunnistuspalvelun tarjoajan huolehtimisvelvollisuus oikeustoimien tekemiselle asetettuihin estoihin ja rajoituksiin liittyen).

Ehdotetun *1 momentin* mukaan digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan olisi tarjottava digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä niiden tietojen mukaisesti, jotka se on ilmoittanut Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitettussa ilmoituksessa. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajaa ei veloitettaisi julkaisemaan digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käyttöoikeuden toimitusehtoja, mutta sen olisi kuitenkin tarjottava sitä niiden tietojen mukaisesti, jotka se on etukäteen ilmoittanut.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja voisi itse määrittellä ne tekniset rajapinnat ja standardit, joilla se tarjoaa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää. Voimassa olevan lain mukaan luottamusverkoston toimijoilla on keskinäinen yhteistyövelvoite teknisten käytäntöjen yhteensovittamiseksi. Tätä on pidetty luottamusverkostossa välttämättömänä, jotta eri tunnistuspalvelut voivat tosiasiaassa yhteenliittää palvelunsa tarvitsematta erilaista teknistä toteutusta eri tunnistuspalveluiden kanssa. Vastaava yhteistyövelvoite ei kuitenkaan koskisi digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajaa. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämiseksi tuotettavan digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän yhteentoimivuutta luottamusverkoston tunnistuspalvelujen kanssa edistettäisiin ehdotetun 1 momentin mukaisella velvollisuudella tarjota digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä niiden tietojen mukaisesti, jotka on etukäteen ilmoitettu. Muut tunnistuspalvelun tarjoajat voisivat rakentaa tarvittavat tekniset rajapinnat digitaalisen henkilöllisyyden hyödyntämiseksi näiden tietojen perusteella.

16 §. Tunnistuspalvelun tarjoajan ilmoitukset toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä. Pykälään lisättäisiin uusi *3 momentti*, joka koskisi tunnistuspalvelun tarjoajan mahdollisuutta ilmoittaa toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä myös digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle. Vaikka digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja ei olisikaan osa luottamusverkostoa, olisi digitaalista henkilöllisyystodistusta mahdollista hyödyntää luottamusverkostossa. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan olisi siten tarpeen saada tieto sen käyttöön liittyvistä uhkista ja häiriöistä. Tunnistuspalvelun tarjoajan olisi salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava ilman aiheetonta viivästystä 1 momentissa tarkoitetut tiedot myös digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle. Lisäksi tunnistuspalvelun tarjoaja voisi salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle 2 momentin mukaisia tietoja ja uhkien ja häiriöiden selvittämiseen liittyviä tietoja. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan velvollisuudesta ilmoittaa vastaavia tietoja tunnistuspalvelun tarjoajalle säädetäisiin 16 a §:ssä. Valtioneuvoston asetuksessa (169/2016) vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien luottamusverkostosta säädetään, että luottamusverkostoon kuuluva tunnistuspalvelun tarjoaja vastaa omalta osaltaan häiriötilanteiden selvittämisestä luottamusverkostossa. Tunnistuspalvelun tarjoajan ja digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan välinen tiedonvaihto voisi olla tarpeen uhkien ja häiriöiden selvittämiseksi.

16 a §. *Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ilmoitukset toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä.* Pykälä olisi uusi ja koskisi vain digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta. Pykälän *1 momentissa* asetettaisiin digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle velvollisuus ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen tietoturvaan, tietosujaan tai sähköisen henkilöllisyyden käyttöön kohdistuvista merkittävistä uhkista, häiriöistä tai palvelun keskeytyksistä sekä uhkien ja häiriöiden selvittämiseen liittyvistä tiedoista. Lisäksi olisi ilmoitettava niistä toimista, joilla uhkia tai häiriöitä voidaan eri tahojen toimesta torjua sekä näiden toimenpiteiden arvioituista kustannuksista.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan ilmoitus tehtäisiin sekä luottamusverkostossa toimiville tunnistuspalvelun tarjoajille, että Liikenne- ja viestintävirastolle. Luottamusverkoston tunnistuspalvelun tarjoajat voivat hyödyntää digitaalista henkilöllisyydestodistusta, jolloin niiden on tarpeen tietää sen käyttöön liittyvistä uhkista, häiriöistä tai palvelun keskeytyksistä.

Vaikka Liikenne- ja viestintävirasto ei valvoisi digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajaa yleisesti, olisi ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle kuitenkin tarpeen, sillä Liikenne- ja viestintävirasto valvoo toimintaa luottamusverkostossa, jossa myös digitaalista henkilöllisyydestodistusta on mahdollista hyödyntää. Tarkoitus on, että luottamusverkoston valvova viranomaisena olisi tietoinen säännöksessä tarkoitetuista uhista ja häiriöistä. Liikenne- ja viestintävirasto voi esimerkiksi tarvittaessa osallistua tiedottamiseen, jotta tieto leviäisi mahdollisimman nopeasti silloin, kun tämänkaltaisen toiminta estäisi vahinkoja syntymästä.

Ehdotettu pykälä ei sisällä yksityiskohtaisia vaatimuksia siitä, miten ilmoittaminen tulisi tehdä. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on siis harkittava kulloinkin tehokas ilmoittamistapa. Ehdotetun pykälän mukaan ilmoittaminen olisi tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Tiedottamisen ajankohta jää siten digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan harkintaan.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin siitä, miten tunnistuspalvelun tarjoajat ja digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja saavat käsitellä *1 momentin* ja *16 §:n 3 momentin* nojalla saamia tietoja. Luottamusverkostossa toimivien tunnistuspalvelun tarjoajien kesken vaihdettavan tiedon käsittelyperusteista on säädetty tunnistus- ja luottamuspalvelulain *12 a §:n 5 momentissa*. Kuitenkin myös tunnistuspalvelun tarjoajien ja digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan välillä vaihdettavia tietoja olisi käsiteltävä vain siihen tarkoitukseen, jota varten ne on annettu. Lisäksi tietoja saisi käsitellä tunnistuspalvelun tarjoajan palveluksessa tai sen lukuun vain ne, jotka tarvitsevat tietoja välttämättä työssään.

17 §. *Tunnistusvälineen hakijana olevan luonnollisen henkilön tunnistaminen.* Pykälän *2 momenttia* muutettaisiin siten, että silloin kun henkilön ensitunnistamisessa henkilön tunnistaminen perustuu yksinomaan viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan, tunnistusvälineen tarjoaja voisi varmentaa henkilön henkilöllisyyden myös digitaalisella henkilöllisyydestodistuksella. Digitaalisesta henkilöllisyydestodistuksesta annetun lain *3 §:n* mukaan digitaalinen henkilöllisyydestodistus on henkilöllisyyden osoittamiseen tarkoitettu henkilöllisyydestodistus. Digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen hyödyntämisestä ensitunnistamiseen säädettäisiin tarkemmin *17 b §:ssä*.

17 b §. *Digitaalinen henkilöllisyydestodistus ensitunnistamisessa.* Pykälä olisi uusi ja koskisi vain digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen hyödyntämistä ensitunnistamisessa. Ehdotetun pykälän mukaan digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan olisi mahdollistettava, että tunnistusvälineen tarjoajat voivat käyttää digitaalista henkilöllisyydestodistusta ensitunnistamiseen, kun ne myöntävät hakijalle uuden vahvan sähköisen tunnistusvälineen. Kyse olisi siis digitaalisen henkilöllisyydestodistuksen perustavasta sähköisestä ensitunnistamisesta uuden vahvan sähköisen tunnistusvälineen myöntämiseksi eli niin sanotusta ensitunnistamisen ketjuttamisesta.

Tunnistusvälineen tarjoajilla tarkoitettaisiin tunnistus- ja luottamuspalvelulain 10 §:n mukaisesti Liikenne- ja viestintävirastoon ilmoituksen tehneitä palveluntarjoajia. Säännös koskisi vain tilanteita, joissa digitaalisella henkilöllisyystodistuksella luodaan toinen vahva sähköinen tunnistusväline eli tunnistusväline, joka tunnistus- ja luottamuspalvelulain 2 §:n 1 kohdan mukaisesti täyttää eIDAS-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettun korotetun varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitettun korkean varmuustason vaatimukset. Tunnistus- ja luottamuspalvelulaki soveltuu vain luottamusverkostossa toimiviin tunnistusvälineen tarjoajiin, joten pykälä ei soveltuisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttämiseen muiden kuin luottamusverkostoon kuuluvien tunnistusvälineiden luomiseen.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan olisi mahdollistettava digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttäminen ensitunnistamiseen maksutta, eli se ei voisi periä tunnistusvälineen tarjoajilta korvausta tunnistus- ja luottamuspalvelulain 17 §:n 7 momentin mukaisesti.

Mitä 12 e §:ssä säädetään digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ilmoittamista tiedoista, rajapinnoista ja standardeista, sovellettaisiin myös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttämiseen ensitunnistamisessa.

42 a §. Liikenne- ja viestintäviraston tehtävät. Pykälän 3 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että Liikenne- ja viestintäviraston tehtävää ilmoittaa sähköisen tunnistamisen järjestelmiä Euroopan komissiolle rajattaisiin tunnistus- ja luottamuspalvelulain 10 §:n mukaisesti ilmoitettuihin tunnistuspalveluihin. Liikenne- ja viestintäviraston tehtävä ilmoittaa sähköisen tunnistamisen järjestelmiä Euroopan komissiolle ei siten koskisi digitaalista henkilöllisyystodistusta.

7.4 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

16 §. Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 16 kohta, jonka perusteella poliisilla olisi oikeus saada tietoja Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain mukaisesti ydinidentiteetin todisteen myöntämiseksi sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamiseksi välttämättömistä tiedoista. Samalla pykälän 1 momentin 15 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos niin, että kohtien väliin ei jää pistettä. Muilta osin pykälään ei tehtäisi muutoksia.

22 §. Muu henkilötietojen luovuttaminen viranomaisille. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 18 kohta, jonka perusteella poliisi saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 5-8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi Digi- ja väestötietovirastolle Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa tarkoitettujen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän ja ydinidentiteetin tuottamista ja hallinnointia varten. Samalla pykälän 1 momentin 17 kohtaan tehtäisiin tekninen muutos siten, että kohtien väliin ei jää pistettä. Muilta osin pykälään ei tehtäisi muutoksia.

7.5 Laki henkilökorttilain muuttamisesta

1 a §. Digitaalinen henkilöllisyystodistus. Pykälä olisi uusi. Sen 1 momentin mukaan henkilökorttiin sisältyisi oikeus laissa digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta tarkoitettuun henkilökorttiviranomaisen myöntämään digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen. Henkilöllä olisi siis suoraan oikeus saada digitaalinen henkilöllisyystodistus, jos hänelle on myönnetty henkilökortti. Poliisi ei tekisi erillistä myöntöpäätöstä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöön- otosta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus otettaisiin käyttöön siten kuin ehdotetussa laissa di-

gitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta säädetään. Pykälän 2 *momentin* mukaan oikeutta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon ei sisältyisi väliaikaiseen henkilökorttiin eikä alle 15-vuotiaalle myönnettyyn alaikäisen henkilökorttiin.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi siirtymäsäännöksestä lain voimaantuloon, jonka mukaan oikeus ottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus käyttöön sisältyisi myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin henkilökortteihin.

7.6 Laki passilain muuttamisesta

3 d §. Digitaalinen henkilöllisyystodistus. Pykälä olisi uusi. Sen 1 *momentin* mukaan passiin sisältyisi oikeus laissa digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta tarkoitettuun passiviranomaisen myöntämään digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen. Henkilöllä olisi siis suoraan oikeus saada digitaalinen henkilöllisyystodistus, jos hänelle on myönnetty passi. Poliisi ei tekisi erillistä myöntöpäätöstä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotosta. Digitaalinen henkilöllisyystodistus otettaisiin käyttöön siten kuin ehdotetussa laissa digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta säädetään. Pykälän 2 *momentin* mukaan oikeutta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon ei sisältyisi väliaikaiseen passiin tai hätäpassiin.

Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi siirtymäsäännöksestä lain voimaantuloon, jonka mukaan oikeus ottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus käyttöön sisältyisi myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin passeihin.

7.7 Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

6 b luku. Luonnollisen henkilön tunnistusväline

69 e §. Luonnollisen henkilön tunnistusväline. Pykälässä säädettäisiin uudesta luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä. Kyse olisi Digi- ja väestötietoviraston tuottamasta fyysisestä tunnistusvälineestä, joka olisi ensisijaisesti tarkoitettu henkilöille, jotka eivät voi taikka halua käyttää muita valtion tarjoamia välineitä julkisen hallinnon sähköisiin palveluihin pääsemiseksi. Luonnollisen henkilön tunnistusväline tarjottaisiin julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) mukaisena tukipalveluna ja sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisena tunnistuspalveluna julkisen sektorin organisaatioille.

Pykälän 1 *momentin* mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi tuottaa, tarjota ja hallinnoida luonnollisen henkilön sähköiseen tunnistamiseen tarkoitettua tunnistusvälinettä, joka täyttäisi sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korotettua varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitettua korkean varmuustason vaatimukset. Ehdotettu momentti vastaisi olennaisilta osin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 kohdan mukaista vahvan sähköisen tunnistamisen määritelmää ja momentin tarkoituksena olisi asettaa Digi- ja väestötietoviraston tuottamalle luonnollisen henkilön tunnistusvälineelle samat tunnistamisen tietoturvaluusvaatimukset kuin jo olemassa olevilla vahvan sähköisen tunnistamisen tunnistusvälineillä. Tunnistusväline ei kuitenkaan olisi osa tunnistuslakia ja siten se ei olisi myöskään vahva sähköinen tunnistusväline. Se olisi kuitenkin digipalvelulain 6 §:n 2 *momentin* tarkoittama muu vastaava tietoturvaluusväline.

Pykälän 2 *momentin* mukaan Digi- ja väestötietovirasto luovuttaisi luonnollisen henkilön tunnistusvälineen henkilölle fyysisenä välineenä, joka olisi käytettävissä ilman mobiilipäätelaitetta

tai sirukorttia. Momentti jättäisi tunnistusvälineen toteutusteknologian avoimeksi ja olisi siten välineen fyysistä olomuotoa koskevaa vaatimusta lukuun ottamatta kirjoitettu teknologia-neutraaliksi. Kyseisen momentin tarkoituksena olisi säätää lain tasolla valtion tarjoamasta uudesta fyysisestä tunnistusvälineestä, jota esimerkiksi erityisryhmät voisivat hyödyntää tunnistautuessaan julkisen hallinnon asiointipalveluihin.

Pykälän 3 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirasto tarjoaisi luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisena tunnistusvälineenä käytettäväksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen tukipalvelun välityksellä. Tukipalvelulain 4 §:n mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa ja kehittää 3 §:n 1 momentin 1—7 kohdissa tarkoitettuja tukipalveluja. Tukipalvelulain 3 §:ssä säädetään tukipalveluista ja sen 1 momentissa listataan yhteiset sähköisen asioinnin tukipalvelut. Kyseisen 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään luonnollisen henkilön tunnistuspalvelusta, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (553/2016) tarkoitettujen tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle.

Ehdotetun säännöksen 3 momentin mukaan luonnollisen henkilön tunnistusväline tarjottaisiin siten käytettäväksi osana nykyistä Suomi.fi-tunnistusta. Tukipalvelulain 5 §:ssä säädetään tukipalvelujen käytöstä julkisessa tehtävässä ja sen 1 momentissa valtion hallintoviranomaisille, virastoille, laitoksilla ja liikelaitoksille, kunnallisille viranomaisille niiden hoitaessa laissa niille säädettyjä tehtäviä sekä tuomioistuimille ja muille lainkäyttöelimille velvollisuus käyttää lain 3 §:n 1 momentin 1-4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettuja tukipalveluja, jollei viranomaisen ole teknisistä tai toiminnallisista tai kustannustehokkuuteen taikka tietoturvallisuuteen liittyvistä syistä välttämätöntä käyttää toiminnassaan tai sen osassa muuta palvelua.

69 f §. Hakijan henkilöllisyyden todistaminen. Pykälässä säädettäisiin tunnistusvälineen myöntämiseen liittyvästä menettelystä. Pykälän 1 momentin mukaan Digi- ja väestötietovirasto myöntäisi luonnollisen henkilön tunnistusvälineen hakemuksesta henkilölle, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti. Henkilökortilla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös ulkomaalaisen henkilökorttia ja alaikäisen henkilökorttia. Luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä voisi siis hakea myös näihin asiakirjoihin perustuen. Tunnistusvälineen hakemisessa olisi kyse hallintopäätöksen tekemisestä, johon sovellettaisiin tavanomaista hallintolain mukaista asian käsittelyprosessia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ensitunnistamisen tekemisestä joko henkilökohtaisesti tai sähköisesti. Digi- ja väestötietoviraston olisi tunnistettava tunnistusvälineen hakija huolellisesti ennen myöntävän päätöksen tekemistä. Momentin mukaan luonnollisen henkilön tunnistaminen tulisi tehdä joko henkilökohtaisesti viranomaisen luona tai sähköisesti siten, että sähköisen tunnistamisen varmuustasoasetuksen liitteen kohdassa 2.1.2 korotetulle tai korkealle varmuustasolle säädetty vaatimukset täyttyvät. Ehdotetussa momentissa viitattaisiin EU:n sähköisen tunnistamisen varmuustasoasetuksen liitteen kohtaan 2.1.2, jossa säädetään luonnollisen henkilön henkilöllisyyden todistamisesta ja varmentamisesta silloin kun henkilö hakee korotetun tai korkean varmuustason sähköistä tunnistusvälinettä.

69 g §. Tieto passin tai henkilökortin voimassaolosta. Ehdotetun pykälä mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti poliisin tietojärjestelmässä oleva tieto ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta. Pykälän tarkoituksena olisi mahdollistaa luonnollisen henkilön tunnistusvälineen myöntäminen henkilölle, jolla on voimassa oleva passi tai henkilökortti.

Digi- ja väestötietovirastolla tulisi olla erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus näiden voimassaolotietojen tarkastamiseksi.

69 h §. *Digi- ja väestötietoviraston tiedonantovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka Digi- ja väestötietoviraston olisi annettava hakijalle ennen tunnistusvälineen myöntämistä. Tiedot olisi annettava tunnistusvälineen käytöstä (1 kohta); osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista (2 kohta); mahdollisista vastuunrajoituksista (3 kohta); sekä muista mahdollista tunnistusvälineen käyttöehdoista (4 kohta). Yleisesti ottaen ehdotetussa momentissa tarkoitettut tiedot sisältyisivät Digi- ja väestötietoviraston ehtoihin tunnistusvälineen käytöstä. Tiedon antaminen ehdotetussa pykälässä edellyttäisi kuitenkin Digi- ja väestötietovirastolta aktiivisia toimenpiteitä.

Pykälän 2 momentin mukaan tiedot olisi annettava kirjallisesti tai sähköisesti siten, että tunnistusvälineen hakija voisi tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina.

69 i §. *Tunnistusvälineen myöntämiseen liittyvien tehtävien hoitaminen yhteispalvelussa.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta hoitaa tunnistusvälineen myöntämiseen liittyviä tehtäviä yhteispalvelulain nojalla. Ehdotetun 1 momentin mukaan näihin tehtäviin voisi kuulua tunnistusvälineen hakijan tai haltijan henkilöllisyyden todentaminen sekä tunnistusvälineen hakemiseen liittyvät neuvonta- ja tukitehtävät. Tehtäväkokonaisuus sisältyisi yhteispalvelulain 6 §:n mukaisiin tehtäviin eikä pitäisi sisällään julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä. Yhteispalvelussa suoritettavaan tehtävään sovellettaisiin muuten, mitä yhteispalvelulaissa säädetään. Yhteispalvelulain 8 §:n mukaan yhteispalvelun järjestämisestä on tehtävä kahden tai useamman viranomaisen keskeinen kirjallinen, toistaiseksi tai määräajan voimassa oleva toimeksiantosopimus. Sopimuksessa on sovittava muun muassa siitä, mitä asiakaspalvelutehtäviä sopimus koskee ja missä laajuudessa niitä hoidetaan yhteispalveluna. Lisäksi on sovittava esimerkiksi salassa pidettävien tietojen ja henkilötietojen käsittelyyn liittyviä velvoitteita koskevista käytännön järjestelyistä.

Henkilötietojen käsittelystä sovittaessa olisi luonnollisesti otettava huomioon tietosuojasetuksesta johtuvat vaatimukset. Asetuksen 28 artiklassa muun muassa säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista. Artiklan mukaan toimeksiantosuhtetta on määrittävä käsittelysopimuksella tai ”muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, ellei käyttäjäorganisaation tehtävistä säädetä yksiselitteisesti lailla. Vaikka rekisterinpitäjällä on lähtökohtainen vastuu henkilötietojen käsittelystä ja käyttämisestä henkilötietojen käsittelijöistä, asetuksen mukaan myös käsittelijä voi joutua itseensä vastuuseen rikkoessaan asetuksen säännöksiä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan yhteispalvelun toimeksisaajan tulisi siirtää asia Digi- ja väestötietoviraston käsiteltäväksi, jollei se lisäselvitysten jälkeenkään voi todentaa hakijan henkilöllisyyttä. Digi- ja väestötietoviraston olisi tällöin ratkaistava henkilöllisyyden todentaminen ja mahdollisuus myöntää hakijalle tunnistusväline.

69 j §. *Digi- ja väestötietoviraston oikeus peruuttaa tai estää tunnistusvälineen käyttö.* Pykälä sisältäisi Digi- ja väestötietoviraston oikeuden puuttua tunnistusvälineen käyttöön. Ehdotettu säännös on perusteltu sen johdosta, että toisen henkilöllisyyden väärinkäytöllä voi olla yksilön kannalta varsin kohtalokkaat seuraukset. Digi- ja väestötietoviraston oikeus peruuttaa väline tai estää sen käyttö on rajattu viiteen tilanteeseen.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeus peruuttaa tai estää tunnistusvälineen käyttö, jos Digi- ja väestötietovirastolla on syytä epäillä, että joku muu

kuin se, jolle väline on myönnetty, käyttää sitä. Tällainen tilanne voi johtua siitä, että tunnistusvälineen haltija on luovuttanut välineen toisen käyttöön. Kohdassa tarkoitettu tilanne voi kuitenkin olla mahdollinen myös siten, että tunnistusvälineen haltija ei itse ole tietoinen tilanteesta. Momentin 2 kohdan mukaan tunnistusvälineen peruuttaminen tai käytön estäminen olisi mahdollista myös silloin, jos Digi- ja väestötietovirasto havaitsee välineen sisältävän ilmeisen virheellisuuden. Kysymys olisi tällöin Digi- ja väestötietoviraston omasta virheestä, jota ei ole havaittu aikaisemmin. Momentin 3 kohdan mukaan tunnistusväline voidaan peruuttaa tai sen käyttö estää, jos Digi- ja väestötietovirastolla on syytä epäillä, että välineen käytön turvallisuus on vaarantunut. Säännös kattaa sekä tilanteet, joissa turvallisuuden vaarantuminen koskee vain kyseistä tunnistusvälinettä, että tilanteet, joissa tunnistusvälineen käyttö on vaarantunut järjestelmään yleisesti liittyvistä syistä. Momentin 4 kohdan mukaan tunnistusvälineen peruuttaminen tai käytön estäminen olisi mahdollista silloin, jos välineen haltija käyttää välinettä olennaisesti käyttöehtojen vastaisella tavalla. On kuitenkin huomattava, että rikkomuksen on oltava olennainen, jotta Digi- ja väestötietovirasto voisi käyttää ehdotetussa pykälässä tarkoitettua oikeuttaan. Momentin 5 kohdan mukaan tunnistusvälineen peruuttaminen tai käytön estäminen olisi mahdollista myös silloin kun välineen haltija on kuollut. Koska tunnistusväline on henkilökohtainen, on paikallaan, että Digi- ja väestötietovirasto voi ryhtyä toimiin estääkseen välineen käytön mahdollisuudet tällaisissa tapauksessa.

Pykälän 2 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi ilmoitettava välineen peruuttamisesta tai käytön estämisestä ja peruuttamisen tai käytön estämisen ajankohdasta sekä peruuttamiseen tai käytön estämiseen johtaneista syistä välineen haltijalle. Ilmoitus on syytä tehdä niin pian kuin mahdollista. Säännös ei sisältäisi vaatimusta välittömästä ilmoittamisesta. Syynä tähän on se, että toisinaan voi olla parempi ensin pyrkiä korjaamaan esimerkiksi Digi- ja väestötietoviraston tiedossa oleva vaan ei yleisesti tiedossa oleva tietoturva-aukko. Harkinta tiedottamisen ajankohdasta jäisi siis Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi. Joka tapauksessa on selvää, että viranomaisen velvollisuutena on pyrkiä mahdollisten vahinkojen minimoimiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston olisi palautettava mahdollisuus käyttää välinettä tai annettava välineen haltijalle uusi väline viipymättä 1 momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitettun syyn poistumisen jälkeen. Kohtien 1 ja 4 osalta Digi- ja väestötietovirastolla olisi vapaus omasta puolestaan harkita, voiko välineen haltija vielä jatkaa tunnistusvälineen käyttöä.

69 k §. Rekisteri luonnollisen henkilön tunnistusvälineistä. Pykälässä säädettäisiin luonnollisen henkilön tunnistusvälineiden rekisteristä. Rekisterin ylläpitoon liittyvän henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin luonnollisen henkilön tunnistusvälineen myöntämisen yhteydessä rekisteröitävistä henkilötiedoista henkilötietotyypeittäin. Sääntely ei olisi tyhjentävää, mutta se olisi omiaan antamaan rekisteröidylle kuvan siitä, minkälaisia henkilötietoja käsitellään ja käsiteltävät tiedot määräytyisivät lopulta käsittelyn tarkoituksen perusteella. Joka tapauksessa henkilötietojen käsittelyn on tietosuoja-asetuksen mukaisesti oltava perusteltua ja yhteensopivaa käytötarkoitukseen nähden.

Pykälän 1 momentin mukaan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi ylläpitää luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoamista ja tuottamista varten rekisteriä myönnettyistä luonnollisen henkilön tunnistusvälineistä ja niiden haltijoista. Siinä säädettäisiin tarkemmin rekisteriin talletettavista tunnistusvälineen haltijan tiedoista. Rekisteriin tallennettavia tietoja olisivat henkilötiedot, jotka sisältyvät henkilöllisyyden varmentamiseen käytettyyn viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan sekä asiakirjan yksilöintitiedot (1 kohta), henkilötiedot, jotka välitetään henkilöllisyyden varmentamiseen käytetyn sähköisen tunnistusmenetelmän yhteydessä sekä tiedot sähköisestä tunnistusmenetelmästä (2 kohta), VTJ-lain 11 a §:n mukainen henkilön yksilöintitunnus (3 kohta), tunnistusvälineen yksilöivä tunniste (4 kohta),

luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijan yhteystiedot (5 kohta) sekä muut kuin 1-5 kohdassa tarkoitetut tunnistusvälineen tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot.

Rekisteriin voitaisiin momentin 1 kohdan mukaan tallentaa luonnollisen henkilön henkilötiedot, jotka sisältyvät henkilöllisyyden varmentamiseen käytettyyn viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan sekä asiakirjan yksilöintitiedot. Nämä tiedot tulisivat tallennettavaksi yksinomaan viranomaisen myöntämään asiakirjaan perustuvan ensitunnistamisen myötä. Tällöin tallennettaisiin myös kuva henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta tai asiakirjan oikeaksi todistettu jäljennös tai valokopio siitä.

Momentin 2 kohdan mukaan rekisteriin voitaisiin tallentaa henkilötiedot, jotka välitetään henkilöllisyyden varmentamiseen käytetyn sähköisen tunnistusmenetelmän yhteydessä. Nämä tiedot olisivat käytännössä tietoja, joita välitetään Digi- ja väestötietovirastolle sen käyttäessä ensitunnistamiseen jonkin toisen tunnistuspalveluntarjoajan tunnistusmenetelmää. Lisäksi tallennettaisiin tiedot käytetystä tunnistusmenetelmästä.

Momentin 3-5 kohdissa säädettäisiin rekisteriin tallennettavaksi henkilön yksilöintitunnus sekä tunnistusvälineen yksilöivä tunniste ja tarvittavat yhteystiedot, jotta on mahdollista esimerkiksi ilmoittaa tunnistusvälineen haltijalle tunnistusvälineen käytön estämisestä tai peruuttamisesta.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin mahdollisuudesta tallentaa rekisteriin muitakin luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoamiseksi tarpeellisia tietoja. Koska kyse on uudenlaisesta palvelusta, tässä vaiheessa ei ole vielä mahdollista tyhjentävästi määritellä kaikkia käsiteltäviä tietoja. Riippuen esimerkiksi henkilön ensitunnistamisen menetelmästä, voi tunnistusvälineen tarjoamiseksi olla tarpeen käsitellä muitakin kuin säännöksen 1-6 kohdissa tarkoitettuja tietoja. Myös tunnistusvälineen tarjoaminen fyysisenä välineenä voi edellyttää muidenkin tietojen käsittelyä esimerkiksi tietoturvallisuuden varmistamiseksi. Lisäksi on otettava huomioon, että tunnistusvälineen tarjoamisessa voi olla tarpeen esimerkiksi täydentää henkilön tietoja sellaisilla henkilöltä itseltään saatavilla tiedoilla, jotka eivät ilmene viranomaisen myöntämästä henkilöllisyyttä osoittavasta asiakirjasta tai joita ei välitetä sähköiseen ensitunnistamiseen käytetystä toisen palveluntarjoajan tunnistuspalvelusta.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilötietojen käsittelystä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen palvelutuotannossa, tunnistusvälinettä ja sen käyttöä koskevista vaatimuksista sekä palvelutuotannon ohjauksesta säädetään tukipalvelulain 3-5 luvussa. Tukipalvelulain 3 luvussa säädetään henkilö- ja muiden tietojen käsittelystä palvelutuotannossa, sen 4 luvussa tukipalvelujen ja niiden käyttöä koskevista vaatimuksista ja sen 5 luvussa ohjauksesta. Koska luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä tarjottaisiin tukipalvelulain mukaisena tukipalveluna, on tarkoituksemukaista, että tietojenkäsittelystä palvelutuotannossa ja palvelutuotantoa koskevista vaatimuksista sekä palvelutuotannon ohjauksesta säädettäisiin tukipalvelulaissa.

69 1 §. *Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijan velvollisuudet.* Pykälässä säädettäisiin luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijan velvollisuuksista, jotka velvoittavat tunnistusvälineen haltijaa hänen hyväksymiensä käyttöehtojen perusteella. Lisäksi pykälässä säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston velvollisuudesta tarjota mahdollisuus tehdä milloin tahansa ilmoitus tunnistusvälineen katoamisesta, joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan tunnistusvälineen haltijan on käytettävä tunnistusvälinettä sen käyttöehtojen mukaisesti. Ehdotetun momentin mukaan tunnistusvälineen haltijan on myös säilytettävä tunnistusvälinettä huolellisesti. Tunnistusväline käsittää myös tunnistamiseen tarvittavat yksilölliset tiedot, kuten esimerkiksi PIN-koodin tai muun tunnusluvun. Arvioitaessa sitä,

millaisia varotoimia tunnistusvälineen haltijalta voidaan kohtuudella edellyttää, on otettava huomioon, että tunnistusvälineet on yleensä tarkoitettu käytettäväksi usein ja että niitä on sen vuoksi voitava kuljettaa mukana. Tunnistusvälineen haltijalta edellytettäviin kohtuullisiin varotoimiin voidaan yleensä katsoa kuuluvan esimerkiksi sen, että hän säilyttää tunnistusvälinettä ja sen käyttöön liittyviä yksilöllisiä tietoja niin, ettei sivullinen voi yhdistää niitä toisiinsa. Tunnistusvälineen haltijalta ei voida kuitenkaan vaatia kohtuuttoman pitkälle meneviä turvajärjestelyjä. Esimerkiksi se, että tunnistusvälineen haltija säilyttää sekä tunnistusvälinettä että tunnuslukua kotonaan, ei vielä sinänsä merkitse sitä, että hän olisi laiminlyönyt huolellisuusvelvoitteensa.

Pykälän 2 momentissa säädetään kiellosta luovuttaa tunnistusvälinettä toisen käyttöön. Tunnistusvälineen luovuttamiskielto perustuu siihen, että tunnistusvälineen käytön kannalta olennainen kysymys on nimenomaisesti tiettyyn tunnistusvälineeseen liitettävän henkilön henkilöllisyys. Tämän johdosta on erityisen tärkeää, että tunnistusvälinettä ei saa luovuttaa toisen käyttöön.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tunnistusvälineen haltijan velvollisuudesta ilmoittaa Digi- ja väestötietovirastolle ilman aiheutonta viivytystä tunnistusvälineen joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä. Sitä, onko tunnistusvälineen haltija tehnyt ilmoituksen ilman aiheutonta viivytystä, arvioidaan tapauskohtaisesti olosuhteet huomioon ottaen. Ehdotetussa säännöksessä ei säädetä katoamisilmoituksen tekemiselle määrättyä muotoa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston velvollisuudesta tarjota mahdollisuus tehdä 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus milloin tahansa. Digi- ja väestötietoviraston olisi tällöin viipymättä peruutettava tunnistusväline tai estettävä sen käyttö saatuaan asiaa koskevan ilmoituksen. Ilmaisulla ”milloin tahansa” tarkoitetaan ehdotetussa momentissa sitä, että tunnistusvälineen haltijan tulee voida tehdä ilmoitus kaikkina vuoden päivinä ja kaikkina vuorokaudenaikoina. Digi- ja väestötietovirasto voisi täyttää velvoitteensa esimerkiksi järjestämällä puhelinpäivystyksen, joka on jatkuvasti auki. Tunnistusvälineen haltijalla tulisi olla tosiasiallisesti aina mahdollisuus ilmoituksen tekemiseen. Tunnistusvälineen haltija ei vastaisi tunnistusvälineen oikeudettomasta käytöstä Digi- ja väestötietovirastolle tehdyn ilmoituksen jälkeen.

7.8 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta

3 §. Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyseisen kohdan mukainen tukipalvelu voisi tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön myös VTJ-lain 6 b luvun mukaista palvelua käyttäen. VTJ-lain 6 b luvussa säädetään Digi- ja väestötietoviraston tuottamasta luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä. Lisäksi kohdasta ehdotetaan myös korjattavaksi tunnistuslain virheellinen säädöskokoelmanumero.

9 §. *Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin VTJ-lain säädösnumero. Ehdotetun 3 §:n muutoksen johdosta VTJ-lain säädösnumero tulisi jo kertaalleen mainituksi, joten sitä ei enää myöhemmissä pykälissä olisi tarpeen mainita uudelleen.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

9 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen lakien voimaantulon jälkeen digitaalisen henkilöllisyyden palveluiden toimivuutta ja käyttöä tulnaisiin seuraamaan. Kansallisesti seurattaisiin myös EU:n lainvalmistelussa olevan eIDAS-asetuksen muutoksen edistymistä, vaikutettaisiin sen sisältöön ja kehitettäisiin palveluita edelleen sen viitoittamaan suuntaan. Tämä todennäköisesti edellyttäisi myös muutoksia tämän esityksen sisältämiin lakiehdotuksiin tulevien vuosien aikana.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esityksen ehdotus ulkomaalaisen digitaaliseen asiointivälineeseen sekä henkilön yksilöintitunnukseen liittyvä laajempaan kokonaisuuteen henkilön yksilöinnistä.

Täydentyy lausuntokierroksen jälkeen.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

[Esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla olisi mahdollisesti vaikutusta valtion talousarvioon vuosina 2023-2026. Ehdotetut digitaalisen henkilöllisyyden palvelut, viranomaistehtävien muutokset ja digitaalinen henkilöllisyystodistus edellyttäisivät sekä uusien tietojärjestelmien että uusien toimintatapojen kehittämistä. Määrärahatarpeet katettaisiin lähtökohtaisesti palveluihin liittyvillä maksuilla, mutta jatkovalmistelussa on tarpeen arvioida vielä tarkemmin mahdollisia yksittäisiä kustannuseriä, joiden osalta lisämäärärahat olisivat tarpeen. Mahdolliset määrärahatarpeet täydennetään jaksoon lausuntokierroksen jälkeen.

Digitaalinen Identiteetti hankkeen kustannukset maksetaan valtiovarainministeriön momentilta 28.70.01. Hankkeen toteuttamiseen käytettävistä määrärahoista vuosina 2020-2023 päätetään valtion kehyspäätöksissä ja kunkin vuoden valtion talousarviossa. Hankkeen toteuttamiseen liittyvistä rahoituspäätöksistä ja hankinnoista päättää valtiovarainministeriö.]

11 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

11.1 Tehtävien siirtäminen viranomaisten välillä

Esityksen mukaan laissa erikseen määriteltyjä, Digi- ja väestötietoviraston rekisterinpitoon liittyviä tehtäviä voitaisiin tuottaa viranomaisten yhteistyönä yhteispalvelulain mukaisessa yhteispalvelussa. Perustuslakivaliokunta on useissa eri lausunnoissaan ottanut kantaa säännösehdotuksiin, jotka koskevat tehtävien siirtämistä viranomaisten välillä. Valiokunta on suhtautunut pidättyvästi sääntelyyn, joka mahdollistaa tehtävien rajoituksettoman siirron toiselle viranomaiselle. Valiokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat sekä toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (esimerkiksi PeVL 7/2001 vp, PeVL 21/2001 vp, PeVL 45/2001 vp, PeVL 47/2001 vp, PeVL 52/2001 vp, PeVL 17/2004 vp, PeVL 18/2004 vp, PeVL 24/2006 vp, PeVL 51/2006 vp, PeVL 19/2009 vp ja PeVL 21/2009 vp). Lisäksi valiokunta on tehtävien siirtämistä koskevan sääntelyn yhteydessä kiinnittänyt huomiota henkilörekisterinpitovastuusta sääntämisen selkeyteen ja lainmukaisuuteen (esimerkiksi PeVL 19/2009 vp).

Perustuslakivaliokunta on suhtautunut pidättyvästi sääntelyihin, jotka mahdollistavat julkista valtaa sisältävän toimivallan siirtämisen sopimusperusteisesti. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 11/2004 vp) todetaan, että viranomaiselle kuuluvan hallintotehtävän siirtäminen sopimuksella toiselle viranomaiselle ei ole ongelmatonta. Asian kannalta merkityksellisiä säännöksiä ovat perustuslain 21 §, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa sekä perustuslain 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia (PeVL 14/2003 vp, PeVL 52/2001 vp, PeVL 11/2002 vp ja PeVL 72/2002 vp).

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa myös säännöshedotuksiin, jotka koskevat viranomaiselle kuuluvan hallintotehtävän siirtämistä sopimuksella muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Perustuslakivaliokunta on katsonut tulkintakäytännössään, että viranomaisia avustavia tehtäviä voidaan siirtää perustuslain 124 §:n nojalla sopimuksin muiden kuin viranomaisten hoidettavaksi, kun tehtävien siirrossa ei ole kyse julkisen vallan tai merkittävän julkisen vallan käytöstä (PeVL 11/2006 vp ja PeVL 47/2005 vp).

Esityksen mukaan yhteispalvelussa hoidettavat rekisteröintiin liittyvät tehtävät määriteltäisiin laissa. Tehtävät olisivat yhteispalvelulain mukaisia, ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijaa koskevien henkilötietojen rekisteröintiin liittyvä rekisteröinti- ja neuvontatehtäviä. Nämä tehtävät eivät merkittävästi poikkea yhteispalvelulaissa siirrettäväksi mahdollistetuista tehtävistä. Yhteispalvelulain mukainen toimeksisaaja hoitaisi laissa erikseen määriteltyjä rekisteröintitehtäviä laissa säädettyjen edellytysten ja yhteispalvelusopimuksessa tarkemmin sovitun sekä Digi- ja väestötietoviraston antamien ohjeiden mukaisesti.

Toimeksisaajan palveluneuvojan tehtävänä esimerkiksi ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta olisivat asiointivälineen aktivointiin liittyviä tehtäviä. Nämä tehtävät ovat viranomaiselle kuuluvia hallintotehtäviä, mutta ne ovat luonteeltaan toimeksiantajana toimivaa Digi- ja väestötietovirastoa avustavia. Toimeksiantajana toimivan Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä olisi lisäksi antaa toimeksisaajan henkilöstölle tehtävän edellyttämä ohjeistus ja koulutus. Tehtäviin ei sisältyisi julkisen vallan käyttöä, koska Digi- ja väestötietovirastolla säilyisi edelleen rekisterinpitovastuu sekä rekisteröintiin liittyvä päätösvalta tilanteissa, joissa hallinnon asiakkaalle tulisi antaa päätös. Mikäli yhteispalvelun toimeksisaaja ei pystyisi esimerkiksi puuttuvien selvitysten takia lisäselvitysten jälkeenkään aktivoimaan ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä, tulisi sen siirtää asia Digi- ja väestötietoviraston käsiteltäväksi. Digi- ja väestötietoviraston olisi tarvittaessa annettava päätös rekisteröinnistä tai tunnistusvälineen myöntämisestä kieltäytymisestä.

Esitettyjen avustavien tehtävien mahdollistaminen hoidettavaksi yhteispalvelussa on tarkoituksenmukaista. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hakijan tunnistaminen lain ja yhteispalvelusopimuksen perusteella muissakin viranomaisissa mahdollistaa sähköisessä ympäristössä tarjottavien palvelujen hyödyntämisen nykyistä laajemmalle käyttäjäpiirille sekä joustavoittaa ulkomaan kansalaisten sähköisen asioinnin käyttöönottoa viranomaisprosessien yhteydessä.

11.2 Yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja

Johdanto ja kansallinen liikkumavara

Esitykseen sisältyisi henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityislainsäädäntöä. Lakiehdotuksia on näin ollen arvioitava perustuslain 10 §:ssä tarkoitettun yksityiselämän suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisella on oikeus yksityiselämän suojaan. Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lisäksi henkilötietojen suojasta

säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumalaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 42/2016 vp, s. 2 ja PeVL 12/2016, s. 3).

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan. Lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan (PeVL 28/2016 vp, s. 5).

Perustuslakivaliokunta on yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalalla tarkistanut kantaansa henkilötietojen suojasta lailla säätämisen vaatimuksen osalta. Tietosuojasetuksen sääntely henkilötietojen suojasta on olennaisesti yksityiskohtaisempaa kuin kumotun henkilötietodirektiivin (95/46/EY) ja sen toimeenpanemiseksi annetun henkilötietolain sääntely. Perustuslakivaliokunta on pitänyt merkityksellisenä myös, että EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan. Valiokunta on painottanut, että EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon mainitut perusoikeuskirjan artikkelit kiinnittäen huomiota siihen, että EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä (PeVL 14/2018, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena rekisteröinnin tavoitetta. Lisäksi perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeänä sääntelykohteena ainakin rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (ks. esim. PeVL 42/2016 vp, s. 2 ja PeVL 12/2016, s. 3). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Lailla on säädettävä lisäksi mahdollisuudesta yhdistää rekisteritietoja (PeVL 17/2007 vp, s. 3 ja PeVL 30/2005 vp, s. 4). Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 46/2016 vp, s. 5—6 ja siinä viitatus lausunnot).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn raskauteen ja monimutkaisuuteen (ks. esim. PeVL 2/2018 vp, s. 4—8, 11, PeVL 49/2017 vp, s. 3, PeVL 31/2017 vp, s. 4 ja PeVL 71/2014 vp, s. 3). Valiokunta on katsonut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen ei voi enää jatkossa perustua nykyisenkaltaisen sääntelymallin varaan. Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätämisen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5).

Esityksessä ehdotettu henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely perustuisi yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan mukaiseen kansalliseen liikkumavaraan. Mainitun 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Mikäli tietoja käsitellään muuhun kuin niiden alkuperäiseen keräämistarkoitukseen, on sääntelyä arvioitava käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta vasten siten kuten tietosuojasetuksen 6 artiklan 4 kohdassa sää-

detään. Sääntelyn on oltava välttämätön ja oikeasuhtainen toimenpide yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Sääntelyn on myös oltava oikeasuhtaista tavoitteeseen nähden, siinä on noudatettava keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä on säädettävä asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 14/2018 vp) mukaan erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta. Perustuslakivaliokunta on lisäksi sekä ennen tietosuoja-asetuksen voimaantuloa että sen jälkeen vakiintuneesti painottanut arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyyn liittyviä uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen käsittelyä koskevassa valtiosääntöisessä arviossa merkityksellisenä myös käsittelyn tarkoitusta yksilöön kohdistuvan julkisen vallan käytön mahdollistajana (PeVL 14/2018 vp, s. 6 ja PeVL 1/2018 vp, s. 6). Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on valiokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (PeVL 51/2006 vp, s. 2/I).

Esityksessä on otettu huomioon tietosuoja-asetuksen mukainen kansallinen liikkumavara rekistereiden tietosisällöstä ja rekisterinpitäjyydestä säätelemisen osalta: 1. lakiehdotuksessa säädetään kansallisen liikkumavaran puitteissa Digi- ja väestötietoviraston rekisterinpitäjyydestä digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tuottamisessa sekä ydinidentiteetin todisteen ja ulkomalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisessa. Vastaavasti 2. lakiehdotuksessa on säädetty poliisin rekisterinpitäjyydestä digitaalisista henkilöllisyystodistuksista muodostuvan rekisterin osalta. Lisäksi edellä mainittujen rekisterien henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteet on tunnistettu tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla. Tietosuoja-asetuksen yleisluontoista sääntelyä yksityiskohtaisempia sääntely kyseisistä rekistereistä ja niiden rekisterinpitäjistä on tarpeellista ottaen huomioon lakiehdotusten mukaisten rekisterien keskeinen asema suomalaisten identiteettitietojen käsittelyssä ja kansallisten digitaalisten henkilöllisyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamisessa. Erityissääntely digitaalisen henkilöllisyyden palveluja ja digitaalista henkilöllisyystodistusta koskevista rekistereistä on lisäksi perusteltua tietosuoja-asetuksen riskiperustaisen lähestymistavan näkökulmasta, sillä kansalaisten identiteettitietoihin uudelleen digitaaliseen käsittelyyn liittyy tavanomaista korkeampia riskejä muun muassa tietoturvallisuuden näkökulmasta. Tästä näkökulmasta on perusteltavissa, että nyt ehdotettava erityissääntely on välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi.

Edellä mainituilla perusteilla esityksen sisältämien lakiehdotusten katsotaan olevan henkilötietojen käsittelyä koskevilta osin tarpeellisia sekä tietosuoja-asetuksen että perustuslain näkökulmasta.

Käsiteltävät henkilötiedot ja niiden turvallisuus

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomais (PeVL 15/2018 vp). Tietosuojasetuksen 6 artiklan c alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Artiklan e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVL 42/2016 vp, s. 2-3). Lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädetty erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvattun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa.

Lakiehdotuksissa säädettäisiin uusista digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamiseen liittyvistä rekistereistä. Näissä rekistereissä tultaisiin pääosin käsittelemään jo olemassa olevissa viranomaisten rekistereissä olevia henkilötietoja, kuten väestötietojärjestelmään henkilöistä tallennettuja tietoja sekä henkilökorttilain 31 §:n mukaiseen henkilökorttirekisteriin sekä passilain 29 §:n mukaiseen passirekisteriin talletettuja rekisteritietoja. Siten käsiteltäviä henkilötietoja olisivat muun muassa VTJ-lain 13 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, kuten henkilön täydellinen nimi, henkilötunnus sekä tekninen tunnistetieto ja sähköinen asiointitunnus, sekä valmistelussa olevan VTJ-lain 11 a §:n mukainen henkilön yksilöintitunnus. Muita käsiteltäviä henkilötietoja olisivat muun muassa henkilökortti- ja passirekisteriin talletetut henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 4 §:ssä tarkoitetut tarpeelliset henkilön perustiedot, kuten henkilön nimet, syntymäaika ja -paikka ja sukupuoli sekä henkilön valokuva, jonka hän on luovuttanut henkilökortti- tai passiviranomaiselle henkilökorttia tai passia hakiessaan.

Uusia henkilötietoja olisivat Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa säädettäväksi ehdotetun ydinidentiteetin todisteen sekä siihen liittyvien rekisterien tiedot. Nämä tiedot vastaisivat kuitenkin ensi vaiheessa pääosin VTJ-lain 6 luvussa säädettyjen Digi- ja väestötietoviraston varmennepalvelujen yhteydessä talletettavia tietoja. Täysin uusia tietoja sisältyisi kuitenkin 1. lakiehdotukseen sisältyvän 13 §:n 2 momentin mukaiseen laiterekisteriin, jonne tallennettaisiin henkilön yksilöivä tunnistetieto, henkilöön liitetyn teknisen alustan tekniset tiedot, laitetiedot sekä muut ydinidentiteetin todisteen tuottamiseksi tarvittavat tiedot. Tietoja luonnollisten henkilöiden mobiilipäätelaitteista ja niiden tiedoista ei ole aiemmin kerätty henkilökortin tai passin myöntämiseksi. Nämä tiedot ovat kuitenkin välttämättömiä ydinidentiteetin todisteen tuottamiseksi, joten niiden käsittely on välttämätöntä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamiseksi. Tietojen keräämisen välttämättömyyden kannalta merkitystä on myös sillä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen käyttöönotto on vapaaehtoista, joten kaikilta kansalaisilta ja Suomessa oleskelevilta ei tultaisi keräämään heidän mobiilipäätelaitteitaan koskevia teknisiä tietoja. Nämä tiedot kerättäisiin siis ainoastaan henkilöiltä, jotka haluaisivat ottaa käyttöön digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen.

Lisäksi esityksessä on huomioitava henkilön valokuvan ns. tavanomaisista henkilötiedoista poikkeava asema tietosuojasetuksen mukaisena henkilötietona. Tietosuojasetuksen 4 artiklan 14 kohdan mukaan biometrisillä tiedoilla tarkoitetaan kaikkia luonnollisen henkilön fyysiisiin ja fysiologisiin ominaisuuksiin tai käyttäytymiseen liittyvällä teknisellä käsittelyllä saatuja

henkilötietoja, kuten kasvokuvia tai sormenjälkitietoja, joiden perusteella kyseinen luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa tai kyseisen henkilön tunnistaminen voidaan varmistaa. Tietosuojasetuksen 51 johdantokappaleessa kuitenkin nimenomaisesti todetaan, että valokuvien käsittelyä ei olisi automaattisesti katsottava henkilötietojen erityisryhmien käsittelyksi, koska valokuvat kuuluvat biometristen tietojen määritelmään ainoastaan siinä tapauksessa, että niitä käsitellään erityisin teknisin menetelmin, jotka mahdollistavat luonnollisen henkilön yksilöllisen tunnistamisen tai todentamisen. Tällaisia henkilötietoja ei pitäisi käsitellä, ellei käsittelyä sallita tietosuojasetuksessa vahvistetuissa erityistapauksissa tai esimerkiksi lakisääteisen velvoitteen noudattamista varten. Tällaista käsittelyä koskevien erityisvaatimusten lisäksi olisi sovellettava tietosuojasetuksen yleisiä periaatteita ja muita sääntöjä erityisesti lainmukaisen tietojenkäsittelyn osalta. Tässä ehdotuksessa henkilöiden valokuvia ei kuitenkaan käsiteltäisi henkilöiden biometriseksi tunnistamiseksi, joten valokuvien ei lakiehdotuksissa katsottaisi olevan erityisiä henkilötietoja tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisessa merkityksessä.

Edellä mainitusta huolimatta henkilökortti- ja passirekisteriin talletetut henkilöiden valokuvat ovat salassa pidettäviä tietoja ja kokonaisuutena arvioiden mahdollisesti jopa tiedonhallintalain 18 §:n mukaisesti turvallisuusluokiteltuja tietoja, jolloin näiden tietojen käsittelyssä tulisi noudattaa erityistä varovaisuutta. Erityisesti valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisten ja salassa pidettävien tietojen käsittely tietojärjestelmissä edellyttää, että kaikki osapuolet voivat luottaa siihen, että käytettävät teknisesti monimutkaiset tietojärjestelmäkokonaisuudet ovat periaatteiltaan, teknisiltä ratkaisuiltaan ja toteutukseltaan lainsäädännön mukaisia ja täyttävät kaikki tietoturvallisuuden vaatimukset. Lisäksi järjestelmien käyttäjien näkökulmasta on tarpeen, että tietojärjestelmäkokonaisuudet ovat keskenään yhteentoimivia ja täyttävät käytännön toiminnallisuudelle asetettavat vaatimukset.

Perustuslakivaliokunta on lisäksi korostanut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimusta. Tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jääviin tarkoituksiin on perustuslakivaliokunnan mukaan ollut syytä suhtautua kielteisesti esimerkiksi laajojen biometrisiä tunnisteita sisältävien rekisterien yhteydessä (PeVL 14/2009 vp, s. 4/II). Käyttötarkoitussidonnaisuudesta on voitu tällöin tehdä vain täsmällisiä ja vähäisiä luonnehdittavia poikkeuksia. Sääntely ei ole saanut johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (ks. myös esim. PeVL 14/2017 vp, s. 5-6). Valiokunta on painottanut erityisesti, että esimerkiksi potilastietorekisterin kaltaisen arkaluonteisia tietoja sisältävän hajautetun rekisterin ollessa kyseessä on erityisen tärkeää varmistua siitä, että väärinkäytön estävät tietoturvajärjestelyt ovat toimivia ja käytettävissä heti, kun järjestelmä otetaan käyttöön (PeVL 41/2010 vp, s. 3/II). Siitä huolimatta, että passi- ja henkilökorttihakemustietoihin sisältyvät kasvokuvat eivät ole sellaisenaan biometrisiä tietoja, tulisi niiden käsittelyssä noudattaa erityistä varovaisuutta niiden erityisen luonteen vuoksi.

Edellä mainitusta johtuen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotossa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että tietoturvajärjestelyt ovat käytössä heti digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käytön alkaessa. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen ja etenkin digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän voidaan katsoa riskitasoltaan rinnastuvan arkaluonteisia tietoja sisältäviin potilastietojärjestelmiin, joten samaa vaatimusta tietoturvajärjestelyjen toimivuudesta ja käytettävyydestä heti palveluiden ja tietojärjestelmän käyttöönotossa voidaan pitää perusteltuina.

Esityksessä on yksilöity viranomaisten käsittelemät henkilötiedot ja siinä on erikseen säädetty tietoturvallisuusvaatimuksista tietosuojasetuksen sekä tiedonhallintalain vaatimuksia yksityiskohtaisemalla tasolla. Esityksen 1. lakiehdotuksen 5 §:ssä säädetään digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän laatu- ja tietoturvallisuusvaatimuksista seikkaperäisesti, jonka lisäksi

8 §:ssä säädetään Digi- ja väestötietoviraston velvollisuudesta ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen käyttäjille erilaisista palvelujen turvallisuuteen liittyvistä uhkista ja häiriöistä. Lisäksi 1. lakiehdotuksen 9 §:ssä säädetään erillisestä tietojärjestelmästä säännöllisin väliajoin tehtävästä tietojärjestelmän vaatimustenmukaisuuden arvioinnista, joka on tehtävä ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa. Säädettyjen teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden tarkoituksena on estää väärinkäytökset sekä lainvastainen pääsy digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmässä käsiteltäviin henkilötietoihin. Erityisiä toimenpiteitä ovat muun muassa pääsyhallinta- ja käyttöoikeushallintavaatimukset sekä erityiset vaatimukset edistyneiden tietoturva-uhkien kestämisestä ja merkittävien tietoturvaloukkausten ja -uhkien havaitsemisesta. Lisäksi erillinen vaatimus tietoturvallisuuden arvioimisesta tietoturvallisuuden arviointilaitoksen toteuttamalla arvioinnilla toimisi tietosuoja-asetuksen 25 artiklan mukaisena ylimääräisenä suoja-ominaisuutena. Näin ollen esityksessä on huomioitu käsiteltävät henkilötiedot ja niiden suojaaminen tietosuoja-asetuksen ja perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Tiedonsaantioikeudet

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 15/2018 vp). Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisällöt ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2-3). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 59/2010 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan (PeVL 15/2018 vp). Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (PeVL 17/2016 vp, s. 6).

Esityksessä on huomioitu tiedonsaantioikeuksia koskeva perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Viranomaisten tiedonsaantioikeuksista on esityksessä säädetty laissa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta, jonka 16 §:ää muutettaisiin siten, että poliisilla olisi oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tiedot Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain mukaisesti digitaalisen henkilöllisyydestä tuottamiseksi välttämättömistä tiedoista. Vastaavasti saman lain 22 §:ää muutettaisiin siten, että poliisilla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa

teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 5-8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi Digi- ja väestötietovirastolle Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa tarkoitettujen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän ja ydinidentiteetin todisteen tuottamista ja hallinnoimista varten. Näin ollen poliisin tiedonsaantioikeus kohdistuu ainoastaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamisen kannalta välttämättömiin tietoihin ja Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeus taas etukäteen määriteltyyn ja rajattuun tietojoukkoon, joita Digi- ja väestötietovirasto voisi käsitellä ainoastaan lainsäädännössä määriteltyihin käyttötarkoituksiin. Ehdotetun sääntelyn katsotaan tältä osin olevan yhdenmukaista perustuslakivaliokunnan tiedonsaantioikeuksia koskevan lausuntokäytännön kanssa.

Tiedollinen itsemääräämisoikeus ja itsehallittava identiteetti

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tiedollista itsemääräämisoikeutta henkilötietojen suojan kannalta keskeisenä oikeutena (ks. esim. PeVL 23/2020 vp, s. 9, PeVL 2/2018 vp, s. 8). Valiokunnan käytännössä itsemääräämisoikeuden on katsottu kiinnittyvän useisiin perusoikeuksiin, erityisesti perustuslain 7 §:n säännöksiin henkilökohtaisesta vapaudesta ja koskemattomuudesta sekä perustuslain 10 §:n säännöksiin yksityiselämän suojasta (ks. PeVL 48/2014 vp, s. 2/II).

Ehdotetuissa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa ja digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen henkilön vahvistetut tiedot toimitettaisiin henkilölle hänen itsensä hallittavaksi. Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta tiedot on lueteltu tyhjentävästi 1. lakiehdotuksen 16 §:ssä ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta 2. lakiehdotuksen 5 §:ssä. Henkilön itsensä hallittavaksi toimitettavat tiedot olisivat ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta peräisin Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtioviraston VTJ-lain 4 §:n nojalla ylläpitämästä väestötietojärjestelmästä ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta peräisin poliisin passilain 29 §:n tai henkilökorttilain 31 §:n nojalla ylläpitämästä passi- tai henkilökorttirekisteristä.

Henkilön omien tietojen toimittamista digitaalisessa ympäristössä henkilön itsensä hallittavaksi kutsutaan yleisesti itsehallittavaksi identiteetiksi. Itsehallittavalla identiteetillä (engl. Self-Sovereign Identity, SSI) tarkoitetaan henkilötietojen käsittelyn mallia, jossa henkilö voi itse hallinnoida joko itseltään tai luotettavalta kolmannelta taholta lähtöisin olevien henkilötietojensa osoittamista asiointipalvelulle, jossa henkilötietoja tarvitaan. Käytännössä itsehallittavuudella tarkoitetaan siis sitä, että henkilöt hallitsevat itse omia henkilötietojaan.

Esityksessä tietojen toimittamisella henkilön itsensä haltuun tarkoitetaan tietosuoja- ja informaatio-oikeudellisesta näkökulmasta sitä, että viranomainen toimittaa vahvistetut tiedot, jotka ovat sekä tietosuoja-asetuksen 4(1) artiklan mukaisia henkilötietoja että julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaisia viranomaisen asiakirjoja, henkilön itsensä haltuun. Tämän seurauksena henkilölle toimitetut tiedot eivät olisi enää viranomaisen asiakirjoja, eivätkä enää viranomaisen rekisterinpitäjyyden piirissä. Henkilön itsensä suorittamaan omien tietojensa käsittelyyn ei enää sovellettaisi tietosuojaa ja tiedonhallintaa koskevaa lainsäädäntöä. Henkilöllä olisi oikeus osoittaa omia tietojaan vapaasti haluamilleen rekisterinpitäjille ja näiden tahojen suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin jälleen täysimääräisesti tietosuoja-asetusta ja viranomais-toimijoiden tapauksessa tiedonhallintaa koskevaa lainsäädäntöä.

Vahvistettujen tietojen toimittaminen henkilön itsensä hallittavaksi vastaisi analogisesti tilannetta, jossa henkilö hakisi viranomaisen luota itseään koskevan fyysisen asiakirjan tai viranomaisen postittaisi asiakirjan henkilön kotiosoitteeseen. Kyse olisi näin ollen olemassa olevan toimintatavan siirtämistä digitaaliseen käsittely-ympäristöön. Vastaavaa toimintamallia ei ole

kuitenkaan sähköisessä käsittely-ympäristössä aiemmin toteutettu, joten sen perustuslaillinen arviointi on tarpeen. Myöskään perustuslakivaliokunta ei ole aiemmin arvioinut ehdotettavan kaltaista mallia, jossa tiedot luovutettaisiin digitaalisesti henkilön itsensä hallittavaksi.

Lakiehdotuksissa ei kuitenkaan erikseen käytettäisi käsitettä ”itsehallittava identiteetti”. Tämä johtuu muun muassa siitä, että perustuslakivaliokunta on katsonut, että perusoikeusherkän ja EU-oikeuteen kytkeytyvän sääntelyn alueella tulisi suhtautua pidättyvästi siihen, että vakiintuneet ja voimassaolevaan oikeuteen perustuvat käsitteet korvataan lainsäädännössä selvästi epätasemmilla ja tulkinnallisiin epäselvyyksiin herkästi johtavilla uuskäsitteillä (PeVL 2/2018 vp, s. 8). Lausunnossa perustuslakivaliokunta otti kantaa käsitteeseen ”omadata” ja totesi kyseisen käsitteen suhteen perustuslain turvaamaan henkilötietojen suojaan olevan epäselvä.

Henkilötietojen toimittaminen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen itsensä hallittavaksi ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että viranomaiset, joiden rekistereistä vahvistetut tiedot toimitetaan, eivät enää vastaisi alkuperäisistä rekisteritiedoista. Kyse olisi pikemminkin otteen luovuttamisesta näistä rekisteritiedoista, joiden käsittelystä viranomaiset edelleen vastaisivat sekä viranomais- että rekisterinpitäjäroolissa. Vastavasti ne luottavat osapuolet, joille digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijat osoittaisivat vahvistettuja tietojaan, vastaisivat näiden käsittelystä voimassa olevan tietosuoja- ja muun lainsäädännön mukaisesti. Näin ollen yksityisen sektorin toimijoiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin tavanomaisesti tietosuoja-asetusta ja julkisen sektorin toimijoihin tietosuoja-asetusta sekä muuta viranomaisia velvoittavaa lainsäädäntöä. Ehdotetun itsehallittavan identiteetin mallin katsotaan olevan yhdenmukaista perustuslain sääntelyn näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta ei ole kuitenkaan aiemmin käsitellyt ehdotetun kaltaista henkilötietojen käsittelyn mallia. Näin ollen hallitus pitää suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

11.3 Yhdenvertaisuus

Johdanto

Hallituksen esityksellä on vaikutuksia perustuslaissa turvatus yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Hallituksen esityksen yhtenä tarkoituksena on edistää Suomen kansalaisten sekä Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia käyttää digitaalisia palveluita ja siten asioida viranomaisen ja muiden toimijoiden kanssa sähköisesti. Sääntelyn keskeisenä tavoitteena on edistää positiivisesti perustuslaissa tarkoitetun yhdenvertaisuuden toteuttamista.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkieltö, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka (ks. HE 309/1993 vp, s. 42—44; ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 6—7, PeVL 26/2017 vp, s. 36—41 ja 44—45 ja PeVL 67/2014 vp, s. 3).

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellostä säädetään tarkemmin yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014), jonka 2 luvussa kielletään sekä välitön että välillinen syrjintä. Lain 13 §:n mukaan syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun

muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia. Myös perustuslakivaliokunta on korostanut, että syrjintäkielto koskee myös toimenpiteitä, jotka välillisesti johtavat syrjivään lopputulokseen (PeVL 31/2014 vp, s. 3).

Syrjintä kielletään nimenomaisesti myös Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja EU:n perusoikeuskirjassa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artiklan mukaan tässä yleissopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen taataan ilman minkäänlaista sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun asemaan perustuvaa syrjintää. EU-oikeudessa yhdenvertaisuusperiaate on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa, jonka mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Syrjintäkielto sisältyy 21 artiklan 1 kohtaan, jossa kielletään kaikenlainen syrjintä, joka perustuu sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen tai muuhun sellaiseen seikkaan. Artiklan 2 kohdassa kielletään lisäksi syrjintä kansalaisuuden perusteella.

Esityksessä tarkoitetut digitaalinen henkilöllisyystodistus, ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ja luonnollisen henkilön tunnistusväline olisivat otettavissa käyttöön vapaaehtoisesti. Ehdotettujen palvelun käyttöönotto ei vaikuttaisi henkilön oikeuteen käyttää yhteiskunnan digitaalisia palveluja. Näin ollen näiden palvelujen tuottamisella ei olisi tältä osin yhdenvertaisuusvaikutuksia.

Esitykseen liittyy perustuslain 6 §:n sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan kannalta merkityksellisiä yhdenvertaisuuskysymyksiä, jotka liittyvät digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoamiseen erityisryhmille sekä näiden ryhmien tosiasialliseen mahdollisuuteen hyödyntää ehdotettavia uusia välineitä sähköiseen asiointiin yhteiskunnan digitaalisissa palveluissa.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus ja luonnollisen henkilön tunnistusväline

Hallituksen esityksen 2. lakiehdotukseen sisältyvät säännökset poliisin tarjoamasta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta, jonka voisi ottaa käyttöön henkilö, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti. Henkilökortilla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös ulkomaalaisen henkilökorttia ja yli 15-vuotiaan alaikäisen henkilökorttia. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto edellyttää lisäksi älypuhelimien omistamista, sillä se on edellytyksenä ydinidentiteetin todisteen rekisteröimiseksi ja Digi- ja väestötietoviraston tuottaman mobiilisovelluksen asentamiseksi. Lisäksi henkilön itsensä hallittavaksi toimitettavat vahvistetut tiedot tallennettaisiin hänen omistamalleen älypuhelimelle.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton edellytykset, eli voimassa olevan suomalaisen passin tai henkilökortin sekä älypuhelimien omistaminen, voivat tosiasiallisesti estää tiettyjä henkilöryhmiä ottamasta digitaalista henkilöllisyystodistusta käyttöön.

Vaatus voimassa olevan passin tai henkilökortin omistamisesta on kuitenkin välttämätön edellytys digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hankkimiselle, sillä digitaalinen henkilöllisyystodistus on sähköinen vastine näille henkilöllisyysasiakirjoille. Kokonaisuuden arvioinnissa on lisäksi merkityksellistä, että passin tai kuvallisen henkilökortin hankkimiseen on mahdollista

saada Kansaneläkelaitokselta perustoimeentulotukea, kun henkilöllisyysasiakirjan hankkiminen on henkilölle tai hänen perheenjäsenelleen välttämätöntä esimerkiksi pankissa asioimiseksi. Näin ollen vaatimuksen voimassa olevasta passista tai henkilökortista ei arvioida olevan ongelmallista yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen tai syrjinnän kiellon näkökulmasta.

Myös vaatimusta mobiilipäätelaitteen (älypuhelimien) omistamisesta tulee arvioida yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lähtökohtaisesti kansalaisilla on mobiililaitteita hyvin laajasti käytössään, mutta osalla väestöstä laitetta ei kuitenkaan erinäisistä syistä ole käytössä. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi alle kouluikäiset lapset tai hyvin iäkkäät henkilöt. Olosuhteet ovat kuitenkin hyvin vaihtelevia ja kyse voisi myös olla henkilöistä, jotka eivät halua käyttää älypuhelinia. Digitaalinen henkilöllisyystodistus mahdollistaisi asiakkuudesta riippumattoman vahvan sähköisen tunnistautumisen sekä julkisen että yksityisen sektorin vahvaa sähköistä tunnistautumista edellyttäviin digitaalisiin palveluihin. Henkilöt, joilla ei ole käytössään älypuhelinia, voisivat ottaa sähköisessä asiointissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vaihtoehtona käyttöönsä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen, jolla olisi mahdollista tunnistautua julkisen sektorin digitaalisiin palveluihin. Luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi fyysinen väline, joka olisi käytettävissä ilman mobiilipäätelaitetta tai sirukorttia. Näin ollen julkisen sektorin digitaalisten palveluiden käyttämisen näkökulmasta sääntelyssä tarjottaisiin ratkaisu myös henkilöille, joilla ei ole älypuhelinia, ja tältä osin sääntely olisi perusteltua perustuslain 6 §:n näkökulmasta.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vaihtoehtona toimiva luonnollisen henkilön tunnistusväline ei kuitenkaan mahdollistaisi sähköistä tunnistautumista vahvaa sähköistä tunnistautumista edellyttäviin yksityisen sektorin asiointipalveluihin. Tältä osin ratkaisu olisi perusteltavissa kilpailu- ja valtioneuvoston oikeudellisen vaikutusarvion näkökulmasta. Vaikutuksia on käsitelty tarkemmin osiossa 4.2.1.4. Käytössä olisivat näissäkin tapauksissa soveltuvin osin yksityisten palveluntarjoajien tunnistusratkaisut sekä henkilökorttiin sisältyvä kansalaisvarmenne.

Käyntiasioinnissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen vaihtoehtona toimisivat nykyinen passi ja henkilökortti. Nämä toimivat jo nykyisin luotettavana tapana henkilöllisyyden osoittamiseen käyntiasioinnissa. Olemassa olevat henkilöllisyystodistukset eivät kuitenkaan mahdollista tietojen minimointia käyntiasioinnissa siten, että henkilöllisyyttä osoittava voisi luotettavasti todentaa asiointipalvelulle ainoastaan esimerkiksi kasvokuvansa ja ikänsä. Valikoitujen vahvistettujen tietojen osoittamiselle ei ole kuitenkaan vielä toistaiseksi olemassa sellaista valmista teknologiaa, jolla viranomaisten sähköisesti varmentamia henkilötietoja voitaisiin välittää luotaville osapuolille luotettavasti ilman älypuhelinia.

Edellä kuvatuin perustein digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja luonnollisen henkilön tunnistusvälineen muodostamaa kokonaisuutta voidaan pitää perustuslain 6 §:n mukaisena.

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

Esityksen yhtenä tavoitteena on parantaa Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten pääsyä yhteiskunnan tarjoamiin digitaalisiin palveluihin. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan Digi- ja väestötietoviraston tuotettavaksi uutta ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä.

Ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä voisi hakea ulkomaan kansalainen, jonka ei ole mahdollista saada suomalaista passia tai henkilökorttia, mutta jolla olisi tarve pystyä asioimaan suomalaisilla asiointipalveluissa. Digi- ja väestötietovirasto voisi myöntää asiointivälineen väestötietojärjestelmään rekisteröidylle ulkomaan kansalaiselle, joka on saanut suomalaisen henkilötunnuksen. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline ei olisi kuitenkaan henkilöllisyyttä osoittava asiakirja. Sitä ei olisi mahdollista hyödyntää käyntiasioinnissa, vaan asiointiväline olisi tarkoitettu ainoastaan sähköiseen asiointiin.

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voisi saada joko asioimalla henkilökohtaisesti Digi- ja väestötietovirastossa tai VTJ-lain 9 a §:n mukaisessa etärekisteröintimenettelyssä. Etärekisteröintimenettelyssä hankittu asiointiväline ei kuitenkaan olisi varmuustasoltaan yhtä luotettava kuin vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen perustuva henkilön tunnistaminen. Näin ollen ulkomaan kansalainen olisi mahdollisuus käyttää asiointivälinettä sähköisessä asiointissa, mutta etärekisteröintimenettelyssä hankitun asiointivälineen käytännön hyödyntäminen olisi luottavien osapuolten päätettävissä sen matalamman varmuustason vuoksi.

Syyt ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen eroille suhteessa digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen johtuvat ennen kaikkea tietoturvallisuudesta: etärekisteröintimenettely ei ole yhtä luotettava menetelmä henkilöllisyyden tarkistamiseksi kuin henkilökohtainen asiointi viranomaisen luona ja ulkomaalaisen henkilöllisyysasiakirjan kasvokuva ei välttämättä täytä suomalaisille henkilökortti- ja passirekisteriin tallennetuilla kasvokuville asetettuja edellytyksiä. Näistä syistä ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä ei ole mahdollista hyödyntää varsinaisena vahvan sähköisen tunnistamisen välineenä, eikä myöskään käyntiasiointissa. Tietoturvallisuuden ja luotettavuuden varmistaminen henkilöllisyyden osoittamisessa on ensiarvoisen tärkeää ja näin ollen ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödynnettävyyttä on välttämättä rajoitettava edellä mainituilla tavoilla. Näin ollen sääntelyn katsotaan tältä osin täyttävän perustuslain 6 §:n edellytykset.

Alaikäiset

Hallituksen esityksellä olisi vaikutuksia alaikäisten asemaan digitaalisten palvelujen käyttäjinä. Perustuslain 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Säännöksellä on sen esitöiden mukaan (HE 309/1993 vp, s. 45/I) korostettu vaatimusta lasten kohtelemisesta paitsi keskenään yhdenvertaisesti myös aikuisväestöön nähden tasa-arvoisina, periaatteessa yhtäläiset perusoikeudet omaavina ihmisinä. Lasta tulee kohdella yksilönä, ei pelkästään passiivisena toiminnan kohteena. Toisaalta säännös muodostaa perustan lasten vajaavaltaisena ja aikuisväestöä heikompana ryhmänä tarvitsemalle erityiselle suojelulle ja huolenpidolle (PeVL 64/2018 vp, s. 2).

Merkitystä on myös lapsen oikeuksien yleissopimuksella, jonka 1 artiklan mukaan lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapsen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.

Esityksen mukaan yli 15-vuotiaat voisivat ottaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönsä ilman huoltajan suostumusta. Henkilökorttilakiin ehdotettavan uuden digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöoikeutta koskevan 1 a §:n pykälän mukaisesti henkilökorttiin sisältyisi oikeus digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa tarkoitettuun henkilökorttiviranomaisen myöntämään digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen. Oikeus digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon ei kuitenkaan sisälly väliaikaiseen henkilökorttiin eikä alle 15-vuotiaalle myönnettyyn alaikäiseen henkilökorttiin. Näin ollen esityksen voidaan katsoa parantavan alaikäisten yhdenvertaisuutta perustuslain 6 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla siten, että esityksen mukaan 15-18-vuotiaat voisivat jatkossa saada käyttöönsä valtion tarjoaman vahvan sähköisen tunnistamisen sekä vahvistettujen tietojen osoittamisen mahdollistavan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen henkilökorttilain mukaisen alaikäisen henkilökortin hakemisen yhteydessä ilman huoltajan suostumusta. Yli 15-vuotiaiden henkilöiden voidaan pääsääntöisesti arvioida olevan kypsyystasoltaan kykeneväisiä itsenäisesti hoitamaan omia asioitaan digitaalisissa palveluissa, joten tältä osin nyt ehdotettava sääntely edistäisi alaikäisten henkilöiden yhdenvertaista sähköistä asiointia yhteiskunnan sähköisissä palveluissa.

Esityksen mukaan alle 15-vuotiailla ei olisi kuitenkaan mahdollisuutta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon tosiasiallisesti ilman huoltajan suostumusta. Sähköisessä asiointissa ei lähtökohtaisesti ole käyntiasioinnin tavoin mahdollista arvioida tapauskohtaisesti lapsen kehitystasoa ja kykyä tehdä asiaansa koskevia päätöksiä. Tämä puoltaa ikärajan asettamista siten, että sähköisessä asiointissa käytettävän henkilöllisyystodistuksen haltijan voidaan lähes poikkeuksetta olettaa kykenevän tekemään päätöksiä omassa asiassaan. Alle 15-vuotiaan olisi mahdollista saada todistus käyttöönsä vanhemman suostumuksella, näin varmistuen, että lapsen kehitystaso on huomioitu. Vaikka sääntely asettaa yli ja alle 15-vuotiaat alaikäiset erilaiseen asemaan, voidaan sääntelyä pitää yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltuna.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään Digi- ja väestötietoviraston tuottamista digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä niiden hyödyntämisestä ja käyttämisestä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *digitaalisen henkilöllisyyden palveluilla* digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, ydinidentiteetin todistetta, ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä, digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelua sekä lukijarajapintaa ja tarkastussovellusta;
- 2) *ydinidentiteetillä* sellaista väestötietojärjestelmään rekisteröityjen henkilötietojen kokonaisuutta, jonka avulla henkilöllisyys voidaan yleisesti yksilöidä, ja joka koostuu väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista tiedoista;
- 3) *vahvistetuilla tiedoilla* viranomaisen sähköisesti varmentamia henkilötietoja;
- 4) *teknisellä alustalla* käyttäjän mobiilipäätelaitetta;
- 5) *digitaalisella henkilöllisyystodistuksella* digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain (/) 3 §:n mukaista todistusta;
- 6) *luottavalla osapuolella* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltija osoittaa henkilöllisyytensä tai vahvistettuja tietoja, ja jonka on varmistuttava tietojen oikeellisuudesta;
- 7) *käyntiasioinnilla* asiointitilanteita, joissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija on henkilökohtaisesti läsnä siten, että henkilöllisyys tai vahvistetut tiedot osoitetaan luottavalle osapuolelle;
- 8) *sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetulla EU:n asetuksella* sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 910/2014;
- 9) *varmuustasoasetuksella* Komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2015/1502, teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetel-

mien varmuustasoja varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3 §

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen rekisterinpitäjä

Digi- ja väestötietovirasto on digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen rekisterinpitäjänä. Digi- ja väestötietovirastolla ei ole kuitenkaan oikeutta digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tuottamisen yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen luovuttamiseen kolmannelle osapuolelle.

2 luku

Tietojärjestelmän olennaiset vaatimukset ja niiden arviointi

4 §

Digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa mobiilisovelluksesta ja siihen liittyvästä taustajärjestelmästä koostuvaa digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmää, jonka avulla voidaan osoittaa vahvistettuja tietoja sähköisessä asiointissa tai käyntiasioinnissa, jäljempänä *tietojärjestelmä*.

Tietojärjestelmän tarkoituksena on mahdollistaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ja digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain (/) mukaisen digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottaminen ja käyttäminen.

5 §

Laatu- ja tietoturvaluusvaatimukset

Tietojärjestelmän on oltava aina käytettävissä ja sillä on oltava tarpeelliset varajärjestelmät häiriötilanteiden varalle.

Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava hallinnollisilla ja teknisillä toimenpiteillä tietojärjestelmän tietoturvaluudesta siten, että:

- 1) tietojärjestelmä ja siinä käsitellyt tiedot ovat vain niiden käyttöön oikeutettujen saatavilla;
- 2) tietoja ja tietojärjestelmää eivät voi muuttaa muut kuin siihen oikeutetut;
- 3) tiedot ja tietojärjestelmä ovat niiden käyttöön oikeutettujen hyödynnettävissä;
- 4) tietojärjestelmä kestää odotettavissa olevat edistyneet tietoturvaluhat; ja
- 5) tietojärjestelmään kohdistuvat merkittävät tietoturvaluhat ja -uhat kyetään havaitsemaan.

Digi- ja väestötietovirasto päättää tietojärjestelmän tarkemmista teknisistä vaatimuksista sekä tietoturvaluuksista. Vaatimusten tulee perustua yleisesti tunnettuihin kansallisiin tai kansainvälisiin standardeihin. Digi- ja väestötietoviraston on ennen tietoturvaluuksista annettavaa päätöstä kuultava Liikenne- ja viestintävirasto.

6 §

Tunnistusjärjestelmää koskevat vaatimukset

Tietojärjestelmän tulee täyttää vähintään sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun korotetun varmuustason vaatimukset.

Tietojärjestelmän ei tarvitse täyttää 1 momentissa tarkoitetun korotetun varmuustason mukaisia rekisteröintiä koskevia vaatimuksia ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuotannossa.

7 §

Velvollisuus ilmoittaa tietyistä tiedoista

Digi- ja väestötietoviraston on ennen tietojärjestelmän käyttöönottoa julkaistava seuraavat tiedot:

- 1) toiminnan aloittamispäivämäärä;
- 2) tietojärjestelmän ominaisuudet ja kuvaus tietojärjestelmää hyödyntäville tahoille tarjottavista teknisistä rajapinnoista ja testausjärjestelystä;
- 3) suoritettu vaatimustenmukaisuuden arviointi;
- 4) mahdolliset muut toiminnan kannalta välttämättömät ehdot.

Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä ilmoitettava 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista. Ilmoitus on tehtävä myös toiminnan lopettamisesta.

8 §

Ilmoitukset uhkista ja häiriöistä

Digi- ja väestötietoviraston on salassapitosäännösten estämättä ja ilman aiheetonta viivästystä ilmoitettava digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen käyttäjille palvelujen toimivuuteen, tietoturvaan tai käyttöön kohdistuvista merkittävistä uhkista tai häiriöistä taikka palvelun keskeytyksistä. Ilmoituksessa on kerrottava niistä toimista, joita eri tahoilla on käytettävissään uhkien tai häiriöiden torjumiseksi sekä näistä toimenpiteistä aiheutuvista arvioituista kustannuksista. Ilmoituksessa on kerrottava uhkan tai häiriön arvioitu kesto. Lisäksi Digi- ja väestötietoviraston on ilmoitettava digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen käyttäjille häiriön tai uhkan päättymisestä.

9 §

Vaatimustenmukaisuuden arviointi

Tietojärjestelmän vaatimustenmukaisuus on osoitettava tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain (1405/2011) 2 §:ssä tarkoitetun tietoturvallisuuden arviointilaitoksen antamalla todistuksella.

Tietoturvallisuuden arviointilaitos arvioi tämän lain ja tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain mukaisesti tietojärjestelmän tarjoajan hakemuksesta, täyttääkö tietojärjestelmä sitä koskevat vaatimukset. Arviointiperusteina on käytettävä tämän lain mukaisia ja Digi- ja väestötietoviraston asettamia vaatimuksia.

Tietoturvallisuuden arviointilaitoksen on annettava suorittamastaan arvioinnista todistus sekä siihen liittyvä tarkastusraportti. Digi- ja väestötietoviraston on pyydettävä lausunto arvioinnista Liikenne- ja viestintävirastolta.

Arviointilaitoksen myöntämä todistus on voimassa enintään kaksi vuotta. Tietoturvallisuuden arviointilaitos voi vaatia salassapitosäännösten estämättä Digi- ja väestötietovirastolta kaikki arvioinnin sekä todistuksen laatimisen ja ylläpitämisen edellytyksenä olevat tiedot. Todistuksen antamiseen sovelletaan muutoin tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain 9 §:n 3 momenttia.

3 luku

Ydinidentiteetin todiste

10 §

Ydinidentiteetin todiste

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa, tarjota ja hallinnoida 13 §:n mukaiseen asiointivälineeseen ja digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain 3 §:n mukaiseen digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen sisältyvä ydinidentiteetin todiste. Ydinidentiteetin todiste toimii teknisesti luotettavana tapana osoittaa, että todistetta hallitsevalle henkilölle on väestötietojärjestelmään rekisteröity ydinidentiteetin sisältämä henkilöllisyys.

Ydinidentiteetin todiste sisältää seuraavat tiedot:

- 1) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 11 a §:n mukainen yksilöintitunnus;
- 2) sarjanumero;
- 3) todisteen myöntömaa;
- 4) todisteen voimassaoloaika;
- 5) todisteen haltijan julkinen avain; sekä
- 6) todisteiden allekirjoittajan tiedot.

Ydinidentiteetin todiste täyttää vähintään sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun korotetun varmuustason vaatimukset.

11 §

Ydinidentiteetin todisteen rekisteröinti

Digi- ja väestötietovirasto rekisteröi ydinidentiteetin todisteen, kun henkilö ottaa käyttöön ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tai digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa tarkoitetun digitaalisen henkilöllisyystodistuksen.

Ydinidentiteetin todiste luodaan ydinidentiteetin todisteen rekisteröintipalvelussa. Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada henkilön passin tai henkilökortin voimassaolotiedot henkilökorttilain (663/2016) 31 §:ssä tarkoitetusta henkilökorttirekisteristä tai passilain (671/2006) 29 §:ssä tarkoitetusta passirekisteristä ydinidentiteetin todisteen voimassaolon määrittelemiseksi.

Ydinidentiteetin todisteen rekisteröinnin edellytyksenä on varmuustasoasetuksessa säädetyn lisäksi, että henkilö on rekisteröity väestötietojärjestelmään.

12 §

Ydinidentiteetin todisteen voimassaolo

Ydinidentiteetin todisteen voimassaolo päättyy vuoden kuluttua siitä, kun ydinidentiteetin todisteen rekisteröinnin perustana olleen henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan voimassaolo on päättynyt.

Henkilöllisyyttä osoittavalla asiakirjalla tarkoitetaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta sitä passilain tai henkilökorttilain mukaisesti myönnettyä henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, jonka perusteella digitaalinen henkilöllisyystodistus on otettu käyttöön. Henkilöllisyyttä

osoittavalla asiakirjalla tarkoitetaan ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen osalta sitä asiakirjaa, jonka perusteella väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 9 a §:ssä tarkoitettu etärekisteröinti on suoritettu.

13 §

Ydinidentiteetin todisteeseen liittyvät rekisterit

Ydinidentiteetin todisteiden rekisteriin tallennetaan väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 11 a §:n mukainen yksilöintitunnus sekä muut todisteiden käytössä tarvittavat välttämättömät tekniset tiedot.

Henkilöihin liitetyistä teknisistä alustoista pidettävään rekisteriin (*laiterekisteri*) tallennetaan henkilön yksilöivä tunnistetieto, henkilöön liitetyn teknisen alustan tekniset tiedot, laitetiedot sekä muut ydinidentiteetin todisteiden tuottamiseksi tarvittavat tiedot.

4 luku

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

14 §

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa ulkomaalaisen digitaalista asiointivälinettä. Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline on henkilöllisyyttä koskevien sekä muiden vahvistettujen tietojen osoittamiseen sähköisessä asiointissa tarkoitettu asiointiväline ja se tarjotaan käytettäväksi tietojärjestelmän avulla.

Digi- ja väestötietovirasto voi myöntää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen ulkomaan kansalaiselle, joka on saanut suomalaisen henkilötunnuksen.

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline sisältää Digi- ja väestötietoviraston myöntämän 10 §:n mukaisen ydinidentiteetin todisteiden.

15 §

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen myöntäminen

Digi- ja väestötietovirasto myöntää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen joko henkilön asioidessa henkilökohtaisesti Digi- ja väestötietovirastossa tai väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 9 a §:ssä säädetyn etärekisteröintiprosessin yhteydessä.

16 §

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen sisältämät tiedot

Digi- ja väestötietovirasto toimittaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalle kopion häneen liittyvistä väestötietojärjestelmän tiedoista henkilön itsensä hallittavaksi. Asiointivälineen haltijalle toimitettavia tietoja ovat seuraavat henkilötiedot:

- 1) etunimi;
- 2) sukunimi;
- 3) syntymäaika;

- 4) henkilötunnus; sekä
- 5) syntymäajasta johdetut ikätodisteet.

Digi- ja väestötietovirastolla on velvollisuus vahvistaa tiedot ennen niiden toimittamista henkilön itsensä haltuun siten, että luottava osapuoli kykenee varmistumaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta tarkistamalla ydinidentiteetin todisteen voimassaolon. Digi- ja väestötietovirastolla ei ole oikeutta käsitellä henkilölle toimitettuja vahvistettuja tietoja sen jälkeen, kun tiedot on toimitettu ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalle.

Lisäksi ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline sisältää tiedon ensitunnistamisen tavasta.

17 §

Vahvistettujen tietojen osoittaminen sähköisessä asiointinnissa

Sähköisessä asiointinnissa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltija valitsee itse vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Sähköisen asiointin yhteydessä luovutetaan kuitenkin aina tieto ensitunnistamisen tavasta.

18 §

Rekisteri ulkomaalaisen digitaalisista asiointivälineistä

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on ylläpitää ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamista ja tuottamista varten rekisteriä ulkomaalaisen digitaalisista asiointivälineistä, niiden haltijoista ja asiointivälineiden voimassaolosta.

19 §

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voimassaolo

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen voimassaolo on sama kuin sen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaoloaika.

20 §

Ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen peruuttaminen

Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline peruutetaan peruuttamalla siihen sisältyvä ydinidentiteetin todiste.

Digi- ja väestötietovirasto peruuttaa asiointivälineen sen haltijan pyynnöstä. Digi- ja väestötietovirasto voi ilman pyyntöä peruuttaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tai estää sen käytön, jos sillä on syytä epäillä, että joku muu kuin se, jolle asiointiväline on myönnetty, käyttää sitä tai että asiointivälineen käytön turvallisuus on muutoin vaarantunut. Digi- ja väestötietoviraston on ilmoitettava haltijalle ilman aiheetonta viivytystä asiointivälineen peruuttamisesta tai käytön estämisestä ja sen ajankohdasta sekä siihen johtaneista syistä.

Digi- ja väestötietoviraston on tehtävä päätös ilman pyyntöä tehdystä peruuttamisesta ja ilmoitettava ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen haltijalle päätöksestään ja mahdollisuudesta hakea siihen oikaisua.

5 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Digitaalisen henkilöllisyyden hallintapalvelu

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa viranomaiskäyttöön sähköistä hallintapalvelua digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa tarkoitetun digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hallinnoimiseksi. Hallintapalvelun avulla on mahdollista:

- 1) aktivoida ja ottaa käyttöön digitaalinen henkilöllisyystodistus tai ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline;
- 2) linkittää digitaalinen henkilöllisyystodistus tai ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline tekniseen alustaan;
- 3) peruuttaa digitaalinen henkilöllisyystodistus tai ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline.

Sen lisäksi, mitä julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain (223/2007) 6 §:ssä säädetään yhteispalvelussa hoidettavista tehtävistä, Digi- ja väestötietovirasto voi antaa ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hallinointiin liittyviä avustavia tehtäviä yhteispalvelussa hoidettavaksi. Näihin tehtäviin voivat kuulua 1 momentin 1-3 kohdan mukaiset tehtävät.

Jos yhteispalvelun toimeksisaaja lisäselvitysten jälkeenkään ei voi aktivoida taikka linkittää haltijan henkilöllisyyttä asiointivälineeseen taikka peruuttaa asiointivälinettä sen haltijan pyynnöstä, on sen siirrettävä asia Digi- ja väestötietoviraston käsiteltäväksi.

22 §

Lukijarajapinta ja tarkastusovellus

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa lukijarajapintaa ja tarkastusovellusta henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen tarkastamiseksi digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta käyntiasioinnissa.

Digi- ja väestötietovirasto voi myös hyväksyä muun tahon tuottaman tarkastusovelluksen käytettäväksi henkilöllisyyden ja vahvistettujen tietojen tarkastamiseen käyntiasioinnissa.

Digi- ja väestötietovirasto antaa tarkemmat määräykset muiden tahojen tuottamille tarkastusovelluksille asetettavista vaatimuksista. Vaatimuksissa on edellytettävä vastaavaa tietoturvan tasoa kuin Digi- ja väestötietoviraston omassa lukijarajapinnassa vaaditaan.

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Digi- ja väestötietoviraston on annettava 22 §:n 3 momentin mukaiset määräykset 12 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki

digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään Suomen kansalaiselle ja Suomessa oleskelevälle ulkomaalaiselle myönnettävästä digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vahvistetuilla tiedoilla* viranomaisen sähköisesti varmentamia henkilötietoja;
- 2) *luottavalla osapuolella* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija osoittaa henkilöllisyytensä tai vahvistettuja tietoja, ja jonka on varmistuttava tietojen oikeellisuudesta;
- 3) *digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalla* henkilöä, joka on ottanut käyttöönsä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen;
- 4) *teknisellä alustalla* digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan mobiilipäätelaitetta;
- 5) *käyntiasioinnilla* asiointitilanteita, joissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija on henkilökohtaisesti läsnä siten, että henkilöllisyys tai vahvistetut tiedot osoitetaan luottavalle osapuolelle;
- 6) *ydinidentiteetin todisteella* Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain (/) 10 §:ssä tarkoitettua todistetta.

3 §

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Digitaalinen henkilöllisyystodistus on henkilöllisyyden sekä vahvistettujen tietojen osoittamiseen sähköisessä asiointissa ja käyntiasioinnissa tarkoitettu henkilöllisyystodistus.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus sisältää Digi- ja väestötietoviraston myöntämän ydinidentiteetin todisteen.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus tarjotaan käytettäväksi teknisen alustan avulla. Teknisellä alustalla on mahdollista ottaa käyttöön Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 §:n mukainen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä, jonka tietoturvallisuudesta vastaa Digi- ja väestötietovirasto.

4 §

Rekisteri digitaalisista henkilöllisyystodistuksista

Poliisin tehtävänä on ylläpitää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoamista ja tuottamista varten rekisteriä digitaalisista henkilöllisyystodistuksista, niiden haltijoista ja todistusten voimassaolosta.

2 luku

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämät tiedot ja elinkaari

5 §

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämät tiedot

Poliisi toimittaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle kopion häneen liittyvistä henkilökorttilain (663/2016) 31 §:ssä tarkoitetun henkilökorttirekisterin tai passilain (671/2006) 29 §:ssä tarkoitetun passirekisterin mukaisista sisältämistä tiedoista henkilön itsensä hallittavaksi. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle toimitettavia tietoja ovat seuraavat henkilötiedot:

- 1) etunimet;
- 2) sukunimi;
- 3) syntymäaika;
- 4) tieto henkilön sukupuolesta;
- 5) tieto Suomen kansalaisuudesta;
- 6) henkilötunnus tai muu kansallisen tason yksilöintitunnus;
- 7) passi- tai henkilökorttirekisteriin talletettu kasvokuva; sekä
- 8) voimassa olevan suomalaisen passin tai henkilökortin voimassaoloaika.

Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto toimittaa syntymäajasta johdetut ikätodisteet digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle. Poliisilla on velvollisuus varmentaa tiedot ennen niiden toimittamista henkilön itsensä haltuun digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen siten, että luottava osapuoli kykenee varmistumaan tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta tarkistamalla varmenteen voimassaolon. Poliisilla ei ole oikeutta käsitellä henkilölle toimitettuja vahvistettuja tietoja sen jälkeen, kun tiedot on toimitettu digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijalle.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käytön edellytyksenä on, että sen sisältämät tiedot ovat aina ajan tasalla ja vastaavat poliisin 1 momentin rekistereissä olevia tietoja.

6 §

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voi ottaa käyttöön henkilö, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti. Käytönnoton yhteydessä poliisi liittää Digi- ja väestötietoviraston myöntämän ydinidentiteetin todisteen luonnolliseen henkilöön.

Henkilö voi ottaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöön asioimalla toimivaltaisen passi- tai henkilökorttiviranomaisen luona taikka käyttäen vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista. Jälkimmäisessä tilanteessa edellytetään lisäksi, että henkilön voimassa olevan passin tai henkilökortin teknisen osan tiedot on etäluettu ja ne vastaavat vahvasta sähköisestä tunnistuksesta saatuja tietoja.

7 §

Digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen voimassaolo

Digitaalinen henkilöllisyystodistus on voimassa sen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaoloajan. Ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta säädetään Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 12 §:ssä.

8 §

Digitaalisen henkilöllisyystodistukseen peruuttaminen

Digitaalinen henkilöllisyystodistus peruutetaan, jos sen haltija sitä pyytää, tekninen alusta katoaa tai teknisen alustan haltija ilmoittaa sen kadonneeksi tai anastetuksi.

Poliisi voi peruuttaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, jos siinä on ilmeinen virheellisyys, sen taustalla oleva henkilöllisyyttä osoittava asiakirja peruutetaan tai sitä käyttää joku muu kuin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus peruutetaan peruuttamalla siihen sisältyvä ydinidentiteetin todiste.

3 luku

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttäminen

9 §

Vahvistettujen tietojen osoittaminen sähköisessä asiointissa

Sähköisessä asiointissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija valitsee itse vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle.

Sähköisen asiointin yhteydessä luovutetaan kuitenkin aina tieto poliisin tekemästä liitoksesta henkilön ydinidentiteettiin sekä tieto ydinidentiteetin todisteen varmuustasosta.

10 §

Vahvistettujen tietojen osoittaminen käyntiasioinnissa

Käyntiasioinnissa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija valitsee itse vahvistetut tiedot, jotka hän haluaa osoittaa luottavalle osapuolelle. Käyntiasioinnissa on kuitenkin aina osoitettava kasvokuva.

Tarvittaessa tietoja vastaanottava luottavalla osapuolella on oikeus tarkastaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan ydinidentiteetin todisteen voimassaolon Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua ydinidentiteetin todisteiden rekisteristä.

Poliisilla on lisäksi oikeus käyntiasioinnissa tarkastaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tiedot Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämästä digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmästä.

11 §

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan velvollisuudet

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan on säilytettävä digitaalista henkilöllisyystodistusta huolellisesti. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan velvollisuus huolehtia digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta alkaa, kun hän on ottanut sen käyttöön.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltija ei saa luovuttaa digitaalista henkilöllisyystodistusta toisen käyttöön.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen haltijan on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen katoamisesta, joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä ilman aiheutonta viivytystä havaittuaan asian. Digi- ja väestötietoviraston on tarjottava mahdollisuus tehdä ilmoitus milloin tahansa. Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä peruutettava digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ydinidentiteetin todiste tai estettävä sen käyttö saatuaan asiaa koskevan ilmoituksen.

4 luku

Voimaantulo

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 ja 11 kohta, 7 b §, 17 §:n 2 momentti ja 42 a §:n 3 momentin 2 kohta sellaisina kuin ne ovat 2 §:n 1 ja 11 kohta, 7 b § ja 17 §:n 2 momentti laissa 1009/2018, ja 42 a §:n 3 momentin 2 kohta laissa 230/2021, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1009/2021, uusi 12 kohta, lakiin uusi 12 e §, 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 412/2019, uusi 3 momentti ja lakiin uusi 16 a ja 17 b § seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vahvalla sähköisellä tunnistamisella* sellaista henkilön, oikeushenkilön tai oikeushenkilöä edustavan luonnollisen henkilön yksilöimistä ja tunnisteiden aitouden ja oikeellisuuden todentamista sähköistä menetelmää, mukaan lukien digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain (/) 3 §:ssä tarkoitettua digitaalista henkilöllisyystodistusta, käyttäen, joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun korotetun varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitetun korkean varmuustason vaatimukset;

11) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymää tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008 2 artiklan 13 kohdassa tarkoitettua elintä, joka on akkreditoitu mainitun asetuksen mukaisesti;

12) *digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalla* tahoa, joka tuottaa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa (/) tarkoitettuja digitaalisen henkilöllisyyden palveluja ja joka ei ole edellä 4 kohdassa tarkoitettu tunnistusvälineen tarjoaja.

7 b §

Tieto passin, henkilökortin tai digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta

Tunnistuspalvelun tarjoajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti poliisin tietojärjestelmässä oleva tieto ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta. Tieto ensitunnistamisessa käytettävän digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta on tarkistettavissa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 22 §:ssä tarkoitettun lukijarajapinnan ja tarkastussovelluksen kautta. Tunnistusvälineen tarjoaja on velvollinen varmistamaan edellä tarkoitetut tiedot voimassaolosta.

12 e §

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan velvollisuudet luottamusverkostossa

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on tarjottava maksutta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 §:ssä tarkoitetun digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käyttöoikeutta tunnistusvälityspalvelun tarjoajille siten, että ne voivat välittää digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen perustuvia tunnistustapahtumia sähköiseen tunnistukseen luottavalle osapuolelle. Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on tarjottava digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä niiden tietojen mukaisesti, jotka se on ilmoittanut Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 7§:ssä tarkoitetussa ilmoituksessa.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja määrittelee digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tarjoamisessa käytettävät tekniset rajapinnat ja standardit.

16 §

Tunnistuspalvelun tarjoajan ilmoitukset toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä

Tunnistuspalvelun tarjoajan on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava ilman aiheetonta viivästystä 1 momentissa tarkoitetut tiedot myös digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle. Lisäksi tunnistuspalvelun tarjoaja voi salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle 2 momentin mukaisia tietoja sekä uhkien ja häiriöiden selvittämiseen liittyviä tietoja.

16 a §

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ilmoitukset toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava ilman aiheetonta viivästystä luottamusverkostossa toimiville tunnistuspalvelun tarjoajille sekä Liikenne- ja viestintävirastolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen toimivuuteen, tietoturvaan, tietosuojaan tai sähköisen henkilöllisyyden käyttöön kohdistuvista merkittävistä uhkista, häiriöistä tai palvelun keskeytyksistä sekä uhkien ja häiriöiden selvittämiseen liittyvistä tiedoista. Ilmoituksessa on kerrottava niistä toimista, joita eri tahoilla on käytettävissään uhkien tai häiriöiden torjumiseksi sekä näistä toimenpiteistä aiheutuvista arvioituista kustannuksista.

Tunnistuspalvelun tarjoaja ja digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja saavat käyttää 1 momentin ja 16 §:n 3 momentin nojalla saatuja toisiaan koskevia tietoja vain siihen tarkoitukseen, jota varten ne on annettu. Tietoja saavat tunnistuspalvelun tarjoajan palveluksessa tai sen lukuun käsitellä ainoastaan ne, jotka tarvitsevat tietoja välttämättä työssään.

17 §

Tunnistusvälineen hakijana olevan luonnollisen henkilön tunnistaminen

Ensitunnistamisessa, joka perustuu yksinomaan viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan, hyväksyttäviä asiakirjoja ovat voimassa oleva Euroopan talousalueen jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämä passi tai henkilökortti taikka digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu digitaalinen henkilöllisyystodistus. Halutessaan tunnistusvälineen tarjoaja voi käyttää henkilöllisyyden varmentamisessa myös muun valtion viranomaisen myöntämää voimassa olevaa passia.

17 b §

Digitaalinen henkilöllisyystodistus ensitunnistamisessa

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on mahdollistettava se, että tunnistusvälineen tarjoaja voi maksutta käyttää digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua digitaalista henkilöllisyystodistusta ensitunnistamiseen haettaessa vastaavan tai alemman varmuustason vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Mitä 12 e §:ssä säädetään digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ilmoittamista tiedoista, rajapinnoista ja standardeista, sovelletaan myös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttämiseen ensitunnistamisessa.

42 a §

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävät

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisesti:

2) ilmoittaa 10 §:n mukaisesti ilmoitettuja sähköisen tunnistamisen järjestelmiä Euroopan komissiolle asetuksen 7–10 artiklan mukaisesti;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta annetun lain (616/2019) 16 §:n 1 momentin 15 kohta ja 22 §:n 17 kohta sekä lisätään 16 §:n 1 momenttiin uusi 16 kohta ja 22 §:n 1 momenttiin uusi 18 kohta seuraavasti:

16 §

Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

15) rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevista rekistereistä; oikeudesta saada tietoja lentoliikenteen matkustajarekisteristä säädetään lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetussa laissa (657/2019);

16) Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain (/) mukaisesti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tuottamiseksi välttämättömistä tiedoista.

22 §

Muu henkilötietojen luovuttaminen viranomaisille

Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 5–8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi, seuraavasti:

17) Puolustusvoimille, Tullille, Rajavartiolaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle näiden palveluksessa olevan, ampuma-aseen kantamiseen virka-, työ- tai palvelustehtävässään oikeutetun henkilön ampuma-aseen kantamista koskevan sopivuuden arvioimista varten;

18) Digi- ja väestötietovirastolle Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa tarkoitettujen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän ja ydinidentiteetin todisteen tuottamista ja hallinnoimista varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

henkilökorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään henkilökorttilain (663/2016) 1 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

1 a §

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Henkilökorttiin sisältyy oikeus digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun henkilökorttiviranomaisen myöntämään digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske väliaikaista henkilökorttia eikä alle 15-vuotiaalle myönnettyä alaikäisen henkilökorttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 1 a §:n mukainen oikeus ottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus käyttöön sisältyy myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin henkilökortteihin.

6.

Laki

passilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään passilain (671/2006) 1 lukuun uusi 3 d § seuraavasti:

3 d §

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Passiin sisältyy oikeus digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun passiviranomaisen myöntämään digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske väliaikaista passia eikä hätäpassia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 3 d §:n mukainen oikeus ottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus käyttöön sisältyy myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin passeihin.

7.

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin (661/2009) uusi 6 b luku seuraavasti:

6 b luku

Luonnollisen henkilön tunnistusväline

69 e §

Luonnollisen henkilön tunnistusväline

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa, tarjota ja hallinnoida luonnollisen henkilön sähköiseen tunnistamiseen tarkoitettua tunnistusvälinettä, joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korotettua varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitettua korkean varmuustason vaatimukset.

Luonnollisen henkilön tunnistusväline on fyysinen väline, joka on käytettävissä ilman mobiilipäätelaitetta tai sirukorttia.

Digi- ja väestötietovirasto tarjoaa luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisena tunnistusvälineenä käytettäväksi tukipalvelulain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua tukipalvelun välityksellä.

69 f §

Hakijan henkilöllisyyden todistaminen

Digi- ja väestötietovirasto myöntää luonnollisen henkilön tunnistusvälineen hakemuksesta henkilölle, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti.

Ensitunnistamisessa luonnollisen henkilön tunnistaminen tulee tehdä henkilökohtaisesti tai sähköisesti siten, että teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoja varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1502 liitteen kohdassa 2.1.2 korotetulle tai korkealle varmuustasolle säädetyt vaatimukset täyttyvät. Henkilön henkilöllisyyden varmentaminen voi perustua viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan tai vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun vahvaan sähköiseen tunnistamiseen.

69 g §

Tieto passin tai henkilökortin voimassaolosta

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti poliisin tietojärjestelmässä oleva tieto ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta.

69 h §

Digi- ja väestötietoviraston tiedonantovelvollisuus

Digi- ja väestötietoviraston on ennen tunnistusvälineen myöntämistä annettava hakijalle tiedot:

- 1) tunnistusvälineen käytöstä;
- 2) osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista;
- 3) mahdollisista vastuunrajoituksista; sekä
- 4) muista mahdollisista tunnistusvälineen käyttöehdoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tiedot on annettava kirjallisesti tai sähköisesti siten, että tunnistusvälineen hakija voi tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina.

69 i §

Tunnistusvälineen myöntämiseen liittyvien tehtävien hoitaminen yhteispalvelussa

Sen lisäksi, mitä yhteispalvelulain 6 §:ssä säädetään yhteispalvelussa hoidettavista tehtävistä, Digi- ja väestötietovirasto voi antaa tunnistusvälineen myöntämiseen liittyviä avustavia tehtäviä yhteispalvelussa hoidettavaksi. Näihin tehtäviin voi kuulua tunnistusvälineen hakijan tai haltijan henkilöllisyyden todentaminen sekä tunnistusvälineen hakemiseen liittyvät neuvonta- ja tukitehtävät.

Jos yhteispalvelun toimeksisaaja lisäselvitysten jälkeenkään ei voi todentaa hakijan henkilöllisyyttä, on sen siirrettävä asia Digi- ja väestötietoviraston käsiteltäväksi.

69 j §

Digi- ja väestötietoviraston oikeus peruuttaa tai estää tunnistusvälineen käyttö

Digi- ja väestötietovirasto voi peruuttaa tunnistusvälineen tai estää sen käytön, jos:

- 1) on syytä epäillä, että joku muu kuin se, jolle tunnistusväline on myönnetty, käyttää sitä;
- 2) tunnistusväline sisältää ilmeisen virheellisyyden;
- 3) on syytä epäillä, että tunnistusvälineen käytön turvallisuus on vaarantunut;
- 4) tunnistusvälineen haltija käyttää tunnistusvälinettä olennaisesti käyttöehtojen vastaisella tavalla;
- 5) tunnistusvälineen haltija on kuollut.

Digi- ja väestötietoviraston tulee ilmoittaa haltijalle niin pian kuin mahdollista tunnistusvälineen peruuttamisesta tai käytön estämisestä ja sen ajankohdasta sekä siihen johtaneista syistä.

Digi- ja väestötietoviraston on palautettava mahdollisuus käyttää tunnistusvälinettä tai annettava haltijalle uusi väline välittömästi 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun syyn poistuttua.

69 k §

Rekisteri luonnollisen henkilön tunnistusvälineistä

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on ylläpitää luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoamista ja tuottamista varten rekisteriä tunnistusvälineistä ja niiden haltijoista. Rekisteriin voidaan tallentaa tunnistusvälineen haltijan:

- 1) henkilötiedot, jotka sisältyvät henkilöllisyyden varmentamiseen käytettyyn viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan sekä asiakirjan yksilöintitiedot;
- 2) henkilötiedot, jotka välitetään henkilöllisyyden varmentamiseen käytetyn sähköisen tunnistusmenetelmän yhteydessä sekä tiedot sähköisestä tunnistusmenetelmästä;
- 3) tämän lain 11 a §:n mukainen yksilöintitunnus;
- 4) tunnistusvälineen yksilöivä tunniste;
- 5) yhteystiedot;
- 6) muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitettujen tunnistusvälineen tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot.

Henkilötietojen käsittelystä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen palvelutuotannossa, tunnistusvälinettä ja sen käyttöä koskevista vaatimuksista sekä palvelutuotannon ohjauksesta säädetään tukipalvelulain 3–5 luvussa.

69 l §

Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijan velvollisuudet

Tunnistusvälineen haltijan on käytettävä tunnistusvälinettä käyttöehtojen mukaisesti. Haltijan on säilytettävä tunnistusvälinettä huolellisesti. Haltijan velvollisuus huolehtia tunnistusvälineestä alkaa, kun hän on vastaanottanut sen.

Tunnistusvälineen haltija ei saa luovuttaa välinettä toisen käyttöön.

Tunnistusvälineen haltijan on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle tunnistusvälineen joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä ilman aiheetonta viivytystä havaittuaan asian.

Digi- ja väestötietoviraston on tarjottava mahdollisuus tehdä 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus milloin tahansa. Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä peruutettava tunnistusväline tai estettävä sen käyttö saatuaan asiaa koskevan ilmoituksen. Tunnistusvälineen haltija ei vastaa välineen oikeudettomasta käytöstä Digi- ja väestötietovirastolle tehdyn ilmoituksen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 3 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 9 §:n 1 kohta seuraavasti:

3 §

Tukipalvelut

Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja ovat:

4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitetun tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua tai väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 6 b luvun mukaista palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle;

9 §

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:

1) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa tarkoitetusta väestötietojärjestelmästä henkilön nimeä, henkilötunnusta, sähköistä asiointitunnusta, kansalaisuutta, asiointikieltä, äidinkieltä, kuolinpäivää, edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontavaltuutusta ja lapsen huoltoa koskevia tietoja sekä yhteystietoja ja tietoa turvakiellosta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

3.

Laki

vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 ja 11 kohta, 7 b §, 17 §:n 2 momentti ja 42 a §:n 3 momentin 2 kohta sellaisina kuin ne ovat 2 §:n 1 ja 11 kohta, 7 b § ja 17 §:n 2 momentti laissa 1009/2018, ja 42 a §:n 3 momentin 2 kohta laissa 230/2021, sekä
lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1009/2021, uusi 12 kohta, lakiin uusi 12 e §, 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 412/2019, uusi 3 momentti ja lakiin uusi 16 a ja 17 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vahvalla sähköisellä tunnistamisella* sellaista henkilön, oikeushenkilön tai oikeushenkilöä edustavan luonnollisen henkilön yksilöimistä ja tunnisteiden aitouden ja oikeellisuuden todentamista sähköistä menetelmää käyttäen, joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korotettua varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitettua korkean varmuustason vaatimukset;

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vahvalla sähköisellä tunnistamisella* sellaista henkilön, oikeushenkilön tai oikeushenkilöä edustavan luonnollisen henkilön yksilöimistä ja tunnisteiden aitouden ja oikeellisuuden todentamista sähköistä menetelmää, mukaan lukien digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain (/) 3 §:ssä tarkoitettua digitaalista henkilöllisyystodistusta, käyttäen, joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korotettua varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitettua korkean varmuustason vaatimukset;

11) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymää tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen

11) *vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksella* Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymää tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen

Voimassa oleva laki

(EY) N:o 765/2008 2 artiklan 13 kohdassa tarkoitettua elintä, joka on akkreditoitu mainitun asetuksen mukaisesti.

7 b §

Tieto passin tai henkilökortin voimassaolosta

Tunnistuspalvelun tarjoajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti poliisin tietojärjestelmässä oleva tieto ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta.

Ehdotus

(EY) N:o 765/2008 2 artiklan 13 kohdassa tarkoitettua elintä, joka on akkreditoitu mainitun asetuksen mukaisesti;

12) digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalla tahoja, joka tuottaa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa (/) tarkoitettuja digitaalisen henkilöllisyyden palveluja ja joka ei ole edellä 4 kohdassa tarkoitettu tunnistusvälineen tarjoaja.

7 b §

Tieto passin, henkilökortin tai digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta

Tunnistuspalvelun tarjoajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti poliisin tietojärjestelmässä oleva tieto ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta. *Tieto ensitunnistamisessa käytettävän digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän ydinidentiteetin todisteen voimassaolosta on tarkistettavissa Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 22 §:ssä tarkoitettun lukijarajapinnan ja tarkastussovelluksen kautta. Tunnistusvälineen tarjoaja on velvollinen varmistamaan edellä tarkoitettut tiedot voimassaolosta.*

12 e §

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan velvollisuudet luottamusverkostossa

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on tarjottava maksutta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 4 §:ssä tarkoitettujen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän käyttöoikeutta tunnistusvälityspalvelun tarjoajille siten, että ne voivat välittää digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen perustuvia tunnistustapahtumia sähköiseen tunnistukseen luottavalle osapuolelle. Digitaalisen

henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on tarjottava digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmä niiden tietojen mukaisesti, jotka se on ilmoittanut Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain 7§:ssä tarkoitetussa ilmoituksessa.

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja määrittelee digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän tarjoamisessa käytettävät tekniset rajapinnat ja standardit.

16 §

Tunnistuspalvelun tarjoajan ilmoitukset toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä

Tunnistuspalvelun tarjoajan on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava ilman aiheutonta viivästystä 1 momentissa tarkoitetut tiedot myös digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle. Lisäksi tunnistuspalvelun tarjoaja voi salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajalle 2 momentin mukaisia tietoja sekä uhkien ja häiriöiden selvittämiseen liittyviä tietoja.

16 a §

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan ilmoitukset toimintaan ja tietojen suojaamiseen kohdistuvista uhkista tai häiriöistä

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava ilman aiheutonta viivästystä luottamusverkostossa toimiville tunnistuspalvelun tarjoajille sekä Liikenne- ja viestintävirastolle digitaalisen henkilöllisyystodistuksen toimivuuteen, tietoturvaan, tietosujaan tai sähköisen henkilöllisyyden käyttöön kohdistuvista merkittävistä uhkista, häiriöistä tai palvelun keskeytyksistä sekä uhkien ja häiriöiden selvittämiseen liittyvistä tiedoista. Ilmoituksessa on kerrottava niistä toimista, joita eri tahoilla

on käytettävissään uhkien tai häiriöiden torjumiseksi sekä näistä toimenpiteistä aiheutuvista arvioituista kustannuksista.

Tunnistuspalvelun tarjoaja ja digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoaja saavat käyttää 1 momentin ja 16 §:n 3 momentin nojalla saatuja toisiaan koskevia tietoja vain siihen tarkoitukseen, jota varten ne on annettu. Tietoja saavat tunnistuspalvelun tarjoajan palveluksessa tai sen lukuun käsitellä ainoastaan ne, jotka tarvitsevat tietoja välttämättä työssään.

17 §

Tunnistusvälineen hakijana olevan luonnollisen henkilön tunnistaminen

Ensitunnistamisessa, joka perustuu yksinomaan viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan, hyväksyttäviä asiakirjoja ovat voimassa oleva Euroopan talousalueen jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämä passi tai henkilökortti. Halutessaan tunnistusvälineen tarjoaja voi käyttää henkilöllisyyden varmentamisessa myös muun valtion viranomaisen myöntämää voimassa olevaa passia.

17 §

Tunnistusvälineen hakijana olevan luonnollisen henkilön tunnistaminen

Ensitunnistamisessa, joka perustuu yksinomaan viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan, hyväksyttäviä asiakirjoja ovat voimassa oleva Euroopan talousalueen jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämä passi tai henkilökortti *taikka digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu digitaalinen henkilöllisyystodistus*. Halutessaan tunnistusvälineen tarjoaja voi käyttää henkilöllisyyden varmentamisessa myös muun valtion viranomaisen myöntämää voimassa olevaa passia.

17 b §

Digitaalinen henkilöllisyystodistus ensitunnistamisessa

Digitaalisen henkilöllisyyden palvelujen tarjoajan on mahdollistettava se, että tunnistusvälineen tarjoaja voi maksutta käyttää digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua digitaalista henkilöllisyystodistusta ensitunnistamiseen haettaessa vastaavan tai alemman varmuustason vahvaa sähköistä tunnistusvälinettä. Mitä 12 e §:ssä säädetään digitaalisen henkilöllisyy-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

den palvelujen tarjoajan ilmoittamista tiedoista, rajapinnoista ja standardeista, sovelletaan myös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttämiseen ensitunnistamisessa.

42 a §

42 a §

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävät

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävät

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisesti:

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisesti:

2) ilmoittaa sähköisen tunnistamisen järjestelmiä Euroopan komissiolle asetuksen 7–10 artiklan mukaisesti;

2) ilmoittaa 10 §:n mukaisesti ilmoitettuja sähköisen tunnistamisen järjestelmiä Euroopan komissiolle asetuksen 7–10 artiklan mukaisesti;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta annetun lain (616/2019) 16 §:n 1 momentin 15 kohta ja 22 §:n 17 kohta sekä

lisätään 16 §:n 1 momenttiin uusi 16 kohta ja 22 §:n 1 momenttiin uusi 18 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Poliisin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilökisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

Poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilökisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

15) rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevista rekistereistä; oikeudesta saada tietoja lentoliikenteen matkustajarekisteristä säädetään lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetussa laissa (657/2019).

15) rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa koskevista rekistereistä; oikeudesta saada tietoja lentoliikenteen matkustajarekisteristä säädetään lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetussa laissa (657/2019);

16) *Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetun lain (/) mukaisesti digitaalisen henkilöllisyydistuksen tuottamiseksi välttämättömistä tiedoista.*

22 §

22 §

Muu henkilötietojen luovuttaminen viranomaisille

Muu henkilötietojen luovuttaminen viranomaisille

Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 5–8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja

Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona 5–8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja

Voimassa oleva laki

henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi, seuraavasti:

17) Puolustusvoimille, Tullille, Rajavartiolaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle näiden palveluksessa olevan, ampuma-aseen kantamiseen virka-, työ- tai palvelustehtävässään oikeutetun henkilön ampuma-aseen kantamista koskevan sopivuuden arvioimista varten.

Ehdotus

henkilötietoja viranomaisen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi, seuraavasti:

17) Puolustusvoimille, Tullille, Rajavartiolaitokselle ja Rikosseuraamuslaitokselle näiden palveluksessa olevan, ampuma-aseen kantamiseen virka-, työ- tai palvelustehtävässään oikeutetun henkilön ampuma-aseen kantamista koskevan sopivuuden arvioimista varten;

18) *Digi- ja väestötietovirastolle Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annetussa laissa tarkoitettujen digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmän ja ydinidentiteetin todisteen tuottamista ja hallinnoimista varten.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

henkilökorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään henkilökorttilain (663/2016) 1 lukuun uusi 1 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 a §

Digitaalinen henkilöllisyystodistus

Henkilökorttiin sisältyy oikeus digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettuun henkilökorttiviranomaisen myöntämään digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske väliaikaista henkilökorttia eikä alle 15-vuotiaalle myönnettyä alaikäisen henkilökorttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 1 a §:n mukainen oikeus ottaa digitaalinen henkilöllisyystodistus käyttöön sisältyy myös ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyihin henkilökortteihin.

7.

Laki

väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin (661/2009) uusi 6 b luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 b luku

Luonnollisen henkilön tunnistusväline

69 e §

Luonnollisen henkilön tunnistusväline

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on tuottaa, tarjota ja hallinnoida luonnollisen henkilön sähköiseen tunnistamiseen tarkoitettua tunnistusvälinettä, joka täyttää sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korotettua varmuustason tai mainitun kohdan c alakohdassa tarkoitettua korkean varmuustason vaatimukset.

Luonnollisen henkilön tunnistusväline on fyysinen väline, joka on käytettävissä ilman mobiilipäätelaitetta tai sirukorttia.

Digi- ja väestötietovirasto tarjoaa luonnollisen henkilön tunnistusvälinettä sähköisestä tunnistamisesta ja luottamuspalveluista annetun EU:n asetuksen mukaisena tunnistusvälineenä käytettäväksi tukipalvelulain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua tukipalvelun välityksellä.

69 f §

Hakijan henkilöllisyyden todistaminen

Digi- ja väestötietovirasto myöntää luonnollisen henkilön tunnistusvälineen hakemuksesta henkilölle, jolla on voimassa oleva suomalainen passi tai henkilökortti.

Ensitunnistamisessa luonnollisen henkilön tunnistaminen tulee tehdä henkilökohtaisesti tai sähköisesti siten, että teknisten vähimmäiseritelmien ja -menettelyjen vahvistamisesta sähköisen tunnistamisen menetelmien varmuustasoja varten sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EÜ) N:o 910/2014 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1502 liitteen kohdassa 2.1.2 korotetulle tai korkealle varmuustasolle säädetyt vaatimukset täyttyvät. Henkilön henkilöllisyyden varmentaminen voi perustua viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan tai vasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun vahvaan sähköiseen tunnistamiseen.

69 g §

Tieto passin tai henkilökortin voimassaolosta

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä rajapinnan kautta tai muutoin sähköisesti poliisin tietojärjestelmässä oleva tieto ensitunnistamisessa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta.

69 h §

Digi- ja väestötietoviraston tiedonantovelvollisuus

Digi- ja väestötietoviraston on ennen tunnistusvälineen myöntämistä annettava hakijalle tiedot:

- 1) tunnistusvälineen käytöstä;*
- 2) osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista;*
- 3) mahdollisista vastuunrajoituksista; sekä*
- 4) muista mahdollisista tunnistusvälineen käyttöehdoista.*

Edellä 1 momentissa tarkoitettut tiedot on annettava kirjallisesti tai sähköisesti siten,

että tunnistusvälineen hakija voi tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina.

69 i §

Tunnistusvälineen myöntämiseen liittyvien tehtävien hoitaminen yhteispalvelussa

Sen lisäksi, mitä yhteispalvelulain 6 §:ssä säädetään yhteispalvelussa hoidettavista tehtävistä, Digi- ja väestötietovirasto voi antaa tunnistusvälineen myöntämiseen liittyviä avustavia tehtäviä yhteispalvelussa hoidettavaksi. Näihin tehtäviin voi kuulua tunnistusvälineen hakijan tai haltijan henkilöllisyyden todentaminen sekä tunnistusvälineen hakemiseen liittyvät neuvonta- ja tukitehtävät.

Jos yhteispalvelun toimeksisaaja lisäselvitysten jälkeenkään ei voi todentaa hakijan henkilöllisyyttä, on sen siirrettävä asia Digi- ja väestötietoviraston käsiteltäväksi.

69 j §

Digi- ja väestötietoviraston oikeus peruuttaa tai estää tunnistusvälineen käyttö

Digi- ja väestötietovirasto voi peruuttaa tunnistusvälineen tai estää sen käytön, jos:

1) on syytä epäillä, että joku muu kuin se, jolle tunnistusväline on myönnetty, käyttää sitä;

2) tunnistusväline sisältää ilmeisen virheellisuuden;

3) on syytä epäillä, että tunnistusvälineen käytön turvallisuus on vaarantunut;

4) tunnistusvälineen haltija käyttää tunnistusvälinettä olennaisesti käyttöehtojen vastaisella tavalla;

5) tunnistusvälineen haltija on kuollut.

Digi- ja väestötietoviraston tulee ilmoittaa haltijalle niin pian kuin mahdollista tunnistusvälineen peruuttamisesta tai käytön estämisestä ja sen ajankohdasta sekä siihen johtaneista syistä.

Digi- ja väestötietoviraston on palautettava mahdollisuus käyttää tunnistusvälinettä tai annettava haltijalle uusi väline välittömästi 1

momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun syyn poistuttua.

69 k §

Rekisteri luonnollisen henkilön tunnistusvälineistä

Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä on ylläpitää luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoamista ja tuottamista varten rekisteriä tunnistusvälineistä ja niiden haltijoista. Rekisteriin voidaan tallentaa tunnistusvälineen haltijan:

1) henkilötiedot, jotka sisältyvät henkilöllisyyden varmentamiseen käytettyyn viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan sekä asiakirjan yksilöintitiedot;

2) henkilötiedot, jotka välitetään henkilöllisyyden varmentamiseen käytetyn sähköisen tunnistusmenetelmän yhteydessä sekä tiedot sähköisestä tunnistusmenetelmästä;

3) tämän lain 11 a §:n mukainen yksilöintitunnus;

4) tunnistusvälineen yksilöivä tunniste;

5) yhteystiedot;

6) muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitetut tunnistusvälineen tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot.

Henkilötietojen käsittelystä luonnollisen henkilön tunnistusvälineen palvelutuotannossa, tunnistusvälinettä ja sen käyttöä koskevista vaatimuksista sekä palvelutuotannon ohjauksesta säädetään tukipalvelulain 3–5 luvussa.

69 l §

Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen haltijan velvollisuudet

Tunnistusvälineen haltijan on käytettävä tunnistusvälinettä käyttöehtojen mukaisesti. Haltijan on säilytettävä tunnistusvälinettä huolellisesti. Haltijan velvollisuus huolehtia tunnistusvälineestä alkaa, kun hän on vastaanottanut sen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tunnistusvälineen haltija ei saa luovuttaa välinettä toisen käyttöön.

Tunnistusvälineen haltijan on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle tunnistusvälineen joutumisesta oikeudettomasti toisen haltuun tai oikeudettomasta käytöstä ilman aiheutonta viivytystä havaittuaan asian.

Digi- ja väestötietoviraston on tarjottava mahdollisuus tehdä 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus milloin tahansa. Digi- ja väestötietoviraston on viipymättä peruutettava tunnistusväline tai estettävä sen käyttö saatuaan asiaa koskevan ilmoituksen. Tunnistusvälineen haltija ei vastaa välineen oikeudettomasta käytöstä Digi- ja väestötietovirastolle tehdyn ilmoituksen jälkeen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 3 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 9 §:n 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Tukipalvelut

Tukipalvelut

Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja ovat:

Yhteisiä sähköisen asioinnin tukipalveluja ovat:

4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (533/2016) tarkoitetun tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle;

4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu, joka tunnistaa julkisen hallinnon sähköisiä palveluja käyttävän luonnollisen henkilön vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitetun tunnistuspalvelun tarjoajan palvelua tai väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 6 b luvun mukaista palvelua käyttäen, hallinnoi tunnistustapahtumaa sekä luovuttaa väestötietojärjestelmästä henkilön yksilöintiä koskevat tiedot käyttäjäorganisaatiolle;

9 §

9 §

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:

1) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009) tarkoitetusta väestötietojärjestelmästä henkilön nimeä, henkilötunnusta, sähköistä asiointitunnusta, kansalaisuutta, asiointikieltä, äidinkieltä, kuolinpäivää,

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:

1) väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa tarkoitetusta väestötietojärjestelmästä henkilön nimeä, henkilötunnusta, sähköistä asiointitunnusta, kansalaisuutta, asiointikieltä, äidinkieltä, kuolinpäivää, edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista,

Voimassa oleva laki

vää, edunvalvontaa, toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontavaltuutusta ja lapsen huoltoa koskevia tietoja sekä yhteystietoja ja tietoa turvakiellosta;

Ehdotus

edunvalvontavaltuutusta ja lapsen huoltoa koskevia tietoja sekä yhteystietoja ja tietoa turvakiellosta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .